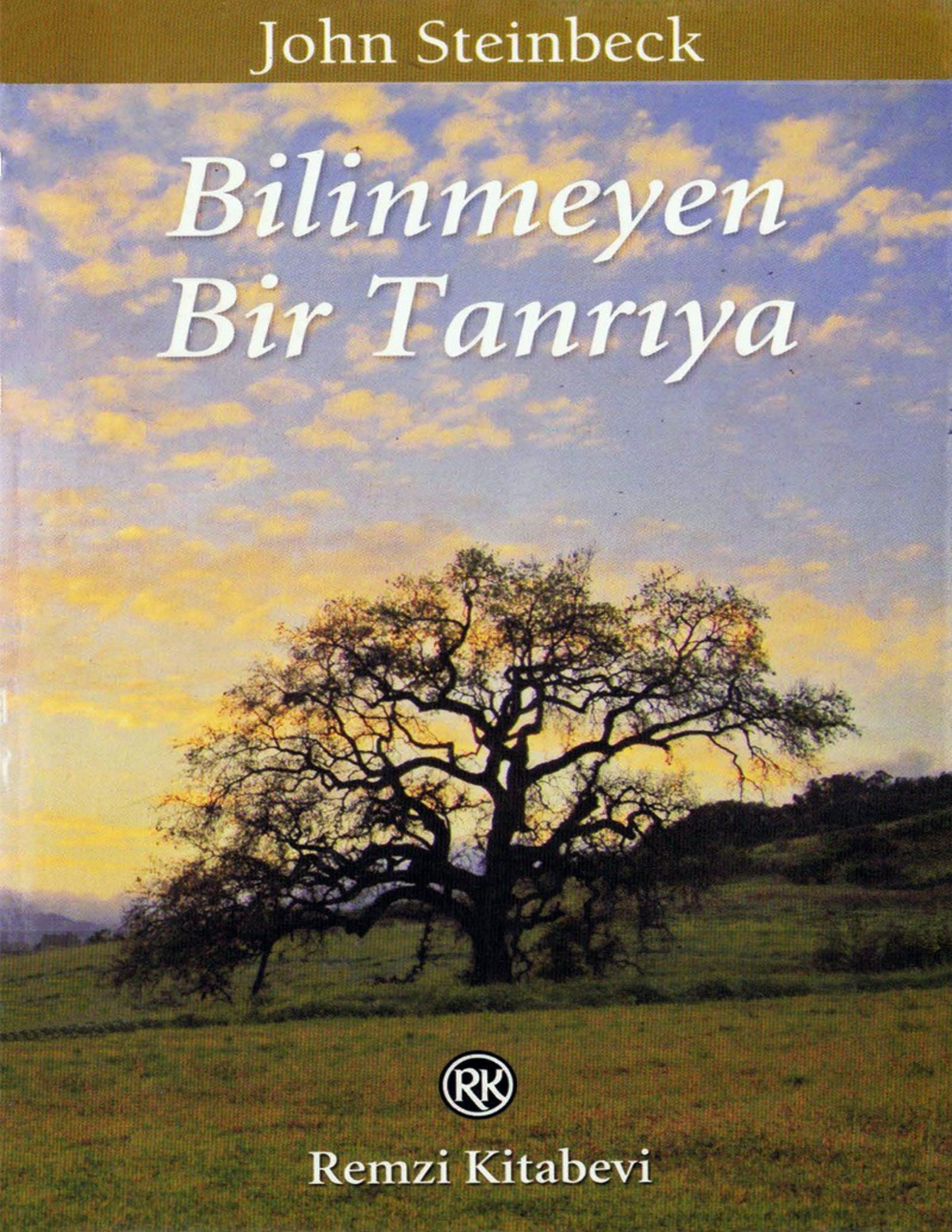
John Steinbeck

Bilinmeyen Bir Tanrıya

Remzi Kitabevi

JOHN STEINBECK, 1902'de Kaliforniya'nın Salinas kasabasında doğdu. Çocukluk ve ilk gençlik yılları boyunca yaz tatillerini civar çiftliklerde çalışarak geçirdi. Henüz on dört yaşındayken yazar olmayı aklına koyan Steinbeck, eserlerinin çoğuna mekan olarak seçtiği Salinas vadisindeki bu çiftliklerde, kırsal kesimdeki zorlu hayat koşullarına ilişkin ilk izlenimlerini edindi. 1919 yılında Stanford Üniversitesi'ne girdiyse de, altı yıl süren üniversite öğrenimi boyunca, yalnızca yazarlık kariyerinde kendisine yararlı olacağını düşündüğü derslere katıldı. Yine aynı dönemde, hem okul masraflarını karşılamak hem de hayat deneyimlerini geliştirmek amacıyla tezgahtarlık, ırgatlık, duvarcılık, marangozluk, laborantlık gibi pek çok işte çalıştı. 1925 yılında okulu bıraktı, yazar olarak kendini kabul ettirmek umuduyla New York'a gitti. Ne var ki pek kısa süren bir gazetecilik deneyimi dışında, yazılarını yayınlatmayı başaramadı ve 1926'da Kaliforniya'ya döndü. Bunu izleyen iki yıl boyunca, Lake Tahoe'da bir sayfiye evinin bekçiliğini yaptı. Yılın sekiz ayı karlar altında kalan bu ıssız yerde ilk eserlerini kaleme aldı. 1929'da basılan ilk romanı *Altın Kupa*, edebiyat çevrelerinin dikkatini çekmedi. Bunu *Cennet Çayırları* adlı eseri izledi. Nihayet 1935 yılında yayınlanan *Yukarı Mahalle*, Steinbeck'in yazarlık kariyerinde bir dönüm noktası oldu. Böylelikle edebiyat eleştirmenlerince gelecek vaat eden büyük bir yetenek olarak kabul edilmiş oluyordu. Bu romanı, Kaliforniya'da yaşam mücadelesi veren işçi sınıfını konu alan, her biri birer başyapıt olarak kabul gören *Bitmeyen Kavga, Fareler ve İnsanlar* ve 1940'ta ona Pulitzer Ödülü'nü kazandıran *Gazap Üzümleri* izledi. Öteki belli başlı eserleri arasında *Ay Battı, Sardalye Sokağı, İnci, Cennetin Doğusu, Tatlı Perşembe, Pippin IV'ün Kısa Süren Saltanatı, Mutsuzluğumuzun Kışı, Bir Savaş Vardı* sayılabilir.

1962 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanan Steinbeck, 1968 yılında öldü.

JOHN STEINBECK

BİLİNMEYEN BİR TANRIYA

Türkçesi
Ayşe BAŞÇI

REMZİ KİTABEVİ

BİLİNMEYEN BİR TANRIYA / John Steinbeck
Özgün adı: *To a God Unkown*

© John Steinbeck, 1933, 1961
Türkçe yayın hakları © Remzi Kitabevi 2009
Yayın hakları, Aslı Karasuil Telif Hakları Ajansı
aracılığıyla satın alınmıştır.

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Saadet Özkal
Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1343-7

BİRİNCİ BASIM: Remzi Kitabevi, Nisan 2009

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Tel (212) 282 2080 Faks (212)282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

BİLİNMEYEN BİR TANRIYA

O'dur insana nefes veren, güç O'nun armağanıdır bize.
En büyük Tanrılar bile boyun eğer O'nun emirlerine.
Yaşamdır O'nun gölgesi, ölümdür O'nun gölgesi;
Uğruna kurbanlar sunacağımız bu Tanrı kim?

Gücüyle efendisi oldu tüm canlıların
ve parıldayan bu dünyanın
Dünyanın, insanların ve hayvanların hakimi O
Uğruna kurbanlar sunacağımız bu Tanrı kim?

Derler ki O'nun gücüdür dağları var eden ve denizi,
Ve uzaklardaki nehri;
Onlardır gövdesi ve kolları...
Uğruna kurbanlar sunacağımız bu Tanrı kim?

O'dur yeri ye göğü yaratan ve O'nun iradesidir
bunları yerli yerine koyan,
Hepsi O'na bakar ve ürperir içten içe.
Yükselen güneş O'nun üzerinde parlar.
Uğruna kurbanlar sunacağımız bu Tanrı kim?

Gücünü saklayan sulara baktı O
ve yarattı kurbanını.
Tanrıların Tanrısıdır O.
Uğruna kurbanlar sunacağımız bu Tanrı kim?

Yeryüzünü, gökyüzünü ve ışıldayan denizi
Yaratan bu Tanrı sakınsın bizi tüm kötülüklerden.
Uğruna kurbanlar sunacağımız bu Tanrı kim?

Veda

1

Vermont'ta Pittsford yakınlarındaki Wayne çiftliğinde ürün koruma altına alınmış, kışlık odun kesilmiş ve ilk ince kar tabakası toprağı kaplamıştı. Bir öğleden sonrasının ilerleyen saatlerinde şöminenin yanındaki berjere yaklaşan Joseph Wayne babasının karşısına dikildi. İkisi de birbirine çok benziyordu. İkisinin de burnu iri, elmacık kemikleri çıkık ve sertti; ikisinin de yüzü, insan etinden daha sert, daha dayanıklı, kolay kolay değişmeyen, taş gibi bir malzemeden yapılmıştı sanki. Joseph'ın sakalı siyah ve ipek gibi yumuşacıktı ama seyrek olduğu için aradan çenesinin gölgeli hatları görülebiliyordu. Yaşlı adamın sakalıysa beyaz ve uzundu. Parmaklarıyla sakalının orasını burasını kurcalıyor, uçlarını sıvazlayarak düzeltiyordu. Baba, oğlunun yanına geldiğini sonradan fark etti. Gözlerini kaldırıp baktı. Yaşlı, bilge, sakin gözlerdi bunlar. Ve masmavi. Joseph'ın gözleri de aynı mavilikteydi ama gençliğin hırsı ve merakıyla doluydu. Babasının karşısına çıktığı anda, kafasındaki yeni aykırı düşünceyi söylemede bir an duraksadı.

Sonra saygılı bir ifadeyle, "Artık burada herkese yetecek toprak yok efendim," dedi.

Yaşlı adam, ekose battaniyesini zayıf ama düzgün omuzlarının üstüne aldı. Sesinde, sanki adaleti sağlamak için verilmiş bir yumuşaklık vardı. "Derdin nedir Joseph?"

"Benjy'nin bir sevgilisi olduğundan haberiniz var mı efendim? İlkbaharda evlenecek, sonbaharda bir çocuğu olacak ve sonraki yaz bir çocuk daha gelecek. Arazimiz genişlemiyor efendim. Hepimize yetmeyecek."

Yaşlı adam yavaşça bakışlarını indirdi ve kucağında usul usul kıpırdattığı parmaklarına baktı. "Benjamin henüz bana bir şey söylemedi. Ona güvenilmez. Niyetinin ciddi olduğundan emin misin?"

"Ramsey ailesi Pittsford'da durumu anlatmış efendim. Jenny Ramsey kendisine yeni bir elbise almış ve her zamankinden daha güzel görünüyor. Bugün gördüm onu. Yüzüme hiç bakmadı."

"Hmm, o halde doğru olabilir. Benjamin'in gelip anlatmasını bekleyeceğim."

"Dolayısıyla efendim, hepimize yetecek kadar toprağımız olmayacak."

John Wayne bakışlarını yeniden oğluna yöneltti. "Toprak yeterli Joseph," dedi sakin bir sesle. "Burton ve Thomas da evlendi ve toprak hepimize yetti. Sırada sen varsın. Sen de evlenmelisin."

"Sınıra geldik efendim. Toprağımız ancak bu kadar insanı besleyebilir."

Bunu duyunca babasının bakışları sertleşti. "Kardeşlerine kızgın mısın Joseph? Bilmediğim bir anlaşmazlık mı var?"

Joseph, "Hayır efendim," diyerek karşı çıktı. "Sadece arazimiz çok küçük ve..." Uzun gövdesini babasına doğru eğdi. "Kendi toprağım olsun istiyorum efendim. Batıdaki ucuz ve güzel topraklar hakkında çok şey okudum."

John Wayne içini çekerek sakalını sıvazladı ve uçlarını düzeltti. Joseph aile reisinin önünde dikilip kararını beklerken, iki adamın arasına derin bir sessizlik çöreklendi.

Sonunda yaşlı adam, "Bir yıl daha beklesen?" dedi. "Henüz otuz beşindeyken bir iki yıl nedir ki? Bir yıl, en fazla iki yıl beklersen, sonrasında hiçbir şey demeyeceğim. Sen en büyük oğlum değilsin Joseph, ama her zaman senin benden el alacağını düşündüm. Thomas da Burton da iyi insanlar, iyi evlatlar ama hep sana el vermeyi tasarladım; benim yerimi sen alacaksın. Nedenini bilmiyorum. Sende diğer kardeşlerine göre daha güçlü bir şey var Joseph; daha sağlam, daha derin bir şey."

"Ama devlet batıdaki toprakları ekip biçmek şartıyla bedava dağıtıyor efendim. Sadece bir yıl orada yaşamanız, bir ev yapmanız, biraz ekip biçmeniz gerekiyor; sonra toprak sizin oluyor. Artık hiç kimse onu elinizden alamıyor."

"Biliyorum, bunu duymuştum. Ama diyelim ki şimdi kalkıp gittin. Nasıl olduğunu, neler yaptığını ancak mektuplarından öğrenebileceğim. Oysa bir yıl, en fazla iki yıl sonra gidersen ben de seninle gelirim. Ben yaşlı bir adamım Joseph. Seninle gelirim, başında dururum, etrafında olurum. Seçtiğin toprağı, yaptığın evi gözümle görürüm. Bunları merak ederim yoksa. Hatta arada sırada sana yardımım bile olabilir. Mesela bir ineğin kaybolsa, onu bulmana yardım edebilirim belki; sürekli çevrende olursam, senin göremediğin uzakları görebilirim. Biraz beklersen bunları yapabilirim Joseph."

"Araziler kapışılıyor," dedi Joseph inatla. "Yeni yüzyılın ilk üç yılı geçti bile. Beklersem, güzel arazilerin hepsi kapışılabilir. Toprağım olsun istiyorum efendim." Toprağa duyduğu açlıkla gözleri alev alev yanıyordu.

John Wayne birkaç kez başını salladı ve battaniyesini tekrar omuzlarına çekti. Düşünceli bir tavırla, "Anlıyorum," dedi. "Bu iş sıradan bir rahatsızlıktan ibaret değil. Belki daha sonra gelip seni orada bulurum." Sonra, kararlı bir sesle ekledi: "Yaklaş Joseph. Elini buraya koy... Hayır, buraya. Babam da böyle yapardı. O kadar eski bir gelenek ki yanlış olmasına imkân yok. Şimdi de elini şuraya koy!" Ak saçlı başını öne eğdi. "Bu çocuğu Tanrı ve ben kutsuyoruz. Tanrı'nın yüzünün ışığında yaşasın. Yaşamını sevsin." Bir an durdu. "Artık batıya gidebilirsin Joseph. Benimle işin bitti."

O günlerin ardından yoğun bir kar yağışıyla kış bastırdı; hava çivi gibi soğuktu. Joseph bir ay boyunca evin çevresinde dolanıp durdu; gençliğini ve unutulmaz gençlik anılarını ardında bırakmaya pek istekli değildi ama artık kutsanmıştı, evden kopmuştu. Kendisini evde bir yabancı gibi görüyordu ve gidişine kardeşlerinin memnun olacağını hissediyordu. İlkbahar gelmeden evden ayrıldı, Kaliforniya'ya vardığında ise tepeler yeşillenmişti.

2

Joseph bir süre dolaştıktan sonra, Nuestra Señora denen uzun vadiye ulaştı ve alacağı araziyi kaydettirdi. Buraya geldiğinde, Nuestra Señora Kaliforniya'nın orta bölgesindeki bu uzun Meryem Ana vadisi, yeşil, altın rengi, sarı ve maviyle donanmıştı. Vadinin tabanı yabani yulaf ve kanarya sarısı hardal çiçekleriyle kaplıydı. San Francisquito nehri, küçük, ensiz ormanının verdiği bir geçitten geçerek vadinin kayalık tabanında gürültüyle akıyordu. İki yanda uzanan dağlar dik yamaçlarıyla Nuestra Señora vadisini kapatıyor, bir taraf onu denizden korurken, öteki taraf geniş Salinas Vadisi'nin güçlü rüzgârlarına karşı savunuyordu. Vadinin güney ucundaki tepelerde açılmış geçit nehri özgürlüğüne kavuşturuyor, kilise ve küçük Meryem Ana kasabası da bu geçidin hemen yanında yer alıyordu. Kızılderili kulübeleri kilisenin balçık duvarlarının çevresinde kümelenmişti. Kilisenin artık çoğu zaman boş kalmasına, aziz ikonlarının yıpranmasına, kiremit çatıya ait parçaların yerde kırık dökük durmasına ve çanlarının kırılmış olmasına karşın, Meksika Kızılderilileri hâlâ bu binanın yakınında yaşıyor, şenlikler düzenliyor, sıkışıp sertleşmiş toprağın üstünde La Jota dansı yapıyor, güneşin altında serilip uyuyorlardı.

Joseph, evini ve çiftliğini kuracağı arazisini kaydettirdikten sonra yeni yuvasına doğru yola çıktı. Geniş kenarlı şapkasının altında gözleri heyecanla parlıyordu; vadinin havasını derin derin içine çekti. Beli sarı düğmelerle süslenmiş yeni bir kot pantolon, mavi bir gömlek, cepleri çok işe yarayan bir yelek giymişti. Yüksek ökçeli çizmeleri de yeniydi ve mahmuzları gümüş gibi parlıyordu. Yaşlı bir Meksikalı, güç bela Meryem Ana kasabasına doğru yürüyordu. Joseph kendisine yaklaşınca adamın yüzü sevinçle aydınlandı. Şapkasını çıkarıp yolun kenarına geçti. "Bir yerlerde fiesta[1] mı var?" diye sordu kibarca.

Joseph neşeyle güldü. "Vadinin yukarısında altmış beş dönüm arazim var. Orada yaşayacağım."

Yaşlı yayanın gözleri, Joseph'ın bacağının tam altında, kılıfın içinde duran tüfeğe takıldı. "Bir geyik görürseniz sinyor ve onu öldürürseniz yaşlı Juan'ı hatırlayın."

Joseph yoluna devam ederken omzunun üstünden arkaya seslendi. "Evimi yapınca bir fiesta düzenleyeceğim. O zaman seni hatırlayacağım Yaşlı Juan."

"Damadım gitar çalar sinyor."

"O halde o da gelir Yaşlı Juan."

Joseph'ın atı, incecik meşe dallarını toynaklarıyla ezerek hızlı hızlı yürüyordu; demir nalları karşısına çıkan taşlara çarparak tıkırdıyordu. Yol, nehrin iki kıyısı boyunca uzayıp giden ormanın içinden geçiyordu. Joseph ilerledikçe, akıllı ve güzel bir kızla görüşmek için gizlice evden kaçmış bir delikanlı gibi ürkek ama istekli oluyordu. Meryem Ana ormanının büyüsünden etkileniyor, kendinden geçiyordu. Birbirine dolanmış dallarla sürgünlerde, ağaçların arasından geçen nehirle kesilen bu uzun, yeşil mağarada ve parlak çalılıklarda merak uyandırıcı bir dişilik vardı. Sonsuz gibi görünen yeşil geçitler, koridorlar ve girintiler, tarihöncesi bir dinin anlaşılmaz ama çok şey vaat eden simgeleri gibiydi. Joseph titreyerek gözlerini kapattı. "Belki de hasta oldum," dedi. "Gözlerimi açtığımda bütün bunların bir hezeyandan ve yüksek ateşten kaynaklandığını göreceğim." İlerledikçe, bu arazinin, kurak ve tozlu bir sabahta ortadan kayboluverecek bir düş olabileceği korkusunu hissetti. Kaliforniya'ya özgü büyük manzanita çalılarından birinin dalları şapkasına takılıp yere düşürdü; Joseph atından indi, kollarını gererek esnetti, yere eğilip eliyle toprağa vurdu. Üstündeki bu ağır havayı dağıtmak istiyordu. Güneşin rüzgârda titreyen yaprakların üzerinde yanıp yanıp söndüğü, rüzgârın boğuk sesler çıkardığı ağaç tepelerine baktı. Tekrar atına bindiğinde, toprak için duyduğu bu hisleri asla kaybetmeyeceğini biliyordu artık. Deri eyerinin gıcırtıları, mahmuz zincirlerinin şakırtıları, atın dilinin silindir gem üzerinde çıkardığı sinir bozucu ses, toprağın nabız sesini bastırıyordu. Joseph önceden körelmiş olduğunu ve artık birdenbire hislerine kavuştuğunu; önceden uyuyor olduğunu ama artık uyandığını duyumsuyordu. Zihninin gerisinde bir yerlerde ise ihanet duygusu vardı. Geçmişi, yuvası, tüm çocukluğu yok oluyordu ve onları anımsamanın boynunun borcu olduğunu biliyordu. Dikkat etmezse, bu toprak onu tümüyle ele geçirebilirdi. Toprakla savaşmak için babasını düşündü; babasının dinginliğini ve huzurunu, gücünü ve değişmez adaletini... Bu düşünceler içindeyken kafasındaki ayrım ortadan kalktı; hiçbir anlaşmazlık olmadığını biliyordu, çünkü babası ve bu yeni toprak bir bütündü. Joseph işte o zaman korktu. "O öldü," diye fısıldadı. "Babam ölmüş olmalı."

At, nehrin ormanından çıkıp, sanki bir pitonun gövdesiyle açılmış gibi kıvrılan bir patikadan gitmeye başladı. Bu yol, hayaletlerin eşliğine bile memnuniyetle razı olacak kadar yalnız ve korkmuş hayvanların toynaklarının ve tabanlarının açtığı çok eski bir av iziydi. Sayısız anlamı olan bir yoldu. Tam şurada, büyük bir meşenin yanında geniş bir yay çizmişti; uzun süre önce bir aslan bu ağacın kalın bir dalının ardında saklandıktan sonra avını öldürüp kendi kokusunu buraya bırakarak yolun hattını değiştirmiş olmalıydı. Tam şurada ise yol, bir çıngıraklı yılanın soğuk kanını güneşte ısıttığı pürüzsüz bir kayanın çevresinden dikkatle dolaşıyordu. At, yolun ortasından gitmeye ve bütün uyarı işaretlerini dikkatle izlemeye devam etti.

Artık patikanın yerini geniş bir çimenlik almıştı ve bu çimenliğin orta yerinde bir küme meşe ağacı, açık yeşil bir gölün ortasındaki koyu yeşil bir ada gibi duruyordu. Joseph atını ağaçlara doğru sürerken, acı içinde bir haykırış duydu; ağaçlık tepeyi aşınca kıvrık dişli, sarı gözlü ve karmakarışık kızıl yeleli kocaman bir yabandomuzuyla karşılaştı. Bu canavar, kalçasının üstüne oturmuş, hâlâ haykırmakta olan küçük bir domuzun butlarını koparaarak yiyordu. Uzakta bir dişi domuz ve beş yavrusu, korku dolu çığlıklarla sıçrayarak kaçışıyordu. Joseph'ın kokusunu alan yabandomuzu yemeyi bıraktı ve omuzlarını dikleştirdi. Burnundan soluyup homurdandıktan sonra, ölmekte olan ve iç paralayıcı bir sesle haykırmaya devam eden domuza döndü. Joseph sert bir şekilde atının yularını çekti. Yüzü öfkeyle kasılmış, gözleri neredeyse bembeyaz olacak kadar soluklaşmıştı. "Lanet olsun," diye bağırdı. "Başka yaratıkları ye. Kendi halkını yeme." Tüfeğini kılıfından çıkarıp yabandomuzunun sarı gözlerinin tam ortasına nişan aldı. Sonra namluyu aşağı eğdi ve güçlü başparmağıyla tüfeğin horozunu indirdi. Joseph kısa bir an için kendi kendisine güldü. "Haddinden fazla güç alıyorum ellerime," dedi. "Belki de bu hayvan elli domuzun babasıdır ve elli tanenin daha yaratıcısı olabilir." Joseph yoluna devam ederken yabandomuzu daireler çizerek dolaşıyor ve homurdanıyordu.

Yol artık, sık çalılıklarla korunan uzun bir yamacını kenarından dolaşıyordu; böğürtlenler, manzanitalar ve bodur meşeler o kadar birbirinin içine geçmişti ki, tavşanların bile geçebilmek için küçük tüneller açması gerekmişti. Yol, dar bir bayırdan yukarı çıktı ve bir dizi ağaca ulaştı: Kara meşe, pırnal meşesi ve ak meşe. Ağaç dalları arasından küçücük, beyaz bir sis kümesi göründü, ağaçların tepesine uzanıp zarifçe salınmaya başladı. Birkaç saniye içinde başka bir yarısaydam sis kümesi ona eklendi, sonra bir başkası ve bir başkası daha... Yarı maddeleşmiş hayaletler gibi salınıp durdular ve gitgide büyüdüler; sonra aniden bir sıcak hava kütlesiyle çarpışıp küçük bulutlar halinde gökyüzüne yükseldiler. Vadinin üzerinde incecik küçük bulutlar oluşuyor, uyuyan bir kentten çıkıp yükselen ruhlar gibi havalanıyordu. Gökyüzünde yok oluyor gibi görünseler de onların yüzünden güneş sıcaklığını kaybediyordu. Joseph'ın atı başını kaldırıp havayı kokladı. Bayırın tepesinde dev kocayemiş ağaçlarından oluşan bir öbek duruyordu; Joseph hayretler içinde, bu ağaçların etlere ve kaslara ne kadar çok benzediğini fark etti. Derisi yüzülmüş etler gibi kıpkırmızı ve güçlü kollarını yukarı uzatıyor, işkence sehpasındaki vücutlar gibi kıvrılıyorlardı. Joseph, geçerken bir eliyle dallardan birine dokundu; dal soğuk, pürüzsüz ve sertti. Ama bu ürkütücü dalların ucundaki yaprak parlak yeşildi. Bu kocayemişler ne kadar da acımasız ve korkunç ağaçlardı. Yandıkları zaman acıyla haykırırlardı.

Joseph bayırın tepesine ulaşınca yukarıdan yeni arazisine baktı. Yabani yulaflar hafif bir esintiyle gümüş dalgalar halinde salınıyor, mavi

acıbaklalarla dolu bir alan berrak bir gecedeki gölgeler gibi uzanıyordu burada; yamaçlardaki gelinciklerse parlak güneş ışınlarına benziyordu. Joseph atını durdurup gür otlarla kaplı çayırları seyretti; çayırlıkta yer yer kümelenmiş yeşil meşeler, bu toprakta hüküm süren ölümsüz bir senatonun üyeleri gibi duruyordu. Ağaçların gizlediği nehir, vadinin içinden kıvrılarak gidiyordu. İki mil ötede, devasa bir yalnız meşenin tam yanında, arazisini kaydettirirken kurulmuş ve öylece bırakılmış bir çadır, beyaz bir benek halinde görünüyordu. Orada uzun süre oturdu. Vadiye bakarken, bedeninin sıcacık bir sevgiyle dolduğunu hissetti. "Burası benim," dedi sadece; gözleri yaşlarla parlıyor, beyni ise bunu bilmenin şaşkınlığıyla dolup taşıyordu. Otlara ve çiçeklere karşı şefkat duyuyordu; ağaçları ve toprağı evladı gibi görüyordu. Sanki bir anlığına gökyüzüne yükselmiş, toprağına yukarıdan bakmıştı. "Benim," dedi yine, "ve ona iyi bakmalıyım."

Gökyüzünde küçük küçük bulutlar kümeleniyordu; içlerinden bir alay, tepenin hizasında oluşmaya başlayan orduya katılmak üzere aceleyle doğuya hareket etti. Batıdaki dağların üzerinden incecik gri okyanus bulutları yarışırcasına geldi. Rüzgâr nefes nefese ortaya çıktı; ağaçların dalları arasından iç çekerek ilerledi. Joseph'ın atı hafif adımlarla bayırdan inerek yine nehre yöneldi; sık sık başını kaldırıyor, yaklaşmakta olan yağmurun taze ve tatlı kokusunu içine çekiyordu. Bulutların süvari birliği geçip gitmiş, mızrak ve kalkan kuşanmış askerlere benzeyen dev kara bulutlar, gökgürültüsüyle birlikte denizden içeri doğru yavaş yavaş ve uygun adım ilerlemeye başlamıştı. Joseph, yaklaşmakta olan bu şiddet sahnesi karşısında zevkten titredi. Nehir âdeta yatağında coşuyor, yoluna çıkan taşların üzerinden heyecanlı bir gevezelikle geçiyordu. Sonra, yaprakların üstüne düşen iri ve tembel damlalarla yağmur başladı. Gök, patlayan cephane sandıkları gibi gürlüyordu. Küçülüp sertleşen yağmur damlaları havayı yararak ağaçların arasından ıslık çalar gibi geçiyordu. Joseph'ın giysileri anında sırılsıklam olmuştu; atı da suyun içinde pırıl pırıl parlıyordu. Nehirdeki alabalıklar yuvarlanan böceklere saldırıyor, bütün ağaç gövdeleri ıslaklığın koyu rengiyle parlıyordu.

Yol, nehirden yine ayrıldı. Joseph çadırına yaklaşırken, bulutlar sanki gri yünden yapılmış bir perde gibi batıdan doğuya kayıyor; batmakta olan güneş, yağmurla yıkanmış toprağın üzerinde parlıyor, otların sivri uçlu yapraklarında ışıldıyor, yabani çiçeklerin tam ortasındaki damlacıkları kıvılcım gibi aydınlatıyordu. Joseph çadırın önüne gelince atından indi, eyeri çıkardı, yorgun hayvanın ıslak sırtını ve omuzlarını bir bezle kuruladıktan sonra otlasın diye serbest bıraktı. Çadırının önünde, nemli otların üstünde duruyordu. Yavaş yavaş kaybolan güneş esmer şakaklarında oynuyor, akşam rüzgârı sakalını kabartıyordu. Aşağıdaki uzun yeşil vadiye bakarken, gözlerindeki açlık hırsa dönüştü. İçindeki mülkiyet duygusu bir tutku halini aldı. Bir kez daha, "Burası benim," dedi. "En dibine kadar, dünyanın merkezine kadar benim." Ayağını yumuşak toprağa vurdu. Sonra içindeki coşku büyüyerek, tüm bedenini yakıcı bir nehir gibi dolaşan, sancılı bir arzuya dönüştü. Kendini otların üstüne yüzükoyun bıraktı ve yanağını ıslak bitki köklerine bastırdı. Parmaklarıyla yaş otları kavrayıp kopardı, sonra yeniden kavradı. Uyluklarıyla toprağı sertçe dövüyordu.

Çılgınca heyecanı geçti; üşümüştü, şaşkındı ve kendisinden ürkmüştü. Oturup dudaklarındaki ve sakalındaki çamuru temizledi. "Bu da neydi?" diye sordu kendi kendine. "Bana ne oldu? Bu kadar büyük mü ihtiyacım?" Olan bitenin hepsini anımsamaya çalıştı. Bir an için toprak, karısı oluvermişti. "Bir eşe ihtiyacım olacak," dedi. "Bir eşim olmazsa burada çok yalnız kalırım." Yorgundu. Vücudu sanki dev bir kayayı kaldırmış gibi ağrıyordu ve o bir anlık tutku onu korkutmuştu.

Çadırın önünde yaktığı küçük ateşin üzerinde hafif bir akşam yemeği pişirdi; gece indiğinde yere oturup donuk beyaz yıldızlara baktı ve toprağın nabzının attığını hissetti. Ateş kömürleşip söndü. Joseph tepelerde uluyan çakalların, çığlık atan küçük baykuşların, otların arasında dolaşan farelerin sesini duyuyordu. Bir süre sonra, doğudaki bayırın arkasından, bal rengi bir ay yükseldi. Tepeleri aşıncaya dek çam ağaçlarının gövdelerinin arasından gösterdi altın yüzünü. Sonra siyah ve sivri bir çam ağacı bir anlığına ayı iki parçaya ayırdı ama ay yükselince ağaç sahneden çekildi.

3

Kereste arabalarının görüş alanına girmesinden çok daha önce Joseph araba çanlarının sevimli ama sert çınlamalarını duymuştu; at koşumlarının eğri tahtalarına iliştirilen bu kaba sesli küçük çanlar, dar yolda karşıdan gelen arabaları uyarıyordu. Joseph yıkanıp paklanmış, saçını sakalını taramıştı; gözleri umutla parlıyordu, çünkü iki haftadır bir Tanrı'nın kulunu görmemişti.

Sonunda ağaçların arasından büyük arabalar göründü. Yeni yapılmış engebeli yolda ağır kalasları çekerek taşıyan atlar, küçük ve dikkatli adımlar atıyorlardı.

En öndeki arabanın sürücüsü şapkasını çıkarıp Joseph'a salladı; güneş, şapkasının tokasında parıldadı. Joseph arabaları karşılamak üzere aşağı doğru yürüdü ve sürücünün yanındaki koltuğa çıkıp oturdu; orta yaşlı adamın düzensiz kesilmiş sakalı beyaz, yüzü esmer ve tıpkı tütün yaprağı gibi damar damardı. Sürücü, yuları sol eline alıp sağ elini uzattı.

"Daha erken geleceğinizi düşünmüştüm,' dedi Joseph. "Yolda bir sorun mu çıktı?"

"Sorun sayılacak bir şey olmadı Bay Wayne. Juanito'nun arabasının dingili fazla ısındı, oğlum Willie'nin de ön tekerleği çamura saplandı. Herhalde o sırada oğlum uyuyordu. Bu son iki milde doğru dürüst yol yok."

"Olacak. Sizinkiler gibi arabalar üzerinden geçtikçe yol düzelecektir." Joseph parmağıyla ileriyi gösterdi. "Keresteleri şu ilerideki büyük meşenin yanına bırakalım."

Sürücünün yüzünde neredeyse uğursuz bir ifade belirdi. "Evi ağacın altına mı yapacaksınız? Bu iyi olmaz. Dallardan biri kırılırsa çatıya düşer ve gece uyurken sizi ezebilir."

"Bu yaşlı ve sağlam bir ağaç," diye adama güvence verdi Joseph. "Evimi bir ağacın uzağına yapmak istemiyorum. Senin evinin yakınında ağaç yok mu?"

"Var, işte bu yüzden söylüyorum ya zaten. Kahrolası evim bir ağacın şamarını yemeye hazır durumda. Nasıl oldu da oraya ev yaptım bilmem ki... Çoğu gece uyuyamaz, rüzgârı dinler, fıçı kadar geniş bir dalın damdan içeri düşeceğini düşünürüm." Koşum takımlarını geriye doğru çekti ve elindeki yularları frenin çevresine doladı. Öbür sürücülere, "Burada hizalı durun!" diye bağırdı.

Keresteler yere indirilip de arabalara bakacak şekilde yularlarından bağlanan atlar yem torbalarındaki arpaları şapırtılarla yemeye başladığında, sürücüler arabalardaki yataklarda sarılı duran battaniyelerini çıkarıp açtılar. Joseph ateşi çoktan yakmış, akşam yemeğini pişirmeye girişmişti. Tavayı ateşin epey yukarısında tutuyor, domuz pastırmasını sürekli olarak alt üst çeviriyordu. Yaşlı sürücü Romas ona yaklaşıp ateşin başına oturdu. "Sabah erkenden işe koyuluruz," dedi. "Arabaları boşaltmak bize zaman kazandırdı."

Joseph tavayı ateşin üstünden aldı. "Neden atların biraz ot yemesine izin vermiyorsunuz?"

"Çalışırken mi? Yok, olmaz. Ot tutmaz onları. Sizinki gibi bir yolu aşarken daha tok tutacak bir şeyler yemeleri gerek. O pastırmayı pişirmek için tavayı ateşin içine koyup bir dakika bekletmeniz gerekir."

Joseph kaşlarını çattı. "Sizler domuz pastırması kızartmayı hiç bilmiyorsunuz. Ağır ateşte altını üstüne getirerek pişireceksin ki yağını kaybetmeden çıtır çıtır olsun."

"Altı üstü yemek," dedi Romas. "Hepsi aynı."

Juanito'yla Willie yaklaştılar. Juanito'nun koyu renk, Kızılderiliye benzer bir ten rengi ve mavi gözleri vardı. Willie'nin bir kir tabakasının ardındaki yüzü, bilinmez bir hastalık nedeniyle buruşmuştu ve soluk beyazdı; kaçamak bakan gözleriyse ürkekti, çünkü geceleri vücudunu sarsan ağrılara, uykusunda kendisine işkence eden karanlık kâbuslara kimse inanmıyordu. Joseph başını kaldırıp bu iki adama gülümsedi.

"Gözlerime bakıyorsunuz," dedi Juanito cüretkâr bir ifadeyle. "Kızılderili değilim. Kastilyalıyım[2]. Gözlerim mavi. Ten rengime bakın. Tenim güneşten dolayı yanık ama Kastilyalıların gözleri mavidir."

Romas araya girdi. "Herkese böyle söyler. Yabancılara bunu anlatmaya bayılır. Annesinin Kızılderili olduğunu Nuestra Señora'daki herkes bilir, ama babası kim onu sadece Tanrı bilir."

Juanito hiddetle elini belindeki uzun bıçağa götürdü ama Romas bir kahkaha atıp Joseph'a döndü. "Juanito kendi kendine sürekli 'Günün birinde bu bıçakla birini öldüreceğim,' der durur. Böylece gururunu koruyor. Ama bunu asla yapmayacağını biliyor, böylece aşırı bir gurura da kapılmıyor. Pastırmayı yemek için bir sopanın ucunu sivrilt Juanito," dedi aşağılayarak. "Ve bir daha Kastilyalı olduğunu anlatmaya kalktığında, etrafında seni tanıyan kimsenin olmamasına dikkat et."

Joseph tavayı yere bıraktı ve meraklı gözlerle Romas'a baktı. "Neden onu yalancı çıkarıyorsun? Eline ne geçiyor ki? Kastilyalı olmasının bir zararı yok..."

"Bu bir yalan Bay Wayne. Her yalan aynıdır. Bu yalana inanırsanız, sonra bir yalan daha söyler. Bir hafta sonra İspanya kraliçesinin kuzeni olduğunu anlatacaktır. Juanito çok iyi bir arabacıdır. Kahrolası, çok iyidir. Prens olmasına izin veremem."

Ama Joseph ikna olmamış bir ifadeyle başını sağa sola salladı ve tavayı tekrar eline aldı. Kafasını yemekten kaldırmadan konuştu: "Bence o Kastilyalı. Gözleri mavi, ayrıca başka bir şey daha var. Bunu nereden bildiğimi bilmiyorum ama sanırım Kastilyalı."

Juanito'nun gözleri kararlı ve gururlu bir ifadeyle doldu. "Teşekkür ederim sinyor,'' dedi. "Söylediklerinizi doğru." Gösterişli bir tavırla Joseph'a yaklaştı. "Birbirimizi anlıyoruz sinyor. İkimiz de *caballero*'yuz."[3]

Joseph domuz pastırmasını teneke tabaklara paylaştırdı ve herkese kahve koydu. Hafifçe gülümsüyordu. "Babam kendisinin neredeyse bir tanrı olduğunu düşünür. Ve öyledir de."

"Siz ne yaptığınızın farkında değilsiniz," diye karşı çıktı Romas. "Bu*caballero*'ya katlanamam. Artık hiç çalışmaz. Kendini beğenmiş bir halde dolaşıp durur."

Joseph kahvesine üfleyerek yüzeyini dalgalandırdı. "Fazla kibirli bir Kastilyalı burada işime yarayabilir."

"Ama bu Tanrı'nın cezası adam çok çalışkandır."

"Biliyorum," dedi Joseph hafif bir sesle. "Beyefendiler genellikle öyledir. Çalışmaya zorlanmaları gerekmez."

Juanito aceleyle yerinden kalkıp gitgide koyulaşan karanlığın içine daldı. Willie durumu açıkladı: "Atlardan biri ayağını yulara dolamış."

Batıdaki sıradağlar hâlâ günbatımı sonrasının gümüşi rengiyle çevrelenmiş durumdaydı, ama Meryem Ana vadisi dağların kenarlarına kadar karanlığa gömülmüştü. Gökyüzündeki çelik grisi dokuya serpiştirilmiş yıldızlar âdeta geceyle savaşıyor ve ona göz kırpıyordu. Dört adam, kömürleşmiş ateşin çevresinde oturuyor, yüzleri gölgelerle keskinleşiyordu. Joseph sakalını sıvazladı; bakışları düşünceli ve dalgındı. Romas iki koluyla birden dizlerini kavramıştı. Sigarası önce kızıl kızıl parlıyor, sonra külün ardında yok oluyordu. Juanito'nun başı ileriye bakıyordu, boynu dümdüzdü ama

aralanmış kirpiklerinin ardındaki gözleri Joseph'ın üstünden ayrılmıyordu. Willie'nin solgun yüzü sanki vücudundan bağımsız bir parçaymış gibi havada asılıydı; ara sıra dudakları acıyla geriliyordu. Burnu ince ve kemikliydi; ağzının kenarı papağan gagası gibi kıvrıktı. Ateş tamamen sönüp adamların sadece yüzleri görünür hale geldiğinde Willie zayıf elini uzattı, Juanito bu eli tutup parmaklarını sımsıkı kavradı, çünkü Willie'nin karanlıktan ne kadar çok korktuğunu biliyordu. Joseph ateşe ince bir dal atıp küçük bir kıvılcım yarattı. "Romas," dedi, "burada otlar güzel, toprak bereketli ve boş. Sadece sabanla biraz sürülmesi gerekiyor. Neden boş kalmış? Neden kimse burayı almamış?"

Romas, ağzındaki izmariti tükürerek ateşe attı. "Bilmiyorum. İnsanlar yavaş yavaş geliyor. Burası anayola uzak. Kurak yıllar olmasaydı herhalde burası da tutulurdu. Kuraklık bu toprakları epey geri bıraktı."

"Kurak yıllar mı? Ne zamandı bu?"

"Seksenlerle doksanlar arasında. Bütün topraklar kurudu, kuyularda su kalmadı, sığırlar öldü." Acı acı güldü. "Bayağı kuraktı doğrusu. Burada yaşayanların yarısı göç etmek zorunda kaldı. Becerebilenler, sığırlarını daha içeride kalan San Joaquin'e götürdüler; orada nehir kıyısında otlar vardı. Yolda ölen sığırlar da oldu. Ben o zamanlar küçüktüm ama şişmiş sığır leşlerini hatırlıyorum. Onlara ateş edince patlak balon gibi sönerlerdi ve kokudan kendinizi kaybederdiniz."

"Ama yağmur geri geldi," diye aceleyle konuştu Joseph. "Toprak artık suyla dolu."

"Evet, on yıl sonra yağmur geldi. Hatta sel gibi geldi. Sonra otlar yeniden bitti, ağaçlar yeşillendi. Çok mutlu olmuştuk, hâlâ hatırlarım. Nuestra Señora halkı yağmur altında şenlik yapmıştı; sadece gitarcılar teller ıslanmasın diye küçük bir saçağın altında duruyordu. İnsanlar sarhoş olup çamurun içinde dans ettiler. İnsanlar suyun şerefine içtiler. Üstelik sarhoş olanlar sadece Meksikalılar değildi. Sonra Peder Angelo şenliği bastı ve onları durdurdu."

"Neden?" diye sordu Joseph.

"İnsanların çamurun içinde neler yaptıklarını bilmiyorsunuz siz. Peder Angelo delirmiş gibiydi. Şeytana davetiye çıkardığımızı söyledi. Şeytanı kovdu ve insanların gidip yıkanmasını, çamurda yuvarlanmayı kesmesini istedi. Herkese günahlarına karşılık cezalar verdi. Peder Angelo delirmiş gibiydi. Yağmur duruncaya kadar orada durup bekledi."

"Demek insanlar sarhoş oldu?"

"Evet, bir hafta boyunca sarhoştular ve kötü şeyler yaptılar... Elbiselerini çıkardılar."

Juanito araya girdi. "insanlar mutluydu. Daha önce kuyular kurumuştu sinyor. Tepeler kül gibi bembeyazdı. Yağmur yağınca insanlar mutlu oldu. Bu kadar mutluluğu kaldıramadılar ve kötü şeyler yaptılar. İnsanlar fazla mutlu olduklarında her zaman kötü şeyler yaparlar."

"Umarım kuraklık bir daha gelmez," dedi Joseph.

"Peder Angelo bunun ilahi bir karar olduğunu söyledi, ama Kızılderililerin dediğine göre yaşlılar eskiden iki kuraklık daha olduğunu hatırlıyormuş."

Joseph gergin bir ifadeyle yerinden kalktı. "Bunu düşünmekten hoşlanmıyorum. Eminim tekrar gelmeyecektir. Otların şimdiden ne kadar büyüdüğünü hissedebiliyorum."

Romas kollarını gerdi. "Belki de gelmez. Ama buna güvenmeyin. Yatma vakti. Gün doğunca işe koyulacağız."

Joseph uyandığında henüz gün ağarmamıştı ve gecenin soğuğu hissediliyordu. Uykusunda keskin bir çığlık duymuştu sanki. "Bir baykuş olmalı," diye düşündü. "Bazen rüya görürken sesler değişiyor ve yükselir gibi oluyor." Ama dikkatle etrafı dinledi ve çadırının dışında birinin boğuk boğuk hıçkırdığını duydu. Kot pantolonunu ve çizmelerini hızla giyip çadırın etekleri arasında sürünerek dışarı çıktı. Sessiz hıçkırıklar arabaların birinden geliyordu. Juanito, Willie'nin uyuduğu arabanın yanına yaslanmış, içeri uzanıyordu.

"Ne oldu?" diye sordu Joseph. Solgun ışıkta, Juanito'nun Willie'nin elini tuttuğunu gördü.

Juanito kısık sesle açıkladı: "Rüya görüyor. Bazen ben ona yardım etmezsem uyanamıyor. Bazen de uyandığında bunun rüya olduğunu, asıl gerçeğin rüyadaki olduğunu sanıyor. Gel Willie. Bak, şimdi uyanıksın. Çok korkunç şeyler görüyor rüyasında sinyor ve ben de onu çimdikliyorum. Korkuyor işte."

Romas, yattığı arabadan seslendi: "Willie çok fazla yiyor. Sadece bir kâbus gördü. Oldum olası görür zaten. Gidip yatın Bay Wayne."

Ama Joseph eğilerek Willie'ye baktı ve yüzündeki dehşeti gördü. "Gecede sana zarar verecek hiçbir şey yok Willie," dedi. 'İstersen gelip benim çadırımda yatabilirsin."

"Rüyasında parlak ama kurak ve ölü bir yerde olduğunu görüyor; kovuklardan insanlar çıkıp kollarını ve bacaklarını çekiştiriyor sinyor. Hemen hemen her gece aynı rüyayı görüyor. Bak Willie, yanında kalacağım. Bak, atların hepsi etrafında, sana bakıyorlar Willie. Bazen, sinyor, rüyasında atlar ona yardım ediyor. Etrafında atlar varken uyumayı seviyor. Kurak ve ölü yere yine gidiyor ama atlar yakınındayken insanlardan korunuyor. Gidip yatın sinyor, ben bir süre böyle elini tutacağım."

Joseph elini Willie'nin alnına koyunca buz gibi olduğunu fark etti. "Ateş yakayım da ısınsın," dedi.

"Yararı olmaz sinyor, o her zaman buz gibidir. Isınamaz."

"Sen iyi bir çocuksun Juanito."

Juanito yüzünü diğer tarafa çevirdi. "Beni çağırıyor, sinyor." Joseph elini bir atın sıcak böğründe gezdirdi, sonra çadırına döndü. Doğudaki dağ sırtının üstünde yeşermiş çam ormanı, sabahın soluk ışığında pürüzlü bir hat çiziyordu. Yeni yeni uyanan esintiyle otlar huzursuzca kıpırdanıyordu.

4

Evin iskeleti hazırdı, üstünün giydirilmesini bekliyordu; eşit büyüklükte dört oda oluşturan haç planlı iç duvarlarla kare bir ev... Büyük, yalnız meşenin koruyucu bir kolu, çatının üzerinde uzanıyordu. Bu saygıdeğer yaşlı ağaç, sabah güneşinde parıldayıp sarı-yeşil bir renk alan taze, parlak yapraklarla süslenmişti. Joseph, domuz pastırması dilimlerini sürekli alt üst çevirerek ateşin üzerinde kızarttı.

Sonra, kahvaltısına başlamadan, içinde bir fıçı suyun durduğu yeni at arabasına gitti. Bir tas su aldı; avuçlarına bu sudan doldurarak saçlarına ve sakalına sürdü, gözlerindeki uyku kalıntılarını temizledi. Yüzündeki suyu elleriyle sıvazlayarak kuruladı ve nemden parlayan bir yüzle kahvaltısını yapmaya gitti.

Otlar çiyle nemlenmiş, ateşle yer yer kararmıştı. Sarı göğüslü ve açık gri kürklü üç çayırkuşu, gagalarını dostça ve merakla uzatarak çadırın yakınında sekiyordu. Arada sırada göğüslerini şişiriyor, şarkı söyleyen operacılar gibi başlarını kaldırarak gittikçe daha fazla mest oluyor, sonra da kendilerine bakıp bakmadığını ya da şarkıyı onaylayıp onaylamadığını anlamak üzere Joseph'a göz süzüyorlardı.

Joseph teneke maşrapasını havaya dikerek kahvesinin son yudumunu da içti ve telvesini ateşe attı. Ayağa kalkıp yoğun güneş ışığı altında gerindikten sonra iskelet halindeki evine giderek aletlerinin üstündeki çadır bezini kaldırdı; üç çayırkuşu, umutsuzca dikkatini çekmeye çalıştıkları Joseph'ın arkasına kaçıştılar. Ayakları köstekli iki at, otladıkları yerden burunlarını uzattılar ve dostça soludular. Joseph bir çekiç ve içi çiviyle dolu bir önlük aldı, sonra sinirli bir tavırla çayırkuşlarına döndü.

"Gidip solucan yakalayın," dedi. "Gürültüyü kesin. Yoksa ben sizi yakalayacağım. Hadi, gidin." Üç çayırkuşu, hafifbir şaşkınlıkla başlarını kaldırdılar ve sonra yine bir ağızdan öttüler. Joseph, kereste yığınının üstündeki geniş kenarlı siyah şapkasını alıp başına geçirdi ve gözlerinin üzerine kadar indirdi. "Gidip solucan yakalayın," diye homurdandı. Atlar yine burunlarından soludular, bir tanesi de tiz bir sesle kişnedi. Joseph o sırada boş bulunup elindeki çekici yere düşürdü. "Merhaba! Kimdir o?" Yolun epey aşağısındaki ağaçların arasından bir kişneme sesiyle yanıt geldi. Joseph o yöne bakarken, at üstünde bir adam ortaya çıktı; at yorgun bir halde tırıs gidiyordu. Joseph hemen sönmekte olan ateşin yanına gidip yeniden alevlendirdi ve kahve çaydanlığını ateşe koydu. Memnun bir ifadeyle gülümsüyordu. "Zaten bugün çalışmak istemiyordum," dedi çayırkuşlarına. "Gidip solucan yakalayın, şimdi sizinle uğraşamam." Sonra Juanito geldi. Zarif bir tavırla atından indi, sadece iki harekette eyeri ve gemi çözdü; sonra *sombrero*'sunu çıkardı ve iyi karşılanacağını bilerek gülümsedi.

"Juanito! Seni gördüğüme sevindim! Kahvaltı etmedin, değil mi? Sana biraz pastırma kızartayım."

Juanito'nun umutlu gülümsemesi, memnuniyetle daha da arttı. "Bütün gece at üstündeydim sinyor. Çobanınız olmaya geldim."

Joseph elini uzattı. "Ama güdebileceğin tek bir ineğim bile yok Juanito."

"Olacak sinyor. Elimden her iş gelir, üstelik iyi bir çobanım ben."

"Ev inşaatında çalışır mısın?"

"Tabii ki sinyor."

"Peki ya maaş, Juanito? Ne kadar maaş alıyordun?"

Juanito gözkapaklarını ciddi bir ifadeyle parlak gözlerinin üzerine indirdi. "Bundan önce çobanlık yapıyordum sinyor, iyi bir çobandım. Bana ayda otuz dolar veriyor ve Kızılderili olduğumu söylüyorlardı. Ama sizin arkadaşınız olmak istiyorum sinyor ve para istemiyorum."

Bir an için Joseph'ın aklı karıştı. "Sanırım söylemek istediğini anladım Juanito, ama kasabaya gittiğinde içki içmek için para gerekecek. Arada sırada kızlarla buluşmak için de paraya ihtiyacın olacak."

"Kasabaya gideceğim zaman bana hediye olarak para verirsiniz sinyor. Hediye, maaş sayılmaz." Yeniden gülümsüyordu. Joseph ona bir fincan kahve koydu.

"Sen iyi bir arkadaşsın Juanito. Teşekkür ederim."

Juanito *sombrero*'sunun güneşliğine uzanıp bir mektup çıkardı. "Gelirken size bunu getirdim sinyor."

Joseph mektubu alıp ağır adımlarla uzaklaştı. Ne yazdığını biliyordu. Bir süredir bunu bekliyordu. Ve anlaşılan toprak da mektupta yazılanları biliyordu, çünkü çayırlara sessizlik çökmüş, çayırkuşları gitmiş, meşe ağacındaki ketenkuşları bile cıvıldamayı kesmişti. Joseph, meşenin altındaki kereste yığınlarından birine oturup yavaşça zarfı açtı. Mektup Burton'dan geliyordu.

"Bu mektubu yazmamı Thomas ve Benjy istedi," diyordu. "Olacağını bildiğimiz şey oldu. Ölüm, geleceğini bildiğimiz halde sarsıyor insanı. Baban üç gün önce Sonsuz Krallığa göçtü. Son anında hepimiz yanındaydık, sen hariç. Beklemeliydin.

"Son anında aklı yerinde değildi. Çok tuhaf şeyler söyledi. Senin hakkında değil de daha çok seninle konuştu. Aslında istediği kadar uzun yaşayabileceğini, ama senin yeni toprağını görmek istediğini söyledi. Bu yeni toprak onda bir takıntı haline gelmişti. Tabii ki aklı yerinde değildi. 'Joseph iyi bir arazi seçebilir mi seçemez mi bilmiyorum. Bunu becerebilir mi bilmiyorum. Gidip görmem lazım,' dedi. Sonra ülkenin üzerinde uçmaktan söz etti uzun uzun, bunu yapabildiğini sanıyordu. Sonunda uykuya dalar gibi oldu. O zaman Benjy'le Thomas odadan çıktı. Babamız delirmiş gibiydi. Gerçekten susmalı ve sözlerini söylememeliyim çünkü kendinde değildi. Hayvanların çiftleşmesinden söz etti. Bütün dünyanın bir... hayır, bunu söylememe gerek yok. Benimle birlikte dua etmesini istedim ama ölüme çok yakındı artık. Son sözlerinin Hıristiyan inancına uygun olmayışı beni üzdü. Diğer kardeşlerime bundan söz etmedim, çünkü son sözleri sanaydı, sanki seninle konuşur gibiydi."

Mektup, cenaze töreninin ayrıntılı bir betimlemesiyle devam ediyordu. Sonu ise şöyleydi: ''Thomas ve Benjy, batıda hâlâ boş arazi varsa hep birlikte oraya taşınabileceğimizi düşünüyorlar. Harekete geçmeden önce senden haber bekleyeceğiz."

Joseph mektubu yere bırakıp başını eğerek ellerini alnına koydu. Zihni uyuşmuş ve hissizdi ama içinde üzüntü yoktu. Neden üzgün olmadığını merak ediyordu. İçinde bir neşe ve memnuniyetin yeşermekte olduğunu Burton bilseydi, onu mutlaka kınardı. Toprağın yeniden sesine kavuştuğunu duydu. Çayırkuşları melodilerden küçük kristal kuleler kuruyor, deliğinin girişinde dimdik duran bir sincap tiz sesiyle ötüyor, rüzgâr bir anlığına otların arasından fısıldayıp sonra güçlenerek ve sürekli hale gelerek otların ve nemli toprağın keskin kokularını yayıyor, büyük ağaç rüzgârın altında yaşam dolu bir halde kıpırdanıyordu. Joseph başını kaldırıp ağacın yaşlı, kıvrık dallarına baktı. Gözleri bir tanıdığı görmenin mutluluğuyla parladı, çünkü babasının, gençliğinde bir huzur bulutu gibi yaşamış güçlü ve yalın ruhu ağaca girmişti.

Joseph elini kaldırıp ağacı selamladı. Çok hafif bir sesle konuştu. "Geldiğinize sevindim efendim. Sizsiz ne kadar yalnız olduğumu şimdiye kadar fark etmemişim." Ağaç hafifçe kıpırdandı. "Gördüğünüz gibi, burası gerçekten güzel bir yer," diye yavaşça devam etti Joseph. "Burada olmayı seveceksiniz efendim." Uyuşukluktan geriye kalan son parçacıkları da temizlemek üzere başını salladı ve hem içindeki güzel duygulardan utandığı için, hem de ağaçla kurduğu bu ani bağın şaşkınlığından kendi kendine güldü. "Sanırım yalnızlıktan kaynaklanıyor bu. Juanito bunu engelleyecektir, ayrıca buraya yerleşmeleri için çocukları çağıracağım. Şimdiden kendi kendime konuşmaya başladım."

Aniden kendini bir hain gibi hissetti. Ayağa kalkıp yaşlı ağacın yanına gitti ve kabuğunu öptü. Sonra Juanito'nun kendisini izlediğini anımsadı ve

yüzleşmek üzere meydan okurcasına arkasına döndü. Ama Juanito sabit gözlerle yere bakıyordu. Joseph uzun adımlarla onun yanına gitti. "Görmüş olmalısın..." diye öfkeyle söze başladı.

Juanito yere bakmaya devam ediyordu. "Görmedim sinyor." Joseph onun yanına oturdu. "Babam öldü Juanito."

"Üzüldüm dostum."

"Seninle bu konuda konuşmak istiyorum Juanito, çünkü sen benim dostumsun. Kendi adıma üzgün değilim çünkü babam burada."

"Ölüler her zaman buradadır sinyor. Asla bir yere gitmezler."

"Hayır," dedi Joseph içtenlikle. "Daha fazlası var. Babam o ağacın içinde. Babam o ağacın ta kendisi! Aptalca ama buna inanmak istiyorum. Bana biraz anlatır mısın Juanito? Sen burada doğdun. Buraya geldiğimden beri, ilk günden beri, bu toprağın hayaletlerle dolu olduğunu biliyordum." Kararsızlıkla duraksadı. "Hayır, bu doğru değil. Hayaletler, gerçekliğin zayıf gölgelerinden başka bir şey değildir. Burada yaşayan şey, bizlerden daha gerçek. Sanki biz onun gerçekliğinin hayaletleriyiz. Nedir bu Juanito? İki aydır yalnız olduğum için kafam mı durdu?"

"Ölüler asla gitmezler," diye tekrarladı Juanito. Sonra gözlerinde büyük bir acının ışığıyla karşıya baktı. "Size yalan söyledim sinyor. Ben Kastilyalı değilim. Annem Kızılderiliydi ve bana bazı şeyler öğretti."

"Nasıl şeyler?"

"Peder Angelo'nun hoşuna gitmeyecek şeyler. Annem, toprağın bizim annemiz olduğunu, yaşayan her şeyin bu anneden can alıp yine anneye döndüğünü söylerdi. Bunlara inandığımı hatırlayınca sinyor, bunları gördüğüm ve duyduğum için inandığımı hatırlayınca, bunu bilince, Kastilyalı ya da *caballero* olmadığımı anlıyorum. Ben Kızılderiliyim."

"Ama ben Kızılderili değilim Juanito, yine de bunu görüyor gibiyim."

Juanito minnettar gözlerle Joseph'a baktı, sonra gözlerini yine eğdi ve iki adam toprağa bakmaya başladılar. Joseph, kendisini ele geçirmekte olan bu güçten neden kaçmaya çalışmadığını merak ediyordu.

Bir süre sonra Joseph gözlerini kaldırıp meşeye ve yanındaki ev iskeletine baktı. "Sonuç değişmiyor," dedi ansızın. "Hissettiklerim ya da düşündüklerim hayaletleri veya tanrıları öldüremez. Çalışmalıyız Juanito. Yapacak bir evimiz, sığırla dolduracağımız bir çiftliğimiz var. Hayaletlere karşın çalışmaya devam edeceğiz. Gel," dedi aceleyle, "düşünmekle harcayacak zamanımız yok." Evi yapmak üzere hızla işe koyuldular.

Joseph o gece kardeşlerine bir mektup yazdı:

"Benimkinin tam yanında boş bir arazi var. Her biriniz altmış beş dönüm alabilirsiniz, böylece toplam iki yüz elli dönüm toprağımız olur. Bitkiler köklü ve zengin, toprağınsa sadece sürülmeye ihtiyacı var. Sabana takla attıran kayalar yok Thomas, çıkıntılı taşlar da yok. Gelirseniz burada yeni bir kasaba kurarız."

5

Kardeşler aileleriyle birlikte gelip topraklarına yerleştiklerinde otlar yaz sıcağında kavrulup kahverengiye dönmüş, kesilmeye hazır hale gelmişti. En büyükleri olan Thomas kırk iki yaşındaydı; altın rengi saçlı, sarı, uzun bıyıklı, iri kıyım, güçlü bir adamdı. Yanakları dolgun ve kırmızıydı, kısık gözkapaklarının ardındaki gözleri soğuk bir buz mavisiydi. Thomas, bütün hayvanlarla güçlü bir bağ kurabiliyordu. Atlar otlarken genellikle bir yemliğin kenarına otururdu. Doğum yapan bir ineğin hafif iniltisini bile duyup gecenin herhangi bir saatinde yatağından kalkar, gerçekten doğum olup olmadığına bakar ve gerekirse doğuma yardım ederdi.

Thomas tarlaların arasından geçerken atlar ve inekler otlaklardan başlarını kaldırır, havayı koklar ve ona doğru yürürlerdi. Köpeklerin kulaklarını, güçlü ve ince parmaklarının tüm gücüyle onları bağırtıncaya kadar çeker, bıraktığında ise köpekler çekmesi için kulaklarını yeniden dikerlerdi.

Thomas'ın oldum olası bir yarı vahşi hayvan koleksiyonu vardı. Yeni araziye geleli henüz bir ay bile olmamışken, bir rakunu, sessizce onun ayaklarının dibinde dolaşıp başka herkese hırlayan iki yarı yetişkin çakal yavrusu, bir kutu dolusu yaban gelinciği, kırmızı kuyruklu bir şahini ve dört melez köpeği vardı. Hayvanlara iyi davranmazdı; en azından, hayvanların birbirlerine davrandıklarından daha iyi değildi ama onların anlayabildiği bir tutarlılıkla hareket ediyor olmalıydı, çünkü bütün yaratıklar ona güveniyordu. Köpeklerden biri aptallık edip rakuna saldırarak bir gözünü kaybettiğinde Thomas hiç istifini bozmadı. Parçalanmış göz küresini çakısıyla çıkardı ve köpeğin başındaki acıyı unutmasını sağlamak için ayağını kuvvetle sıktı. Thomas hayvanları seviyor ve anlıyordu; onları öldürürken, birbirlerini öldürdükleri sıradaki hislerle vuruyordu. Duygusal olamayacak kadar hayvani bir yapısı vardı. Bir tek inek bile kaybetmemişti, çünkü başıboş bir sığırın nerede dolaşıyor olabileceğini içgüdüleriyle biliyor gibiydi. Nadiren avlanırdı ama ava çıktığında da, doğrudan kurbanının saklandığı yere gider, bir aslan çevikliği ve dikkatiyle onu öldürürdü.

Thomas hayvanları anlıyordu ama insanları ne anlıyor ne de onlara güveniyordu. İnsanlara söyleyecek çok sözü yoktu; ticaret, partiler, din ve siyaset gibi konular aklını karıştırıyor, onu korkutuyordu. Bir toplantıya katılması gerektiğinde göze çarpmamaya özen gösterir, hiçbir şey söylemez ve gergin bir halde tutsaklığının bitmesini beklerdi. Thomas'ın ilişki kurabildiği tek insan Joseph'ti; Joseph'le korkusuzca konuşabilirdi.

Thomas'ın karısı Rama, kara kaşları neredeyse burnunun üzerinde birleşen, güçlü, dolgun göğüslü bir kadındı. Erkeklerin düşündüğü ya da yaptığı her şeyi hemen hemen her zaman küçümserdi. İyi ve becerikli bir ebe, yaramaz çocuklar içinse tam anlamıyla bir caydırıcıydı; üç küçük kızını asla dövmemesine karşın, çocuklar annelerini üzmekten çok korkarlardı, çünkü Rama insanların ruhundaki zayıf noktaları bulup can yakabilirdi. Thomas'ı anlıyor, ona bir hayvanmış gibi davranıyor, onu temiz, tok ve sıcak tutuyor, genellikle korkutmamaya dikkat ediyordu.

Rama kendi dünyasını kurmuştu: Yemek pişirmek, dikiş, çocuk bakımı, ev temizliği ona sanki dünyanın en önemli işleriymiş gibi geliyordu; erkeklerin yaptıklarından çok daha önemliydi bu işler. Çocuklar iyi şeyler yaptıkları zaman Rama'ya bayılırlardı çünkü ruhun hassas noktalarını okşamayı iyi bilirdi. Verdiği ceza ne kadar korkunçsa, övgüsü de o kadar güzel ve coşkulu olabilirdi. Yanına yaklaşan tüm çocukların sorumluluğunu kendiliğinden alırdı. Burton'ın iki çocuğu, Rama'nın otoritesini yumuşak huylu annelerinin değişken kurallarından çok daha ciddiye alıyorlardı, çünkü Rama'nın kuralları asla değişmezdi; kötü kötüydü ve cezalandırılırdı, iyi ise sonsuza kadar iyi ve güzeldi. Rama'nın evinde iyi olmak çok keyifliydi.

Burton, dinsel bir yaşam sürmek üzere yaratılmış bir adamdı. Kendisini kötüden uzak tutar, yakın insani ilişkilerin hepsinde bir kötülük bulurdu. Bir seferinde, kilisedeki bir ayinden sonra rahip kürsüden Burton'ı överek, "Tanrı katında güçlü bir adam," demiş, Thomas ise Joseph'ın kulağına eğilerek, "iştah katında zayıf bir adam," diye fısıldamıştı. Burton karısıyla sadece dört kez birlikte olmuştu. İki çocukları vardı. Cinsel ilişkiye girmemek onun açısından doğal bir durumdu. Burton hiçbir zaman sağlıklı biri olmamıştı. Yanakları süzgün ve inceydi, gözleriyse bu dünyada var olmadığını düşündüğü bir zevkin peşindeydi. Bir anlamda, sağlığının kötü olmasından memnundu, çünkü bu, Tanrı'nın kendisini acı çekmesini isteyecek kadar düşündüğünü gösteriyordu. Burton, müzmin hastaların güçlü direncine sahipti. Zayıf kol ve bacakları örgü ipler kadar sağlamdı.

Burton karısını sıkı ve kutsal kitaba uygun bir şekilde yönetiyordu. Düşüncelerinin bir kısmını karısıyla paylaşıyor, kadının duyguları sınırı aşarsa onlara gem vuruyordu. Karısının kurallara ne zaman karşı geldiğini, ara sıra olduğu gibi, içindeki zayıf bir noktanın ne zaman yüzeye çıkarak onu hezeyanlar içinde bırakacağını biliyor, böyle zamanlarda Harriet'ın ağzı yeniden sıkılaşıp mırıldanmayı bırakıncaya kadar yatağının yanında dua ediyordu.

Dört kardeşin en genci olan Benjamin, ağabeylerinin üzerinde bir yüktü. Zevk düşkünü ve güvenilmezdi; her fırsatta kafası bulanıncaya kadar içer, etrafta dolaşıp çok güzel şarkılar söylerdi. Öylesine genç, yalnız ve zavallı görünüyordu ki pek çok kadın ona karşı şefkatli bir acıma hissi duyuyordu, bu nedenle de Benjamin'in başı hemen hemen her zaman şu ya da bu kadınla beladaydı. Çünkü ne zaman sarhoş olsa, şarkı söylese ve gözlerine o zavallı bakış yerleşse, kadınlar onu bağırlarına basıp kendi hatasından korumak istiyorlardı. Benjamin'e böyle annelik edenler, onun kendilerini baştan çıkardığını görünce şaşkınlığa düşüyorlardı. Bunun nasıl olduğunu hemen hemen hiçbir zaman anlayamıyorlardı, çünkü Benjamin ölümcül bir zavallılık içindeydi. Her şeyde öylesine başarısızdı ki herkes ona yardım etmeye çalışıyordu. Yeni evlendiği genç karısı Jennie, Benjamin'in zarar görmesini engellemeye çabalıyordu. Geceleri kocasının yine sarhoş halde şarkılar söylediğini duyduğu zaman, düşüp de yaralanmaması için dua ediyordu. Benjamin'in şarkısı karanlıkta kaybolurken, Jennie, gün doğmadan önce, kafası karışmış, şaşkın bir kızın Benjamin'le yatacağını biliyordu. Kocasının zarar göreceği korkusuyla biraz gözyaşı döküyordu.

Benjy mutlu bir adamdı ve çevresindeki herkese mutluluk ve acı veriyordu. Yalan söylüyor, küçük hırsızlıklar yapıyor, insanları aldatıyor, sözünde durmuyor, iyi niyetleri kötüye kullanıyordu. Ve herkes onu seviyor, hoş görüyor, koruyordu. Aileler batıya giderken, tek başına kalırsa açlıktan ölmesinden korktukları Benjy'yi de yanlarında getirdiler. Thomas ve Joseph, kardeşlerine güzel bir ev yaptılar. Ağabeyleri evi yapıncaya kadar, Benjy, Joseph'ın çadırını ödünç aldı ve orada yaşadı. Benjy'yi lanetleyen, onunla birlikte dua eden, onun yaşam tarzından iğrenen Burton bile çadırda yaşamasına razı olmazdı. Viskiyi nereden bulduğunu ağabeyleri asla anlamazdı ama her zaman elinde içki vardı. Meryem Ana vadisindeki Meksikalılar ona içki veriyor, şarkılarını öğretiyorlardı; Benjy de gizlice onların eşlerini alıyordu.

6

Aileler, Joseph'ın yaptığı evin çevresinde kümelendi. Herkes kendi arazisinin üstüne, yasanın buyurduğu gibi küçük kulübeler yaptı ama arazinin gerçekten de dörde bölündüğünü bir an bile düşünmediler. Tek bir çiftlik vardı ve resmi işlemler tamamlandığında burası Wayne çiftliği olacaktı. Kare biçimli dört ev, büyük meşe ağacının çevresinde toplanmıştı ve büyük ahır ortak kullanılıyordu.

Belki de kutsanan kişi olduğu için Joseph sorgusuz sualsiz lider kabul edilmişti. Vermont'daki eski çiftliklerinde babası toprakla öylesine bütünleşmişti ki, sonunda birliğin, toprağın ve üstünde yaşayanların canlı simgesi haline gelmişti. Bu unvan daha sonra Joseph'a geçti. Otların, toprağın, vahşi ve evcil hayvanların izniyle konuşuyordu; çiftliğin babasıydı. Arazide kulübelerin kurulmasını izlerken, orada doğan ilk çocuğun (Thomas'ın yeni çocuğu) beşiğine bakarken, ilk buzağıların kulaklarına çentik atarken, kendisine edilen büyük vaadin gerçekleşmeye, ümmetinin ve keçilerinin sayısının artmaya başladığı dönemde İbrahim'in yaşadığı mutluluğu yaşıyordu.[4] Joseph'ın doğurganlığa olan tutkusu daha da büyüdü. Boğalarının yoğun ve bitmek bilmez şehvetini, ineklerinin sabırlı ve yorulmak bilmez doğurganlığını izledi. Büyük aygırı kısrakların yanına götürürken, "Hadi oğlum, doğruca gir içeri!" diye bağırıyordu. Burada dört çiftlik yoktu, hepsi bir bütündü ve kendisi de babaydı. Tarlaların arasında şapkasını çıkarıp dolaşırken rüzgârı sakalının arasında hissediyor, gözleri şehvetle yanıyordu. Çevresindeki her şey, toprak, hayvanlar ve insanlar doğurgandı ve bu doğurganlığın kaynağı, kökü Joseph'ti; her şeyi başlatan şehvet kendisininkiydi. Etrafındaki her şeyin büyümesini, hızla gelişmesini, gebe kalmasını ve katlanarak çoğalmasını istiyordu. En umutsuz günah kısırlıktı; hoş görülemez, affedilmez bir günahtı kısırlık. Joseph'ın mavi gözleri, bu yeni inancın etkisiyle daha da ateşli bakıyordu. Kısır hayvanları acımasızca öldürüyordu ama karnı yavrularla dolu bir dişi köpek kendisine sokulduğunda, bir inek karnındaki buzağı yüzünden şişmanladığında kutsal hale geliyordu. Joseph bütün bunları aklıyla değil, göğsüyle ve bacaklarındaki birbirine bağlı kaslarla düşünüyordu. Bu, bir milyon yıl boyunca toprağın memesini emmiş ve dünyayla bütünlük içinde yaşamış bir ırkın mirasıydı.

Günün birinde Joseph, otlak çitinin yanında durmuş, bir boğanın inekle çiftleşmesini izliyordu. Ellerini çit tahtalarının üstüne vurdu; gözlerinde kızıl bir alev vardı. Arkasından gelen Burton gitgide yaklaşırken Joseph şapkasını fırlatıp attı, gömleğinin yakasını yırtarcasına açtı. "Üstüne çık, seni aptal! Kız hazır. Hemen üstüne çık!"

Burton sert bir sesle sordu: "Çıldırdın mı Joseph?"

Joseph arkasını döndü. "Çıldırmak mı? Ne demek istiyorsun?"

"Tuhaf davranıyorsun Joseph. Bir gören olacak." Burton, gerçekten de gören olup olmadığını anlamak için çevresine bakındı.

Joseph sert bir sesle "Buzağı istiyorum," dedi. "Bunun kime ne zararı var, hele sana ne zararı var?"

Burton ağabeyine vaaz verirken kararlı ama yumuşak bir sesle konuştu: "Ama Joseph, bunun doğal bir iş olduğunu herkes bilir. Soyun devam etmesi için bu tür şeylerin gerekli olduğunu herkes bilir. Ama gerekmedikçe insanlar bunu izlemez. Bu haldeyken birisi seni görebilir."

Joseph isteksizce gözlerini boğadan ayırıp kardeşine baktı. "Görürlerse ne olur ki? Bu bir suç mu? Buzağılarını olsun istiyorum.

Burton, söylemek zorunda olduklarının utancı içinde yere baktı. "Tıpkı benim gibi, insanlar da senin bu söylediklerini duyarlarsa hakkında konuşabilirler."

"Ne derler?"

"Eminim bunu söylememi istemezsin Joseph. Kutsal kitabımız bunların yasak olduğunu söyler. İnsanlar, senin bunu isteme nedeninin... Kişisel olduğunu düşünebilir." Ellerine baktı, sonra sanki söylediklerini duymalarını istemiyormuş gibi ellerini hemen cebine soktu.

"Ah..." dedi Joseph şaşkınlıkla. "Diyebilirler ki... Anladım." Sesi vahşileşmişti. "Kendimi boğanın yerine koyduğumu söyleyebilirler. Evet koyuyorum Burton. Bir ineğin üstüne çıkıp onu dölleyebilecek olsaydım bunu yapmakta tereddüt edeceğimi mi sanıyorsun? Bak Burton, bu boğa günde yirmi dişiyi becerebilir. İnekler sadece hissetmeyle gebe kalsaydı, yüz ineğin üstüne çıkabilirdim. Ben böyle hissediyorum Burton." Sonra kardeşinin yüzündeki hastalıklı, gri dehşeti gördü. "Anlamıyorsun Burton," dedi yumuşak bir sesle. "Çoğalmak istiyorum. Bu toprağın yaşamla dolu olmasını istiyorum. Her yerde bir şeylerin yetişip büyümesini istiyorum." Burton asık suratla arkasını döndü. "Dinle Burton, sanırım bir eşe ihtiyacım var. Topraktaki her şey ürüyor. Verimsiz olan tek şey benim. Bir eşe ihtiyacım var."

Burton uzaklaşmaya başlamıştı ama arkasını dönüp sözcüklerini tükürür gibi savurdu: "Her şeyden önce dua etmeye ihtiyacın var. Dua edebilecek hale geldiğinde haber ver bana."

Joseph kardeşinin uzaklaşmasını izledi ve şaşkınlık içinde başını salladı. "Onun bilip de benim bilmediğim ne, merak ediyorum," dedi kendi kendine. "Düşündüğüm ya da yaptığım her şeyi kirli hale getiren bir sır var içinde. Bu sır bana söylendi ama benim için hiçbir şey ifade etmiyor." Uzun saçlarını parmaklarıyla düzeltti, toprağa bulanmış siyah şapkasını yerden alıp giydi. Boğa, çite yaklaşarak başını eğdi ve derin bir nefes verdi. O zaman Joseph gülümsedi ve tiz bir sesle ıslık çaldı. Islığı duyan Juanito ahırdan başını uzattı. "Bir at eyerle," diye bağırdı Joseph. "Bu yaşlı adamda hâlâ iş var. Bir inek daha gönder."

Tıpkı tepelerin bir meşe ağacı yaratmak için çabalaması gibi, kuvvetle, yavaşça ve kendini hırpalamadan çalışıyordu; hiç kuşkusuz, böylesine bir çalışma tepelerin hem cezası hem de mirasıydı.

Sabahın ışıkları çiftliğe henüz ulaşmamışken, Joseph'ın elindeki fener avlunun karşısında parlıyor ve ahırda gözden kayboluyordu. Joseph, sıcak ve uykulu hayvanların arasında çalışıyordu; koşum takımlarını onarıyor, derileri sabunluyor, kopçaları temizliyordu. Elindeki kaşağı atların kaslı böğürlerinde hışırdıyordu. Oraya gittiğinde bazen arkasındaki samanların içinde uyuyan bir çakal yavrusuyla, karanlığın içinde bir yemliğin üstünde oturan Thomas'ı görüyordu. İki kardeş başlarıyla birbirlerine günaydın diyorlardı. Joseph, "Her şey yolunda mı?" diye sordu.

"Atımız Güvercin nallarından birini düşürdü ve toynağını yardı. Bugün çıkmamalı. Kara şeytan Nine, Cehennem'i kendi bölmesinden attı. Bir gün birine zarar verecek, tabii daha önce kendisini öldürmezse. Mavi bu sabah bir tay doğurdu, ben de onu görmeye geldim zaten."

"Nereden anladın Thomas? Tayın bu sabah doğacağını nereden bildin?"

Thomas, atlardan birinin alnının üzerindeki perçemden tutup kendisini aşağı çekerek yemlikten indi. "Bilmem. Bir tayın ne zaman doğacağını her seferinde biliyorum. Gel de şu küçük piçi gör. Mavi artık kızmayacaktır. Şimdiye kadar oğlunu temizlemeyi bitirmiştir."

Ahırdaki bölmeye gidip, yumru dizleri, küçük bir süpürgeye benzeyen kuyruğu ve örümcek bacaklarıyla yeni doğan bu taya baktılar. Joseph elini uzatıp tayın parlak ve nemli derisini okşadı. "Tanrım!" dedi, "Bu küçük şeyleri neden bu kadar çok seviyorum acaba?" Tay, başını kaldırıp, bulanık koyu mavi gözleriyle görmeden baktı, sonra Joseph'tan kaçtı.

"Hep dokunmak istiyorsun," diye şikâyet etti Thomas. "Bu kadar küçükken kendilerine dokunulmasını sevmezler."

Joseph elini geri çekti. "Sanırım gidip kahvaltı etsem daha iyi olacak."

"Ah, bu arada," diye seslendi Thomas, "Etrafta birkaç kırlangıç gördüm. Gelecek ilkbaharda ahırın saçaklarında ve yel değirmeni haznesinin altında çamurdan yuvalar yapacaklar."

Benjy dışındaki bütün kardeşler bir arada gayet iyi çalışıyorlardı; Benjy ise her fırsatta işten kaytarıyordu. Joseph'ın gözetiminde, evlerin arka tarafında uzun bir bostan oluşturmuşlardı. Yüksek dayanaklar üstünde bir yel değirmeni duruyor, akşamüstü rüzgâr çıktığında kanatları hızla dönüyordu. Büyük ahırın yanında uzun, duvarsız bir mandıra vardı. Arazinin çevresini kuşatmak üzere dikenli çitler çekilmişti. Düzlüklerde ve tepenin yamaçlarında dizi dizi yabani otlar bitiyor, hayvanların sayısı çoğalıyordu.

Joseph ahırdan çıkmak üzere arkasını dönerken, güneş dağların üzerinden doğdu ve kare camların içinden sıcak, beyaz ışınlarını gönderdi. Genç adam bir ışık sütununun içine girerek kısa bir süreliğine kollarını yanlara açtı. Camın dışındaki bir gübre tepesinin üstünde duran kızıl bir horoz Joseph'a baktı, sonra acı acı bağırarak ve kanat çırparak kaçtı. Böylesine güzel bir günde korkunç bir şeyin olacağını söylemek üzere gürültülü bir şekilde tavukları uyarmaya gitti. Joseph kollarını yere indirerek Thomas'a döndü. "Birkaç at hazırla Thomas. Bugün gidip yeni buzağılar var mı diye bakalım. Görürsen Juanito'ya da söylersin."

Üç adam kahvaltıdan sonra evden ayrıldılar. Joseph ve Thomas yan yana gidiyor, Juanito ise arkadan geliyordu. Juanito, Garcia ailesinin Nuestra Señora'daki mutfağında ağırbaşlı ve nezih bir akşam geçirdikten sonra şafak vakti eve dönmüştü. Alice Garcia, Juanito'nun tam karşısında oturmuş, sürekli olarak kucağında birleştirdiği ellerine bakmıştı; koruyucu ve hakem konumundaki yaşlı Garcialar ise Juanito'nun her iki yanında oturmuşlardı.

Yaşlılar takdirle ama biraz da kuşkuyla dinlerken, "Bakın Sinyor Wayne'in sadece kâhyası değilim," diye açıklamıştı Juanito. "Bay Joseph'ın oğlu gibiyim. O nereye giderse, ben de onunla giderim. Çok önemli konularda sadece bana güvenir." Birkaç saat boyunca böyle kibarca kendini övdükten sonra, görgü kuralları gereğince Alice ve annesi yatmaya gidince Juanito birkaç resmi söz söyleyip öğrenilmiş beden dilini kullanmış, sonunda da Jesus Garcia tarafından, uygun bir gönülsüzlük ifadesi eşliğinde, damat olarak kabul görmüştü. Sonra Juanito oldukça yorgun bir halde, ama Garcia ailesinin en azından bir tane gerçek İspanyol atasının olduğunu öğrenmenin gururuyla çiftliğe dönmüştü. Ve şimdi de Joseph'la Thomas'ın arkasından atını sürerken, bu haberi nasıl vereceğinin provasını yapıyordu.

Kulaklarına çentik atabilecekleri ve kesebilecekleri buzağılar arayarak otlarla kaplı bir yükseltide ilerlerken, güneş toprağın üstünde parıldıyordu. Kuru otlar atların toynakları altında hışırdıyordu. Thomas'ın atı ürkerek sıçradı, çünkü küçük, şeytanca bakan gözleriyle âdeta siyah bir maskenin ardından çevreyi seyreden hain rakun, Thomas'ın tam önünde, eyer kaşının üstünde oturuyor, küçük siyah ellerinden biriyle atın yelesine sımsıkı tutunarak dengede duruyordu. Thomas, güneş yüzünden gözlerini kısarak ileriye baktı. "Biliyor musun," dedi, "Cumartesi günü Nuestra Señora'ya gittim."

"Evet," dedi Joseph sabırsız bir sesle. "Benjy de gitmiş olmalı. Gece geç vakitte şarkı söylediğini duydum. Tom, bu çocuk başını belaya sokacak. Buranın halkı bazı şeyleri kaldıramaz. Günün birinde Benjy'yi boğazında bir bıçakla bulacağız. Bak sana söylüyorum Thomas, bir gün onu bıçaklayacaklar."

Thomas kıkırdadı. "Çocuğu rahat bırak Joe. Hayatın tadını bir düzine ayık adamdan daha fazla çıkarmış ve Metuşelah'tan[5] daha uzun yaşamış olacak."

"Ama Burton sürekli endişe ediyor. Bu konuda benimle defalarca konuştu."

"Şunu anlatacaktım," dedi Thomas. "Cumartesi öğleden sonra Nuestra Señora'daki dükkânda oturuyordum, Chinita'dan gelen at bakıcıları da oradaydı. Seksenle doksan arasındaki kurak yıllardan söz ettiler. Sen bunu biliyor muydun?"

Joseph, eyerindeki kemende bir düğüm daha attı. "Evet," dedi hafif bir sesle. "Duymuştum. Bir terslik olmuş o dönemde. Bir daha kuraklık gelmeyecek."

"At bakıcıları bundan söz ediyordu. Bütün bölgenin kuruduğunu, hayvanların öldüğünü, toprağın un ufak olduğunu söylediler. İnekleri iç bölgelere götürmeye çalıştıklarını ama çoğunun yolda öldüğünü anlattılar. Sen gelmeden birkaç yıl önce yağmurlar yeniden başlamış." Rakunun kulaklarını o kadar çok çekti ki, canı yanan bu vahşi küçük yaratık keskin dişleriyle Thomas'ın elini kanattı.

Joseph'ın bakışları sıkıntılıydı. Tıpkı babası gibi, eliyle sakalını sıvazladı ve uçlarını kıvırdı. "Bunu duymuştum Tom. Ama artık hepsi geçti. Dedim ya, bir terslik olmuş. Bir daha asla kuraklık gelmeyecek. Tepeler suyla dolu."

"Bir daha gelmeyeceğini nereden biliyorsun? Adamlar daha önce de kuraklık yaşandığını söylediler. Bir daha gelmeyeceğini nasıl söyleyebilirsin ki?"

Joseph'ın ağzı kararlı bir ifadeyle gerildi. "Gelemez. Tepelerdeki su kaynaklarının hepsi çağlıyor. Ben buna... Tekrar gelmesi mümkün değil bence."

Juanito atını iki adamın yanına sürdü. "Don Joseph, tepenin ardından bir inek çanı duydum."

Üçü de atlarını sağa döndürüp eşkin sürmeye başladılar. Rakun Thomas'ın omzuna sıçradı ve küçük ama güçlü kollarıyla boynuna sarıldı. Tepeyi çıkarken dörtnala gittiler. Kızıl ineklerden oluşan küçük bir sürü gördüler; iki buzağı, ineklerin arasında yalpalayarak dolaşıyordu. Buzağıları anında yere indirdiler. Juanito cebinden bir şişe ağrı kesici sıvı çıkardı; Thomas da geniş ağızlı bıçağını açtı. Buzağılar umutsuzca haykırır, anneleri de korku içinde feryat ederken, parlak bıçak her iki yavrunun da kulağına Wayne damgasını kazıyıverdi. Sonra Thomas erkek buzağının yanına diz çöktü. Sadece iki bıçak darbesiyle hayvanı hadım etti ve yaranın üstüne ağrı kesiciyi boca etti. İnekler kan kokusunu alınca korkuyla böğürdüler. Juanito buzağıların ayaklarını çözünce, hadım edilmiş yavru güçlükle ayağa kalkarak topallaya topallaya annesinin yanına gitti. Üç adam atlarına binip yola devam ettiler.

Joseph buzağı kulaklarından kesilen parçaları almıştı. Küçük kahverengi parçalara bir anlığına baktı, sonra bunları cebine attı.

Thomas bu sırada kardeşini izliyordu. "Joseph," dedi aniden, "Öldürdüğün şahinleri neden evinin yanındaki meşe ağacına asıyorsun?"

"Tabii ki diğer şahinlerin tavuklara saldırmasını engellemek için. Bunu herkes yapıyor."

"Ama bunun işe yaramadığını pekâlâ biliyorsun Joe. Dünyadaki hiçbir şahin, sırf ölü bir kuzeni ayağından asılmış diye bir pilicin yanından geçip gitmesine izin vermez. Hatta gerekirse kendi kuzenini bile yer." Bir anlığına durdu, sonra sözüne devam etti: "Kulak parçalarını da ağaca çiviliyorsun Joe."

Kardeşi eyerin üstünde dönerek öfkeli bir bakış attı. "Kulak parçalarını çiviliyorum çünkü kaç buzağımız olduğunu bilmek istiyorum."

Thomas'ın aklı karışmıştı. Rakunu tekrar omzuna aldı; hayvan orada oturmuş dikkatle Thomas'ın kulağının içini yalıyordu. "Ne yaptığını biliyor gibiyim Joe. Ne yapmak istediğini anlamaya bazen çok yaklaşıyorum. Bu, kurak yıllarla mı ilgili Joseph? Şimdiden buna hazırlık mı yapıyorsun?"

"Sana söylediğim nedenle yapmıyorsam, gerisi seni ilgilendirmez, öyle değil mi?" diye inatçı bir yanıt verdi Joseph. Gözleri kaygılıydı ve sesi şaşkınlıkla yumuşadı. "Ayrıca bunu neden yaptığımı ben de tam olarak anlamıyorum. Sana anlatırsam Burton'a söylemezsin, değil mi? Burton hepimiz için endişeleniyor."

Thomas bir kahkaha attı. "Hiç kimse Burton'a bir şey anlatmıyor ki! O her zaman her şeyi bilir."

"Peki, sana anlatacağım. Ben buraya gelmeden önce babamız beni kutsadı. Eski türde bir kutsama, sanırım İncil'dekilerden biri. Ama buna rağmen Burton'ın bundan hoşlanacağını düşünmüyorum. Babamla ilgili hep tuhaf bir his duydum. Öylesine sakindi ki! Diğer babalara benzemezdi pek, ama bir kurtarıcıydı, ona sığınabilirdin, o asla değişmezdi. Sen de böyle hissediyor muydun?"

Thomas yavaşça başını salladı. "Evet, öyleydi."

“Ardından buraya geldim. Kendimi hâlâ güvende hissediyordum. Sonra Burton’dan bir mektup geldi ve bir saniyeliğine dünyadan kovulmuş gibi oldum; düşüyordum, konabileceğim hiçbir yer yoktu, hiç. Okumaya devam ettim; babam, öldükten sonra beni görmeye geleceğini söylemişti. O sırada ev yapılmamıştı daha, bir kereste yığınının üstünde oturuyordum. Yukarı baktım... Ve o ağacı gördüm...” Joseph sustu ve gözlerini atının yelesine dikti. Bir süre sonra kardeşine döndü, ama Thomas bakışlarını kaçırdı. “Hepsi bu işte. Belki anlayabilirsin. Yaptığım şeyleri öylesine yapıyorum, neden yaptığımı da bilmiyorum ama bunlar beni mutlu ediyor.” İnandırıcı olmayan bir ifadeyle ekledi: “Ne de olsa insanın bir şeye sığınması gerekiyor, sabah baktığında aynı yerde bulacağından emin olduğu bir şeye... ”

Thomas rakunu, hayvanlara her zaman gösterdiğinden daha büyük bir şefkatle okşadı, ama hâlâ Joseph’a bakmıyordu. “Hatırlıyor musun, çocukken kolumu kırmıştım hani? Göğsümün hizasında kırık tahtasıyla bağlamışlardı ve canım çok yanıyordu. Babam gelip elimi açtı ve avucumu öptü. Tek yaptığı bu oldu. Bir babanın böyle bir şey yapması beklenmez ama sorun değildi, çünkü bu bir öpücük değil, âdeta ilaçtı. Sanki soğuk bir su kırık koluma doğru ilerledi. Bunu böylesine açık seçik hatırlayabilmem çok komik.”

Uzaktan bir inek çanı duyuldu. Juanito atını tırısa kaldırdı. “Çamların arasında sinyor. Neden çamlara gittiklerini anlamıyorum, orada hiç yiyecek yok ki!”

Koyu renk çamlarla süslenmiş tepeye doğru atlarını sürdüler. İlk sıradaki ağaçlar karakol noktaları gibi dağılmıştı. Gövdeleri gemi direkleri gibi dümdüzdü; kabuklarıysa gölgenin etkisiyle mor görünüyordu. Kahverengi çam iğneleriyle kaplı kalın ve süngersi toprakta hiç ot bitmemişti. Rüzgârın hafif fısıltısı dışında koru sessizdi. Kuşlar çam ağaçlarını sevmiyor, kahverengi örtü de üzerinde dolaşan hayvanların seslerini boğuyordu. Atlılar ağaçların arasından ilerlediler ve sarı günışığından uzaklaşıp gölgeliğin mor kasvetine daldılar. Ağaçlar gittikçe birbirine yaklaşıyordu, destek almak için birbirlerine dayanıyor, tepelerini birleştirerek, çam iğnelerinden oluşan kesintisiz bir tavan yaratıyorlardı. Gövdelerinin arasında ahududu, böğürtlen çalıları ve soluk, ışığa hasret *guatras* yaprakları uzanıyordu. Her adımda bu arapsaçı daha da yoğunlaştı ve sonunda atlar durup, dikenli engellerin arasında daha fazla ilerlemeyi reddettiler.

Sonra Juanito atını ani bir hareketle sola çevirdi. “Bu taraftan gidelim beyler. Burada bir patika olması lazım.”

Çam iğnelerinin altında kalmış ama hiçbir otun yeşermediği ve iki kişinin yan yana gidebileceği genişlikte eski bir yola çıktılar. Yaklaşık yüz metre boyunca bu yolu izlediler, sonra Joseph ve Thomas aniden durup karşılarına çıkan şeye bakakaldılar.

Neredeyse yusyuvarlak ve bir gölet gibi dümdüz, açık bir alana çıkmışlardı. Çevrede, sütun gibi pürüzsüz ve âdeta tetikte olmak için birbirine yanaşmış koyu renk ağaçlar vardı. Düzlüğün ortasında, bir ev kadar büyük, gizemli ve olağanüstü bir kaya duruyordu. Ustalıkla ve bilgece yontulmuş gibiydi, ama daha önce hiç görülmemiş bir şekli vardı. Kısa ve yoğun bir yeşil yosun tabakası kayayı yumuşak bir kumaşla sarıyor gibiydi. Bu yapı, eriyip kendi kendisinin üstüne dökülmüş bir sunağa benziyordu. Kayanın bir tarafında, beş uçlu eğreltiotlarıyla kuşatılmış küçük ve siyah bir mağara vardı; mağaradan küçük bir dere çıkıp sessizce akıyor, açıklığı boydan boya geçiyor, kenardaki karmaşık çalıların arasında kayboluyordu. Derenin yanında, ön ayaklarını altına almış büyük, siyah bir boğa duruyordu; alnında parlak siyah lüleleri olan, boynuzsuz bir boğa...

Üç adamın düzlüğe girdiği sırada boğa geviş getirerek yeşil kayaya bakıyordu. Sonra başını çevirdi, etrafı kızarmış gözlerini adamlara dikti. Burnundan soluyarak ayağa kalktı, adamların karşısında başını eğdi, arkasını dönerek çalıların arasına girdi ve bir yol bulup dışarı çıktı. Adamlar boğanın kuyruğunun ucunu ve neredeyse dizlerine kadar inen, sallanan, uzun, siyah haya torbalarını bir anlığına gördüler; sonra boğa yok oldu, çalılara çarparak ilerleyişini dinlediler.

Her şey bir anda olup bitmişti.

Thomas bağırdı. “Bu bizim boğamız değil. Daha önce hiç görmedim onu.” Sonra huzursuz bir ifadeyle Joseph’a baktı. “Burayı da daha önce hiç görmedim. Burayı sevmedim sanırım, emin değilim.” Sesi boğuktu. Kolunun altında sımsıkı tuttuğu rakun debeleniyor, ısırıyor, kaçmaya çalışıyordu.

Joseph’ın gözleri büyümüştü, düzlüğe bir bütün olarak bakıyordu. İçinde tek tek şeyler görmüyordu. Çenesi öne çıkmıştı. Göğsünü acıtıncaya kadar sıkmış, kol ve omuz kaslarını germişti. Yuları bırakmış, ellerini eyer kaşının üstünde birleştirmişti.

“Biraz sakin ol Tom,” dedi isteksizce. “Burada bir şey var. Sen ondan korkuyorsun ama ben onu tanıyorum. Bir yerlerde, belki de çok eskide kalan bir rüyada burayı görmüştüm. Ya da belki buranın yarattığı hissi yaşamıştım.” Ellerini yanına salarak fısıldadı; doğru sözcükleri bulmaya çalışıyordu. “Burası kutsal... Ve eski. Çok eski... Ve kutsal.” Düzlük sessizdi. Bir şahin, ağaçların tepesinden alçak uçuş yaparak gökyüzünün yuvarlağını boydan boya geçti.

Joseph yavaşça başını çevirdi. “Juanito, sen burayı biliyordun. Daha önce gelmiştin.”

Juanito’nun açık mavi gözleri yaşlarla doluydu. “Annem getirmişti beni buraya sinyor. Annem Kızılderiliydi. Küçük bir çocuktum ve annemin bir bebeği olacaktı. Buraya gelip kayanın yanına oturdu. Uzun süre oturup kaldı, sonra döndük. Annem Kızılderiliydi Sinyor. Bazen eski insanların buraya hâlâ geldiğini düşünüyorum.”

“Eski insanlar mı?” diye sordu hemen Joseph. “Hangi eski insanlar?”

“Eski Kızılderililer sinyor. Sizi buraya getirdiğim için üzgünüm. Ama bu kadar yaklaşınca, içimdeki Kızılderili beni buraya taşıdı.”

Thomas gergin bir ifadeyle bağırdı. “Hadi buradan defolup gidelim! İnekleri bulmamız gerek.” Joseph boyun eğerek atını çevirdi. Ama düzlüğün sessizliğinden çıkıp patika boyunca ilerlerken, yatıştırıcı bir sesle kardeşiyle konuştu.

“Korkma Tom. Orada güçlü, hoş ve iyi bir şey var. Orada yiyecek gibi, soğuk su gibi bir şey var. Şimdilik bunu unutalım. Bir gün gerekirse tekrar geliriz... Beslenmek için...”

Ve üç adam sessizliğe gömülüp inek çıngıraklarını dinlemeye koyuldular.

7

Monterey'de, McGreggor adında bir koşum takımı ve eyer ustası yaşardı; öfkeli bir filozof, sadece tartışmayı amaçlayan bir Marksistti. Yaşlandıkça sert görüşleri hiç yumuşamamıştı ve Marks'ın ılımlı Ütopyasını geride bırakmıştı. Dünyaya karşı sürekli olarak çenesini sıkmaktan ve ağzını kasmaktan dolayı yanaklarında uzun ve derin kırışıklar oluşmuştu. Gözlerinden somurtkanlık akıyordu. Haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle komşularına karşı dava açmıştı ve yasanın bu hakları tanıma konusunda ne kadar yetersiz olduğunu her geçen gün daha iyi anlıyordu. Sert bakışlarıyla kızı Elizabeth'i yıldırmaya çalışmış, ama tıpkı annesinde olduğu gibi, Elizabeth'te de başarısızlığa uğramıştı; çünkü kızı ağzını açmıyor, görüşlerini asla açıklamayarak babasıyla tartışmaktan kaçınıyordu. Yaşlı adam, kızının önyargılarını kendininkilerle püskürtemediğini, çünkü bu önyargıların ne olduğunu bilmediğini düşündükçe öfkeden kuduruyordu.

Elizabeth güzel bir kızdı ve son derece de azimliydi. Saçları yumuşacık, burnu küçüktü, sürekli babasına karşı sıkmaktan çenesi kaskatı görünüyordu. Asıl güzelliği gözlerindeydi; gri gözleri birbirinden çok uzaktı ve kalın kirpikleri yabancı ve doğaüstü bir bilgiyi korur gibiydi. Uzun boyluydu; zayıf değildi ama güçlü bir inceliği, hızlı ve gergin bir enerjisi vardı. Babası ona kusurlarını, daha doğrusu var olduğunu düşündüğü kusurları söylerdi.

"Annen gibisin," diyordu. "Zihnin kapalı. En küçük bir mantık işareti yok sende. Her şeyi hislerinle yapıyorsun. Anneni düşün mesela; dağlardan gelmiş bir kadını evinden alıp getir... Onun annesiyle babası perilere inanırlardı ve bunu şaka yollu kendisine söylediğimde çenesini sıkar, ağzını sanki bir pencere gibi kapatıverirdi. 'Mantığa sığmasa da doğru olan şeyler vardır, aynen öyle işte,' derdi. Bahse girerim annen ölmeden önce senin beynini de peri safsatalarıyla doldurmuştur."

Ve Elizabeth'in geleceğini de çizerdi. Bir kâhin tavrıyla konuşurdu: "Gün gelecek, kadınlar ekmek paralarını kendileri kazanacak. Bir kadının da meslek edinmemesi için hiçbir neden yok. Seni ele alalım örneğin. Gün gelecek, üstelik yakın bir zamanda, senin gibi bir kız kendi parasını kazanacak, sonra kendisiyle evlenmek isteyen ilk adama mahkûm olacak."

Yine de, Elizabeth öğretmenlik yapabilmek için ilçe genelinde düzenlenen sınava katılmak üzere çalışmaya başladığında McGreggor çok şaşırdı. Neredeyse yumuşadı. "Henüz çok gençsin Elizabeth," diye karşı çıktı. "Daha on yedi yaşındasın. Hiç olmazsa kemiklerinin güçlenmesi için bir fırsat ver kendine." Ama Elizabeth zafer dolu bir gülümsemeyle yanıt verdi babasına ve hiçbir şey söylemedi. En küçük bir sözün bile kendiliğinden bir fikir tartışmasına dönüştüğü bu evde sessiz kalmayı öğrenmişti.

Okulda öğretmenlik yapmak, hayat dolu bir genç kız açısından sadece çocuklara ders vermenin ötesinde bir işti. Elizabeth on yedi yaşını doldurduğunda sınavlara girebilir ve bir maceraya atılabilirdi. Evden ve kendisini çok iyi tanıyan hemşerilerinden kurtulmak için çok uygun bir yoldu; genç bir kızın sürekli tetikte olan ve kolayca kırılabilecek onurunu korumanın bir yoluydu. Gönderildiği toplulukta tanınmayacak, gizemli görülecek ve arzu edilecekti. Kesir hesabı ve şiir biliyordu; biraz Fransızca okuyabiliyor, sözlerinin arasına Fransızca bir sözcük sıkıştırabiliyordu. Çamaşırlarını ipe astığında görüldüğü kadarıyla, yünlü, hatta ipekli iç çamaşırları vardı. Sıradan bir insanda kibir göstergesi sayılabilecek bu tür şeyler bir öğretmende olunca takdir ediliyor ve bekleniyordu, çünkü öğretmen eğitim açısından olduğu kadar, toplum açısından da önemli bir kişiydi ve çevresine bilgi ve kültür anlamında bir değer katıyordu. Elizabeth'in bir arada yaşayacağı insanlar, bebekken kendisine verilen ismi bilmeyeceklerdi. "Bayan" unvanını kazanmıştı. Gizemin ve öğrenmenin yorganına sarınmıştı ve on yedi yaşındaydı. Altı ay içinde bölgedeki en uygun bekâr erkekle evlenmezse, çok çirkin bir kadın olduğu sonucu çıkardı, çünkü bir öğretmen, bir erkeğin toplumsal konumunu güçlendirirdi. Öğretmen çocuklarının sıradan çocuklardan daha akıllı olduğu düşünülürdü. Öğretmen isterse, bu meslek evliliğe yönelik ustaca ve kesin bir adım olabilirdi.

Elizabeth McGreggor pek çok öğretmenden daha iyi eğitimliydi. Kesir hesapları ve Fransızca bilmenin yanı sıra, Platon ve Lucretius'tan alıntıla okumuştu; Aiskhylos, Aristofanes ve Euripides'in bazı kitaplarını biliyordu; Homeros ve Virgilius'a dayanan bir klasik dönem bilgisine sahipti. Sınavları geçtikten sonra Nuestra Señora'daki okulda görevlendirildi. Köyün diğer yerlerden soyutlanmış olması Elizabeth'i memnun etti. Tüm bildiklerini gözden geçirmek, hepsini yerli yerine koymak ve bu yeni yerleşimin sonucunda yeni bir Elizabeth McGreggor yaratmak istiyordu. Meryem Ana köyünde, Gonzales ailesinin yanında kalacaktı.

Yeni öğretmenin genç ve çok güzel olduğu haberi tüm vadiye yayıldı; o andan sonra Elizabeth ne zaman dışarı çıksa, okula gitse ya da aceleyle bakkala yürüse, aslında aylak olmalarına karşın saatlerine bakıp duran, sigara sarmakla uğraşan ya da uzaktaki belirsiz ama önemli bir noktaya bakan genç erkekler görür oldu. Ama Elizabeth'le ilgilenen aylakların arasında tuhaf bir adam vardı; uzun boylu, siyah sakallı ve masmavi gözlü bir adam. Bu adam Elizabeth'in canını sıkıyordu, çünkü kız geçerken gözlerini dikip ona bakıyor, gözleri âdeta kızın elbiselerini delip geçiyordu.

Joseph yeni bir öğretmenin geldiğini duyunca, gitgide daralan çemberler çizerek ona yaklaştı; sonunda da Gonzalez ailesinin halı döşeli, şık salonunda oturup doğrudan Elizabeth'in gözlerine baktı. Resmi bir ziyaretti bu. Elizabeth yumuşak saçlarını başının tepesinde kabartmıştı ama sonuçta o bir öğretmendi. Yüzünde mesafeli, neredeyse sert bir ifade vardı. Elbisesinin dizlerinin üstüne gelen kısmını elleriyle defalarca düzeltmesinin dışında, çok sakin olduğu düşünülebilirdi. Arada sırada Joseph'ın keskin bakışlarına karşılık veriyor, sonra yeniden gözlerini kaçırıyordu.

Joseph siyah bir takım elbise ve yeni çizmeler giymişti. Saçını ve sakalını taramış, tırnaklarını olabildiğince temizlemişti.

Elizabeth keskin ve sabit gözlere bir anlığına bakarak, "Şiir sever misiniz?" diye sordu.

"Ah, evet... Evet, severim; okuduğum kadarıyla elbet."

"Elbette Bay Wayne, Yunan dönemindeki gibi, mesela Homeros gibi çağdaş şairler yok artık."

Joseph'ın yüzü gerildi. "Anımsıyorum," dedi, "Tabii ki anımsıyorum. Bir adam bir adaya gitmiş ve domuza dönüşmüştü."

Elizabeth'in dudaklarının kenarı kıvrıldı. Bir anda mesafeli ve öğrencisinden üstün bir öğretmen oluverdi. "Odysseia'dan söz ediyorsunuz. Homeros'ın milattan önce dokuz yüzlerde yaşadığı düşünülüyor. Yunan edebiyatının tamamı üzerinde büyük etkisi olmuştur."

Joseph içtenlikle karşılık verdi. "Bayan McGreggor, bu işlerin bir yolu yordamı vardır ama ben bilmiyorum. Bazı insanlar bunu içgüdüsel olarak biliyorlar galiba, ben öyle değilim. Buraya gelmeden önce size neler söyleyeceğimi düşündüm ama bir yol bulamadım, çünkü daha önce hiç böyle bir şey yapmadım. Önce bazı kaçamak konuşmalar yapmak gerekiyormuş, ben bunun nasıl yapılacağını bilmiyorum. Üstelik bana gereksiz geliyor."

Elizabeth artık adamın gözlerine hapsolmuştu ve konuşmasındaki keskinlik onu irkiltmişti. "Ne demek istediğinizi anlamıyorum Bay Wayne." Bilgi tahtından düşmüştü ve bu düşüş onu korkutmuştu.

Joseph, "Her şeyi yanlış yaptığımın farkındayım," dedi. "Ama başka nasıl yapılır bilmiyorum. Gördüğünüz gibi Bayan McGreggor, aklımın karışmasından ve utanmaktan korkuyorum. Karım olmanızı istiyorum, bunu biliyor olmalısınız. Kardeşlerimle birlikte toplam iki yüz elli dönüm toprağımız var. Soyumuz temiz. Ne istediğinizi bilirsem, sizin için uygun olacağımı sanıyorum."

Konuşurken gözlerini yere eğmişti. Sonra başını kaldırıp genç kıza bakınca, onun kıpkırmızı kesildiğini ve acınası durumda olduğunu gördü. Joseph hemen ayağa fırladı. "Sanırım yanlış yaptım. Gerçekten aklım karıştı ama zor da olsa istediklerimi söyledim. Şimdi gidiyorum Bayan McGreggor. İkimiz de utanmayı bırakınca geri geleceğim." Veda bile etmeden aceleyle çıktı, atına atladı ve karanlıkta dörtnala kayboldu.

Utanç ve coşku, boğazını alev alev yakıyordu. Ağaçlarla kaplı nehir yatağına geldiğinde atını durdurdu, üzengilerin üstünde ayağa kalktı, boğazındaki yangını söndürmek için bağırdı ve çığlığının yankısı kendisine döndü. Gece zifiri karanlıktı; yükseklerdeki sis, yıldızların parlaklığını azaltıyor, gecenin seslerini boğuyordu. Çığlığı yoğun bir sessizliği yarmış ve Joseph'ı korkutmuştu. Bir an için eyerin üstünde boş bakışlarla oturdu ve hızlı hızlı soluyan atının nefesini hissetti.

"Bu gece fazla sakin, fazla umursamaz. Birşeyler yapmalıyım." Gecenin bir işarete, her şeyi harekete geçirecek bir eyleme gereksinimi olduğunu hissediyordu. Ama yapacağı eylem onu geçmekte olan anla kendisini özdeşleştirmeliydi, aksi takdirde Joseph'ın hiçbir parçasını almadan geçip gidecekti. Şapkasını çıkarıp karanlığın içine fırlattı. Ancak bu yeterli olmadı. Eyer kaşında duran küçük kırbacını el yordamıyla buldu, kararlı bir hareketle çıkardı ve bir anlık acı yaratmak için kendi bacağına sertçe vurdu. Atı, kırbacın ıslığından kaçmak ister gibi yana kaydı ve sonra arkaya gitti. Joseph kırbacı çalıların arasında fırlattı, dizleriyle sıkı sıkı bastırarak atını denetim altına aldı, ürkmüş olan at sakinleşince çiftliğe doğru tırıs gitmeye başladılar. Joseph, serin havanın boğazına dolması için ağzını açtı.

Elizabeth ise Joseph'ın ardından kapanan kapıya bakıyordu. "Bu kapının altında çok büyük bir aralık var," diye düşündü. "Rüzgâr estiğinde kapının altından cereyan yapacak. Acaba başka bir eve mi taşınsam?" Eteğini güzelce yaydı, sonra parmağıyla tam ortasından bastırınca kumaş bacaklarına yapışarak hatlarını ortaya çıkardı. Parmaklarını dikkatle inceledi.

"Artık hazırım," diye devam etti. "Artık onu cezalandırmaya hazırım. O bir ahmak, pot kıran bir sersem. Terbiyeden nasibini almamış. Kibarlığı bilmiyor. Terbiyenin ne olduğunu görse bile anlamaz. Sakalını da sevmedim. Dik dik bakıyor insana. Ayrıca kıyafeti de bayağı." Vereceği cezayı gözden geçirdi ve onaylar bir ifadeyle yavaşça başını salladı. "Kaçamak konuşmaları bilmediğini söylüyor. Bir de kalkmış benimle evlenmek istiyor. Yaşamım boyunca bu gözlere katlanmak zorunda kalacağım. Belki sakalı da çok serttir ama sanmıyorum. Hayır, sanmıyorum. Doğrudan lafa girmek ne kadar da güzel! Ve kıyafeti de... Elini elimin yanına koymak istiyor." Aklı daldan dala konuyordu. "Ne yapacağım?" Daha sonra şansını tekrar deneyecek olan bu kişi bir yabancıydı ve Elizabeth onun tepkilerini pek anlamıyordu. Merdivenleri çıkıp yatak odasına gitti ve yavaş yavaş elbiselerini çıkardı. "Bir dahaki sefere avcuna bakmalıyım. O zaman anlaşılır." Sıkıntılı bir halde başını salladı, sonra kendini yüzükoyun yatağa atıp ağladı. Ağlamak, sabahları esnemek kadar yatıştırıcı ve rahatlatıcıydı. Bir süre sonra kalkıp gaz lambasını söndürdü ve kadife kaplı sallanan bir sandalyeyi pencerenin yanına sürükledi. Dirseklerini pencere pervazına yaslayıp geceyi seyretti. Havada ağır bir sis nemi vardı; tekerlek izleriyle dolu sokağın aşağısında aydınlık bir pencereden ışık sızıyordu.

Elizabeth aşağıdaki avluda kaçamak bir hareketlilik duydu ve bakmak için aşağı eğildi. Bir saldırı, tıslama, kulak tırmalayan bir çığlık, sonra kemik çıtırtısı duyuldu. Gri karanlığı gözleriyle delip geçti ve gölgeler içinde uzun, basık bir kedinin, ağzında küçük bir yaratıkla sürünerek uzaklaştığını gördü. Sinirli bir yarasa Elizabeth'in başının çevresinde dolaşıp çevreye bakınırken dişlerini gıcırdatıyordu. "Acaba şimdi nerede?" diye düşündü. "Şimdi atını sürüyordur ve sakalı uçuşuyordur. Eve vardığında çok yorgun olacak. Bense burada dinleniyor, hiçbir şey yapmıyorum. Doğrusu da bu." Köyün diğer ucundan, barın olduğu yerden yaklaşan bir akordeon sesi duydu. Ses yaklaştıkça, yorgun bir iç çekiş gibi tatlı ve umutsuz bir insan sesi de eklendi.

"*Ne güzeldir Maxwellton bayırları...*"

İki kişi sendeleyerek geçiyordu. "Dur! Doğru melodiyi çalmıyorsun. Lanet olası Meksika melodilerinizi bırakın. Şimdi...*Ne güzeldir Maxwellton bayırları...* Yine yanlış!" Adamlar durdular. "Şu kahrolası akordeonu çalabilseydim keşke."

"Deneyebilirsiniz sinyor."

"Denemek mi? Kahretsin, denedim. Denediğimde sadece geğirme sesi çıkıyor." Duraksadı.

"Şu Maxwellton'ı tekrar deneyelim mi sinyor?" Adamlardan biri çite yaklaştı. Elizabeth, adamın penceresine baktığını görebiliyordu.

"Aşağı gelin," diye rica etti. "Lütfen aşağı gelin." Elizabeth, hareket etmekten korkarak kıpırtısız durdu. "Bu kırmayı evine göndereceğim."

"Sinyor, bana kırma demeyin!"

"Aşağı gelirseniz bu beyefendiyi eve göndereceğim. Yalnızım."

"Hayır," dedi Elizabeth ve sesi kendisini bile şaşırttı.

"Aşağı gelirseniz size şarkı söyleyeceğim. Dinleyin bakın, nasıl şarkı söylüyorum. Çal Pancho,*Sobre las Olas*'ı çal." Sesi altın buharı gibi havayı doldurdu. Ve sesi çok güzel bir hüzünle doluydu. Şarkıyı öylesine yumuşak bir tonda bitirdi ki, Elizabeth duyabilmek için eğilmek zorunda kaldı. "Artık aşağı inecek misiniz? Sizi bekliyorum."

Genç kadının üzerine şiddetli bir titreme geldi ve uzanıp pencereyi kapattı, ama cama rağmen aşağıdaki sesi duyabiliyordu. "Gelmeyecek Pancho. Yandaki evde kim yaşıyor?"

"Yaşlı insanlar sinyor, belki seksen yaşında varlar."

"Ya sonrakinde?"

"Şey, küçük bir kız olabilir... On üç yaşında filan."

"O halde on üçlük kızı deneyelim. Hadi bakalım. *Ne güzeldir Maxwellton bayırları...*"

Elizabeth çarşafı başının üzerine çekmiş, korkuyla titriyordu. Perişan bir halde, "Gidecektim," dedi. "Bir kez daha sorsaydı korkarım gidecektim."

8

Joseph, Elizabeth'i tekrar ziyaret etmek için iki hafta bekledi. Sonbahar pusla birlikte geliyor, gökyüzünü yoğun bir sisle griye dönüştürüyordu. Okyanus tarafından her gün kocaman, yumuk yumuk pamuk bulutlar geliyor, bir süre tepelerin zirvelerinde dolaşıyor, sonra da gökyüzünün keşif kuvvetleri gibi yeniden denize dönüyordu. Kırmızı kanatlı karatavuklar sürüler halinde toplanıyor ve tarlaların üzerinde manevra denemeleri yapıyordu. İlkbaharda ve yazın ortalarda görünmeyen güvercinler saklandıkları yerden çıkmış, çitlerin ve kuru ağaçların üstünde kümeler halinde oturmaya başlamışlardı. Güneş doğarken ve batarken, havadaki tozlardan oluşan sonbahar örtüsünün ardında kıpkızıl oluyordu.

Burton karısıyla birlikte Pasifik Korusu'ndaki bir kamp toplantısına gitmişti. Thomas, küçümseyen bir tavırla, "Tıpkı bir ayının kış öncesinde e yemesi gibi o da Tanrı'yı yiyor," dedi.

Thomas, kış yaklaştığı için mutsuzdu. Sığınacak bir mağara bulamayacağı yağmurlu ve rüzgârlı günlerden ürküyordu.

Çiftlikteki çocuklar Noel'in artık umutları geleceğe bırakacak kadar uzakta olmadığını anlamışlardı. Gündönümü azizlerinin en hoşuna gidecek davranışlar hakkında Rama'ya temkinli sorular soruyorlardı; Rama da onların bu kaygısını olabildiğince besliyordu.

Benjy hastalıktan başını kaldıramıyordu. Genç karısı neden hiç kimsenin ona ilgi göstermediğini anlamaya çalışıyordu.

Çiftlikte yapacak pek iş kalmamıştı. Tepelerin eteklerindeki uzun kuru otlar hayvanlara bütün kış yeterdi. Ambarlar atlar için ayrılan samanlarla doluydu. Joseph, zamanının çoğunu meşe ağacının altında oturup Elizabeth'i düşünerek geçiriyordu. Genç kızın nasıl oturduğunu çok iyi anımsıyordu: ayakları birbirine bitişik, başıysa sanki sırf vücuduna bağlı olduğu için uçamıyor gibi yukarıdaydı. Juanito, Joseph'ın yanına oturdu ve ruh halini anlayıp onu taklit etmek için gizlice yüzüne baktı.

Joseph, "İlkbahar gelmeden evlenebilirim Juanito," dedi. "Tam da burada, evimde yaşayacak. Akşam yemeği saatinde küçük bir çan çalacak... Bir inek çanı değil. Küçük bir gümüş çan alacağım. Yemek saatinde öyle küçük bir çanın sesini duymak senin de hoşuna gider herhalde Juanito."

Kendisine duyulan güven karşısında gururu okşanan Juanito da sırrını açıkladı. "Ben de sinyor."

"Bir eş mi Juanito? Sen de mi?"

"Evet sinyor. Alice Garcia. Büyükbabalarının Kastilyalı olduğunu kanıtlayan bir belge var ellerinde."

"Sevindim Juanito. Burada bir ev yapmana yardım ederiz, böylece sadece bir at bakıcısı olmazsın. Burada yaşarsın."

Juanito mutlulukla kıkırdadı. "Sundurmada benim de bir çanım olur sinyor, ama benimki inek çanı olmalı. Sizin çanınızı duyup kendi evime yemeğe gitmem doğru olmaz."

Joseph başını arkaya attı ve ağacın yamru yumru dallarına bakıp gülümsedi. Birkaç kez ağaca Elizabeth hakkında birkaç söz fısıldamak istemişti, ama böylesine aptalca bir şey yapmanın utancı onu durdurmuştu. "Yarından sonra kasabaya gideceğim Juanito. Belki sen de gelmek istersin."

"Evet sinyor. Ben arabada otururum ve sizde şöyle diyebilirsiniz: 'Bu benim sürücüm. Atlarla arası iyidir. Tabii ki arabamı asla kendim sürmem.'"

Joseph kahkahayla güldü. "Sanırım sen de benden aynı şeyi yapmamı isteyeceksin."

"Yok, hayır sinyor. Olmaz."

"Erkenden gideriz Juanito. Böyle zamanlar için yeni bir takım elbisen olmalı."

Juanito şaşkın gözlerle Joseph'a baktı. "Takım elbise mi sinyor? Tulum değil mi? Ceketli bir takım mı?"

"Elbette, bir ceket ve yelek. Düğün armağanı olarak da yeleğine takabileceğin bir saat kösteği."

Bu kadarı çok fazlaydı. "Sinyor," dedi Juanito, "tamir etmem gereken bir kolan var." Ambara doğru yürüdü, çünkü takım elbise ve saat kösteği konusunda uzun uzun düşünmesi gerekiyordu. Böyle bir kıyafet giyince, ona göre hareket etmek gerekirdi.

Joseph sırtını ağaca yasladı ve gözlerindeki gülümseme yavaş yavaş yok oldu. Tekrar dallara baktı. Bir eşekarısı sürüsü, başının tam üzerindeki bir dala yumru yapmış, bunun çevresinde de kâğıt gibi incecik yuvalarını oluşturmaya başlamıştı. Joseph'ın aklına çamlar arasındaki düzlük geldi. Oradaki her ayrıntıyı, yosunlarla kaplı gizemli kayayı, eğreltiotlarıyla çevrelenmiş karanlık mağarayı, mağaradan çıkıp aceleyle uzaklaşan sessiz ve temiz dereyi hatırlıyordu. Suda yetişen tereleri ve akıntıda yapraklarının nasıl hareket ettiğini görmüştü. Joseph aniden oraya tekrar gitmek, kayanın yanına oturmak ve yumuşak yosunları okşamak istedi.

"Acıdan, üzüntüden, düş kırıklığından ya da korkudan kaçmak için sığınılacak bir yer orası," diye düşündü. "Ama şu anda buna ihtiyaç yok. Kaçmam gereken bu tür duygular yok şimdi. Yine de orayı unutmamalıyım. Acı veren şeylerden kurtulmak gerektiğinde gidilecek yer orası." Ve ağaç gövdelerinin ne kadar uzun olduğunu, orada huzurun neredeyse elle tutulur hale geldiğini anımsadı. "Bir ara su kaynağının nerede olduğunu bulmak için mağaranın içine bakmalıyım."

Juanito bütün gün koşum takımı, arabaya sürülen iki doru at ve arabayla uğraştı. Yıkadı, parlattı, tımar etti ve fırçaladı. Sonra, parlatmayı unuttuğu yerlerin kaldığı korkusuyla, her işlemi tekrarladı. Arabanın dingili üzerindeki pirinç topuz ışıldıyordu; her bir kopça gümüş gibi parlıyordu; koşum takımı sanki rugandan yapılmış gibi pırıl pırıldı. Kamçının ortasından kırmızı kurdelenin düğümü sarkıyordu.

Büyük gün geldiğinde, öğleden önce arabayı çıkardı ve yeni yağladığı kısımların gıcırdayıp gıcırdamadığını kontrol etti. En sonunda, Joseph'la öğle yemeğine gitmeden önce yuları çözüp atları gölgelik bir yere bağladı. İkisi de pek bir şey yemediler: Küçük parçalar halinde süte doğranmış bir iki dilim ekmek. Yemeklerini bitirip birbirlerine başlarını salladılar ve masadan kalktılar. Benjy arabada oturmuş, sabırsızlıkla onları bekliyordu. Joseph sinirlendi. "Sen gidemezsin Benjy. Hastasın."

"İyileştim."

"Juanito'yla birlikte gidiyorum. Arabada sana yer yok."

Benjy, ağabeyini savunmasız bırakan bir gülümsemeyle, "Arabacının yanına otururum," dedi. Koltuğun üzerinden aşıp ön taraftaki tahta bölmeye yaslandı.

Tekerleklerin açtığı engebeli yolda ilerlemeye başladılar; Benjy'nin varlığı nedeniyle keyifleri biraz kaçmıştı. Joseph oturduğu koltuktan arkaya doğru uzandı. "İçki içmemelisin Benjy. Hastasın."

"Yo, hayır, sadece gidip yeni bir saat alacağım."

"Söylediğimi unutma Benjy. İçki içmeni istemiyorum."

"Tek bir damla bile geçmeyecek boğazımdan Joe, ağzım içkiyle dolu olsa bile."

Joseph pes etti. Benjy'nin kasabaya vardıktan sonraki bir saat içinde sarhoş olacağını ve bunu önlemek için hiçbir şey yapamayacağını biliyordu.

Dere boyundaki firavunincirleri yapraklarını dökmeye başlamıştı. Yolun üstünde çıtırdayan kahverengi parçalar kalın bir tabaka oluşturmuştu. Joseph dizginleri kaldırdı ve atlar tırısa geçti. Toynakları yaprakları yumuşak bir sesle eziyordu.

Elizabeth, sundurmadan Joseph'ın sesinin geldiğini duyunca aceleyle yukarı koştu, böylece aşağı yeni iniyormuş gibi görünecekti. Joseph Wayne'den korkuyordu. Son ziyaretinden bu yana neredeyse sürekli onu düşünmüştü. Ondan nefret etmesine karşın, evlilik teklifini nasıl reddedecekti? Reddederse korkunç şeyler olabilirdi: Joseph ölebilirdi ya da Elizabeth'e bir yumruk atabilirdi. Salona inmeden önce, odasındayken, kendisini koruyabilecek tüm bilgilerini gözden geçirdi: Cebir, Sezar'ın İngiltere'ye ayak basışı, İznik Konsili, Fransızca*être* fiili. Joseph bu tür şeyleri bilmiyordu. Belki de bildiği tek tarih 1776'ydı. Gerçekten cahil bir adamdı. Genç kızın dudakları küçümsemeyle kıvrıldı. Bakışları sertleşti. Tıpkı okuldaki ukala çocuklara yaptığı gibi, Joseph'a da haddini bildirecekti. Parmaklarıyla göğsünü ve eteğinin içini yoklayıp, bluzunun eteğin içinde düzgün durmasını sağladı. Saçlarını elleriyle düzeltti, kırmızı görünsünler diye dudaklarını mıncıkladı, sonra lambayı söndürdü. Joseph'ın ayakta beklediği salona görkemli bir şekilde girdi.

"İyi akşamlar. Geldiğinizi söyledikleri sırada kitap okuyordum. Browning'in *Pippa Geçiyor*'u. Browning'i sever misiniz Bay Wayne?"

Joseph gergin bir hareketle ellerini saçlarının arasından geçirdi ve dikkatle taradığı kısmı bozdu. "Karar verdiniz mi?" diye sordu. "önce bunu sormam gerek. Browning'i tanımıyorum." Genç kıza öylesine istekli, öylesine yalvaran gözlerle bakıyordu ki kızın üstünlüğü yerle bir oldu ve bilgileri sürünerek eski yerlerine döndü.

Elleri güçsüz bir hareket yaptı. "Ben ... Bilmiyorum."

"Yine gideceğim. Henüz hazır değilsiniz. Tabii ki Browning'den konuşmak isterseniz o başka. Ya da belki gezmeye gitmek istersiniz. Arabayla geldim."

Elizabeth, tüylerin aşındığı yerlerde rengi kahveye dönmüş yeşil halıya baktı. Sonra gözleri Joseph'ın çizmelerine takıldı; acemice cilalanmış, siyah değil de yanardöner, yeşil-mavi-mora dönüşmüştü. Genç kızın zihni çizmelere odaklandı ve böylece bir anlığına kendisini güvende hissetti. "Cila eskiymiş," diye düşündü. "Büyük olasılıkla cila şişesi uzun süredir bekliyordu ve mantar kapağı açık kalmıştı. Bu durumda hep böyle renkler çıkar. Siyah mürekkep de açık bırakılınca aynı şeyi yapar. Bunu bilmiyordur sanırım, ben de söylemeyeceğim. Söylersem mahremiyetim kalmaz." Sonra, adamın ayaklarını neden hiç kıpırdatmadığını merak etti.

"Nehir boyunca gezebiliriz," dedi Joseph. "Nehir çok güzel ama onu yaya geçmek çok tehlikeli. Taşlar kaygan çünkü. Yaya geçmemelisiniz. Ama nehir boyunca gezebiliriz." Ona, çıtır çıtır yaprakları ezip geçen tekerleklerin sesini; demirle taşın birbirine çarpması sonucunda, yılan diline benzeyen ucuyla, uzun, mavi bir kıvılcımın nasıl arada sırada çakacağını anlatmak istiyordu. O gece gökyüzünün ne kadar basık olduğunu, hatta insanın başını gökyüzünde yıkayabileceği kadar basık olduğunu söylemek istiyordu. Bunları söylemek mümkün görünmüyordu. "Gelmenizi isterim," dedi. Genç kıza doğru küçük bir adım attı ve kızın zihninde yarattığı güvenlik çemberini yardı.

Elizabeth ani bir mutluluk hissine kapıldı. Utangaç bir ifadeyle elini adamın kolunun üstüne koydu ve ceketinin kolunu sıvazladı. "Geleceğim," derken gereksiz bir şekilde yüksek sesle konuştuğunu fark etti. "Sanırım gelmek istiyorum. Öğretmenlik zor bir iş. Biraz hava almam gerek." Paltosunu almak için yukarıya koştu, nefes nefeseydi ve merdivenin tepesine geldiğinde, tıpkı küçük kızların Bahar Bayramı'nda yaptığı gibi, ayaklarının ucunu iki kez öne çıkardı. "Şu anda kendi kendimi bağlıyorum," diye düşündü. "insanlar gece vakti dışarı çıktığımızı görecek ve bu da nişanlandığımız anlamına gelecek."

Joseph merdivenin önünde durup Elizabeth'in gelmesini bekledi. İçindeki bütün gizli kalmış şeyleri, hatta kendisinin bile bilmediklerini görebilmesi için vücudunu onun dikkatli gözlerine açma isteği duyuyordu.

"Bu doğru bir şey olur," diye düşündü. "O zaman nasıl bir adam olduğumu ve benim bir parçam olup olamayacağını anlar."

Genç kız, sahanlıkta durup Joseph'a gülümsedi. Omuzlarının üstünde uzun mavi bir pelerin vardı; saçlarının bir kısmı topuzdan kurtulmuş, mavi yünün tüyleri üzerine düşmüştü. Açık saçları görmek, Joseph'te şefkat hissi uyandırmıştı. Yüksek sesle güldü. "Atların parlaklığı solmadan gelin, yoksa o an kaçacak. Ah, elbette ki Juanito'nun koşum takımına sürdüğü ciladan söz ediyorum."

Kapıyı açıp kıza yol verdi ve arabaya vardıklarında önce Elizabeth'in binmesine yardım etti, sonra atları çözüp dizginlerin fildişi ilmeklerini bağladı. Atlar dans eder gibi biraz kıpırdandılar. Bu, Joseph'ın hoşuna gitmişti.

"Üşümediniz, değil mi?"

"Hayır, iyiyim."

Atlar tırısa geçti. Joseph kollarıyla nasıl bir hareket yapıp da kusursuz yıldızları, gökkubbenin tamamını, siyah ağaçların girdabına girmiş toprakları, dik dalgalara benzeyen dağları, en yoğun anında donup kalmış bir kum fırtınasını ya da sonsuz bir yavaşlıkta doğuya ilerleyen taş kırıcılarını sarmalayabileceğini, gösterebileceğini ve simgeleyebileceğini düşündü. Bütün bunları anlatacak sözcükler olup olmadığını merak ediyordu.

"Geceyi seviyorum," dedi. "Gündüzden daha güçlü."

Elizabeth, Joseph'le tanıştığı andan itibaren, kendisinin korumaya alınmış ve güçlendirilmiş kişiliğine yönelik saldırılarını püskürtmek için gergin davranmıştı, ama aniden tuhaf bir şey olmuştu. Belki sesinin tonu, ritmi, belki de sözcüklerindeki kişisel bir çağrışım, genç kızın bütün surlarını yıkmıştı. Parmak uçlarıyla Joseph'ın koluna dokundu, mutluluktan içi titredi ve parmaklarını geri çekti. Boğazı sıkışıyor, nefes almasını zorlaştırıyordu. "Bir at gibi derin derin soluduğumu duyacak. Bu çok utanç verici," diye düşündü ve bunu umursamadığının bilinciyle, boğuk nefesinin ardından gergin bir kahkaha attı. Geleceği görme kaygısıyla beyninin arkasında zayıf, solgun ve gizli tuttuğu bütün bu düşünceler açığa çıkmıştı. Bunların, her zaman sandığı gibi çirkin ve iğrenç değil, aksine keyifli, neşeli ve kutsal olduğunu düşünüyordu. "Dudaklarını göğsüme bastırsa ne kadar mutlu olurum," dedi içinden. "Bu mutluluğun gücüne dayanamam. Her iki elimle göğsümü dudaklarına doğru uzatırım." Bunu yaptığını hayal edince, içindeki sıcak sıvıyı adamın dudaklarına boşaltırken neler hissedeceğini anladı.

Atlar burunlarından soluyarak yolun kenarına geçtiler, çünkü karşılarına karanlık bir şey çıkmıştı. Juanito aceleyle arabanın yanına gelip Joseph'le konuştu.

"Eve mi gidiyorsunuz sinyor? Ben de sizi bekliyordum."

"Hayır, Juanito, henüz değil."

"Ben beklerim sinyor. Benjy sarhoş."

Joseph koltuğunda rahatsızlıkla kıpırdandı. "Sanırım böyle olacağını biliyordum."

"Bu yolun üzerinde sinyor. Biraz önce şarkı söylediğini duydum. Willie Romas da sarhoş. Willie mutlu. Belki de bu gece Willie birini öldürecek."

Joseph'ın dizginleri gergin tutan ve atların kurtulmak için başlarını öne attıkları sırada refleksle sarsılan elleri yıldızların ışığında bembeyaz görünüyordu.

"Benjy'yi bul," dedi Joseph sert bir sesle. "Birkaç saat içinde eve döneriz." Atlar öne doğru atıldı ve Juanito karanlığın içinde kayboldu.

Elizabeth, kendisini çevreleyen duvar artık yıkıldığı için Joseph'ın mutsuz olduğunu hissedebiliyordu. "Bana anlatacak, o zaman ben de ona yardım edeceğim."

Joseph kaskatı oturuyordu. Dizginleri sımsıkı tutan ellerinin değişmez ağırlığını hisseden atlar tırıs gitmeyi bırakıp küçük adımlarla ve dikkatli

ilerlemeye başladılar. Nehir kıyısındaki ağaçların oluşturduğu düzensiz siyah çite yaklaştıkları sırada, aniden çalıların arasından Benjy'nin sesi duyuldu.

"*Estando bebiendo de vino,*

Pedro, Rodarte y Siman..."

Joseph kırbacı yerinden söker gibi çıkardı ve atları acımasızca kırbaçladı; sonradan ileri atılmalarını kontrol etmek için de dizginlere var gücüyle asılması gerekiyordu. Elizabeth, Benjy'nin sesini duyunca deli gibi ağlamaya başlamıştı. Joseph atları dizginledi, ta ki toynaklarının sert zemin üzerinde çıkardıkları sesler karmaşık bir tırıs ritmine dönüşünceye kadar.

"Kardeşimin bir ayyaş olduğunu size söylemedim. Nasıl bir ailem olduğunu bilmeniz gerek. Kardeşim bir ayyaş. Pek çok erkek gibi arada sırada dışarı çıkıp sarhoş oluyor değil. Benjy'de bu bir hastalık. Artık siz de biliyorsunuz." Beriye baktı. "Şarkı söyleyen de oydu." Elizabeth'in ağlarken vücudunun titrediğini fark etti. "Artık sizi eve bırakmamı ister misiniz?"

"Evet."

"Sizden uzak durmamı da ister misiniz?" Genç kız cevap vermeyince atları aniden durdurdu, sonra yeniden harekete geçirdi. "Sizden uzak durmamı ister misiniz?"

"Hayır, aptalca davranıyorum. Eve gidip yatmak istiyorum. Hissettiğim bu şeyin ne olduğunu anlamaya çalışmak istiyorum. İnanın, bunu içtenlikle söylüyorum."

Joseph boğazında yeniden bir sevincin yükseldiğini hissetti. Uzanıp Elizabeth'i yanağından öptü, sonra yeniden atları yürüttü. Bahçe kapısına gelince genç kızın arabadan inmesine yardım ettikten sonra kapıya kadar da onunla birlikte yürüdü.

"Şimdi gidip kardeşimi bulmalıyım. Birkaç gün sonra geri geleceğim. İyi geceler."

Elizabeth, Joseph'ın gidişini beklemedi. Tekerlek sesleri henüz uzaklaşmamışken o yatağa girmişti bile. Kalbi öylesine hızlı çarpıyordu ki kafası yastığın üstünde hopluyordu. Kalbinin sesinden dolayı başka sesleri duymak zordu ama sonunda beklediği ses geldi. O sarhoş ve güzel ses, yavaş yavaş eve yaklaştı. Elizabeth, bu sesle birlikte gelen yakıcı acıya direnmeye zorladı kendini.

"İşe yaramaz birisi, biliyorum," diye fısıldadı. "Sarhoş, işe yaramaz bir aptal. Yapmam gereken bir şey var, sihirli bir şey âdeta." Ses evin tam önüne gelinceye kadar bekledi. "Artık bunu yapmalıyım. Tek şansım bu." Kafasını yastığının altına sokup fısıldadı: "Şarkı söyleyen bu adamı seviyorum; ne kadar işe yaramaz olsa da seviyorum onu. Yüzünü hiç görmedim ama onu her şeyden daha çok seviyorum. Yüce İsa, bu arzuma yardım et! Bu adamı elde etmemi sağla!"

Sonra sessizce yatıp, yaptığı bu sihire gelecek yanıtı bekledi. Son bir acı dalgasından sonra yanıt geldi. Benjy'ye duyduğu derin nefret acıyı yok etti; bu öylesine güçlü bir nefretti ki genç kız dişlerini sıktı, dudakları öfkeyle gerildi. Teninin bu nefretle nasıl karıncalandığını, tırnaklarının Benjy'ye saldırmak için nasıl sabırsızlandığını hissedebiliyordu. Sonra nefret de uçup gitti. Benjy'nin uzakta gitgide kaybolan sesini ilgisizce dinledi. Sırtüstü yatıp kollarını başının arkasında kavuşturdu.

"Yakında evleneceğim," dedi fısıltıyla.

9

Evlilik gerçekleşmeden önceki yıl kış mevsimiyle karardı, sonra ilkbahar ve bir sonbahar daha geldi. Okul döneminin sonunu beklemek gerekiyordu; daha sonra da yaz sıcağında, beyaz meşeler güneşin altında eğilip bükülür, nehirse küçülüp bir çaya dönüşürken, Elizabeth terzilerle uğraştı. Tepeler tohumlanmış başaklarla doluydu; sığırlar geceleri fundalıklardan çıkıp yemek yiyor, güneş doğduğunda ise, gün boyunca tembel tembel geviş getirmek için adaçayı kokulu gölgeliklere sığınıyorlardı. Ailenin erkekleri, çatı kirişlerini bile aşacak kadar çok miktarda tatlı yabani samanı ambara yığmakla meşguldü.

Yıl boyunca Joseph haftada bir kez Nuestra Señora'ya giderek Elizabeth'le evin salonunda sohbet etti ya da arabasıyla onu gezmeye çıkardı. Bir seferinde, "Ne zaman evleneceğiz Elizabeth?" diye sordu.

"Okul yılını tamamlamak zorundayım; yapılması gereken binlerce iş var. Kısa bir süreliğine Monterey'e, eve gitmeliyim. Tabii ki babam evlenmeden önce beni bir kez daha görmek isteyecektir."

"Haklısın," dedi Joseph anlayışlı bir ifadeyle. "Evlendikten sonra değişebilirsin."

"Biliyorum." Ellerini Joseph'ın bileğine doladı ve kenetlenmiş parmaklarına dikkatle baktı. "Baksana Joseph, istediğin parmağı oynatmak ne kadar da zor. Hangisinin doğru parmak olduğunu anlayamıyor insan." Joseph, genç kızın düşünmekten kaçınmak için başka şeylerle ilgilenmesi karşısında gülümsedi. "Değişmekten korkuyorum. Hem değişmek istiyorum hem de korkuyorum. Sence cesur biri olacak mıyım? Bir anda bambaşka bir insan olacak, eski Elizabeth'i ölmüş bir dost olarak mı anımsayacağım?"

Joseph, parmağını kızın bluzunun omzundaki bir kıvrımın çevresinde dolaştırarak "Bilmiyorum," dedi. "Belki de değişim diye bir şey hiç yoktur, hiçbir şey değişmiyordur. Belki sadece değişmez şeyler olup bitiyordur."

Elizabeth bir gün çiftliğe gitti ve Joseph, belli belirsiz bir gururla ona çevreyi gezdirdi. "İşte evimiz bu. Geldiğimde ilk önce onu yaptım. Eskiden millerce mesafede başka hiçbir bina yoktu, sadece meşe ağacının altındaki bu ev vardı."

Genç kız ağaca doğru uzanıp gövdesini okşadı. "Gövdeden dalların çıkmaya başladığı şu noktada oturacak bir yer olmalı Joseph. Ağaca çıkmamın sakıncası var mı?" Kız Joseph'ın yüzüne bakınca, nişanlısının kendisine tuhaf bir dikkatle baktığını gördü. Saçları gözlerinin üzerine düşmüştü. Elizabeth ansızın, "Ancak vücudu bir at şeklinde olsaydı onu bundan daha fazla sevebilirdim," diye düşündü.

Joseph hızla genç kızın yanına gitti ve elini tuttu. "Bu ağaca tırmanmalısın Elizabeth. Tırmanmanı istiyorum. Dur, sana yardım edeyim." Ayağını üstüne koysun diye ellerini birleştirdi ve büyük dalları doğuran çatala oturuncaya kadar onu destekledi. Kızın bu çatala tam olarak sığdığını ve gri dalların onu nasıl koruyup kolladığını görünce, "Çok mutluyum Elizabeth," diye bağırdı.

"Mutlu mu? Mutlu görünüyorsun gerçekten Joseph! Gözlerin parlıyor. Neden bu kadar mutlu oldun?"

Joseph bakışlarını yere indirip kendi kendine güldü. "İnsan tuhaf şeylerden mutlu olur. Ağacımda oturduğun için mutluyum. Sanki az önce ağacımın seni sevdiğini görür gibi oldum."

"Biraz uzakta dur," diye seslendi Elizabeth. "Ambarın ötesini de görebilmek için bir üst dala çıkacağım." Kızın elbisesi bol olduğu için Joseph kenara çekildi. "Tepedeki çamlara nasıl daha önce dikkat etmemişim Joseph? Şimdi kendimi evimde hissediyorum. Monterey'de çamların arasında yetiştim. Evlenmek için gittiğimizde sen de göreceksin oraları."

"Bunlar tuhaf çamlar. Evlendikten sonra bir gün götürürüm seni oraya."

Elizabeth dikkatle ağaçtan indi ve Joseph'ın yanına döndü. Becerikli parmaklarıyla saçlarını yeniden toplayıp, gevşek tutamları düzeltti. "Evimi özlediğimde o çamların yanına giderim Joseph, o zaman eve gitmiş gibi olurum."

10

Düğün Monterey'de yapıldı; küçük bir Protestan kilisesinde kasvetli bir tören oldu. Kilise, iki olgun bedenin evlilik yoluyla ölümüne o kadar sık tanıklık etmişti ki, bu törenle gizemli bir "çifte ölüm"ü kutluyor gibiydi. Hem Joseph hem de Elizabeth, verilen bu kararın kasvetini hissetmişlerdi. "Dayanmalısınız," diyordu kilise; müzikse karanlık bir kehanet gibiydi.

Elizabeth beli bükülmüş babasına baktı; yaşlı adam Hıristiyanlıkla ilgili eşyalara öfkeli bakışlar atıyordu, çünkü bunlar onun zekâsına hakaret ediyordu. Babasının meşinleşmiş parmaklarında hiçbir kutsama işareti yoktu. Yanında duran ve her saniye kocası olmaya bir adım daha yaklaşan adama baktı hemen. Joseph'ın yüzü sabit ve sertti. Çene kaslarının gergin bir şekilde titrediğini görebiliyordu. Birden onun için üzüldü. Biraz çılgınca bir üzüntüyle düşündü: "Annem burada olsaydı ona şöyle derdi: 'İşte Elizabeth karşında; iyi bir kızdır o, çünkü onu seviyorum Joseph. Nasıl iyi eş olunacağını öğrendiğinde sana iyi bir eş olacaktır. Umarım sert kabuğunun dışına çıkarsın Joseph, böylece Elizabeth'e karşı şefkat hissedebilirsin. Onun tek istediği bu ve hiç de olanaksız bir şey değil.'"

Elizabeth'in gözleri aniden parlak yaşlarla doldu. Yüksek sesle, "Evet," derken, içinden başka bir şey söylüyordu: "Dua etmeliyim. Yüce İsa işlerimi kolaylaştır, çünkü korkuyorum. Kendi hakkımda bir şeyler öğrenmeye çalıştığım süre boyunca aslında hiçbir şey öğrenmedim. En azından nasıl biri olduğumu anlayıncaya kadar bana iyi davran Yüce İsa." Kilisede bir haç olmasını isterdi ama burası bir Protestan kilisesiydi; zihninde çizmeye çalıştığı İsa resmi ise, yanında duran Joseph'ın yüzünü, diri sakalını ve insanın içine işleyen şaşkın gözlerini yansıtıyordu.

Joseph'ın düşünceleri meraklı bir korkuyla gerilmişti. "Burada bir kokuşmuşluk var," diye düşündü. "Evliliğimize ulaşmak için neden buradan geçmek zorundayız ki? Kilisede, bulabilenler için bir güzellik olduğunu düşünmüştüm ama sarsak bir şeytana tapınma ayininden başka bir şey yok." Hem Elizabeth hem de kendisi adına hayal kırıklığına uğramıştı. Elizabeth'in evliliğe böyle lekeli bir başlangıç yapmasından dolayı utanç içindeydi.

Elizabeth, Joseph'ın kolunu çekiştirerek fısıldadı: "Bitti artık. Dışarı çıkmalıyız. Yavaşça bana dön." Dönmesine yardım etti ve koridorda ilk adımlarını atarken, üstlerindeki çan kulesinde çanlar çalmaya başladı. Joseph titreyerek içini çekti. "Düğüne geç kalan Tanrı geldi. Demirden tanrı geldi sonunda." Etkili bir yolunu bilseydi o anda dua edebilirdi. "işte bizi asıl bağlayan bu! Evlilik bu... Güzel demir ses! Bu bana ait ve bunu biliyorum. Sevgili çanlar, bedenlerinizi çılgın kalplerinize çarpıyorsunuz! Sabahları gökyüzünün çanını çalar güneş çubukları; yağmur toprağın şişman karnına yankılar içinde çarpar; tabii ki biliyorum, işkence çeken gökyüzünü şimşek kamçılar. Ve bazen, sarı bir akşamüstünde sıcak, tatlı bir rüzgâr ağaçların tepelerini yağmalar."

Yanına dönüp hafifçe eğilerek fısıldadı: "Çanlar güzeldir Elizabeth. Çanlar kutsaldır."

Elizabeth irkilerek ve hayret içinde ona baktı, çünkü kafasındaki görüntü değişmemişti; İsa'nın yüzü hâlâ Joseph'ın yüzüydü. Tedirgin bir gülümsemeyle kendi kendisine itiraf etti: "Kocama dua ediyorum."

Çift giderken, eyerci McGreggor düşünceliydi. Elizabeth'i beceriksizce alnından öptü. "Babanı unutma," dedi. "Ama unutsan da bu şaşılacak bir şey olmaz. Bugünlerde âdet böyle."

"Çiftliğe ziyaretimize gelirsin, değil mi baba?"

"Ben kimseyi ziyaret etmem," diye yanıtladı yaşlı adam öfkeyle. "Bir zorunluluk olduğunda insan bundan sadece zayıflık ve çok az da keyif duyar."

Joseph, "Gelirseniz memnun oluruz," dedi.

"Sen ve dört yüz dönümlük çiftliğin daha çok beklersiniz. Ben ziyarete gelinceye kadar cehennemde görüşürüz zaten."

Bir süre sonra Joseph'ı kenara çekerek, Elizabeth'in duymayacağı şekilde ve hüzünlü bir ifadeyle konuştu. "Senden nefret ediyorum, çünkü benden daha güçlüsün. Seni sevmek istiyorum ama yapamıyorum, çünkü ben güçsüz bir adamım. Elizabeth'le ve onun deli anasıyla da aynı şey oldu. İkisi de benim güçsüz olduğumu biliyorlardı ve ikisinden de nefret ettim."

Joseph eyerciye gülümserken ona karşı hem bir acıma hem de sevgi hissetti. "Şu anda yaptığın şey güçsüzlük değil," dedi.

"Hayır, değil," diye bağırdı McGreggor. "Güzel ve güçlü bir şey. Ah, aslında nasıl güçlü olacağımı biliyorum ama bunu yapmayı öğrenemiyorum."

Joseph kaba bir hareketle yaşlı adamın koluna vurdu. "Ziyarete gelirsen çok seviniriz." Ve o anda McGreggor'ın dudakları öfkeyle gerildi.

Monterey'den trene bindiler ve iki heybetli dağ sırası arasında gri ve altın rengi uzun bir şerit halinde uzanan Salinas Vadisi boyunca ilerlediler. Trenden bakınca rüzgârın vadi boyunca nasıl esip denize doğru gittiğini; kurak gücünün tüm başakları, parlak tüylü bir köpeğin postu gibi yerlere serilinceye kadar nasıl eğdiğini; horozibiği çiçeklerini sürüler halinde vadinin ağzına nasıl savurduğunu; ağaçları, yamru yumru ve eğik bir şekilde büyüyünceye kadar nasıl salladığını görebiliyorlardı. Küçücük Chualar, Gonzales ve Greenfield istasyonlarında, ağzına kadar dolu çuvallarını ambarlara boşaltmak üzere yol üstünde bekleyen tahıl işçilerini gördüler. Tren, kurumuş Salinas nehri boyunca ilerledi. Nehrin geniş, sarı yatağında mavi balıkçıllar sıcak kumların üstünde kederle yürüyor, balık avlayabilecekleri suları arıyorlardı; arada sırada boz bir çakal öfkeli bir tavırla uzaklaşıyor, kaygıyla dönüp trene bakıyordu; dağlarsa, dev bir canavarın kocaman ve kaba ayak izleri gibi, trenin her iki yanında kesintisiz uzanıyordu.

Küçük bir demiryolu kasabası olan King City'de Joseph ve Elizabeth trenden inip, atlarının bekletildiği kiralık ahıra gittiler. King City'den çıkıp Meryem Ana vadisine giden yola doğru ilerlerken her ikisi de kendisini yenilenmiş, ışıl ışıl ve şaşırtıcı derecede genç hissediyordu. Yeni kıyafetleri arabanın arkasındaki seyahat çantalarında duruyordu. Kıyafetlerinin üzerine ise, yolun pisliğinden korunmak için uzun, keten toz önlükleri giymişlerdi. Elizabeth yüzünü lacivert bir örtüyle kapatmıştı; örtünün ardındaki gözleri çevreye hızlı bakışlar atıyor, gördüklerini belleğine aktarıyordu. Omuzları birbirine değerek oturan ve önlerindeki sarı-kahverengi yola bakan Joseph ve Elizabeth utanıyorlardı, çünkü cüretkâr bir oyun oynadıklarını düşünüyorlardı. Dört gün boyunca dinlenen ve karınlarını bol bol arpayla doyuran atlar başlarını ileri doğru atıp koşmak istiyorlardı ama Joseph onları hafifçe durdurarak seslendi: "Sakin ol Mavi. Sakin ol Güvercin. Henüz eve varmadan yorulacaksınız."

Birkaç mil ileride, geniş Salinas nehriyle buluşmak üzere akan kendi derelerinin söğütlerle kaplı sınırını görebiliyorlardı. Söğütler bu mevsimde sararıyordu; dallarına tırmanan zehirli sumaklarsa kıpkırmızı ve tehditkâr olmuştu. İki nehrin birleştiği noktada Joseph atları durdurdu; Nuestra Señora'dan gelen parlak ve yorgun suların nasıl azaldığını, yeni yataklarının beyaz kumları içinde nasıl kaybolduğunu izlediler. Nehrin yeraltında tertemiz ve tatlı su halinde akmaya devam ettiği söyleniyordu ve kumu birkaç metre kazarak bu iddia kanıtlanabilirdi. İki nehrin birleşme noktasında bile, hayvanların su içmesi için nehir yatağında kazılmış geniş çukurlar vardı.

Joseph, toz önlüğünün düğmelerini açtı, öğleden sonra hava çok sıcak olmuştu; yakasının tozlanmasını önlemeye yarayan fularını gevşetti ve siyah şapkasını çıkarıp iç kısımdaki deri şeridi bir mendille sildi. "Biraz inmek ister misin Elizabeth? Bileklerini suyla ıslatırsan biraz serinlersin."

Ama Elizabeth başını hayır anlamında salladı. Sarıp sarmalanmış bir kafanın sallanması tuhaf görünüyordu. "Hayır, ben çok rahatım canım. Eve çok geç saatte varacağız. Yola devam etmek istiyorum."

Joseph atların kalçasında duran düz şeritleri şaklattı ve böylece nehrin yanından yola devam ettiler. Yol boyunca dizilmiş uzun söğütler başlarını sıyırıyor, zaman zaman da uzun ve yumuşak bir dalla omuzlarını okşuyordu. Kavrulan çalıların arasındaki cırcırböcekleri insanın kafasını şişiren

şarkılarını söylüyor, beyaz ya da sarı kanatları bir anlığına parlayan çekirgeler sıçrıyor, bir an havada kanat çırpıyor, sonra kuru otların üzerine güvenle konuyorlardı. Arada sırada küçük, mavi bir çalı tavşanı telaş içinde yola fırlıyor, kendini güvende hissettiğinde de arka ayakları üstüne oturup arabayı inceliyordu. Havada güneşte kavrulan ot köklerinin kokusu, söğüt kabuklarının keskin parfümü ve nehir defnelerinin aroması vardı.

Joseph ve Elizabeth deri kaplı koltuğa rahatça yaslanarak günün temposuna kendilerini kaptırdılar ve yere çarpan toynakların sesiyle yarı uykulu bir hal aldılar. Sırtları ve omuzları arabanın titreşimlerini yumuşak bir şekilde emiyordu. Uyumak üzere gibi görünüyorlardı ama aslında, uykudan daha da derin bir halde, düşüncelerden uzak durumdaydılar. Artık yol ve nehir doğrudan dağlara doğru ilerliyordu. Koyu renkli adaçayları yüksek tepeleri tıpkı kalın bir kürk gibi kaplıyordu; sadece sudaki kayalar, bir atın sırtındaki iyileşmiş eyer yaraları gibi gri ve çıplaktı. Güneş batıya doğru ilerliyor, yol ve nehir güneşin batacağı yeri işaret ediyordu. Ağır ağır giden atların arkasındaki iki kişi için saatin yerini iki düşünce arasındaki değişken aralık almıştı. Tepeler ve nehirdeki geçit önlerinde apaçık uzanıyordu; yol yokuş yukarı çıkmaya başladı; atlar, çekiç gibi yukarı aşağı salladıkları başlarıyla havayı döverek güçlükle eğilip bükülüyorlardı. Uzun bir yamacı tırmandılar. Tekerlekler, tepelerin ana malzemesi olan kireçtaşı parçalarının üstünde gıcırdıyordu. Demir tekerlekler kayaları eziyordu.

Joseph bu ruh halinden kurtulmak için öne eğildi ve tıpkı bir köpeğin kulaklarındaki sudan kurtulmak için yaptığı gibi başını sağa sola salladı. "Elizabeth, geçide geliyoruz."

Karısı başındaki örtüyü kaldırıp şapkasının üzerine attı. Gözleri yavaş yavaş yaşama döndü. "Uyumuş olmalıyım," dedi.

"Ben de. Gözlerim açıktı ama uyuyordum. İşte geçit burada."

Dağ ikiye ayrılmıştı. Pürüzsüz kireçtaşından iki çıplak sırt dümdüz aşağı iniyor, birbirine biraz yaklaşıyor, en dipte ise sadece nehrin yatağının sığabileceği kadar bir yer bırakıyordu. Yol, uçurumun kenarı açılarak yapılmıştı ve suyun yüzeyinden on ayak yukarıdaydı. Geçidin ortasında, sıkışıp kalan nehir hızlı, derin ve sessiz akıyor, suyun içinden çıkmış pürüzlü bir yekpare taş, akıntıya karşı giden bir teknenin pruvası gibi akıntıyı kesip düzenini bozuyor, girdap gibi öfkeli bir fısıltı çıkarıyordu. Güneş artık dağın arkasında kalmıştı ama geçidin ötesinde titrek ışıklarının Meryem Ana vadisine düştüğünü görebiliyorlardı. Araba beyaz kayalıkların soğuk mavi gölgesine girmişti. Uzun bayırın tepesine ulaşmış olan atlar rahat yürüyorlardı, ama boyunlarını uzatıp, yolun altında kalan nehre bakarak soluyorlardı.

Joseph dizginleri daha sıkı tuttu ve sağ ayağıyla frene hafifçe bastı. Berrak suya baktı, çok kısa süre sonra göreceği vadinin hayaliyle içine sıcacık bir zevk dalgası doldu. Elizabeth'e döndü, duyduğu zevki ona da anlatmak istiyordu. Karısının yüzünün süzüldüğünü, gözlerinin dehşetle dolduğunu gördü.

Elizabeth bağırdı: "Durmak istiyorum canım. Korkuyorum." Önündeki yarıktan, güneşin aydınlattığı vadiye bakıyordu.

Joseph dizginleri çekip frene bastı. Soran gözlerle karısına baktı. "Fark etmemişim. Yolun darlığı ve aşağıdaki nehir mi korkuttu?"

"Hayır, onlar değil."

O zaman Joseph arabadan inip elini Elizabeth'e uzattı; onu geçide doğru götürmeye çalıştığında, kadın elini çekti ve titreyerek gölgede kaldı. Joseph, "Ona anlatmaya çalışmalıyım. Ona böyle şeyleri anlatmayı denememiştim hiç. Çok zor gelmişti bana ama artık anlatmaya çalışmalıyım," diye düşündü. Söylemeye çalışacaklarını zihninde tekrarladı. "Elizabeth," diye seslendi zihninde. "Beni duyuyor musun? Söyleyeceğim şey yüzünden kanım donuyor ve bunu söylemenin bir yolunu bulabilmek için yalvar yakar oluyorum." Gözleri büyüdü ve kendinden geçti. Zihninde konuşmaya devam etti. "Sözcükler olmadan düşündüm. Bir zamanlar adamın biri bunun mümkün olmadığını söylemişti ama düşündüm Elizabeth, dinle beni. Çarmıha gerilmiş İsa, bütün acıların simgesinden ibaret değildir belki de. Belki de gerçekten bütün acı oradadır. Ve kollarını iki yana açıp bir tepenin üstünde duran bir adam, yani bir simgenin simgesi de, dünyada var olan tüm acıyı içinde taşıyor olabilir."

Elizabeth'in çığlığı bir an için Joseph'ın düşüncelerini böldü: "Joseph, korkuyorum."

Sonra Joseph'ın düşünceleri akmaya devam etti. "Dinle beni Elizabeth. Korkma. Sözcükler olmadan düşündüğümü söyledim sana. Şimdi izin ver de bir an için sözcükler arasında el yordamıyla dolaşayım, onların tadına bakayım, deneyeyim. Gerçekle, dokunulmamış, değişmez, duyularla kirletilmemiş gerçek arasında bir yerdeyim. Burası bir sınır bölgesi. Dün evlendik ama bu gerçek bir evlilik değildi. Bu geçit bizim gerçek evliliğimiz; spermle yumurtanın tek vücut olup gebeliği yaratmasına benzer bir geçide giriyoruz. Bu, kirletilmemiş gerçeğin bir simgesi. Kalbimde bir an var şimdi yaşadığım; şekli, dokusu, süresi diğer bütün anlardan farklı olan bir an. Elizabeth, gelmiş geçmiş en gerçek evlilik işte bu anda gizli." Zihni şöyle dedi: "İsa, çarmıhta geçirdiği kısa süre içinde dünyanın bütün acılarını bedeninde taşıdı ve bu acı, dokunulmamış bir acıydı."

Bu süre boyunca Joseph sanki bir yıldızın üzerinde gibiydi ve artık tepeler geri gelmiş, adamı bu yalnızlıktan ve çıplak düşüncelerden kurtarmıştı. Elleri kolları âdeta hissizdi ve kendilerini taşımaktan yorulmuş omuzlarının iki yanından, kalın iplerle sarkıtılmış ağırlıklar gibi sarkıyordu.

Elizabeth, kocasının ağzının umutsuzluk içinde nasıl sarktığını ve gözlerinin bir an önceki kızıl alevi kaybettiğini gördü. Ağlayarak sordu: "Joseph, ne istiyorsun? Ne yapmamı istiyorsun?"

Adam iki kez yanıt vermeye çalıştı ama boğazındaki düğüm konuşmasına izin vermedi. Rahatlamak için öksürdü. "Geçitten geçmek istiyorum," dedi boğuk bir sesle.

"Korkuyorum Joseph. Neden bilmiyorum ama çok korkuyorum."

O zaman Joseph uyuşukluktan kurtuldu ve omuzlarından sarkan ağırlıklardan birini karısının beline doladı. "Korkacak bir şey yok canım. Hiçbir şey yok. Bugüne kadar fazlasıyla yalnızdım. Geçitten seninle birlikte geçmek benim için anlamlı olacak."

Elizabeth kocasına yaslanıp titredi ve geçidin kasvetli, mavi gölgesine korkuyla baktı. Perişan bir halde, "Geleceğim Joseph," dedi. "Gelmen gerekiyor ama kendimi ardımda bırakıyor olacağım. Burada durup, diğer tarafa geçmekte olan yeni bir kadına baktığımı düşüneceğim."

Üç küçük kıza, minicik fincanlarla sıcak su, süt ve şekerden yapılmış sahte çay ikram edişini ve kızların birbirlerini, "Biz artık hanımefendiyiz. Hanımefendiler ellerini her zaman böyle tutar," diye uyarmalarını anımsadı. Oyuncak bebeğinin düşünü yakalayıp bir mendilin içine tıkmaya çalıştığını anımsadı.

"Joseph, kadın olmak çok acı. Kadın olmaktan korkuyorum. Olduğum ya da düşündüğüm her şey bu geçidin dışında kalacak. Diğer tarafa geçtiğimde yetişkin bir kadın olacağım. Bunun yavaş yavaş gerçekleşeceğini düşünmüştüm. Çok hızlı oldu." Ve annesinin sözlerini hatırladı: "Büyüdüğünde acıyla tanışacaksın Elizabeth, ama bu düşündüğün gibi bir acı olmayacak. Bir öpücükle iyileşemeyecek bir acı olacak."

"Artık gelebilirim Joseph. Aptallık ettim. Benim bu aptallıklarıma alışman gerekecek."

O anda Joseph'ın üstündeki ağırlık kalktı. Kolu karısının belini daha sıkı sardı ve onu kibarca öne doğru yönlendirdi. Elizabeth'in başı öne eğikti ama kocasının kendisine nasıl baktığını, gözlerinin nasıl şefkat dolu olduğunu biliyordu. Mavi gölgelerin arasında yavaş yavaş yürüyerek geçidi aştılar. Joseph hafifçe güldü. "Mutluluktan daha keskin acılar olabilir Elizabeth, tıpkı dilini yakan bir nane şekeri gibi. Kadın olmanın acısı coşku verebilir sana."

Sonra sustu; ayak sesleri taş yolun üstünde çınlıyor, kayaların arasında ileri geri çarpıyordu. Elizabeth kocasının kolunda ilerlerken gözlerini kapattı. Karanlığa gömülmek için zihnini de kapatmaya çalıştı, ama nehirdeki yekpare kayanın öfkeli fısıltısını duydu ve havadaki ürpertiyi hissetti.

Sonra hava ısındı; ayaklarının altında artık kayalar yoktu. Elizabeth'in gözkapakları önce siyahımsı kırmızı, sonra sarımtırak kırmızı oldu. Joseph durup ona sımsıkı sarıldı. "Artık geçtik Elizabeth. Artık her şey yolunda."

Genç kadın gözlerini açıp çevresi kapalı vadiye baktı. Toprak, güneşin titrek ışınları altında dans ediyor, küçük beyaz meşe ailelerinden oluşan ağaçlar, uzaklaşmakta olan öğlesonuna heyecan katan rüzgârda hafif hafif dalgalanıyordu. Meryem Ana köyü tam karşılarındaydı; renkleri solduğu için kahverengiye çalan ama gül dallarıyla yeşeren evler, latinçiçeklerinin yumuşacık kızılıyla alev almış çitler vardı. Elizabeth rahatlayarak yüksek sesle bağırdı: "Kötü bir düş gördüm. Uyuyordum. Artık bu düşü unutacağım. Gerçek değildi."

Joseph'ın gözleri ışıl ışıldı. "Yani kadın olmak o kadar da acı verici değil, öyle mi?"

"Hiçbir fark yok. Hiçbir şey değişmemiş gibi görünüyor. Vadinin ne kadar güzel olduğunu fark etmemişim."

"Burada bekle. Gidip atları getireceğim."

Joseph gidince Elizabeth üzüntüsünden ağladı, çünkü geçidin öteki tarafında, durup kaygıyla ileriye bakan, önce bir ayağı, sonra da diğeri üzerinde hoplayıp zıplayan, bir taşa tekme atıp nehre savuran, kolalı kısa bir etek giymiş, saçları örülü bir kız çocuğunun hayali vardı gözlerinin önünde. Elizabeth, bir sokağın köşesinde babasını bekleyişini anımsarken bu hayal de gözünün önünde bekledi, sonra perişan bir halde arkasını döndü ve yavaş yavaş Monterey'e doğru yürüdü. Elizabeth bu kız için üzülmüştü. "Çocuk olmak acı verici," diye düşündü. "Üstü çizilmeye müsait pek çok pürüzsüz yüzey var."

11

Araba geçidin ağzında göründü. Atlar ayaklarını epeyce kaldırarak çapraz hareketlerle ilerliyor, başlarını kaldırarak nehre bakıyorlardı; Joseph ise dizginlerini sıkı sıkı tutuyor, tekerlekleri bağırtacak kadar sert bir şekilde frene basıyordu. Dar bölgeden çıkınca atlar sakinleştiler ve uzun yolculukları yeniden başladı. Joseph, Elizabeth'i arabaya çıkardı ve oturmasına yardım etti. Genç kadın ciddi bir tavırla oturdu, toz önlüğünü dizlerinin üzerine çekip yüzünü örttü.

"Kasabanın içinden geçeceğiz, herkes bizi görecek," dedi.

Joseph atlara gitme komutu verip dizginleri gevşetti. "Bu senin için sorun olur mu?"

"Tabii ki olmaz. Hatta hoşuma gider. Sanki sıradışı bir şey yapmış gibi gurur duyacağım. Ama beni gördüklerinde düzgün oturuyor ve düzgün görünüyor olmalıyım."

Joseph kıkırdadı. "Belki de hiç kimse bakmaz."

"Eminim bakacaklardır. Bakmalarını sağlayacağım."

Meryem Ana kasabasının, evlerin sanki ısınmak için yan yana dizildiği tek büyük caddesinden geçtiler. Bu sırada kadınlar evlerinden çıktılar, hiç çekinmeden gözlerini dikip baktılar, tombul ellerini salladılar ve Elizabeth'in yeni unvanını kibarca söylediler, çünkü bu, genç kadın için yeni bir isimdi. "Buenas tardes, señora,"[6] diyerek omuzlarının üstünden evlerindeki insanlara seslendiler, "Ven aca, mira! Mira! La nueva señora Wayne viene"[7] Elizabeth sevinçle el salladı ve ağırbaşlı görünmeye çalıştı. Caddenin ilerisinde, kendilerine verilen hediyeleri almak için durmak zorunda kaldılar. Yaşlı Bayan Gutierrez caddenin ortasında durmuş, bacaklarından tuttuğu bir tavuğu sallıyor, bağıra çağıra tavuğun özelliklerini anlatıyordu. Tavuk arabanın arkasına konup boğuk sesler çıkarmaya başlayınca Bayan Gutierrez kendine geldi. Saçlarını düzeltip ellerini önünde birleştirdi; sonunda hızla bahçesine gitti ve kollarını sallayarak, "No le hace,"[8] dedi.

Henüz caddeden çıkmadan, araba ayakları bağlanmış hayvanlarla dolmuştu: iki küçük domuz, bir kuzu, memeleri tuhaf bir şekilde küçülmüş, kötü bakışlı bir dişi keçi, dört tavuk ve bir dövüş horozu. Araba barın önünden geçerken müşteriler dışarı çıkıp çiftin şerefine kadeh kaldırdılar. Bir süre çevreleri selam çığlıklarıyla kuşatıldı, ardından son ev de geride kaldı ve nehir kıyısındaki yol önlerine serildi. Elizabeth arabanın koltuğuna yaslandı ve ciddiyetinden sıyrıldı. Eli Joseph'ın dirseğini bulup bir an kuvvetle bastırdı, sonra sessizce orada durdu. "Sirk gibiydi," dedi. "Sanki geçit töreni yaptık." Joseph şapkasını çıkarıp kucağına koydu. Saçları karmakarışık ve terli, bakışları yorgundu. "iyi insanlar bunlar. Eve varınca çok mutlu olacağım, ya sen?"

"Evet, ben de." Sonra birden, "Joseph, bazen insanlara duyulan sevgi çok güçlü ve tıpkı hüzün gibi sıcacık oluyor," deyiverdi. Joseph, karısının kendi aklından geçenleri söylemesi karşısında şaşkınlık içinde ona baktı. "Bu nereden geldi aklına canım?"

"Bilmem. Neden sordun?"

"Çünkü o an ben de aynı şeyi düşünüyordum. Ve bazen insanlar, tepeler, toprak, yani yıldızlar dışında her şey 'bir' haline geliyor ve bunların hepsinin sevgisi de tıpkı üzüntü gibi güçlü oluyor."

"Yıldızlar yok mu?"

"Hayır, yıldızlar asla böyle olmuyor. Yıldızlar her zaman yabancıdır; bazen kötüdürler ama her zaman yabancıdırlar. Adaçayı kokusunu içine çek Elizabeth. Eve yaklaşıyoruz, ne güzel!"

Genç kadın yüzündeki örtüyü burnuna kadar kaldırdı ve uzun uzun, derin nefesler aldı. Firavunincirleri sararıyordu ve toprak şimdiden ağaçlardan düşen ilk yapraklarla kalınlaşmıştı. Nehri saklayan uzun yola girdiler; güneş, denize doğru uzanan dağların üzerinde alçalıyordu. Joseph, "Eve ancak gece yarısı varabileceğiz," dedi. Korulukta altın sarısıyla mavi karışımı bir ışık vardı ve nehir yuvarlak kayaların arasında tıslayarak akıyordu.

Akşam inince hava nemden dolayı berraklaştı; dağlar tıpkı kristal parçaları gibi sert ve sivri görünüyordu. Güneş tamamen kaybolduğunda, Joseph ve Elizabeth önlerinde apaçık uzanan tepelere sanki büyülenmiş gibi baktılar ve gözlerini alamadılar. Atların yola vuran toynakları ve suyun mırıltıları bu trans halini daha da yoğunlaştırdı. Joseph, batıdaki dağ sırası boyunca uzanan ışık demetini gözlerini bile kırpmadan izledi. Düşünceleri ağırlaştı ve bu yavaşlıkla birlikte resimlere dönüştü; şekiller dağların tepelerinde birikti. Okyanustan kara bir bulut gelerek dağın sırtında dinlendi; Joseph bu bulutu siyah bir keçinin kafasına benzetti. Keçinin sarı, uçları aşağı dönük, bilge ve alaycı gözlerini, kıvrık boynuzlarını görebiliyordu. "Biliyorum, çenesini dağ sırasına yaslayıp vadiye bakan bu keçi gerçekten orada," diye düşündü. "Orada olmalı. Okuduğum ya da dinlediğim bir şey bana, okyanustan bir keçinin geleceğini söylüyordu." Toprak gibi temel şeyleri yaratma gücü verilmişti kendisine. "Keçinin orada olduğunu kabul edersem, gerçekten de orada olacak. Ve bunu ben yapmış olacağım. Bu keçi önemli."

Bir kuş sürüsü başlarının epey üzerinde dolaştı, kıvrılıp büküldü, güneşin son ışıklarını kanatlarına alarak küçük yıldızlar gibi yanıp söndü. Ava çıkmış bir baykuş üzerlerinden uçtu ve küçük hayvanları huzursuz ederek otların arasından görünmelerini sağlamak üzere yaratılmış sesiyle bir çığlık attı. Vadi hızla kararadı ve kara bulut, sanki yeterince bakmış gibi, yeniden denize yöneldi. "Bunun bir keçi olduğuna inanmaya devam etmeliyim. İnanmayarak keçiye ihanet etmemeliyim," diye düşündü Joseph.

Elizabeth hafifçe titreyince kocası dönüp ona baktı. "Üşüdün mü canım? At örtüsünü vereyim de dizlerine ört." Genç kadın yine titredi ama bu kez o kadar başarılı değildi, çünkü zorla yapıyordu bunu. "Üşümedim," dedi. "Ama tuhaf bir an bu. Benimle konuşmanı isterdim. Tehlikeli bir zaman."

Joseph keçiyi düşündü. "Tehlikeli mi?" Karısının birbirine kenetlenmiş ellerini alıp dizinin üstüne koydu.

"Kaybolma tehlikesi var. Işık azalıyor. Sanki bir an için tıpkı bir bulut gibi yayılıp dağıldığımı, çevremdeki herşeyle bütünleştiğimi hissettim. Güzel bir histi Joseph. Sonra üzerimizden bir baykuş geçti ve tepelerle çok fazla bütünleşirsem yeniden Elizabeth olamamaktan korktum."

"Bu sadece günün bir saati," diye onu rahatlatmaya çalıştı Joseph. "Bütün canlıları etkiliyor sanırım. Akşam olduğunda hayvanların ve kuşların neler yaptığına dikkat ettin mi hiç?"

Elizabeth, "Hayır," diyerek merakla kocasına döndü, çünkü bir iletişim yolu bulduğunu düşünüyordu. "Sanırım hayatım boyunca hiçbir şeye yakından bakmadım. Sanki şimdi gözümün merceği tertemiz oldu. Hayvanlar akşamları ne yapar?" Sesi yükselmiş ve Joseph'ı düşlerinden uzaklaştırmıştı.

"Bilmiyorum," dedi aksi bir sesle. "Yani biliyorum ama biraz düşünmem gerek. Böyle şeyleri hemen açıklamak mümkün olmuyor," diyerek özür diledi. Sonra sustu ve yoğunlaşan karanlığa baktı. Sonunda, "Evet," dedi, "Böyle oluyor. Akşam karanlığı çökünce bütün hayvanlar hareketsiz kalıyor. Gözlerini bile kırpmıyorlar ve düşlere dalıyorlar." Sonra yine sustu.

"Bir şey hatırlıyorum," dedi Elizabeth. "Bunu ne zaman fark ettiğimi bilmiyorum ama şimdi... Sen az önce bunun günün bir saati olduğunu söyledin ya, bu resim, günün bu saatinde önemli."

"Nedir o?"

“Kediler yemek yerken kuyrukları dümdüz, yassı ve hareketsiz olur.”

“Evet, biliyorum,” diyerek başını salladı Joseph.

“Ve sadece o zaman kuyrukları düz olur, sadece o zaman kıpırtısız kalırlar.” Neşeyle güldü. Böylesine aptalca bir şey söyleyince, bunun Joseph’ın düş gören hayvanlara ilişkin düşüncelerine bir taşlama olabileceğini fark edip mutlu oldu. Bunu söylediği için kendini çok akıllı buldu.

Joseph ise kedi kuyruğu konusunda nasıl bir yorum yapılabileceğini düşünmedi. “Bir tepe aşacak, yeniden nehrin kıyısındaki koruya inecek, sonra geniş bir araziden geçerek eve varacağız. Tepeden bakınca ışıkları görürüz.” Hava iyice kararmıştı; koyu ve sessiz bir geceydi. Gecenin sessizliğini bozan araba karanlığın içinde tepeyi tırmandı. Elizabeth bedenini Joseph’a yasladı. “Atlar yolu biliyor. Kokudan mı anlıyorlar?”

“Yolu görüyorlar canım. Gece sadece bizim için karanlık. Onlar için yoğun bir alacakaranlık gibi. Az sonra tepenin tam üstünde olacağız, o zaman ışıkları görebiliriz.” Joseph sonra, “Etraf fazla sessiz. Bu geceyi sevmedim. Hiçbir hareket yok,” diye şikâyet etti. Zirveye bir saat sonra vardılar ve Joseph bu tırmanışın ardından atların dinlenmesi için mola verdi. Atlar başlarını öne eğmiş, ritmik bir şekilde hızlı hızlı soluyorlardı. “Bak, ışıklar orada işte. Geç oldu ama demek ki kardeşlerim bizi bekliyor. Ne zaman geleceğimizi söylememiştim, tahmin ettiler herhalde. Bak, birkaç ışık hareket ediyor. Sanırım bahçede bir fener var. Tom atlara bakmak için ahıra gitmiş olmalı.”

Gece yine kesifleşti. İleride derin bir iç çekiş duydular ve ses gittikçe yaklaştı; vadiden ılık bir rüzgâr esiyor, kuru otları hafifçe kıpırdatıyordu. Joseph huzursuzca mırıldandı. “Bu gece bir düşman var dışarıda. Hava hiç dost canlısı değil.”

“Ne dedin canım?”

“Hava değişiyor. Yakında fırtınalar başlayacak.”

Rüzgâr hızlandı ve bir köpeğin uzun, boğuk ulumasını beraberinde getirdi. Joseph öfkeyle doğruldu. “Benjy kasabaya gitmiş. Ben yokken gitmemesini söylemiştim. Bu onun köpeğinin uluması. Benjy her gittiğinde köpeği bütün gece ulur.” Dizginleri kaldırıp atları harekete geçirdi. Önce ağır ağır yürüdüler, ama sonra boyunları gerildi ve kulakları öne uzandı. Joseph’la Elizabeth dörtnala gelen bir atın düzenli gürültüsünü duydular. Joseph, “Birisi geliyor,” dedi. “Belki de Benjy kasabaya gidiyordur. Onu engellemeye çalışacağım.”

At gitgide yaklaştı ve sürücüsü aniden dizginleri öyle bir çekti ki neredeyse hayvanın kalçası yere değecekti. Tiz bir ses bağırdı: “Sinyor? Sizi misiniz Don Joseph?”

“Evet Juanito, ne oldu? Ne istiyorsun?”

Eyerli at şimdi yanlarından geçiyordu. Tiz ses tekrar bağırdı: “Biraz sonra beni görmek isteyeceksiniz dostum. Çamların arasındaki kayada bekleyeceğim. Bilmiyordum sinyor. Yemin ederim ki bilmiyordum.”

Ata çarpan mahmuzların sesini duydular. At kişnedi ve ileri fırladı. Tepenin üstüne doğru deli gibi koşuyordu. Joseph kamçıyı çıkardı ve atları tırısa geçirdi. Elizabeth kocasının yüzünü görmeye çalışıyordu. “Ne oldu canım? Ne demek istedi?”

Atların dizginlerini sımsıkı tutup bir yandan da onları hızlı koştururken elleri bir aşağı bir yukarı gidiyordu. Tekerlekler taşların üstünde gıcırdıyordu. “Neler oluyor bilmiyorum. Bu gecenin kötü olduğunu biliyordum.”

Artık düzlüğe gelmişlerdi ve atlar yavaşlamak istiyordu, ama Joseph onları deli gibi koşturuyordu. Araba engebeli yolda sallanıyor, savruluyordu; Elizabeth ayaklarını birbirine yapıştırdı ve iki eliyle birden koltuğun kenarındaki kulpa tutundu.

Artık evleri görebiliyorlardı. Gübre yığınının önünde bir fener duruyor, ışığı da ambarın yeni badanasından yansıyordu. Evlerin ikisinde ışık vardı; araba yaklaştıkça Joseph pencerelerin arkasında insanların oraya buraya gidip geldiklerini gördü. Eve vardıklarında Thomas dışarı çıkıp fenerin yanında durdu. Atların dizginlerini tutup avuçlarıyla hayvanların boyunlarını okşadı. Asla değişmeyen bir gülümsemesi vardı. “Hızlı gelmişsiniz,” dedi.

Joseph arabadan atladı. “Burada neler oldu? Yolda Juanito’yla karşılaştım.” Thomas dizginleri çengelden çıkardı ve koşum kayışlarını çözmek üzere geri gitti. “Bunun bir gün başımıza geleceğini biliyorduk. Bir seferinde konuşmuştuk da seninle.”

Karanlığın içinden Rama arabanın yanında beliriverdi. “Elizabeth, sen benimle gelsen daha iyi olur.”

“Neler oluyor?” diye bağırdı Elizabeth.

“Benimle gel canım, sana anlatırım.”

Elizabeth, soran gözlerle Joseph’a baktı. “Evet, onunla git. Birlikte eve gidin.”

Arabanın mili yere düştü ve Thomas koşumları atların terli sırtlarından çıkardı. “Biraz burada bırakacağım bunları,” diye açıklama yapıp koşumları ağıl çitinin üzerine attı. “Hadi gel benimle.”

Joseph ruhsuz bir halde fenere bakıyordu. Sonra bunu eline alıp kardeşine döndü. “Tabii ki sorun Benjy. Kötü mü yaralanmış?”

“Öldü. En az iki saat önce öldü.”

Benjy’nin küçük evine gittiler; karanlık oturma odasından geçip, bir lambanın aydınlattığı yatak odasına geçtiler. Joseph, Benjy’nin bir anlık acıyla kendinden geçmiş halde kasılmış yüzüne baktı. Dudaklarında bir sırıtma ifadesi vardı, burnu kızarmış ve genişlemişti. Gözlerinin üzerinde duran yarım dolarlık madeni paralar hafifçe parlıyordu.[9]

“Yüzü bir süre sonra biraz düzelir,” dedi Thomas.

Joseph’ın gözleri yavaşça, yatağın yanındaki masanın üstünde duran kanlı bıçağa yöneldi. Sanki olanları yüksek bir yerden izliyor gibiydi genç adam; tuhaf ve güçlü bir sükûnetle, evrendeki her şeyi bildiği hissiyle doluydu. Yarı soru, yarı cevapla, “Bunu Juanito yaptı demek?” dedi.

Thomas bıçağı alıp kardeşine verdi. Joseph almak istemeyince de yeniden masaya bıraktı. “Sırtından vurmuş. Juanito, kıyameti koparan şu uzun boynuzlu boğa için bir boynuz kesici ödünç almak üzere Nuestra Señora’ya gitmişti. Ama fazla hızlı döndü.”

Joseph gözlerini yataktan ayırdı. “Üstünü örtelim. Bir şey serelim üstüne. Juanito’yla yolda karşılaştım. Bilmediğini söyledi.”

Thomas vahşi bir sesle güldü. “Nasıl bilebilirdi ki? Yüzünü görmemiş. Sadece bir adam görmüş ve bıçağı saplamış. Gidip teslim olmak istedi ama seni beklemesini söyledim. Mahkeme olursa başımız derde girer.”

Joseph arkasını döndü. “Sence şüpheli ölüm için soruşturma yaparlar mı? Herhangi bir şeyi değiştirdiniz mi Tom?”

“Benjy’yi alıp eve getirdik. Ve pantolonunu çektik.”

Joseph elini sakalına götürdü, sıvazladı ve uçlarını aşağı doğru kıvırdı. “Jennie nerede?”

“Burton kendi evine götürdü onu. Birlikte dua ediyorlar. Evden çıkarken ağlıyordu. Şimdiye kendini kaybetmiş olmalı.”

“Onu doğuya, evine göndermeliyiz. Burada yaşaması mümkün değil.” Joseph kapıya yöneldi. “Gidip durumu bildirmen gerek Tom. Kaza olarak anlat. Belki de hiç sorgulamazlar. Kazaydı zaten.” Evden çıkmadan önce hızla yatağa dönüp Benjy’nin elini okşadı.

Avlu boyunca, gökyüzünün önünde duran siyah ağacına doğru yavaş yavaş yürüdü. Ağaca vardığında, sırtını gövdesine yaslayıp yukarı baktı; dalların arasında birkaç soluk yıldızın puslu parlayışını gördü. Elleriyle ağacın kabuğunu okşadı. “Benjamin öldü,” diye haber verdi kısık sesle. Bir an derin bir nefes aldı, sonra dönüp ağaca tırmandı, büyük dalların arasına oturdu ve yanağını soğuk, pürüzlü kabuğa dayadı. Kendi zihninde konuşunca

düşüncelerinin duyulacağını biliyordu. “Kutsamanın ne olduğunu artık anladım. Üstüme aldığım sorumluluğun farkındayım. Thomas ve Burton bir şeyleri sevme ya da sevmeme hakkına sahip ama ben farklıyım. Farklıyım. Ne şanslı ne de şanssız olabilirim ben. İyiye ya da kötüye ilişkin bir bilgim olamaz benim. Zevk’le acı arasındaki farkı tam olarak hissedebilmek bile yasak bana. Her şey bir ve hepsi de benim bir parçam.” Az önce çıktığı eve baktı. Pencereden görünen ışık bir parlıyor bir kayboluyordu. Benjy’nin köpeği yine uludu; uzaklardaki çakallar bu ulumayı duydular ve kıkırdamaya benzer çılgınca seslerle yanıt verdiler. Joseph kollarını ağaca dolayıp sımsıkı sarıldı. “Benjy öldü ve ben ne memnunum ne de üzgün. Böyle hissetmek için bir nedenim yok. Sadece durum bu. Senin nasıl birisi olduğunu şimdi anlıyorum baba; yalnızlığın ötesinde yalnız ve sakindin sen, çünkü hiçbir şeyle bağlantın yoktu.” Ağaçtan inip bir kez daha açıkladı. “Benjamin öldü efendim. Bunu engelleyebilecek olsaydım bile yapmazdım. Hiçbir bedel ödenmesini istemiyoruz.”

Ahıra doğru yürüdü, Juanito’nun onu beklediği büyük kayaya gitmek için bir at eyerlemesi gerekiyordu.

12

Rama, Elizabeth'i elinden tutup avlunun karşısına götürdü. "Ağlamak yok," dedi. "Bu gereksiz. Ölen adamı tanımıyordun, dolayısıyla özleyemezsin Ve sana söz veriyorum, hiç de görmeyeceksin. Bu yüzden korkmana gerek yok."

Yeni gelini merdivenlerden çıkarıp rahat oturma odasına götürdü. Sallanan sandalyelerin üstüne yastıklar yerleştirilmiş, Rochester işi lambalar gül resimli porselen gölgeleriyle süslenmişti burada. Yerdeki dokuma halılar bile en parlak astarlarla kaplanmıştı.

Elizabeth, "Evin çok rahatmış," diyerek Rama'nın geniş yüzüne baktı; elmacık kemiklerinin arasında epey mesafe vardı; kara kaşları neredeyse burnunun üzerinde birleşiyordu; gür saçları alnının epey aşağısına kadar inerek V şekli çiziyordu.

Rama, "Rahat olmasını sağlıyorum," diye yanıt verdi. "Umarım bunu sen de başarırsın."

Durum gereği, her hareketinde hışırdayan, sıkı korsajlı, uzun etekli, siyah taftadan bir elbise giymişti. Boynundaki gümüş zincirin ucunda, denizci atalarından birinin Hint Okyanusu'ndaki bir adadan getirdiği fildişi bir muska vardı. Koltuk ve sırt kısımları küçük çiçekli oyalarla süslenmiş bir sallanan sandalyeye oturdu. Tıpkı akor çalışması yapan bir piyanist gibi, güçlü ve beyaz parmaklarını dizlerinin üzerine koyup gerdi. "Otur. Biraz beklemen gerekecek."

Elizabeth, Rama'nın gücünü hissetti; aslında buna sinirlenmesi gerektiğini biliyordu ama böyle sağlam bir kadının yanında olmak güven verici ve güzel bir şeydi. Zarifçe oturdu ve ellerini kucağında birleştirdi. "Neler olduğunu henüz anlatmadın."

Rama acımasızca güldü. "Zavallı çocuğum, çok kötü bir zamanda geldin. Aslında ne zaman gelsen kötü bir zaman olacaktı ama şu an utanç verici." Kucağında duran parmaklarını yine gerdi. "Bu gece Benjamin Wayne sırtından bıçaklandı. On dakika içinde öldü. İki gün içinde gömülecek." Başın kaldırıp Elizabeth'e bakarak, sanki olacakları en küçük ayrıntısına kadar öngörmüş gibi gururla güldü. "Artık durumu biliyorsun. Merak ettiğin her şeyi bu gece sor. Diğer zamanlarda üzerimizde bir baskı vardır ve kendimiz gibi olamayız. Bu tür olaylarsa bir süreliğine doğamızı değiştirir. Bu gece istediğin her şeyi sor. Yarın utanç duymaya başlayabiliriz. Benjy'yi gömdükten sonra ondan hiç söz etmeyeceğiz. Bir yıl içinde böyle bir insanın yaşadığını bile unutmuş oluruz."

Elizabeth sandalyesinde öne doğru eğildi. Eve gelir gelmez bu kabilenin saygısını kazanacağını ve kendisini sevdireceğini düşünmüştü. Oda, kendisinin denetimi dışında ki bir güçle dönüyordu. Genç kadın da derin ve kapkara bir havuzun kenarında oturmuş, derinlerde gizemli şekilde hareket eden soluk renkli dev balıklara bakıyordu.

"Neden bıçaklanmış? Juanito'nun yaptığını duydum."

Rama'nın dudaklarında belli belirsiz ama şefkatli bir gülümseme oluştu. "Benjy bir hırsızdı. Çaldığı şeyleri pek de istemezdi aslında. Kızların değerli, küçük namuslarını çalardı. Eh, ölümden de bir parça çalmak için içerdi... Ve istediğini aldı. Böyle olmak zorundaydı Elizabeth. Ters dönmüş bir yüksüğün içine bir avuç dolusu fasulye atarsan, elbet bir tanesi yüksüğün içine düşecektir. Şimdi anladın mı?"

"Juanito eve geldi ve küçük hırsızı işbaşında yakaladı."

"Benjy'yi hepimiz severdik. Küçümsemeyle sevgi arasında dağlar kadar fark yok."

Elizabeth, Rama'nın gücü karşısında kendisini yalnız, dışlanmış ve çok güçsüz hissediyordu. "Uzun yoldan geldim," dedi. "Ve akşam yemeği yemedim. Yüzümü bile yıkayamadım." Acı veren şeyleri birer birer hatırlayınca dudakları titremeye başladı. Rama'nın bakışları yumuşadı ve ona bakınca bu kez yeni gelin Elizabeth'i gördü. Genç kadın, "Peki Joseph nerede?" diye şikâyet etti. "Evimizdeki ilk gecemiz ama o gitti. Bir bardak su bile içemedim."

Rama ayağa kalkıp fısıldayan eteğini düzeltti. "Zavallı çocuk. Özür dilerim, hiç düşünemedim. Mutfağa gelip temizlen. Sana biraz çay yapayım birkaç dilim ekmek ve et de hazırlarım."

Mutfaktaki çaydanlık boğuk bir sesle nefes alıyordu. Rama birkaç dilim biftek ve ekmek kesti; fokurdayan sarı çaydan bir fincan koydu.

"Artık oturma odasına dönelim Elizabeth. Orası daha rahat, yemeğini orada yersin."

Elizabeth kalın sandviçler yaparak iştahla yedi, ama onu asıl rahatlatıp şikâyetlerini gideren şey, koyu, acı ve sıcak çay oldu. Rama yine sandalyesine oturmuştu. Dimdik oturarak Elizabeth'in kocaman et ve ekmekleri ağzına doldurmasını izledi.

İnceler bir tavırla, "Güzelsin," dedi. "Joseph'ın güzel bir kadın seçeceğini düşünemezdim."

Elizabeth utançtan kıpkırmızı oldu. "Ne demek istiyorsun?" Bu evde, tam olarak tanımlayamadığı duygu akışları, öğrendiği hiçbir şeye benzemeyen düşünce yöntemleri vardı. Bu durum onu korkutuyordu, o yüzden keyifle gülümsedi. "Bunun tabii ki o da farkında. Bana söyledi çünkü."

Rama sessizce güldü. "Onu sandığım kadar iyi tanımıyormuşum. Tıpkı inek seçer gibi eş seçeceğini düşünmüştüm; iyi bir inek olmalı, ineklerin yaptığı her şeyi kusursuz yapmalıydı; karısı da tıpkı iyi bir inek gibi iyi bir eş olmalıydı. Belki de sandığımdan daha insandır Joseph." Sesi biraz sertti. Güçlü, beyaz parmaklarıyla, alnındaki üçgenin iki yanından çıkan saçlarını düzeltti. "Bir fincan çay içeyim. Biraz daha su da ekleyeyim. Zehir gibi acı olmalı."

"Tabii ki Joseph bir insan. Neden öyle olmadığını ima ettin anlayamadım. Ne yaptığını bilen birisi. Sadece biraz utangaç, hepsi bu." Zihni birden tepedeki geçide ve kıvrılarak giden nehre döndü. Korkuyla bu düşünceyi kovdu.

Rama, acıyarak Elizabeth'e baktı. "Hayır, ne yaptığını bilmez o. Hatta dünyada ne yaptığını onun kadar bilmeyen birisi yoktur sanırım Elizabeth.' Sevecen bir sesle konuşmasına devam etti. "Bu adamı tanımıyorsun. Seni korkutmak için değil ama onu tanımaya başladığında korkmaman için sana onu anlatayım."

Gözlerinde düşünceler birikti ve zihni bunları anlatmanın yollarını aradı. "Daha şimdiden, arkasında saklanabileceğin çalılar gibi bahaneler bulmaya çalışıyorsun, böylece düşüncelerinle yüzleşmek zorunda kalmayacaksın." Ellerinin kendinden emin hareketleri kayboldu; şimdi bu eller, aç bir deniz canlısının yiyecek arayan dokunaçları gibi yavaş yavaş sürünüyordu. "Kendi kendine 'O bir çocuk. Hayal kuruyor,' diyorsun." Sesi sert ve zalimdi. "Ama o bir çocuk değil. Ve hayal kurarsa da sen bunu asla bilemezsin."

Elizabeth küplere bindi. "Sen ne diyorsun? Benimle evlendi. Sense onu bana yabancılaştırmaya çalışıyorsun." Sonra sesi kuşkuyla bocaladı. "Tabii ki onu tanıyorum. Sence tanımadığım bir adamla evlenir miyim?"

Ama Rama sadece gülümsemekle yetindi. "Korkma Elizabeth. Şimdiden gördün zaten olanları. Onun içinde acımasızlık olduğunu sanmıyorum Elizabeth. Kurban edilmekten korkmadan tapabilirsin ona."

O anda Elizabeth'in aklına nikâhı geldi; tören sırasındaki o tekdüze hava içinde, kocasıyla İsa'yı birbirine karıştırdığını anımsadı. "Ne demek istediğini anlamıyorum!" diye bağırdı. "Neden '*tapmak*' diyorsun? Biliyorsun, çok yorgunum; bütün gün at sırtındaydık. Sözcüklerin anlamı ben değiştikçe değişir. '*Tapmak*' derken neyi kastettin?"

Rama, ellerini Elizabeth'in dizlerine koyabilmek için sandalyesini öne çekti. "Tuhaf bir zamandayız," dedi yumuşak bir sesle. "Bu gece bir kapının

açıldığını daha en başta söylemiştim sana. Tıpkı bütün hayaletlerin serbest kaldığı Tüm Ruhlar Günü Arifesi gibi![10] Bu gece kardeşimiz öldü diye içimde bir kapı açıldı, senin içinde de kısmen açıldı o kapı. Beynin derinliklerinde, karanlıkta, kemiklerin altında saklanan düşünceler bu gece serbest kalabilir. Düşündüğümü ve sır olarak sakladığımı sana anlatacağım. Zaman zaman başka insanların gözlerinde de sudaki bir gölge gibi aynı düşünceyi gördüm." Konuşurken sözcüklerine uygun bir tempoyla Elizabeth'in dizine hafifçe vuruyor, gözleri kırmızı ışıklarla dolacak kadar parlıyordu. "Erkekleri tanırım. Thomas'ı ise öyle iyi tanırım ki düşüncesi daha zihninde oluşur oluşmaz anlarım. Tahrik olduğunu, henüz kollarını ve bacaklarını harekete geçirecek kadar bile güçlenmemişken bilirim. Burton'ı yavan ruhunun en derinliklerine kadar tanırım. Benjy'nin ise... Benjy'nin tatlılığını ve tembelliğini bilirdim. Benjy olmaktan dolayı ne kadar üzgün olduğunu, bunu engelleyemediğini bilirdim." Geçmişi anımsayarak gülümsedi. "Bir gece Thomas evde yokken Benjy buraya geldi. Öylesine zavallı ve üzgündü ki... Neredeyse sabaha kadar kollarımdaydı." Parmakları avcuna yaklaşarak hafifçe yumruk oldu. "Hepsini tanıyordum," dedi boğuk bir sesle. "Sezgilerim beni asla yanıltmadı. Ama Joseph'ı tanımıyorum. Babasını da tanımazdım."

Elizabeth tempoya ayak uydurarak başını hafifçe sallıyordu.

Rama sözlerine devam etti: "insan olmayan erkekler var mı bilmiyorum, ya da bazı erkekler diğerlerini gerçek değilmiş gibi gösterecek kadar insan mı? Belki de arada sırada dünyada küçük tanrılar yaşıyordur. Joseph'ın gücü, görebileceğin tüm yıkımlardan daha fazla; dağların dinginliği var onda; duyguları da yıldırım kadar vahşi, şiddetli, keskin ve görebildiğim ya da bildiğim kadarıyla mantıksız. Ondan uzak kaldığında onu düşünmeye çalış, o zaman ne dediğimi anlayacaksın. Bedeni dağların tepesine ulaşıncaya kadar büyüyecek, gücü de rüzgârın karşı konmaz esişi gibi olacaktır. Benjy öldü. Oysa Joseph'ın öldüğünü düşünemezsin. O sonsuzdur. Babası öldü ama o da gerçek bir ölüm değildi." Ağzı, doğru sözcükleri bulabilmek için umutsuzca kıvranıyordu. Sanki acı çekiyormuş gibi ağladı. "Sana söyledim ya, bu adam eğer dünyadaki bütün insanların toplamı değilse, insan değil. Bütün insanların gücü, direnci, uzun süreli ve tökezleyen düşünce biçimleri, bütün sevinçler ve acılar birbirini yok ediyor ama içeride kalıyor. O bunların hepsi; her insanın ruhunun küçük bir parçasını barındıran bir kasa; dahası, dünyanın ruhunun simgesi."

Gözlerini yere çevirip ellerini çekti. "Bir kapının açıldığını söylemiştim sana."

Elizabeth, dizinin tempo tutulan kısmını ovdu. Gözleri ıslak ve parlaktı. "Çok yorgunum," dedi. "Sıcakta yolculuk yaptık, otlar kavrulup kahverengine dönmüştü. Arabadaki canlı tavukları, küçük kuzuyu ve dişi keçiyi aldılar mı acaba? Bağları çözülmezse bacakları şişer." Koynundan bir mendil çıkararak burnunu temizledi, sertçe sildi ve kızarttı. Rama'ya bakmıyordu. Kısık, suçlayıcı bir sesle, "Kocamı seviyorsun," dedi. "Onu seviyorsun ve korkuyorsun."

Rama yavaşça başını kaldırıp Elizabeth'in yüzüne baktı, sonra gözlerini tekrar yere indirdi. "Onu sevmiyorum. Dönüşü yok bunun. Ona tapıyorum ve bundan dönmeye gerek yok. Ve sen de ona dönüşü olmayacak bir şekilde tapacaksın. Artık biliyorsun, korkmana gerek yok."

Kısa bir süre daha kucağına baktı, sonra başını hızla kaldırıp iki yandaki saçlarını düzeltti. "Artık kapandı. Her şey bitti. Bunları sadece gerekli olacağı zaman kullanmak için hatırla. O zaman geldiğinde sana yardım edeceğim. Şimdi yeni çay demleyeyim de bana Monterey'i anlat."

13

Joseph karanlık ahıra girdi ve atların bulunduğu yerin arkasındaki uzun koridoru geçerek, telde asılı duran fenere doğru yürüdü.

Atların yanından geçerken hayvanlar ritmik geviş getirme hareketlerini bırakıp omuzlarının üstünde Joseph'a baktılar; daha hareketli olan birkaç tanesi ise bu ziyaretçinin dikkatini çekmek için ayaklarını yere vurdu.

Thomas, lambanın karşısındaki bölmede bir kısrağı eyerliyordu. Kolanı takarken bir an durdu ve eyerin üstünden Joseph'a baktı. "Ronny'yle giderim diye düşündüm. Ham bir kız bu. Hızlı gitmek onu biraz güçlendirecektir. Ayrıca karanlıkta da ayağı yere en sağlam basan atımız."

Joseph, "Bir hikâye uydur," dedi. "Ayağı kayınca bıçağın üstüne düştüğünü söyle. Sorgulama yapılmadan bu işten sıyrılmaya çalış. Mümkün olursa yarın Benjy'yi gömeriz." Yorgunlukla gülümsedi. "İlk mezar. Artık yerleşiyoruz. Evler, çocuklar ve mezarlar... İşte yuva bu demek Tom. Bunlar bir erkeği bağlayan şeyler. O bölmede ne var?"

"Sadece Benek var. Diğer binek atlarını biraz otlasınlar ve bacaklarını açsınlar diye dün dışarı çıkardım. Yeterince çalışmıyorlardı. Bu gece çıkıyor musun?"

"Evet, çıkıyorum."

"Juanito'nun peşinden mi gideceksin? Tepelerde onu asla yakalayamazsın. Her bir otun kökünü, bir yılanın bile saklanabileceği her deliği biliyor."

Joseph, askıdaki eyerlerden birinin üstüne kolan ve üzengi atarak, eyeri kaşından ve arkasından tutup kaldırdı. "Juanito beni çamların orada bekliyor."

"Bu gece gitme Joe. Sabahı bekle. Ve yanına bir silah da al."

"Neden silah alayım?"

"Çünkü onun ne yapacağını bilmiyorsun. Kızılderililer tuhaf insanlardır. Ne yapacağı belli olmaz."

Joseph, "Beni vurmaz," diyerek kardeşini rahatlattı. "Bu fazla kolay olur, üstelik ben de hiç aldırmam. Bu, silahtan daha iyi bir koruma."

Thomas, uyuklayan kısrağın yularını çözerek hayvanı geri geri bölmeden çıkardı. "Yine de yarını bekle. Juanito oradan ayrılmayacaktır."

"Hayır, beni şimdi bekliyor. Onu bekletmeyeceğim."

Thomas atını çekerek ahırdan çıktı. Omzunun üstünden seslendi: "Yine de bir silah alman iyi olur bence."

Joseph kardeşinin atına binip tırıs gittiğini duydu ve hemen ardından soluk soluğa bir telaş oldu. İki yavru çakal ve bir kurt Thomas'ın ardından fırladı.

Büyük Benek'i eyerleyerek geceye çıkardı ve üstüne bindi. Fener ışığının gözlerinde yarattığı kamaşma geçince gecenin çok kesif olduğunu fark etti. İnsan vücuduna benzeyen, yuvarlak hatlı dağ yamaçları yakın mesafede yumuşak bir manzara yaratıyor, kenarlarından koyu mor renkli bitkiler sarkıyordu. Gece, tepeler, ağaçların siyah tümsekleri tıpkı bir sarılış gibi yumuşak ve sıcaktı. Ama tam karşıda, ok gibi uzanan siyah çamlar gökyüzünü yırtıyordu.

Gece şafağa doğru ilerliyor, taze sabah rüzgârının altında bütün yapraklar ve otlar fısıldıyor, iç çekiyordu. Güney yolculuğuna fazlasıyla erken çıkmış görünmez bir sürüdeki ördeklerin kanat çırpışları duyuluyordu. Ve büyük baykuşlar, gece avlarının sonunda havada huzursuzca salınıyorlardı. Rüzgâr tepelerden çam kokusu getiriyor, buna katran otu ve uzaklardan geldiği için açelyaya benzeyen öfkeli kokarca kokusundan oluşan bir buket de eşlik ediyordu. Joseph yapması gereken işi neredeyse unutacaktı, çünkü tepeler ona şefkatli kollarını açmıştı, dağlarsa, uyuklayan sevgi dolu bir kadın kadar yumuşak ve ısrarcıydı. Yamacı çıkarken toprağın sıcaklığını hissedebiliyordu. Benek büyük kafasını kaldırıyor, iyice açılmış burun deliklerinden derin nefesler alıp veriyor, yelelerini savuruyor, kuyruğunu kaldırıp sallıyor, arada sırada çifte atıyor ve bacaklarını bir yarış atı kadar yukarı kaldırıyordu.

Dağlar kadına benzediği için Joseph Elizabeth'i düşündü ve neler yaptığını merak etti. Thomas'ın fenerin yanında durup kendisini beklediğini gördüğünden beri aklına hiç karısı gelmemişti. "Rama onunla ilgilenir," diye düşündü.

Artık uzun yamaç bitmiş, daha zor, daha dik bir tırmanış başlamıştı. Benek saçma sapan hareketleri bırakıp, kafasını tırmanmakta olan bacaklarına doğru eğdi. İlerledikçe sivri çamlar daha da uzadı ve gökyüzünü gitgide daha fazla yırtmaya başladı. Yolun yanında, vadiye doğru hızla inen küçük bir derenin sesi duyuluyor, sonra bir çam korusu yolu kesiyordu. Çamların siyah gövdeleri yolu duvar gibi kapatmıştı. Joseph sağa döndü ve korunun merkezine giden geniş yola ne kadar kaldığını hatırlamaya çalıştı. Benek artık tiz bir sesle kişnemeye, tepinmeye, kafasını sallamaya başlamıştı. Joseph koru yoluna girmeye çalışınca hayvan buna karşı çıktı; yediği mahmuzlar, geriye gitmesine ve ön ayaklarını yere vurmasına neden olmaktan başka işe yaramadı; küçük kırbaç darbeleriyse telaşla tepeden aşağı inmesine yol açtı. Joseph aşağı inip atını yola çekmeye çalışınca, hayvan toynaklarını yere bastırıp hiç kımıldamadı. Atın yanına giden Joseph, boynundaki kasların titrediğini fark etti.

"Tamam," dedi. "Seni burada bağlayacağım. Seni korkutanın ne olduğunu bilmiyorum ama Thomas da korkuyor ve üstelik seni benden daha iyi tanıyor." Eyer kaşındaki ipi alıp atı genç bir ağacın çevresine iki yarım düğümle bağladı.

Çamların arasından geçen patika simsiyahtı. İç içe girmiş dalların ardında gökyüzü bile kayboluyor, Joseph'sa, çevresindekileri algılamaya çalışarak dikkatli adımlar atıyor, bir ağaç gövdesine çarpmamak için kollarını ileri doğru uzatarak yürüyordu. Yolun yanında bir yerlerde akan küçük bir derenin mırıltısından başka ses yoktu. Sonra ileride gri bir yer göründü. Joseph kollarını indirerek hızla oraya doğru gitti. Çamların dalları ormana giremeyen bir rüzgârda sallandı ama rüzgâr beraberinde koruya bir huzursuzluk da getirdi. Tam olarak bir ses ya da bir hareket yoktu, ama ikisinin arasında, tuhaf bir hal vardı. Joseph daha dikkatli ilerliyordu, çünkü uyuklamakta olan koruda bir korku havası hâkimdi. Çam iğnelerinin üstünde yürürken adımlarından hiç ses çıkmıyordu. Sonunda, korunun ortasındaki düzlüğe ulaştı. Işık huzmeleriyle dolu, üstü gökyüzünün mat barut rengi aksiyle örtülü, gri bir yerdi. Yukarıda rüzgâr canlanmış, uzun çam ağaçlarının tepeleri yavaş yavaş hareket etmeye, iğneleri de hışırdamaya başlamıştı. Düzlüğün ortasındaki büyük kaya siyah, hatta ağaç gövdelerinden bile daha siyahtı. Kayanın yanında bir ateşböceği soluk mavi ışığını yayıyordu.

Joseph, kayaya yaklaşmaya çalışınca kötü bir his ve kuşkuyla doldu; boş bir kiliseye girip mihrabın çevresinde geniş bir tur atan, bir azizin elini kıpırdatmasından ya da haçın üstündeki kanlı İsa'nın inlemesinden korkarak gözünü sunaktan ayırmayan bir oğlan çocuğu gibiydi. Joseph de geniş bir daire çizerek ilerledi ve sürekli kayaya baktı. Ateşböceği, kayanın bir köşesinin ardında kayboldu.

Hışırtılar arttı. Çember şeklindeki alanın tamamı ağzına kadar yaşamla ve kaçamak hareketlerle doldu. Joseph'ın saçları diken diken olmuştu. "Bu gece burada kötülük var," diye düşündü. "Atın neden korktuğunu şimdi anlıyorum." Ağaçların gölgesine geri gitti, oturdu ve sırtını bir çam gövdesine yasladı. Oturunca, topraktaki sönük titreşimleri hissetti. Sonra yanında yumuşak bir ses duydu. "Buradayım sinyor."

Joseph ayağa sıçrar gibi oldu. "Beni korkuttun Juanito."

"Biliyorum sinyor. Burası çok sessiz. Her zaman sessizdir zaten. Sesler duyarsınız ama hepsi dışarıdadır, dışarıda kalmıştır ve içeri girmeye çalışır."

Bir an sustular. Joseph'ın tek görebildiği, karşısındaki siyahlıktan daha siyah bir gölgeydi. "Gelmemi istemiştin," dedi.

"Evet sinyor, dostum, bunu sizden başkasının yapmasını istemem."

"Neyi Juanito? Ne yapmamı istiyorsun?"

"Yapmanız gerekeni sinyor. Bıçak getirdiniz mi?"

"Hayır," dedi Joseph şaşkınlıkla. "Bıçağım yok."

"O halde size çakımı vereyim. Buzağılar için kullandığımı.

Ağzı kısadır ama doğru yere vurursanız işe yarar. Size yerini gösteririm."

"Sen neden söz ediyorsun Juanito?"

"Bıçağı dümdüz saplayın dostum. O zaman kaburgaların tam arasından girer, size yerini gösteririm, böylece bıçağın ağzı da yeterli gelecektir."

Joseph ayağa kalktı. "Yani seni bıçaklayacak mıyım Juanito?"

"Bunu yapmalısınız dostum."

Joseph ona yaklaştı ve yüzünü görmeye çalıştı ama başaramadı. "Seni neden öldürmeliyim Juanito?"

"Kardeşinizi öldürdüm sinyor. Ve siz benim dostumsunuz. Artık düşmanım olmanız gerekiyor."

"Hayır, burada bir yanlışlık var." Huzursuzca duraksadı, çünkü ağaçlardaki rüzgâr susmuş, düzlüğe sessizlik yoğun bir sis gibi yayılmıştı ve Joseph'ın sesi, istenmeyen bir ruh gibi havayı dolduruyordu. Emin değildi. Sesi öylesine yumuşadı ki sözcüklerin bazılarını fısıldayarak söyledi, ama o zaman bile konuşması ortamı rahatsız ediyordu. "Burada bir yanlışlık var. Kardeşim olduğunu bilmiyordun."

"Bakmalıydım sinyor."

"Hayır, bilmiş olsaydın bile fark etmezdi. Bu doğal bir şeydi. Doğanın sana emrettiği şeyi yaptın. Bu doğaldı... Ve oldu bitti." Şafağın griliğinin çökmeye başlamasına karşın hâlâ Juanito'nun yüzünü göremiyordu.

"Bunu anlamıyorum sinyor," dedi Juanito yıkılmış bir sesle. "Bu, bıçaktan da kötü. Bir an için ateş gibi bir acı duyacaktım, sonra hepsi geçecekti. Ben haklı olacaktım, siz de haklı olacaktınız. Bunu ise anlamıyorum. Hayatım boyunca tutsak olmak gibi..." Ağaçların arasından artık biraz ışık geçiyordu ve bu ağaçlar kara tanıklar gibi duruyordu.

Joseph, güç ve anlayış kazanmak için kayaya baktı. Artık kayanın pürüzlerini ve küçük derenin tüm alanı keserken yarattığı gümüş ışık hattını görebiliyordu.

"Bu bir ceza değil," dedi en sonunda. "Cezalandırma yetkim yok. Eğer içgüdülerinin arasında böyle bir şey varsa, belki de sen kendi kendini cezalandırmalısın. Türünün sana emrettiği şekilde hareket edeceksin; tıpkı kuş avında kullanılan genç bir köpeğin, kuşların saklandığı yere geldiğinde yaptığı gibi. Çünkü onun türünün özelliğidir bu. Seni cezalandırmayacağım."

Juanito kayaya doğru koştu, avcuna su alıp içti. Sonra hemen geri geldi. "Bu su güzel sinyor. Kızılderililer, hastalandıklarında içmek için yanlarına bu sudan alırlar. Dünyanın merkezinden geldiğini söylüyorlar." Ağzını gömleğinin koluna sildi. Joseph, Juanito'nun yüzünün genel hatlarını ve göz çukurlarını görebiliyordu.

"Şimdi ne yapacaksın?"

"Siz ne derseniz onu yapacağım sinyor."

Joseph öfkeyle bağırdı. "Bana çok fazla yük taşıtıyorsun. Ne istersen onu yap!"

"Ama beni öldürmenizi istemiştim dostum."

"İşe dönecek misin?"

"Hayır," dedi Juanito hafifçe. "İntikamı alınmamış bir adamın mezarına çok yakın. Kemiklerinin üstü temizlenmediği sürece bunu yapamam. Bir süre uzaklaşacağım sinyor. Kemikleri temizlendiğinde döneceğim. Et yok olduğunda, bıçağın anısı da yok olur." Joseph bir anda öylesine büyük bir acıyla doldu ki göğsü ağrıdı. "Nereye gideceksin Juanito?"

"Yönümü biliyorum. Willie'yi de alacağım. Birlikte gideceğiz. Atların olduğu her yerde rahat ederiz. Willie'yle birlikte olursam, o ıssız yerle ilgili, onu parçalamak üzere kovuklardan çıkan insanlarla ilgili rüyalarıyla savaşmasına yardım edersem, cezam o kadar da ağır olmayacaktır." Aniden dönüp çamların arasında kayboldu ve ağaçtan yapılma duvarın ardından sesi duyuldu. "Atım burada sinyor. Kemikler temizlendiğinde döneceğim." Kısa süre sonra Joseph üzengi derisinin sesini, ardından toynakların çam iğneleri üstünde çıkardığı sesleri duydu.

Gökyüzü artık parlaktı, düzlüğün merkezinin üzerinde kırmızı, küçük bir bulut asılıydı ama alan hâlâ karanlık ve griydi, büyük kaya da tam ortada düşüncelere dalmıştı.

Joseph kayaya doğru yürüdü ve elini yoğun yosun tabakasının üstüne koydu. "Dünyanın merkezinden gelmiş," diye düşündü ve pillerin kutuplarını anımsadı. "Dünyanın kalbinden..." Kayaya sırtını dönmekten hiç hoşlanmayarak ağır ağır uzaklaştı. Yamaçtan aşağı inerken güneş arkasından yükseldi; aşağıdaki çiftlik evlerinin camlarındaki yansımaları görebiliyordu. Sarı otlar çiyle parlıyordu. Ama artık yamaçlar inceliyor, çıplaklaşıyor ve kışa hazırlanıyordu. Birkaç öküz Joseph'ın geçişini izledi, gözlerini ondan ayırmamak için hafifçe döndüler.

Joseph artık kendini çok iyi hissediyordu, çünkü kendi doğasıyla arazinin doğasının bir olduğu bilgisi, içinde gitgide büyüyordu. Birden, Thomas'ın Nuestra Señora'ya gittiğini, o yüzden kendisinin de Benjy için tabut yapmak zorunda olduğunu anımsayınca atını tırısa kaldırdı. At aceleyle giderken, bir an için Benjy'nin neye benzediğini hatırlamaya çalıştı ama kısa süre sonra vazgeçti, çünkü doğru dürüst anımsamıyordu.

Ahıra doğru giderken Thomas'ın evinin bacasından duman yükseliyordu. Benek'in bağlarını çözüp eyeri astı. "Elizabeth, Rama'yla birliktedir," diye düşündü. Taze gelini görmek üzere hevesle eve doğru yürüdü.

14

O yıl kış erken bastırdı. Şükran Günü'nden üç hafta önce, denize bakan dağların zirvelerinde akşamlar kızıllaşmaya başlamıştı; sertleşen davetsiz rüzgâr tüm vadiyi dolaşıyor, geceleri evlerin köşelerinde tıslayıp panjurları çarptırıyordu; küçük hortumlar yolun üstündeki toz ve yaprakları, yalpalayan beyaz karıncalar gibi alıp sütunlar halinde savuruyordu. Karatavuklar toplanarak, bir yanıp bir sönen bulutlar halinde göç ediyor; güvercinler bir süre çitlerin üzerinde oturup inliyor, sonra bir gecede yok oluveriyordu.

Gökyüzünde gün boyu ördek ve kaz sürüleri uçuyor, gagalarını her zaman güneye çeviriyorlardı; günbatımında yorgun çığlıklar atıyor, geceyi geçirebilecekleri suların pırıltılarını görmeye çalışıyorlardı. Bir gece Meryem Ana vadisine don indi ve ağaçları yakarak söğütleri sarıya, kızılcıkları kırmızıya boyadı.

Hem gökte hem de yerde telaşlı hazırlıklar vardı. Sincaplar tarlalarda delirmiş gibi çalışıyor, toprağın altındaki ortak yuvalarında gereksinim duyacakları yiyeceğin on katını topluyor, yuvaların ağzında bekleyen gri renkli yaşlı sincaplarsa tiz çığlıklar atarak hasadı yönetiyorlardı. Atların ve ineklerin parlak postları kış tüyleriyle kaplanarak kalınlaşmıştı. Köpekler de yerden esen rüzgârlarda sığınmak üzere alçak çukurlar kazıyordu. Bütün bu hareketliliğe karşın, vadinin her yerinde tepelerdeki mavi pus gibi bir hüzün vardı. Adaçayları mora çalan siyah bir renk almıştı. Meşeler yapraklarını yağmur gibi dökmüşlerdi ama dallar hâlâ yaprakla doluydu. Her gece gökyüzü denizin üzerinde kızıllaşıyor, bulutlar toplanıp dağılıyor, kışa hazırlık olsun diye yağmurla yüklenip sonra geri çekiliyorlardı.

Wayne çiftliğinde de hazırlıklar yapılıyordu. Otlar kesilmiş, ağıllar kuru otla doldurulmuştu. Testereler meşe odunlarının üzerinde hareket ediyor, baltalar ince çubuklar kesiyordu. Bütün işleri Joseph denetliyor, kardeşleri onun emrinde çalışıyordu. Thomas aletler için bir baraka yaptı, saban demirlerini ve sürgü uçlarını yağladı. Burton damları kontrol etti, koşum takımlarını ve eyerleri temizledi. Ortak odun yığını neredeyse bir ev boyuna ulaştı.

Jennie dört yüz metre mesafedeki bir yamaca kocasını gömdü. Burton mezara bir haç yaptı ve Thomas da çevresine, demir menteşeli bir kapısı olan beyaz bir çit çekti. Bir süre Jennie mezara her gün yeşil çiçekler götürdü, ama kısa zaman sonra o bile Benjy'yi tam olarak hatırlayamamaya ve ailesini özlemeye başladı. Gittiği dansları, kardaki at gezintilerini anımsadı; annesiyle babasının yaşlandıklarını düşündü. Onları ne kadar çok düşünürse, kendisine ihtiyaçları olduğu fikri de o kadar güçlendi. Üstelik artık kocası da yanında olmadığı için bu yeni topraklardan çok korkuyordu. Böylece, bir gün Joseph onu alıp götürdü ve Wayne ailesinin diğer üyeleri arkalarından baktı. Jennie'nin sahip olduğu her şey, Benjy'nin saati, kösteği ve nikâh resimleriyle birlikte, hasır bir seyahat çantasının içindeydi.

King City'ye geldiklerinde Joseph istasyonda Jennie'yle birlikte treni bekledi. Jennie ayrılacağı için, ama en çok da uzun tren yolculuğundan korktuğu için ağlıyordu. "Eski kasabamızı ziyarete gelirsiniz, değil mi?" diye sordu.

Yağmurun yağmasından ve bunu kaçırmaktan korktuğu için çiftliğe dönmeye can atan Joseph yanıt verdi: "Evet, elbette. Bir gün gelip ziyaret edeceğiz."

Juanito'nun karısı Alice, Jennie'den çok daha üzgündü. Hiç ağlamıyor, ama bazen eşikte oturup ileri geri sallanıyordu. Hamileydi, Juanito'yu çok seviyor ve onun için üzülüyordu. Saatlerce eşikte oturuyor, sallanıyor, kendi kendisine mırıldanıyor ve asla ağlamıyordu. Sonunda Elizabeth onu alıp evine götürdü ve ona mutfakta iş verdi. Alice o zaman daha mutlu oldu. Karnındaki bebeğe zarar vermemek için eviyenin uzağında durup bulaşıkları yıkarken, bazen Elizabeth'le sohbet ediyordu.

Elizabeth'e sık sık, "O ölmedi," diyordu. "Günün birinde dönecek ve bir gece geçtikten sonra her şey eskisi gibi olacak. Gittiğini bile unutacağım." Kendisiyle gurur duyarak ekliyordu: "Biliyor musunuz, babam eve dönmemi istiyor ama dönmeyeceğim. Burada Juanito'yu bekleyeceğim. Buraya gelecektir." Joseph'a defalarca Juanito'nun neler yapacağını soruyordu. "Ne düşünüyorsunuz, sizce dönecek mi? Böyle düşündüğünüzden emin misiniz?"

Joseph her zaman ciddiyetle yanıt veriyordu. "Döneceğini söyledi."

"Ama ne zaman? Sizce ne zaman döner?"

"Bir yıl içinde. Ya da belki iki. Beklemesi gerek."

Alice sonra Elizabeth'e dönüp, "Belki de o geldiğinde bebek yürüyor olur," diyordu.

Elizabeth bu yeni yaşamla karşılaştığında, başa çıkabilmek için değişti. İki hafta boyunca çatık kaşlarla yeni evini dolaştı, her şeyi dikkatle inceledi, Monterey'den sipariş edilecek mobilyaların ve mutfak gereçlerinin listesini yaptı. Ev işleri, Rama'yla geçirdiği akşamın anılarını kısa sürede uzaklaştırdı. Sadece bazı geceler genç kadın yanında buz gibi bir bedenin yattığı duygusuyla üşüyerek ve korku içinde uykusundan uyanıyor, hâlâ sıcak olup olmadığını kontrol etmek için Joseph'ın koluna dokunuyordu. Rama haklıydı.

O gece bir kapı açılmış, sonra kapanmıştı. Rama bir daha asla o şekilde konuşmadı. Tam bir öğretmen ve idareciydi; Elizabeth'in yöntemlerini hiç eleştirmeden, evle ilgili işleri doğru yapmanın yollarını öğretiyordu.

Ceviz mobilyalar ve bütün emaye çaydanlıklar geldiğinde, baklava şeklinde aynaları olan şapka askısı, küçük sallanan sandalyeler, geniş akçaağaç yatak ve yüksek çalışma masası yerleştirildiğinde, yanları kararmış, gümüş rengi kısımları nikel cilalı, hava geçirmeyen parlak soba da oturma odasına kuruldu. Her şey tamamlandığında, Elizabeth'in gözlerindeki kaygılı bakış yok oldu ve kaşları çatılmayı bıraktı. O günden sonra, Monterey'de öğrendiği İspanyolca şarkıları söylemeye başladı. Alice ona yardıma geldiğinde şarkıları birlikte söylüyorlardı.

Rama her sabah sohbete geliyordu ve hep söyleyecek bir sırrı vardı, çünkü sırlarla dolu bir kadındı. Öksüz Elizabeth'in evlilik hakkında bilmediği şeyleri anlatıyordu. Erkek ya da kız çocuk sahibi olmanın yollarını açıklıyordu; elbette bunlar kesin yöntemler değildi, bazen işe yaramadıkları oluyordu ama denemekten zarar gelmezdi. Rama, bu yöntemlerin başarılı olduğu yüzlerce örnek görmüştü. Alice de bunları dinliyor, zaman zaman, "Bu doğru değil. Burada bu işi başka türlü yapıyoruz," diyor, sonra kafası kesilen bir tavuğun çırpınmasını önlemek için neler yapılacağını anlatıyordu.

"Önce yere bir haç çiziyorsunuz. Kafası kesilen tavuğu yavaşça haçın üstüne bırakıyorsunuz ve kesinlikle çırpınmıyor. Çünkü haç kutsal bir işaret." Rama daha sonra bu yöntemi denedi ve doğru olduğunu gördü. Ondan sonra da Katoliklere karşı eskisinden daha anlayışlı bir insan oldu.

Gizemle ve ayinlerle dolu güzel zamanlardı. Elizabeth, Rama'nın yahniye baharat ekleyişini izledi. Rama, yemeğin tadına bakıyor, ağzını şapırdatıyor, gözlerinde sert bir ifadeyle, "Oldu mu? Hayır, tam olarak değil," diyordu. Pişirdiği hiçbir şey olması gerektiği kadar lezzetli değildi ona göre.

Çarşamba günleri Rama kolunda büyük bir dikiş sepetiyle geliyor, uslu duran çocuklar da grup halinde onu izliyordu. Alice, Rama ve Elizabeth bir üçgenin üç köşesi şeklinde oturuyor, dikiş yumurtaları da çorapların orasında burasında dolaşıyordu.

Üçgenin merkezine sadece uslu çocuklar oturabiliyordu. (Yaramazlık yapanlarsa evde oturup hiçbir şey yapmamaya mahkûm ediliyordu, çünkü Rama, boş oturmanın bir çocuk için ne büyük bir ceza olduğunu biliyordu.) Rama üçgendeki çocuklara öyküler anlatıyor, bir süre sonra Alice de bundan cesaret alarak pek çok mucizevi olaydan söz ediyordu. Babası bir akşam alacasında kıpkırmızı bir keçinin Carmel vadisini geçtiğini görmüştü. Alice en

az elli tane hayalet öyküsü de biliyordu; uzaklarda değil, burada, Nuestra Señora'da yaşanmış öykülerdi bunlar. Valdez ailesinin büyük büyükannesinin bir Tüm Ruhlar Günü'nde öksürükler içinde ziyarete geldiğini; Meksika'ya dönen bir grup mutsuz Yaki Kızılderilisi tarafından öldürülen Yarbay Murphy'nin, kalbinin olmadığını göstermek için göğsü açık bir halde vadiden geçtiğini anlatıyordu. Alice'e göre, Yarbay'ın kalbini Yakiler yemişti. Bunların hepsi de doğruydu ve gerekirse kanıtlanabilirdi. Anlatırken gözleri korkuyla büyüyordu. Geceleri çocuklar korku dolu fısıltılarla, "Kalbi yokmuş," ya da "Yaşlı kadın öksürüyormuş," diye anlatıyorlardı.

Elizabeth de annesinden öğrendiği bazı öyküleri aktarıyordu; bu öykülerde İskoç perilerin altına ya da hiç olmazsa işe yarar el sanatlarına olan düşkünlüğü vardı. Güzel öykülerdi ama Rama'nın ya da Alice'in öyküleri kadar etkileyici değildi, çünkü çok uzun zaman önce ve en fazla periler kadar gerçek olan uzak bir ülkede yaşanmışlardı. Oysa yolun biraz aşağısına gidip Yarbay Murphy'nin üç ayda bir geçtiği yerleri görmek mümkündü. Alice de çocukları, hiç kimsenin taşımadığı fenerlerin her gece sallanarak ağır ağır ilerlediği kanyona götürmeye söz veriyordu.

Günler keyifli geçiyordu ve Elizabeth çok mutluydu. Joseph fazla konuşmuyordu ama karısı önünden geçerken kollarını uzatıp onu kucaklamadığı bir an bile yoktu; Elizabeth kocasına her bakışında, içine sıcaklık ve mutluluk yayan hafif ve sıcak bir gülümsemeyle karşılaşıyordu. Sanki Joseph asla tam olarak uyumuyordu, çünkü Elizabeth ne zaman gece uyanıp koluyla Joseph'ı yoklasa, kocası onu hemen kollarına alıyordu. Bu birkaç ay içinde genç kadının göğüsleri irileşti ve gözlerinde derin bir gizem oluştu. Heyecan verici bir dönemdi; Alice doğum yapacaktı ve kış geliyordu.

Benjy'nin evi boştu. İşe yeni alınan iki Meksikalı at bakıcısı ahırdan çıkıp bu eve yerleşti. Thomas tepelerde bir boz ayı yavrusu yakalamış, onu eğitmeye başlamıştı ama pek başarılı değildi. "Hayvandan çok insana benziyor," diyordu. "Öğrenmeyi reddediyor." Her yaklaştığında hayvanın kendisini ısırmasına karşın yavru ayıyı seviyordu, çünkü herkes, Kıyı Dağları'nda başka boz ayı kalmadığını söylüyordu.

Burton, Pasifik Korusu kasabasında yapılacak kamp toplantısına katılıp yaz mevsimini orada geçirmeyi tasarladığı için içsel hazırlıklarla meşguldü. Orada yaşayacağı güzel duygular için şimdiden heyecanlıydı. İsa'yı tekrar bulacağı ve insanların önünde günahlarını söyleyeceği zamanları düşündükçe, içini bir sevinç kaplıyordu.

Karısına, "Akşamları halkevine gidersin," diyordu. "Her akşam insanlar orada şarkılar söyleyip dondurma yiyecek. Bir çadır alıp bir ay ya da belki iki ay kalacağız." Vaizlere, verdikleri mesajlar için nasıl teşekkür edeceğini şimdiden görebiliyordu.

15

Yağmurlar kasım başında geldi. Joseph her sabah gökyüzüne bakıyor, gitgide büyüyen iri bulutları inceliyor, akşamları da gökyüzünü kızıla boyayarak batan güneşi izliyordu. O sırada, bir kehanete benzeyen çocuk şiirlerini anımsıyordu:

"Gökyüzü sabahleyin kızılsa eğer,
Denizciler buna dikkat eder.
Gökyüzü geceleyin kızılsa eğer,
Denizciler buna bayram eder."

Veya başka bir yorum:

"Gökyüzü sabahleyin kızılsa eğer,
Şafak sökerken yağmur iner.
Gökyüzü geceleyin kızılsa eğer,
Güneşli günler bizi bekler. "

Barometreye saatten daha sık bakıyor, çubuk aşağı indikçe mutlu oluyordu. Avluya çıkıp ağaca fısıldadı: "Birkaç güne kalmaz yağmur yağar. Yaprakların üstündeki tozları temizleyecek."

Bir gün, tavukla beslenen bir şahin avlayıp meşe ağacının yüksek dallarına baş aşağı astı. Sonra atları ve tavukları dikkatle izlemeye daldı.

Thomas ona gülüyordu. "Böyle yapmakla yağmurun gelişini erkene alamazsın. Oturup çaydanlığı seyreder gibisin Joe. Fazla gerilirsen yağmuru ger kaçırabilirsin. Bu arada, sabah domuzlardan birini keseceğim."

"Domuzu asmak için evimin yanındaki meşe ağacına bir haç yapacağım. Sosisleri Rama hazırlayacak, değil mi?"

Domuz çığlıklar atarken Elizabeth başını bir yastığın altına soktu; oysa Rama kocasının yanında durup hayvanın boğazından çıkan kanı bir sü kovasında topluyordu. Erken davrandıkları söylenemezdi, çünkü domuzun böğrünü ve jambonları tam da yeni yaptıkları tütsü ocağına koymuşlardı ki yağmur başladı. Bu kez kandırmaca yoktu.

Bütün sabah rüzgâr güneybatıdan ve okyanus tarafından sert esti; bulutlar birleşti, dağıldı ve dağların zirvelerini gizleyecek kadar aşağı indi; ardından sonra iri damlalar düşmeye başladı. Çocuklar Rama'nın evinde toplanıp pencereden yağmuru izlediler. Burton Tanrı'ya şükretti ve kendisini iyi hissetmeyen karısının şükretmesine de yardımcı oldu. Thomas ahıra gidip yemliklerden birinin üstüne oturdu ve dama düşen yağmurun sesini dinledi.

Depolanan samanlar hâlâ yazın yamaçlarda biriken güneşin sıcaklığını taşıyordu. Atlar huzursuzlukla bacaklarını kıpırdatıyor, yularlarına rağmen boyunlarını çeviriyor, küçük gübre pencerelerinden dışarıdaki havayı koklamaya çalışıyorlardı.

Yağmur başladığında Joseph meşe ağacının altında duruyordu. Ağacın kabuğuna sürdüğü domuz kanı parlak siyahtı. Elizabeth verandadan kocasına seslendi: "Yağmur geliyor, ıslanacaksın." Joseph gülerek ona baktı.

"Cildim çok kuru. Islanmak istiyorum." İlk iri damlaların yerdeki tozların üstüne düşerek onları havalandırdığını gördü; sonra toprak siyah damlalarla doldu. Yağmur arttı ve serin bir rüzgârla damlalar eğri düşmeye başladı. Nemlenen tozların keskin kokusu havaya yayıldı, sonra kışın ilk fırtınası tam anlamıyla ortaya çıktı; fırtına havayı yırtıyor, çatıların üzerinde gümbürdüyor, ağaçlardaki zayıf yaprakları koparıyordu. Toprağın rengi koyulaştı; avluda küçük derecikler oluşmaya başladı. Joseph başını kaldırıp öylece durdu; yağmur yanaklarına ve gözkapaklarına vuruyor, sular sakallarının arasından geçip gömleğinin açık yakasından içeri süzülüyordu; giysileri ağırlaşmıştı. Gelip geçici bir yağmur olmadığını iyice anlamak için uzun süre orada durdu.

Elizabeth yine seslendi: "Joseph, üşüteceksin."

"Soğuk değil. Bu yağmur sağlıklı."

"O zaman saçlarından otlar sürgün verecek. Joseph, içeri gel, sobayı yaktım. Gel de giysilerini çıkar."

Ama Joseph yağmurun altında durmaya devam etti, sular meşe ağacının gövdesinin altına ulaşıncaya kadar da içeri girmedi. "İyi bir yıl olacak. Şükran Günü'nden önce kanyondaki dereler dolup taşacak."

Elizabeth büyük deri koltukta oturuyordu; hava sızdırmayan sobanın üstünde yahni pişiyordu. Kocası gelince bir kahkaha attı Elizabeth; evde büyük bir coşku vardı. "Tertemiz yere su damlatıyorsun..."

"Biliyorum," dedi Joseph. Toprağına ve Elizabeth'e karşı öylesine büyük bir sevgi duydu ki hızla odanın diğer tarafına gitti ve ıslak elini sanki kutsar gibi karısının saçlarına dokundurdu.

"Joseph, boynuma su damlıyor!"

"Biliyorum."

"Joseph, elin çok soğuk. Kiliseye kabul törenimde başpapaz da elini senin gibi başımın üzerine koymuştu, onun eli de soğuktu. Sırtım ürpermişti. Bunun Kutsal Ruh olduğunu sanmıştım." Mutlulukla kocasına gülümsedi. "Sonra bundan söz ettik ve diğer kızlar da ürpertinin Kutsal Ruh olduğunu söylediler. Çok uzun zaman önceydi Joseph." Elizabeth anılarına döndü; uzun ve ince zaman çizgisinin ortasında dağlardaki beyaz geçit duruyordu ve o bile çok gerilerde kalmıştı. Joseph hızla eğilip karısını yanağından öptü. "İki haftada otlar biter toprakta."

"Islak sakal kadar sevimsiz bir şey olamaz. Kuru giysilerini yatağın üstüne koydum canım."

Joseph bütün akşam pencerenin yanındaki sallanan sandalyesinde oturdu. Elizabeth ara sıra onun yüzüne bakıyor, yağmurun şiddeti azalınca kaşlarını çattığını, daha da şiddetli yağdığını duyunca rahatlayarak hafifçe gülümsediğini görüyordu. Akşamın geç bir saatinde Thomas geldi ve ayaklarını ön verandada yere vurup sildi.

"Güzel yağıyor," dedi Joseph.

"Evet, güzel. Yarın birkaç hendek kazmamız gerek. Ağıl su altında kaldı. Suyu boşaltmak lâzım."

"O sular gübre dolu Tom. Bostana doğru akıtalım."

Yağmur, zaman zaman çiseleyerek, zaman zaman da bardaktan boşanırcasına yağarak bir hafta sürdü. Damlalar ölü otların boynunu büktü, birkaç gün içinde yeni sürgünler çıktı. Nehir batı tepelerinden gürültüyle gelerek yatağından taştı, söğütleri koparıp sulara karıştırdı ve iri kayaların arasından

gümbürdeyerek aktı. Küçük kanyonların her birinden ve tepelerdeki bütün kıvrımlardan küçük dereler çıkarak nehre karıştı. Suyun topraktaki izi derinleşti ve sular bütün oluklara doldu.

Evlerin içinde ve ahırda oynayan çocuklar yağmurdan bıkmışlardı. Yeni eğlenceler bulması için Rama'yı sıkıştırıyorlardı. Kadınlar da mutfaklarına astıkları ıslak kıyafetlerden şikâyet etmeye başlamışlardı.

Joseph her gün üstüne bir yağmurluk giyip çiftlikte dolaşıyordu; bir gün suların ne kadar derine indiğini görmek için kürekle çukur kazıyor, başka bir gün nehir kıyısında gezip çalıların, kütüklerin ve dalların suyun içinde inip çıkarak savrulmasını izliyordu. Geceleri sürekli yağmuru dinleyerek tedirgin uyuyor ya da sadece uyuklayarak yağmur arttığı zaman hemen uyanıyordu.

Sonra bir sabah gökyüzü açıldı ve güneş sıcacık parladı. Yağmurla temizlenen hava hoş kokulu ve berraktı; meşe yaprakları pırıl pırıldı. Yeni otlar bitiyordu, bunu herkes görebilirdi; uzak tepelerde renkler çoğalmıştı, yakınlarda mavi bir gölge vardı, hemen ayaklarının dibinde ise topraktan incecik yeşil dallar çıkıyordu.

Çocuklar, kafesten salınmış hayvanlar gibi kendilerini dışarı attılar ve o kadar çok oynadıklar ki ateşlenip yatağa düştüler.

Joseph sabanı çıkarıp bostanın toprağını havalandırdı, Thomas tırmıkladı, Burton da sürdü. Sanki bir geçit töreni vardı; erkeklerin her biri, ellerini toprağa daldırmaya çok istekliydi. Çocuklar bile turpların ve havuçların toprağıyla birazcık uğraşabilmek için yalvardılar. En hızlı büyüyen sebze turptu ama en güzel manzara havuçlarınkiydi, ama çocukların bununla uğraşacak sabrı yoktu. Bütün bu süre boyunca otlar gittikçe büyüdü. İğne halindeki yapraklar genişledi, sonra bu yapraklar bölünerek çoğaldı. Tepelerin sırtı ve yamaçlar yeniden yumuşak, pürüzsüz ve çekici oldu. Adaçayları sevimsiz koyu renklerinden kurtuldu. Bütün kasabada bir tek doğu kıyısındaki çam ormanı uğursuz karanlığını korudu.

Şükran Günü'nde büyük bir şölen yapıldı; Noel'den çok daha önce, otlar ayak bileğine kadar yükselmişti.

Bir akşamüzeri, yaşlı bir Meksikalı seyyar satıcı çiftliğe geldi. Çantasında işe yarar pek çok şey vardı: Dikiş iğnesi, toplu iğne, iplik, küçük balmumu parçaları, kutsal resimler, bir kutu sakız, ağız mızıkaları, kırmızı ve yeşil krepon kâğıtları. Beli bükülmüş, yaşlı bir adamdı ve sadece ufak tefek malları taşıyabiliyordu. Elizabeth'in ön verandasında çantasını açıp mahcup bir gülümsemeyle geriye çekildi. Toplu iğnelerin daha iyi görünmesi için paketi çeviriyor, verandaya toplanmış kadınların dikkatini çekmek için sakızı işaret parmağıyla öne doğru itiyordu. Ahırın kapısında duran Joseph kalabalığı görünce ağır ağır yaklaştı. Yaşlı adam bir tek onu görünce şapkasını çıkardı. "*Buenas tardes sinyor.*"[11]

"*Tardes.*"

Seyyar satıcı abartılı bir utanç gösterisiyle sırıttı. "Beni hatırladınız mı sinyor?"

Joseph, çizgilerle dolu bu esmer yüze dikkatle baktı. "Hatırlayamadım."

"Bir gün siz Nuestra Señora'dan dönüyordunuz. Sizin ava gittiğinizi sanıp bir parça av eti istemiştim sizden."

"Evet," dedi Joseph yavaşça. "Şimdi hatırladım. Sen Yaşlı Juan'sın."

Seyyar satıcı başını yaşlı bir kuş gibi salladı. "Ondan sonra fiesta'dan söz etmiştik sinyor. Kasabadan uzakta, San Luis Obispo'nun da aşağısındaydım. Fiesta'yı yaptınız mı sinyor?"

Joseph'ın gözleri sevinçle parladı. "Hayır, ama yapacağım. En uygun zaman nedir Yaşlı Juan?"

Adam, kendisine bahşedilen bu büyük onur karşısında ellerini iki yana açıp başını öne eğdi. "Sinyor, bu kasabada her zaman fiesta vaktidir. Ama bazı günler daha uygundur. Noel var, *Natividad*[12] yani."

"Olmaz. Çok yakın bir tarih. O zamana yetişmez."

"O zaman yılbaşı var sinyor. Bence en uygun zamandır, çünkü herkes mutludur ve insanlar fiesta ister."

"Tamamdır!" diye bağırdı Joseph. "Yılbaşında fiesta yapacağız."

"Damadım gitar çalar sinyor."

"O da gelsin. Kimleri davet etmeliyim Yaşlı Juan?"

"Davet etmek mi?" Yaşlı adam şaşkınlıkla baktı. "Burada kimse 'davet' edilmez sinyor. Nuestra Señora'ya gidince sizin yılbaşında fiesta yapacağınızı söyleyeceğim ve herkes gelecek. Belki rahip de mihrabını eyerine yükleyip gelir ve ayin yapar. Bu iyi olur."

Joseph, meşe ağacına bakıp bir kahkaha attı. "O zamana kadar otlar iyice büyür."

16

Noel'in ertesi günü, Rama'nın büyük kızı Martha diğer çocukları fena korkuttu. "Fiesta sırasında yağmur yağacak," dedi ve hem diğer çocuklardan daha büyük hem de yaşını ve ciddiyetini diğerlerinin üzerinde bir kırbaç gibi kullanan ciddi bir çocuk olduğu için hepsi ona inanarak üzüldü.

Otlar büyümüştü. Kısa süreli sıcak hava bitkileri fışkırtmış, toprakta milyonlarca mantar, kurtmantarı ve zehirli mantar bitmişti. Çocuklar sepetler dolusu mantar topluyor, Rama da bunları, içinde gümüş bir kaşık duran bir tavada kızartıyordu. Zehirli mantar varsa gümüşün kapkara olacağını söylüyordu.

Yılbaşından iki gün önce Yaşlı Juan yolda göründü; yanında, sürekli gülümseyerek tam arkasından yürüyen sünepe damadı vardı. Manuel isimli bu damat, yürürken hendeklerden kaçınmayı bile bilmezdi. Her ikisi de Joseph'ın verandasının önüne gelip durdular ve şapkalarını çıkarıp göğüslerinin üstüne koydular. Manuel, tıpkı yavru bir köpeğin yetişkin bir köpeği taklit etmesi gibi, Yaşlı Juan'ın yaptıklarını aynen tekrarlıyordu.

Yaşlı Juan, "Manuel gitar çalar," dedi. Bunu kanıtlamak için Manuel sırtındaki yıpranmış enstrümanı gösterdi ve acı çeker gibi sırıttı. "Fiesta'dan söz ettim," diye konuşmasını sürdürdü Yaşlı Juan. "İnsanlar gelecek. Dört gitar daha olacak sinyor. Peder Angelo da geliyor." (Şimdi de en önemli başarısını anlatıyordu.) "Ve ayin burada yapılacak!" Gururla ekledi: "Mihrabı da ben kuracağım. Peder Angelo öyle dedi."

O anda Burton'ın gözleri öfkeyle doldu. "Joseph, bunu yapmayacaksın, öyle değil mi? Bizim çiftliğimizde, bizim soyadımızla olmaz."

Oysa Joseph keyifle gülümsüyordu. "Onlar komşularımız Burton. Mezheplerinden dönmeleri gibi bir niyetim yok."

Burton sinirle bağırdı. "Bunu izlemeyeceğim. Bu toprakta Papa'ya izin vermem."

Thomas kıkırdadı. "O halde sen evde kalırsın Burton. Joe ve ben mezhebimizden dönmekten korkmuyoruz, bu yüzden kalıp izleyeceğiz."

Yapılması gereken binlerce iş vardı. Thomas arabayla Nuestra Señora'ya giderek büyük bir fıçı kırmızı şarap ve küçük bir fıçı viski satın aldı. Çobanlar üç dana kestiler ve etlerini ağaçlara astılar; Manuel de haşaratı etlerden uzak tutmak için ağaçların altında oturdu. Yaşlı Juan büyük meşenin altında tahtadan bir mihrap yaptı. Joseph ise avludaki toprağı düzeltip temizleyerek bir dans pisti oluşturdu. Yaşlı Juan her yere koşuşturuyor, kadınlara bir leğen dolusu *salsa pura* yapmayı öğretiyordu. Konserve domates, acı biber ve yeşil biber, bir de Yaşlı Juan'ın cebinde taşıdığı birkaç kurutulmuş ot kullanılması gerekiyordu. Mangal için kullanılacak çukurların kazılma işini yönetti ve kurutulmuş meşe odunlarını çukurların kenarına taşıdı. Etlerin asılı olduğu ağaçların altında Manuel yorgun bir halde oturuyor, gitarının tellerini tıngırdatıyor, arada sırada ateşli melodiler çalıyordu. Çocuklar her şeyi dikkatle izliyor ve yaramazlık yapmıyorlardı, çünkü Rama kötü çocukların evde kalıp fiesta'yı pencereden seyredeceğini söylemişti. Bu ceza öylesine yıldırıcıydı ki çocuklar mangal çukurlarına odun taşıyor, Manuel'in etleri korumasına yardımcı olmak istiyorlardı.

Yılbaşından önceki akşam dokuzda gitarcılar geldi; dümdüz siyah saçları ve güzel elleri olan dört sıska, kumral adam vardı. Altmış kilometre yoldan gelip bütün bir gün ve gece boyunca gitar çalabilir, sonra evlerine dönmek için yine altmış kilometre yol tepebilirlerdi. Oysa on beş dakika saban sürseler yorgunluktan ölürlerdi. Onlar gelince Manuel de canlandı. Değerli heybelerini sağ salim asmalarına yardımcı oldu ve samanların üstüne battaniyeler serdi, ama adamlar fazla uyumadılar; gece üçte Yaşlı Juan mangal çukurlarında ateş yakınca gitarcılar da heybeleriyle birlikte geldiler. Dans pistinin çevresinde dört yer belirleyip heybelerinden güzel eşyalar çıkardılar: Kırmızı-mavi bayraklar, kâğıt fenerler ve kurdeleler. Mangal çukurlarından gelen titrek ışık altında çalışarak şafak sökmeden kendilerine bir çadır yaptılar.

Gün doğmadan Peder Angelo bir katırın sırtında geldi; arkasında yüklü bir at ve aynı eşeğin üstüne binmiş uyuklayan iki papaz yardımcısı çocuk vardı. Peder Angelo hemen işe koyuldu. Ayin gereçlerini Yaşlı Juan'ın mihrabına yerleştirdi, mumları koydu, yardımcı çocuklara birer şamar atıp işe koşturdu. Cüppesini araçlarının durduğu yere güzelce serdi, son olarak da ikonalarını çıkardı. Bunlar harika şeylerdi: Bir haç, bir anne ve bir çocuk vardı. Peder Angelo bunları kendisi oymuş, boyamış ve kendine göre özellikler vermişti. Büyük bir ustalıkla gizlenmiş menteşelerle ortadan ikiye katlandığı zaman arada hiçbir açıklık kalmıyordu; başları sonradan vidalanıyordu; Çocuk İsa, Anne Meryem'in kollarına, özel bir deliği olan vidayla tutturuluyordu. Peder Angelo ikonalarına bayılıyordu, üstelik bunlar çok ünlüydü. Yaklaşık bir metre boyunda olmalarına karşın, katlanınca bir heybeye sığabiliyorlardı. Mekanik açıdan ilginç olmasının yanı sıra bunlar kutsaldı ve başpiskopos tarafından kutsanmıştı. Yaşlı Juan bu ikonalar için ayrı bir sehpa kurmuş, kendisi de mihraba konmak üzere kalın bir mum getirmişti.

Konuklar gün doğmadan gelmeye başladılar. Daha zengin olan aileler tepesinden saçaklar sarkan faytonlarla; diğerleri de at arabaları, iki tekerlekli arabalar, yük arabalarıyla ve at sırtında geldiler. Yoksul beyazlar, King's dağındaki izbe çiftlikten, yarısı samanla yüklenmiş ama tıka basa çocuk dolu bir kızakla çiftliğe ulaştılar. Çocuklar toplu halde indiler ve bir süre öylece kalıp birbirlerine baktılar. Kızılderililer sessizce gelip, duygularını belli etmeyen kayıtsız yüzleriyle biraz uzakta durdular; her şeyi izleyip hiçbir şeye katılmadılar.

Kilise söz konusu olduğunda Peder Angelo sert bir insandı ama kiliseden çıkar çıkmaz ya da kiliseyle ilgili sorunları çözdüğü anda yumuşak ve esprili bir adam oluveriyordu. Ağzında bir parça et, elinde de bir kadeh şarap olunca, onun gözlerinden daha parlak gözler bulunmazdı. Tam sekizde mumları yaktı, yardımcı çocukları mihraptan çıkardı ve ayine başladı. Gür sesi güzel bir gümbürtü gibiydi.

Sözünden caymayan Burton evinde kaldı ve karısıyla birlikte dua etti; sesini yükseltmesine karşın Latince sesleri bastıramıyordu.

Ayin biter bitmez insanlar yaklaşıp Peder Angelo'nun İsa ve Meryem ikonalarını katlamasını izlediler. Peder bu işte çok iyiydi; ikonaları eline almadan önce önlerinde diz çöküyor, sonra vidaları söküyordu.

Mangal çukurları artık kömürden dolayı pembeleşmişti ve kenarları sıcaktan kavruluyordu. İhtiyacından bile fazla yardımcısı olan Thomas, şarap varilini yuvarlayarak bir kaidenin üstüne koydu, bir ucuna musluk taktı ve tıpayı çıkardı. Ateşin üzerinde kocaman et parçaları asılıydı; bu etlerin suları akıyor, kömürler beyaz alevler saçıyordu. Çiftlikte kesilip asılan nefis etlerdi bunlar. Üç adam salsa leğenini dışarı çıkardı ve tekrar içeri girip fasulyeyle dolu bir başka leğen getirdi. Kadınlar odun taşır gibi ekşi ekmek taşıyor, nar gibi kızarmış somunları bir masanın üstüne yığıyorlardı. Alanın kenarında duran Kızılderililer biraz daha ortaya yaklaştılar; çoktan oyuna başlayan ama hâlâ biraz çekingen olan çocuklar, et kokusu havaya yayılınca açlıktan delirdiler.

Joseph, fiesta'yı başlatmak için Yaşlı Juan'ın kendisine anlattığı bir tören yaptı; bu öylesine eski ve doğal bir şeydi ki Joseph sanki bir yerlerden hatırlar gibi oldu. Masadan teneke bir maşrapa alıp şarap fıçısının yanına gitti. Kırmızı şarap çınlayarak ve ışıldayarak maşrapaya döküldü. Tamamen dolduğunda, Joseph maşrapayı alıp göz hizasına kadar kaldırdı, sonra toprağa döktü. Sonra maşrapayı yeniden doldurdu ve bu kez dört büyük yudumda içti. Peder Angelo başını sallayarak bu törenin yapılış şeklini memnuniyetle onayladı. Tören bitince Joseph ağacın yanına gidip kabuğuna biraz şarap döktü. O sırada tam arkasında rahibin yumuşak sesini duydu: "Bu iyi bir şey değil evladım."

Joseph telaşla ona döndü. "Ne demek istiyorsunuz? Maşrapaya sinek düşmüştü."

Ama Peder Angelo bilgece ve biraz da üzgün bir tavırla ona gülümsedi. "Korulara dikkat et evladım. İsa, orman perilerinden daha iyi bir koruyucudur." Gülümseyişi daha da şefkatli oldu, Peder Angelo sadece eğitimli değil, aynı zaman bilge bir insandı.

Joseph o zaman kaba bir şekilde sırtını dönmeye kalktı ama sonra kendinden pek de emin olmayan bir şekilde tekrar rahibe baktı. "Her şeyi anlar

mısınız siz Peder?"

"Hayır evladım. Çok az şeyi anlarım ama Kilise her şeyi anlar. Karmaşık şeyler Kilise'de birden sadeleşir. Bu yaptığını anlıyorum. Ama durum şu: Bu topraklar binlerce yıl boyunca Şeytan'a aitti, sadece birkaç yıldır İsa'ya ait. Tıpkı yeni fethedilmiş bir ülkede olduğu gibi, eski gelenekler uzun süre devam ettiriliyor; bazen gizlice, bazen de yeni kurallara uyacak şekilde değiştirilerek... Bu yüzden evladım, eski alışkanlıkların bazıları İsa'nın egemenliği altındayken bile devam ediyor."

"Teşekkür ederim. Sanırım et hazırdır artık."

Çukurların başında durup ev sahiplerine yardım edenler, dirgenlerle et parçalarını bir o tarafa bir bu tarafa çeviriyor, ellerinde teneke maşrapalarla bekleyen konuklar da şarap fıçısının önünde bir kuyruk oluşturuyordu. Önce gitarcılara içki ikram edildi; güneş tepeye ulaştığı ve bir an önce işe başlamaları gerektiği için onlar viski içtiler. Yemeklerini aceleyle yediler ve konuklar hâlâ yerken, kutuların üstüne yarım daire şeklinde yerleşip yavaş şarkılar çalmaya başladılar; ritimlerini bir araya getirip ortak bir hava yakalamaya çalışıyorlardı, böylece dans başladığında tutkulu bir enstrümandan tek ses çıkıyor gibi olacaktı. Müziğin kıvamını bilen Yaşlı Juan, gitarcıların maşrapalarına sürekli viski dolduruyordu.

İki çift dans alanına çıkmış, selamlama ve yavaş dönüşlerle dolu resmi bir dansı ciddiyetle sergilemeye başlamıştı. Gitarlar ritme göre titrek melodiler çalıyordu. Şarap fıçısının önündeki kuyruk yine uzadı ve birkaç çift daha dansa kalktı; bunlar ilk çıkanlar kadar becerikli değildi. Gitarcılar ortamın değişmeye başladığını fark edip baslara ağırlık verdiler, böylece ritim hızlandı. Artık ortalıkta dans eden değil, kol kola girip ayaklarını yere vuran konuklar vardı. Mangal çukurlarının başındaki Kızılderililer kendilerine sunulan ekmek ve eti teşekkür bile etmeden aldılar. Sonra dans edenlere biraz daha yaklaştılar ve eti kemirmeye, sert ekmeği de dişleriyle parçalamaya koyuldular. Ritim hızlanıp sabitlenince Kızılderililer de kıpırdandılar ama yüzlerindeki boş ifadeyi hiç değiştirmediler.

Müzik hiç susmadı. Sürekli çaldılar, ritmi hiç bozmadan sürekli çaldılar. Arada sırada gitarcılardan biri sağ eliyle tellere vurmaya devam ederken sol eliyle de viski maşrapasını arıyordu. Dans edenlerden bazıları arada sırada şarap fıçısının başına gidiyor, bir maşrapa şarabı kafasına dikiyor, sonra aceleyle dansa dönüyordu. Artık çiftli dans edilmiyordu. Kollar geniş açılarak çevredeki herkes kucaklanıyor, dizler bükülüyor, ayaklar gitarların yavaş vuruşlarına eşlik ederek toprağa vuruyordu. Dans edenler şarkılara önce mırıltıyla, gırtlaktan gelen tek bir notayla, vurgusuz eşlik ediyordu. Sonra çeyrek notalar geldi. Gitgide daha çok sayıda ses bu ritme ve çeyrek notalara katıldı. Tıka basa dolu dans alanının tamamı ritme göre sallanıyordu. Başlangıçta sadece kahkahalar ve yüksek sesli şakalar duyulurken, şarkı mırıltıları vahşi, yoğun ve canlı seslere dönüştü. Adamlardan biri uzun boyuyla, bir başkasıysa sesinin kalınlığıyla dikkat çekiyordu; kadınlardan biri güzel, bir başkası çirkin ve şişmandı ama bunlar sürekli değişiyordu. Dans edenler kimliklerini kaybetmişlerdi. Yüzler kendinden geçti, omuzlar hafifçe öne eğildi, herkes dans eden tek bir bedenin parçası haline geldi; bu bedenin ruhu da ritimdi.

Gitarcılar iblis gibi görünüyorlardı; kısık gözleri parlıyordu, kendi güçlerinin bilincindeydiler ama daha büyük bir gücü arzuluyorlardı. Ve teller birlikte tıngırdamaya devam etti. Sabah utançtan yapmacık bir sırıtışla dolaşan Manuel başını arkaya atmış, anlamsız sözlerle, ulur gibi, tiz bir minör tutturmuştu. Dans edenler kalın sesle nakaratı tekrarlıyordu. Sıradaki gitarcı şarkıya kendiliğinden bir bölüm ekledi ve dinleyenler ona karşılık verdiler.

Güneş tepe noktayı aşıp dağlara doğru yöneldi ve batıdan sert bir rüzgâr uğuldadı. Dans edenler teker teker et ve şarap kuyruğuna gittiler.

Joseph, ışıldayan gözlerle biraz uzakta duruyordu. Ayakları tempoyla birlikte hafifçe hareket ediyor, kendisini dans eden topluluğun bir parçası olarak hissediyor, ama bu topluluğun içine girmiyordu. Sevinçli bir düşünce oluştu kafasında: "Burada hepimiz bir şey keşfettik. Bir şekilde, bir anlığına toprağa daha da yakınlaştık." Bas tellerinden çıkan ritim kadar yoğun bir keyifle doluydu ve içinde tuhaf bir inancın doğduğunu hissetmeye başlıyordu. "Bunun bir sonucu olacak. Bu, güçlü bir dua gibi bir şey." Batıdaki tepelere bakıp yüksek, kasvetli bir kara bulutun deniz tarafından geldiğini görünce, sonucun ne olduğunu anladı. "Tabii ya! Yağmuru getirecek. Böylesine yoğun dua edilince mutlaka bir şeyler olmalı." Gitgide yükselen bulut dağların üzerinde büyüyüp güneşe yaklaşırken, inançla onu izledi.

Dans başlayınca Thomas ahıra gitmişti, çünkü tıpkı bir hayvanın gökgürültüsünden korkması gibi, o da vahşi duygulardan korkuyordu. Ritim artık ahıra kadar ulaşıyordu ve Thomas yatışmak için bir atın boynunu okşuyordu. Bir süre sonra yakınında birinin iç çektiğini duyarak o tarafa yürüdü. Burton atlar için ayrılan bölmelerden birine girip dizlerinin üstüne çökmüş, hıçkırarak ağlıyor ve dua ediyordu. Thomas bir kahkaha atarak korkusundan sıyrıldı. "Ne oldu Burton? Fiesta'yı sevmedin mi?"

Burton öfkeyle bağırdı. "Şeytana tapıyorlar diyorum sana! Bu korkunç bir şey! Kendi evimizde! Önce şeytana tapan rahip ve tahta ikonaları, şimdi de bu!"

Thomas masumca sordu: "Bu sana neyi düşündürüyor Burton?"

"Neyi mi düşündürüyor? Büyücülüğü ve şeytana tapma ayinlerini düşündürüyor. Dünyadaki bütün şeytani, kâfir işleri düşündürüyor."

"Duaya devam et sen Burton. Bana neyi düşündürüyor biliyor musun? Kulaklarını azıcık açıp dinle. Bu bir kamp toplantısı gibi. İnsanları aydınlatan büyük bir misyoner toplantısı gibi."

"Bu şeytana tapınma!" diye tekrar bağırdı Burton. "Bu iğrenç bir şeytan tapınması diyorum sana. Böyle olacağını bilseydim burada durmazdım."

Thomas acımasızca güldü ve yemliğin üstüne oturmak için geri dönerek Burton'ın dualarını dinledi. Burton'ın yalvarışlarının gitarların ritmine uyduğunu duymak hoşuna gitmişti.

Joseph'ın şişman kara buluta baktığı sırada bulut sanki hareket etmiyor gibiydi; ama bir yandan da bütün gökyüzünü kaplıyordu ve birdenbire güneşi yiyip yuttu. Öylesine yoğun ve güçlüydü ki gündüz akşama döndü, dağlar madeni ve keskin bir ışık yaymaya başladı. Güneşin kaybolmasının hemen ardından, buluttan altın rengi bir yıldırım mızrağı çıktı; bir gökgürültüsü koparak sallana yuvarlana dağların tepelerine düştü. Sonra bir yıldırım titreşimi ve bir gökgürültüsü daha koptu.

Müzik ve dans anında durdu. Dans edenler, deprem sesiyle uyanıp korkan çocuklar gibi ürkek ve uykulu gözlerle gökyüzüne baktılar. Akılları yerine gelinceye kadar, yarı uyanık ve şaşkın halde, hiçbir şey anlamadan gözlerini yukarıya dikip kaldılar. Sonra telaşla atlarının yanına koşarak arabalarını atlara bağlamaya, koşum kayışlarını takmaya, hayvanları geri döndürmeye başladılar. Gitarcılar süsleri ve kullanılmamış fenerleri hızlıca alıp ıslanmadan heybelerine attılar.

Ahırda Burton ayağa fırladı ve zafer kazanmış bir tavırla, "Tanrı'nın öfkeli sesi bu!" diye bağırdı.

Thomas ise, "İyi dinle Burton, bu bir fırtına," diye cevap verdi.

Büyük buluttan çıkan parlak ateşler yağmur gibi yere dökülüyor, hava gökgürültüleriyle sarsılıyordu. Arabalar birkaç dakika içinde çiftlikten ayrılmaya başlamıştı; büyük bir kısmı Meryem Ana kasabasına, birkaçı da tepelerdeki çiftliklere doğru yola çıktı. Yaklaşan yağmura karşı tenteler gerilmişti. Atlar havadaki gürültü karşısında hızla soluyor, koşmaya çalışıyordu.

Dansın başlamasından itibaren Wayne ailesinin kadınları, ev sahiplerinin yapması gerektiği gibi, konukların biraz uzağında durarak Joseph'ın verandasında oturmuşlardı. Alice müziğe karşı koyamayarak dans alanına inmişti. Ama Elizabeth ve Rama sallanan sandalyelerinde oturup fiesta'yı seyretmişlerdi.

Bulut gökyüzünü kapatınca Rama sandalyesinden kalktı ve gitmeye hazırlandı. "Bir tuhaflık var. Bugün çok sessizdin Elizabeth. Üşütmemişsindir

umarım.”

“İyiyim Rama. Hem heyecandan hem de üzüntüden biraz durgunum bugün. Kendimi bildim bileli şenlikler üzer beni.” Bütün öğleden sonra, dans edenlerin uzağında duran Joseph’ı izlemişti. Gökyüzüne baktığını görmüştü. “Şimdi yağmuru hissediyor.” Gök gürleyince de, “Bu, Joseph’ın hoşuna gidecek. Fırtınaları seviyor,” diye düşünmüştü. İnsanlar gidince ve gökgürültüleri başlarının üzerinden geçince, kocasının yalnızlığını gizlice seyretmeye devam etti.

Çobanlar mutfak eşyalarını aceleyle kaldırıyor, kalan yiyeceklerin üstünü örtüyorlardı. Joseph, ilk yağmur damlaları düşünceye kadar onları izledi, sonra ağır ağır verandaya gidip ilk basamağa, Elizabeth’in önüne oturdu. Omuzlarını öne doğru bırakıverdi, dirseklerini dizlerine dayadı. “Fiesta’yı beğendin mi Elizabeth?”

“Evet.”

“Daha önce hiç fiesta’ya gitmiş miydin?”

“Evet, görmüştüm ama bunun gibisini görmedim. Sence havadaki elektrik mi insanları böyle çılgına çevirdi?”

Joseph arkasına dönüp karısına baktı. “Midelerindeki şaraptan olması daha güçlü bir olasılık canım.” Gözleri ciddi bir ifadeyle kısıldı. “İyi görünmüyorsun Elizabeth. Neyin var?” Ayağa kalkıp kaygıyla karısına doğru eğildi. “içeri gel. Hava soğuyor, burada oturma.”

Kendisi önden giderek odanın ortasında duran zincire asılı lambayı yaktı. Sonra sobayı yaktı ve bacanın çekim kapağını, duman uğuldayarak bacadan çıkıncaya kadar açık tuttu. Yağmur, sert bir süpürgeden çıkan sesler gibi bir sesle damı dövüyordu. Alice mutfakta, danstan kalma havayla bir şarkı mırıldanıyordu. Elizabeth kendisini sobanın yanındaki sallanan sandalyeye bıraktı. “Akşam yemeğini biraz geç yiyeceğiz canım.”

Joseph onun yanında yere diz çöktü. “Çok yorgun görünüyorsun.”

“Heyecandandır, bir sürü insan geldi. Ayrıca müzik de... Çok yorucuydu.” Bir an duraksayarak, müzik ve dansın ne anlama geldiğini düşünmeye çalıştı. “Çok tuhaf bir gündü. Dışa dönüktük, insanlar geldi, ayin yapıldı, fiesta yapıldı, dans edildi, sonunda da fırtına geldi. Aptalca mı düşünüyorum, yoksa yüzeyin altında, derinde bir anlamı mı vardı bunların Joseph? Kentlerde satılan manzara resimleri gibiydi. Yakından bakınca, çizgilerin arasında gizlenmiş bütün şekilleri görüyorsun. Hangi resimlerden söz ettiğimi anlıyor musun? Yakından bakınca bir kaya, uyuyan bir kurda dönüşüyor; küçük bir bulut aslında bir kafatası; bir sıra ağaçsa uygun adım yürüyen askerler oluyor. Bugün sana da böyle geldi mi Joseph, sanki tam olarak anlaşılamayan, gizli anlamlarla dolu gibi?”

Joseph hâlâ dizlerinin üstünde duruyor, lambanın solgun ışığında karısına doğru iyice eğiliyordu. Sanki söylediklerini duyamıyormuş gibi, dudaklarını dikkatle inceledi. Elleriyle sakalını şöyle bir sıvazladıktan sonra başını defalarca öne arkaya salladı. “Çok yakından izliyorsun Elizabeth,” dedi sert bir sesle. “Her şeye çok derin bakıyorsun.”

“Ama Joseph bunu sen de hissettin, değil mi? Bu anlamlar sanki bir uyarıymış gibi geldi bana. Of... Bunu nasıl anlatacağımı bilmiyorum.”

Joseph arkaya yaslanıp topuklarının üstüne oturdu ve sobadaki çatlaklardan yansıyan ışık parçacıklarına bakmaya başladı. Sol eliyle hâlâ sakalını sıvazlıyordu ama sağ elini kaldırıp karısının dizine koydu. Rüzgâr, meşe ağacının evin üstüne gelen kısmında tiz bir sesle çığlık atıyor, alev hafif hafif azalırken sobadan düzenli tıkırtılar geliyordu.

Alice bir şarkı söylüyordu: “*Corono ale de flores que es cosa mia...*”

Joseph yumuşak bir sesle konuştu: “Görüyor musun Elizabeth, yüzeyin altındakileri görmen benim yalnızlığımı azaltmalıydı ama azaltmıyor. Sana anlatmak istiyorum ve anlatamıyorum bir türlü. Bence bunlar bizler için bir uyarı değil, sadece dünyanın nasıl hareket ettiğinin birer göstergesi. Bulut, insanların yağmurun yağacağını görmesi ve bilmesi için yaratılmış bir işaret değil. Bugün hiçbir uyarı verilmedi. Ama haklısın, bence de bugün gizli bir şeyler vardı.” Dikkatli bir ifadeyle dudaklarını yaladı. Elizabeth elini uzatarak kocasının elini okşadı. “Dans sonsuzdu,” dedi Joseph. “Bunu fark ettin mi? Bir günlüğüne ete kemiğe bürünmüş, sonsuz bir şeydi.” Sonra yeniden sustu ve zihnini gri bir sis gibi kuşatan ağır ve belirsiz anlamlardan kurtarmaya çalıştı. “İnsanlar keyif aldı. Burton hariç herkes... Burton’sa zavallı ve korkmuş bir haldeydi. Burton’ın ne zaman korkacağını hiç kestiremiyorum.”

Elizabeth bir anlık sönük bir keyifle kocasının dudaklarının kıvrıldığını gördü. “Acıkır gibi misin canım? Akşam yemeğini istediğin zaman yiyebilirsin. Bugün soğuk şeyler var sadece.” Bunlar, bir sırrı saklamak için söylenmiş sözlerdi; Elizabeth bunu biliyordu. Ama sır, genç kadının tutmasına fırsat vermeden dışarı çıkıverdi.

“Joseph... Bu sabah kustum.”

Joseph şefkatle karısına baktı. “Hazırlıklarla çok uğraştın.”

“Evet, belki de. Ama hayır Joseph, bu değil. Sana henüz söylemeyecektim ama Rama diyor ki... Sence Rama biliyor mudur? Rama asla yanılmadığını söylüyor, biliyor olmalı. Çok şey görmüş geçirmiş, anlayacağını söylüyor.”

Joseph kıkırdadı. “Rama ne biliyormuş? Az sonra kendi sözcüklerinin içinde boğulacaksın.”

“Rama bir bebeğimin olacağını söylüyor.”

Bu sözlerden sonra tuhaf bir sessizlik oldu. Joseph arkasına yaslanıp yine sobaya bakmaya başlamıştı. Yağmur bir an için durmuş, Alice şarkı söylemeyi bırakmıştı. Elizabeth bu sessizliği yumuşak, ürkek bir sesle böldü. “Sevindin mi canım?”

Joseph derin bir nefes verdi. “Daha önce hiç olmadığı kadar sevindim.” Sonra fısıltıyla ekledi: “Ve korktum.”

“Ne dedin canım? Son söylediklerini duyamadım.”

Joseph ayağa kalkıp karısına doğru eğildi. “Dikkatli olmalısın,” dedi sert bir sesle. “Dizlerini örtecek bir kürk bulacağım sana. Soğuğa dikkat etmelisin. Ve düşmemeye.” Karısının sırtına bir battaniye örttü.

Elizabeth kocasının bu ani kaygıları karşısında gurur ve sevinçle gülümsüyordu. “Ne yapmam gerektiğini bilirim canım, endişelenme. Bilirim.” Kendine güvenli bir tavırla konuşuyordu. “Bir kadın çocuk taşımaya başladığı zaman bütün bilgilerin kapısı açılıyor ona. Rama böyle söyledi.”

“O zaman mutlaka dikkatli ol.”

Elizabeth mutlulukla güldü. “Çocuk şimdiden bu kadar değerli mi oldu?”

Joseph yere bakıp kaşlarını çattı. “Evet, çocuk değerli ama onu taşıman kadar değerli değil. Bu süreç bir dağ kadar gerçek. Toprakla kurduğumuz bir bağlantı bu.” Hissettiklerini anlatacak sözcükleri bulmak için durakladı. “Buraya ait olduğumuzun bir kanıtı bu canım. Yabancı olmadığımızın tek kanıtı.” Aniden kafasını kaldırıp tavana baktı. “Yağmur durdu. Atların ne durumda olduğuna bakacağım.”

Elizabeth bir kahkaha attı. “Tuhaf bir geleneği okumuş ya da duymuştum. Norveç’te veya Rusya’da olabilir, emin değilim ama her neredeyse, orada insanlar her şeyi hayvanlara söylemenin gerektiğine inanıyormuş. Ailede doğum ya da ölüm olduğunda baba ahıra gidip atlara ve ineklere durumu anlatırmış. Sen de bu yüzden mi gidiyorsun Joseph?”

“Hayır, yularlarının yeterince kısa olup olmadığına bakacağım.”

“Gitme,” diye yalvardı Elizabeth. “Thomas bakar hayvanlara. Her zaman bakar zaten. Bu gece benimle kal. Bu gece çıkarsan kendimi yalnız

hissedeceğim. Alice, yemeği hazırlar mısın? Yanımda oturmanı istiyorum Joseph."

Kocasının kolunu göğsüne bastırdı. "Küçükken bana oyuncak bir bebek vermişlerdi. Noel ağacının üstünde bebeği gördüğümde içim anlatılmaz bir duyguyla dolmuştu. Bebeği ağaçtan henüz almamışken bile onun için kaygılanıyordum ve büyük bir üzüntü hissediyordum. O kadar iyi hatırlıyorum ki! Bebek benim olduğu için mutsuzdum, neden bilmem. Benim olamayacak kadar değerli, acı verecek kadar değerliydi. Kaşları ve kirpikleri gerçek saçtan yapılmıştı. O günden sonra her Noel'de bunu hissettim ve şimdi de öyle hissediyorum. Sana verdiğim haber doğruysa, bu çok değerli bir şey ve ben korkuyorum. Benimle kal canım. Bu gece tepelerde dolaşmaya gitme."

Joseph, karısının gözlerindeki yaşları gördü. "Tabii ki kalırım," diye onu rahatlattı. "Çok yorgunsun; artık geceleri daha erken yatmalısın."

Bütün akşam Elizabeth'in yanında kaldı ve onunla birlikte yatağa gitti, ama karısının nefesleri düzene girince yavaşça yataktan kalkıp giyindi. Elizabeth onun gittiğini duydu ama uyuyor gibi yaptı. "Geceyle görülmesi gereken bir hesabı var," diye düşündü ve aklına Rama'nın söyledikleri geldi. 'Bir hayal kursa, bunun ne olduğunu asla bilemezsin.' Yalnızlıktan buz kesti, titredi ve sessiz sessiz ağlamaya başladı.

Joseph sessizce verandanın basamaklarından indi. Gökyüzü berraklaşmış, gece kırağıyla sertleşmişti ama ağaçlardan hâlâ sular damlıyor, çatıdaki sular ince bir şerit halinde yere akıyordu. Joseph doğruca büyük meşenin yanına gitti ve altında durdu. Hiç kimsenin kendisini duymaması için çok kısık sesle konuştu.

"Bir bebek geliyor efendim. Doğduğu zaman kollarınızın arasına koyacağıma söz veriyorum." Ağacın soğuk ve ıslak kabuğunu hissederek parmak uçlarını yavaşça aşağı doğru sürttü. "Rahip biliyor," diye düşündü. "Bir kısmını biliyor ama inanmıyor. Belki de inanıyor ve korkuyor."

Ağaca, "Fırtına geliyor," dedi. "Bundan kaçamayacağımı biliyorum. Ama siz efendim, bizi fırtınadan korumanın yolunu biliyor olabilirsiniz."

Uzun süre orada durup parmaklarını gergin hareketlerle siyah kabuğun üstünde dolaştırdı. "Bu bağ gitgide güçleniyor," diye düşündü. "Babam öldüğü sırada beni rahatlattığı için başlamıştım ama şimdi o kadar güçlendi ki neredeyse her şeyi aşıyor. Ve beni hâlâ rahatlatıyor."

Mangal çukuruna gitti, ızgaranın üstünde kalmış bir et parçasını alıp ağacın yanına döndü. "İşte," dedi ve uzanarak eti ağacın çatalına yerleştirdi. "Mümkünse bizi koruyun," diye yalvardı. "Yaklaşmakta olan şey hepimizi yok edebilir." Yakınında ayak sesi duyunca korktu.

Burton, "Joseph, sen misin?" diye seslendi.

"Evet. Geç oldu. Ne istiyorsun?"

Burton iyice yaklaştı. "Seninle konuşmak istiyorum Joseph. Seni uyarmak istiyorum."

"Şimdi sırası değil," dedi Joseph asık bir yüzle. "Yarın konuşuruz. Atlara bakmak için çıkmıştım."

Burton kıpırdamadı bile. "Yalan söylüyorsun Joseph. Gizli olduğunu sanıyordun ama seni izledim. Ağaca adaklar sunduğunu gördüm. İçinde bir putperestin geliştiğini gördüm ve seni uyarmaya geldim." Burton çok heyecanlıydı, hızlı hızlı nefes alıyordu. "Bugün öğleden sonra Tanrı'nın gazabının putperestleri nasıl uyardığını gördün. Bu sadece bir uyarıydı Joseph. Gelecek sefer yıldırım buraya düşecek. Ağaca yaklaştığını görünce İşâya[13]'nın sözlerini anımsadım. "Siz Tanrı'yı terk ettiniz ve O'nun gazabı sizi yok edecek." Duygularının coşkunluğundan dolayı nefesi kesilince durdu ve içindeki öfke yatıştı. "Joseph, ahıra gelip benimle dua et. İsa seni tekrar kabul edecektir. Şu ağacı keselim haydi," diye yalvardı.

Ama Joseph ondan uzaklaştı ve kendisini durdurmak için uzanan elinden kurtuldu. "Sen kendini kurtar Burton." Kısa bir kahkaha attı. "Her şeyi fazla ciddiye alıyorsun. Git yat artık. Benim oyunlarıma karışma. Kendi işine bak." Kardeşini orada öylece bırakıp sessizce evine döndü.

17

İlkbahar bereketiyle geldi. Tepeler otlarla kaplandı; zümrüt yeşili, gür, kalın otlar... Yamaçlar, otlarla parlak ve kocaman görünüyordu. Sürekli yağan yağmurlarla nehir coşkun akıyor, onu çevreleyen ağaçlar yaprakların ağırlığı altında eğiliyor, nehrin üzerinde dallarını birleştiriyor, böylece kilometrelerce süren loş bir tünel yaratıyordu. Çiftlikteki binalar yağışlı geçen kış boyunca epeyce aşınmıştı; kuzeye bakan çatılarda yosun birikmiş, gübre yığınları otlarla kaplanmıştı.

Yamaçlarda bol miktarda yemin yeşerdiğini hisseden hayvanlar daha çok yavruladılar. O ilkbahardaki kadar çok sayıda ineğin iki buzağı birden doğurduğu nadiren görülürdü. Domuzların doğurduğu bütün yavrular semizdi. Ahırda bağlı olan sadece birkaç at vardı, çünkü otlar kaçırılmayacak kadar lezizdi.

Nisanla birlikte çimen kokulu sıcak günler gelince, çiçekler tepeleri rengârenk süsledi; gelinciklerin altın rengi, acıbaklaların mavisi uçsuz bucaksız yayılarak bakanları rahatlatıyordu. Her çiçek türü kendine özgüydü ve toprağı kendi rengiyle boyuyordu. Yağmur hâlâ sık sık yağıyor, toprağı nemden sünger haline getiriyordu. Topraktaki her çukur bir su kaynağı, her delik de bir kuyu haline geliyordu. Parlak buzağılar şişmanladı ve anneleri yeniden çiftleşmeden önce zorla sütten kesildiler.

Alice, Nuestra Señora'ya ailesinin yanına gidip oğlunu orada doğurduktan sonra, çocuğuyla birlikte çiftliğe döndü.

Mayısta sürekli deniz tarafından yaz meltemi esti; beraberinde tuz ve hafif bir suyosunu kokusu getirdi. Erkekler için ilkbahar, iş demekti. Evlerin çevresindeki bütün düzlükler sabanla çevrilip karardı; düzenli ekilen ehli tohumlar arpa ve buğday başakları verdi. Bostan öylesine bereketliydi ki mutfaklarda sadece en olgun sebzeler kullanılır oldu; şekilsiz şalgamların ve kusursuz görünmeyen havuçların tamamı domuzlara verildi. Tarla sincapları kapıların önünde durup tiz sesle bağırıyorlardı; ilkbaharda, sonbahara göre daha şişmandılar. Tepelerde taylar sıçramayı öğreniyor, kendi aralarında kavga ediyor, anneleri de keyifle onları izliyordu. Sıcak yağmurlar yağdığında atlar ve inekler artık ağaçların altına sığınmıyor, otlamaya devam ediyorlardı; bu sırada yağmur böğürlerinden aşağı inip tüylerini cilalanmış gibi pırıl pırıl yapıyordu.

Joseph'ın evinde, doğum için sessiz bir hazırlık vardı. Elizabeth bebeğin kıyafetlerini hazırlıyordu; bu bebeğin çiftliğin bir numaralı çocuğu ve gücün varisi olacağını bilen diğer kadınlar da onun yanında oturup yardımcı oluyorlardı. Bir çamaşır sepetini, içine pamuk doldurdukları satenle kapladılar, Joseph de bunu beşik ayaklarının üstüne yerleştirdi. Tek bir çocuğun kullanıp da asla bitiremeyeceği kadar çok ham bebek bezinin kenarını bastırdılar. Uzun bebek elbiseleri dikip süslediler. Elizabeth'e iyi bir hamilelik dönemi geçirdiğini söylediler, çünkü hemen hemen hiç hastalanmamıştı; hatta zaman geçtikçe daha da gürbüz ve mutlu oluyordu. Rama ona, loğusa yatağı için örtü dikmeyi öğretti; Elizabeth de sanki çocuk doğduktan hemen sonra yakılmayıp yaşam boyu kullanılacakmış gibi bir özenle örtüyü dikti. Joseph'ın çocuğu söz konusu olduğu için Rama diktiklerine daha önce görülmemiş bir zarafet kattı. Karyolanın dört köşesindeki direklerden geçirmek için uçlarında dört halkanın olduğu kalın, kadife bir kuşak hazırladı. Diğer kadınlardan hiçbiri doğum sancısı çekerken bükülmüş bir çarşaftan başka bir şey kullanmamıştı.

Havalar ısınınca kadınlar verandada, sıcacık güneşin altında oturup dikişe devam ettiler. Aylar öncesinden her şey hazırdı. Doğumdan sonra Elizabeth'in kalçalarına sarılacak olan ağır ham muslin hazırlanmış, kenarları bastırılmış ve bir kenara kaldırılmıştı. Ördek tüyüyle doldurulmuş küçük yastıklar ve kaplanmış yorganlar haziranın ilk gününde hazır edilmişti.

Ve sürekli olarak bebeklerden söz ediliyordu; nasıl doğduklarından, olabilecek bütün kazalardan, acının izlerinin kadınların belleğinden nasıl silindiğinden, kızlarla erkeklerin daha ilk huylarının bile birbirinden nasıl farklı olduğundan... Anlatılan öykülerin sonu gelmiyordu. Rama, kuyruklu, fazladan kolu ya da bacağı olan, ağzı sırtında doğan çocukların öykülerini anlatıyordu; ama bunların hiçbiri korkutucu değildi, çünkü Rama neden böyle doğduklarını biliyordu. Bazıları içkiden, bazıları hastalıktandı; ama en korkunç, en ucube çocuklar, âdet döneminde hamile kalınması yüzünden böyle doğuyordu.

Bazen Joseph ayakkabılarının bağcıklarında ot parçaları, kot pantolonunun dizlerinde çimen lekeleri ve alnında parlak ter damlacıklarıyla eve geliyordu. Sakalını sıvazlayarak konuşulanları dinliyordu. Rama bazen kendi sözlerini Joseph'a onaylatıyordu.

Joseph, bu bereketli ilkbaharda çok çalışıyordu. Erkek buzağıları kesiyor, çiçeklerin yolunun üstündeki kayaları kaldırıyor, hayvanlarına basacağı yeni "JW" mührünü alıp dolaşıyordu. Thomas ve Joseph birlikte sessiz sessiz çalışıyor, arazinin çevresine dikenli tel çekiyorlardı, çünkü yağışlı geçen ilkbaharda çit direkleri dikmek daha kolaydı. Sayıları artan hayvanlarla ilgilenmeleri için iki çoban daha işe alınmıştı.

Haziranda ilk sıcak hava dalgası geldi ve otlar bu sıcağın etkisiyle otuz santimetre daha büyüdü. Ama insanın nefesini kesen bugünlerde Elizabeth hastalanıp hırçınlaştı. Doğum için gerekli şeylerin listesini hazırlayıp Joseph'a verdi. Joseph, listedekileri almak için bir gün güneş doğmadan at arabasına binip San Luis Obispo'ya doğru yola çıktı. Gidiş dönüş yolculuğu üç gün sürdü.

Joseph gider gitmez Elizabeth'in içine bir korku düştü; belki de kocası öldürülecekti. En mantıksız şeyler bile genç kadına olasıymış gibi geliyordu. Başka bir kadınla tanışıp kaçabilirdi. Beyaz geçitte araba devrilip Joseph'ı nehre düşürebilirdi.

Kocasını uğurlamak için kalkmamıştı ama güneş doğunca giyinip verandaya çıktı. Çekirgelerin uçarken çıkardıkları kanat sesi, yerde duran paslı çit balyası, her şey onu sinirlendiriyordu. Ahırdan gelen amonyak kokusu midesini bulandırıyordu. Çevresindeki her şeye bakıp hepsinden nefret edince, yeni avlar bulmak üzere tepelere yöneldi ve ilk gördüğü şey, tepedeki çam ormanı oldu. Aniden yoğun bir Monterey özlemiyle doldu; yarımadanın koyu renkli ağaçlarına, güneşli küçük caddelerine, beyaz evlerine, renkli balıkçı teknelerinin dolaştığı mavi körfezine, en çok da çam ağaçlarına hasret kalmıştı. Çam iğnelerinin sakızlı kokusu, dünyanın en lezzetli şeyi gibi geliyordu. Bedeni arzudan ağrıyıncaya kadar bu kokuyu içine çekmek istedi. Ve sürekli tepedeki karaçam ormanına baktı.

Zamanla bu arzu değişerek sadece ağaçlara yöneldi. Tepeden ona sesleniyor, güneşten uzaklaşıp gövdelerinin arasına gelmesini, çam ormanlarında gizli huzuru yaşamasını söylüyorlardı. Çam iğneleriyle dolu toprağın üstünde uzandığını, büyük dalların arasından gökyüzüne baktığını görebiliyor, hatta hissedebiliyor, ağaçların tepesinde yumuşak bir tonda ıslık çalan, sonra çam kokusuyla dolarak uzaklaşan rüzgârı duyabiliyordu.

Oturduğu basamaktan kalkıp yavaşça ahıra yürüdü. İçeride birisi vardı; Elizabeth pencerelerden dışarıya bahçıvan beliyle bir sürü gübre atıldığını görebiliyordu. Karanlık ve sevimli ahıra girip Thomas'a yaklaştı. "Kısa bir gezinti yapmak istiyorum. Benim için küçük bir araba hazırlar mısın lütfen?"

Thomas, gübre beline yaslandı. "Yarım saat bekler misin? Bu işi bitirince ben seni götürürüm."

Elizabeth kendisine karışılmasına sinirlenmişti. "Kendim sürmek ve yalnız kalmak istiyorum," dedi lafı uzatmadan.

Thomas sakin sakin ona baktı. "Joseph'ın yalnız başına çıkmandan hoşlanacağını sanmıyorum."

"Ama Joseph burada değil. Ve ben gitmek istiyorum."

Thomas beli duvara dayadı. "Tamam, yaşlı Ayışığı'nı hazırlarım. Sakin bir attır. Ama yoldan ayrılma, çamura saplanabilirsin. Çukurların bazıları hâlâ derin."

Elizabeth'in arabaya binmesine yardım etti ve o uzaklaşırken arkasından kaygıyla baktı.

Elizabeth, çamlara gitmesinden Thomas'ın hoşlanmadığını anlamıştı. Yaşlı beyaz atın yönünü tepeye çevirmeden önce evden bayağı uzaklaştı, sonra engebeli toprağın üstünde arabayı sürmeye devam etti. Güneş çok yakıcı, vadi ise rüzgârsızdı. Tepeyi epey çıktıktan sonra derin bir suyolu önünü kesti. Yarık her iki yöne doğru ve çevresinden dolaşılamayacak kadar uzun bir mesafede uzanıyordu; oysa çamlara ulaşmaya çok az kalmıştı. Elizabeth arabadan indi, arabanın yularını sadece kökü kalmış bir ağaca bağladı ve atın dizginini çözdü. Sonra yarığın içine güçlükle girip diğer tarafından çıktı ve yavaş yavaş çam ormanına doğru yürüdü. Kısa süre sonra, ormandan çıkan ve yolunu kesen bir taş olmadığı için sessizce akan küçük, parlak çayı gördü. Eğilip suyun içinden bir tere filizi kopardı; tereyi kemirerek, çayın yanından yukarı doğru ağır ağır yürüdü.

Bütün siniri geçmişti; keyifle ilerledi ve ormana girdi. Yerdeki kalın çam iğnesi tabakası adımlarının sesini boğuyor; orman, ağaçların tepelerindeki çam iğnelerinin fısıltıları dışında her sesi yutuyordu. Bir süre hiçbir engelle karşılaşmadan yürüdükten sonra, asmalar ve böğürtlen çalıları yolunu kesti. Bunları omzuyla iterek kendisine yol açtı; bazen de bulduğu bir açıklıktan emekleyerek geçti. Ormanın derinliklerine gitmesi isteniyordu sanki.

Nihayet böğürtlen çalılarından oluşan duvarın sonuna ulaşıp doğrulduğunda elleri çizik içinde, saçları dağınıktı. Ağaç çemberini ve ortadaki düzlüğü görünce gözleri şaşkınlıkla büyüdü. Sonra şekilsiz, dev kayaya gözü takıldı.

Kendi kendine fısıldadı. "Sanki bunun burada olduğunu biliyordum. Göğsümdeki bir şey bana bunun, bu güzel şeyin burada olduğunu söyledi." Ağaçların tepelerdeki fısıltılarından başka hiç ses yoktu; hiç kimsenin buraya girememesi de sessizliği daha yoğun, daha aşılmaz hale getirmişti. Kayanın üstünü kaplayan yeşil yosun, kürk kadar kalındı; yan tarafındaki küçük mağaranın üzerinden eğreltiotları yeşil bir perde gibi sarkıyordu. Elizabeth, düzlüğün ortasından geçip gizlice uzaklaşan ve çalıların altında kaybolan küçük derenin yanında oturdu. Gözlerini kayaya dikti; zihni, kayanın çok şey düşündüren biçimiyle meşguldü. "Bir yerlerde bunu görmüştüm ben. Burada olduğunu biliyor olmam gerek. Yoksa neden doğruca buraya geleyim ki?" Kayaya bakarken gözleri büyüdü, zihnindeki bütün keskin düşünceler yok oldu, bunların yerini sorunsuz, anlamsız ve belirsiz anılar aldı. Monterey'deki kilise okuluna başladığı günü gördü; sonra, Kutsal Ruh adına yapılan geçit töreninde beyaz giysili Portekizli çocukların taç giymiş bir kraliçenin ardından yürüdüğünü gördü. Yedi farklı yönden gelerek Monterey yakınlarındaki Joe Burnu'nda birbirine karışan dalgaları belli belirsiz gördü. Kayaya bakarken, kendi rahminde baş aşağı duran bebeğini gördü; bebek yavaşça hareket ediyordu, o anda karnında da bu hareketi hissetti.

Başının üstündeki fısıltılar devam etti; göz ucuyla baktığında, siyah ağaçların toplaşıp üstüne üstüne geldiklerini görüyordu. Orada otururken dünyada yapayalnız olduğunu hissetti; dünyadaki herkes onu bırakıp gitmişti ama umurunda değildi. Sonra istediği her şeye sahip olabileceğini duyumsadı; bu düşüncenin hemen ardından, en çok ölmeyi istediğini dehşet içinde fark etti; diğer isteği ise kocasını anlayabilmekti.

Eli yavaşça kucağından kalkıp derenin soğuk suyuna düştü; o anda ağaçlar geri çekildi ve üstüne üstüne gelen gökyüzü tekrar yukarı çıktı. Elizabeth orada otururken güneş ilerlemişti. Ormanda artık yumuşak değil, keskin ve kötü niyetli bir hareketlilik vardı. Genç kadın hemen kayaya baktı ve yere çömelmiş bir hayvan kadar korkunç, kaba tüylü bir keçi kadar iri göründüğünü fark etti. Düzlüğe sinsi bir soğuk girmişti. Elizabeth telaş içinde ayağa kalktı, elleriyle göğüslerini tuttu. Dehşetin titreşimleri yayılıyordu. Kara ağaçlar çıkış yolunu kapatıyordu. Büyük kaya, suyun kaynağına doğru eğilmişti. Elizabeth, gözlerini kayadan ayırmaya korkarak geri geri gitti. Geniş yolun girişine vardığında, mağaranın içinde tüyleri birbirine karışmış bir yaratığın hareket ettiğini gördüğünü sandı. Bütün arazi korkuyla capcanlıydı. Bağıramayacak kadar korkmuş bir halde arkasını dönüp yol boyunca koştu; uzun süre sonra güneşin sıcacık parladığı açıklığa geldi.

Orman arkasından kapılarını kapattı ve onu serbest bıraktı.

Yorgunluktan bitkin halde derenin kenarına oturdu; nefes nefeseydi, kalbi deli gibi atıyordu. Derenin kendi sularında büyüttüğü tereleri nasıl hafif hafif dalgalandırdığını, dipteki kumların arasında mika parçacıklarının parladığını gördü. Sonra, korunma isteğiyle, güneşle yıkanan çiftlik evlerine ve akşamüstü rüzgârının karşısında uzun, dümdüz gümüş dalgalar halinde eğilip bükülen, sararmaya başlamış otlara baktı. Bunların hepsi de güvenliydi; gördükleri onu sevindirmişti.

Korkusu henüz geçmemişken, dua etmek için dizlerinin üstüne çöktü. Düzlükte neler olduğunu düşünmeye çalıştı ama bu olayın anısı şimdiden solmaya başlamıştı. "Eskiden olmuştu, o kadar eski ki neredeyse unuttum bile." Toparlanıp, "Yasak bir şeydi," dedi." Ve dua etti. "Cennetteki Babamız, kutsaldır senin adın... Yüce İsa, beni bu yasak şeylerden koru; beni ışığın ve şefkatin yolundan ayırma. Bu şeyin benden çocuğuma geçmesine engel ol Yüce İsa. Atalarımdan kanıma geçmiş şeylerden beni koru." Babasının, atalarının bin yıl önce Druid[14] olduklarını söylediğini anımsadı.

Dua edince kendini daha iyi hissetti. Zihnine yeniden parlak bir ışık doldu ve korkuyla birlikte korkunun anısını da silip attı. "Hamilelikten dolayı. Bunu tahmin etmeliydim. Orada olanlar hayal gücümün oyunundan başka bir şey değildi. Rama bu tür şeylerin olabileceğini kaç kez söylemişti."

Sakinleşmiş ve rahatlamış bir halde ayağa kalktı. Tepeden inerken, Joseph'ı karşılamak için evi süslemek üzere, zamanı geçmiş çiçeklerden bir kucak dolusu topladı.

18

Yaz çok sıcak geçiyordu. Güneş her gün vadiye vurarak topraktaki nemi emiyor, otları kurutuyor ve tüm canlıların tepelerdeki adaçayı çalılıklarının gölgesine sığınmasına neden oluyordu. Atlar ve sığırlar gün boyu burada uzanıyor, yemlenmek üzere gecenin gelmesini bekliyorlardı. Çiftlikteki köpekler yere yayılıyor, titrek ve sırılsıklam dilleri ağızlarının kenarından sarkıyor, göğüsleri sanki bağırır gibi inip çıkıyordu. Gürültücü sinekler bile öğle vaktinde susuyordu. Tam öğle saatinde, güneşte kavrulan kayaların ve toprağın belli belirsiz sızlanmalarından başka bir şey duyulmuyordu. Nehir epeyce kuruyarak küçük bir dere haline geldi ve ağustosta bu dere bile kalmadı.

Thomas kuru otları biçip sonradan kullanmak üzere balyalarken, Joseph da satılacak sığırları seçmiş ve yeni ağıla götürmüştü. Burton kamp toplantıları için Pasifik Korusu'na yapacağı yolculuğa hazırlanıyordu. Arabaya bir çadır, mutfak eşyaları, yatak takımları ve yiyecek doldurdu. Bir sabah karısıyla birlikte, doksan mil ötedeki kamp alanına gitmek üzere iki iyi atla yola çıktı. Toplantının yapılacağı üç hafta boyunca çocuklarına Rama bakacaktı.

Elizabeth onları uğurlamak için dışarı çıktı, yeniden sağlıkla ışıldamaya başlamıştı. Ani hastalığının ardından yine güzelleşmiş ve iyileşmişti. Yanaklarına kan gelmiş, gözleri gizemli bir mutlulukla parlar olmuştu. Onu izleyen Joseph sık sık, karısının her an bir kahkaha atmanın eşiğinde duruyormuş gibi görünmesini sağlayacak ne bildiğini ya da ne düşündüğünü merak ediyordu. Kendi kendine, "Bir şey biliyor," dedi. "Hamile kadınların içinde Tanrı'nın sıcaklığı vardır. Başkalarının bilmediği şeyleri biliyor olmalılar. Hiçbir mutlulukla karşılaştırılmayacak bir mutluluk yaşıyor olmalılar. Bir şekilde, dünyanın sinir uçlarını ellerinde tutuyorlar." Joseph dikkatle karısına baktı ve tıpkı yaşlı bir adam gibi sakalını sıvazladı.

Elizabeth, doğum yaklaştıkça kocasını daha da sahiplendi. Bütün gün ve bütün akşam Joseph'ın yanında olmasını istiyor, Joseph yapılması gereken işler olduğunu söylediğinde ise biraz şikâyet ediyordu. "Ben boş oturuyorum. Boş otururken yalnızlık hiç çekilmiyor."

Kocası, "Hayır, sen iş yapıyorsun," diye yanıt veriyordu. Nasıl bir iş yaptığını anlıyordu. Çaresiz ellerini kucağında kavuşturup oturuyordu ama kemikleri kemik üretiyor, kanı kan damlatıyor, eti et yaratıyordu. Boş oturduğu düşüncesi Joseph'ı güldürdü.

Elizabeth akşamları kocasının yanında kalmasını istediğinde, kolunu uzatıp okşanmak istiyordu. "Gideceğinden korkuyorum," diyordu. "O kapıdan çıkıp bir daha asla dönmeyebilirsin. O zaman bebeğimizin babası olmaz."

Bir gün verandada otururken aniden, "Ağacı neden bu kadar çok seviyorsun Joseph?" diye sordu. "Buraya ilk geldiğimde beni ağaca oturttuğunu anımsıyor musun?" Ağacın çatalına baktı, oraya oturmuştu.

"Çünkü güzel, büyük bir ağaç," dedi Joseph sakince. "Sanırım onu sevmemin nedeni kusursuz bir ağaç olması."

Elizabeth kocasının sözünü kesti. "Joseph, bundan fazlası var. Bir gece sanki insanmış gibi onunla konuştuğunu duydum. Ona 'efendim' dedin."

Joseph yanıt vermeden önce gözünü ağaca dikti, bir süre sonra da karısına, babasının batıya gelmek istediğini, bunu yapamadan öldüğünü, mektubun geldiği sabahı anlattı. "Bu bir oyun gibi. Babamın hâlâ yanımda olduğunu hissetmemi sağlıyor."

Elizabeth, bir bebek taşımanın verdiği bilgelikle dolu gözlerini açarak kocasına baktı. "Bu bir oyun değil Joseph," dedi yavaşça. "İstesen bile oyun oynayamazsın sen. Hayır, bu bir oyun değil, ama güzel bir alışkanlık." Ve ilk kez kocasının zihnini okudu; bir saniye içinde onun düşüncelerinin biçimini gördü ve Joseph de bunların görüldüğünü anladı. Duyguları coştu. Karısını öpmek için eğildi ama bilinçsizce alnını onun dizlerine koydu, göğsü çatlayacakmış gibi doldu.

Elizabeth, Joseph'ın saçlarını okşadı ve bilgece gülümsedi. "Bana daha önce göstermeliydin. Ama büyük olasılıkla o zaman bunu görecek göz yoktu bende."

Geceleri seviştikten sonra, Elizabeth uykuya dalmadan önce kısa bir süre başını kocasının koluna dayıyor, her gece ondan bir söz istiyordu. "Zamanı geldiğinde benimle kalacak mısın Joseph? Korkmaktan korkuyorum. Sana sesleneceğimden ama senin yakınımda olmayacağından korkuyorum. Uzakta olmayacaksın, değil mi? Seslenirsem gelecek misin?"

Joseph karısını biraz da sert bir sesle rahatlatıyordu: "Yanında olacağım Elizabeth. Bu konuda kaygılanma."

"Ama odada durma Joseph. Doğumu görmeni istemiyorum. Neden bilmem. Diğer odada oturup çağırmamı beklersen, sanırım o zaman hiç korkmayacağım."

Bazen böyle gecelerde Elizabeth bildiklerini anlatırdı; Perslilerin Yunanistan'ı istila edip sonra yenilmelerini, Orestes'in korunmak için üç ayaklı sehpaya sığınmasını,[15] yılan saçlı tanrıçaların Orestes'in acıkmasını beklemelerini ve sonra onu serbest bırakmalarını...

Kendisini üstün kıldığını düşündüğü bütün bölük pörçük bilgilerini büyük bir keyifle aktarıyordu. Artık bütün bildikleri ona çok gülünç geliyordu.

Doğuma kaç hafta kaldığını hesaplamaya başladı: Perşembeden itibaren üç hafta, sonra iki hafta bir gün, sonra sadece 10 gün. "Bugün cuma. Joseph bence pazar günü doğacak. Umarım öyle olur. Rama karnımı dinledi. Bebeğin kalp atışlarını bile duyabildiğini söylüyor. Buna inanıyor musun?"

Bir gece, "Bir hafta kaldı artık," dedi. "Düşününce korkudan titriyorum."

Joseph çok tedirgin uyuyordu. Elizabeth uykusunda içini çekse hemen gözlerini açıp huzursuzlukla onu dinliyordu.

Bir sabah, genç horozların tüneklerinden gelen ötüşleriyle uyandı. Ortalık hâlâ karanlıktı ama yaklaşan şafak ve sabah tazeliğiyle hava capcanlıydı. Daha yaşlı horozların, sanki gençlerin tiz ve çatlak seslerini kınar gibi kusursuz öttüklerini duydu. Gözleri açık halde yatmaya devam etti ve odaya çok sayıda ışık noktacığının dolmasını, havayı koyu gri renge boyamasını izledi. Yavaş yavaş mobilyalar görünmeye başladı. Elizabeth sık nefesler alarak uyuyordu. Sesinde hafif bir çekicilik vardı. Joseph sessizce yataktan kalkıp giyinmeye ve atların yanına gitmeye hazırlanırken Elizabeth aniden doğruldu. Nefesi kesildi, bacakları katılaştı ve acıyla bağırdı.

"Ne oldu?" diye bağırdı Joseph. "Neyin var canım?"

Karısı yanıt vermeyince hemen kalkıp lambayı yaktı ve Elizabeth'in üzerine eğildi. Genç kadının gözleri şişmiş, ağzı açık kalmıştı; bedeni tir tir titriyordu. Sonra yine kuvvetle bağırdı. Joseph onun ellerini ovdu, kısa süre sonra kadın yeniden yastıkların üzerine düştü.

"Sırtımda bir ağrı var Joseph," diye inledi. "Bir terslik var. Öleceğim."

"Biraz bekle canım. Rama'yı çağıracağım." Joseph koşarak odadan çıktı.

Uykusundan uyanan Rama ciddi bir ifadeyle gülümsedi. "Karının yanına git. Hemen geliyorum. Düşündüğümden daha erken oluyor. Yakında iyileşir."

"Çabuk ol ama."

"Aceleye gerek yok. Hemen onu yürütmeye başla. Alice'i de yardıma çağıracağım."

Alice ve Rama, elleri kolları temiz bezlerle dolu bir halde avluyu geçerek geldiklerinde şafak söküyordu. Rama hemen duruma el koydu. Acının büyüklüğü karşısında hâlâ şaşkın olan Elizabeth çaresizce ona bakıyordu.

Rama, "Her şey yolunda," diye onu rahatlattı. "Her şey olması gerektiği gibi." Ateş yakıp bir çamaşır leğeni dolusu su kaynatsın diye Alice'i mutfağa gönderdi. "Joseph, onu ayağa kaldır ve yürüt." Joseph karısını odada bir aşağı bir yukarı yürütürken, Rama yataktaki çarşafları kaldırdı, içi pamukla doldurulmuş doğum şiltesini serdi ve kadife halkaları, yatağın başlarına geçirdi. Korkunç ağrı yeniden saplanınca, geçinceye kadar Elizabeth'i sert bir sandalyede oturttular.

Genç kadın bağırmamaya çalışıyordu ama Rama ona yaklaşıp, "Kendini tutma," dedi. "Gerek yok. Şu anda yapmak istediğin her şeye ihtiyacın var demektir."

Kolunu karısının beline dolamış olan Joseph onu odada yürütmeye ve sendelediğinde desteklemeye devam etti. Artık korkmuyordu. Gözlerinde vahşi bir mutluluk vardı. Sancılar gitgide sıklaştı. Rama, oturma odasındaki Seth Thomas markalı büyük saati getirip yatak odasının duvarına astı. Her sancıda saate bakıyordu. Sancıların arası gittikçe kısaldı. Saatler geçti.

Rama sert bir ifadeyle başını salladığında öğlen olmuştu. "Şimdi yatır onu. Artık sen çıkabilirsin Joseph. Ben ellerimi işe hazırlamalıyım."

Joseph yarı açık gözlerle ona baktı. Sanki kendinden geçmişti. "Ellerini hazırlamak ne demek?"

"Sıcak su ve sabunla ellerimi defalarca yıkayacağım, sonra da tırnaklarımı dibinden keseceğim."

"Ben yaparım."

"Gitme vaktin geldi Joseph. Çok zaman kalmadı."

"Hayır," dedi Joseph ters bir sesle. "Kendi çocuğumu kendim doğurtacağım. Sen bana ne yapacağımı söylersin."

"Olmaz Joseph. Bir erkeğin yapacağı iş değil bu."

Joseph ciddi bir yüzle ona baktı ve kadının isteği, onun dinginliği karşısında yenik düştü. "Bunu ben yapmalıyım," dedi Joseph.

Güneş doğar doğmaz çocuklar yatak odası penceresinin önünde toplanarak Elizabeth'in zayıf çığlıklarını ve titreyişlerini merakla dinlediler. Martha daha en baştan idareyi eline almıştı. "Bazen ölürler," dedi.

Sabah güneşinin kavurmasına karşın çocuklar oradan ayrılmadılar. Martha kuralları belirledi: "Bebeğin ağlamasını ilk duyan 'Duydum!' diye bağıracak ve bir armağan kazanacak. Ayrıca içimizde ilk onun bebeği olacak. Annem öyle söyledi." Çocuklar çok heyecanlanmışlardı. Elizabeth'in çığlıklarını her duyduklarında hep bir ağızdan "Duydum!" diye bağırıyorlardı. Martha, çocuklardan yardım alarak, camdan içeri çabucak gizlice bakabileceği bir yere tırmandı. "Joseph Amca onunla birlikte yürüyor," diye bilgi verdi. "Şimdi de yatakta yatıyor ve annemin yaptığı kırmızı ipi tutuyor."

Çığlıklar gittikçe sıklaştı. Çocuklar Martha'nın camdan bakmasına yine yardım ettiler; kız aşağı indiğinde biraz rengi solmuştu ve gördükleri karşısında nefesi tıkanmıştı. Neler olduğunu öğrenmek için hepsi onun çevresine toplandı. "Ben... Joseph Amca'yı... gördüm... Eğilmişti..." Nefes almak için durdu. "Ve... elleri *kıpkırmızıydı*." Martha sustu, bütün çocuklar da şaşkınlık içinde ona bakakaldılar. Sonra ne bir konuşma ne de fısıldaşma oldu. Sadece durup dinlediler. Artık çığlıklar o kadar zayıflamıştı ki çok zor duyabiliyorlardı.

Martha gizemli bir bakış takındı. Fısıltıyla diğerlerine sessiz olmalarını söyledi. Belli belirsiz üç şamar sesi duydular ve Martha hemen bağırdı: "Duydum!" Az sonra bebeğin ağlamasını hepsi duydular. Şaşkınlık içinde Martha'ya bakakaldılar.

"Ne zaman olacağını nereden anladın?"

Martha havalı havalı konuşuyordu. "En büyüğünüz benim. Bir süredir de uslu duruyordum. Ayrıca annem nasıl dinlemem gerektiğini söylemişti."

"Nasıl? Nasıl dinledin?"

"Şaplak sesini bekledim!" dedi zafer kazanmış bir tavırla. "Bebek ağlasın diye her zaman bir şaplak atarlar. Ben kazandım ve ödül olarak saçlı bir bebek istiyorum."

Biraz sonra Joseph verandaya çıkıp tırabzana yaslandı. Çocuklar gelip önünde durdular ve gözlerini dikip baktılar. Ellerinin hâlâ kıpkırmızı olmamasından dolayı hayal kırıklığı içindeydiler. Amcalarının yüzü öylesine yorgun, bitkindi ve gözleri o kadar fersizdi ki onunla konuşmak istemediler.

Martha zayıf bir sesle söze başladı. "İlk ağlamasını ben duydum. Armağan olarak saçlı bir bebek istiyorum."

Joseph çocuklara bakıp hafifçe gülümsedi. "Alırım. Kasabaya gittiğimde hepinize armağanlar alacağım."

Martha kibarca sordu: "Erkek mi kız mı?"

"Erkek. Biraz sonra belki görebilirsiniz." Elleriyle tırabzana sımsıkı tutunuyor, karnında hâlâ Elizabeth'ten kendisine geçen sancıları duyumsuyordu. Sıcak öğle havasından derin bir nefes çekti ve tekrar eve girdi.

Rama bebeğin dişsiz ağzını ılık suyla yıkarken, Alice de plasenta çıktıktan sonra Elizabeth'in kalçalarına saracakları muslin kumaşın çengelli iğnelerini takıyordu. Rama, "Az kaldı, bir saate biter," dedi.

Joseph bir sandalyeye külçe gibi yığıldı ve kadınları izledi. Elizabeth'in acı dolu, feri sönmüş gözlerine baktı. Bebek, kendi boyunun iki katı bir elbisenin içinde, hasır beşiğinde yatıyordu.

Doğum süreci tamamen bittiğinde kadınlar kirlenmiş doğum şiltesini kaldırıp yatağı yeniden yaparken, Joseph Elizabeth'i kucağına aldı. Alice bütün bez parçalarını alıp mutfak ocağında yaktı. Rama, muslini Elizabeth'in kalçalarına sımsıkı sarıp iğneledi.

Kadınlar gittikten sonra Elizabeth bitkin bir halde yatağa uzandı. Elini Joseph'a uzattı. "Düş görüyordum," dedi zayıf bir sesle. "Bütün gün bir düş gördüm."

Joseph karısının parmaklarını tek tek okşadı. "Bebeği getirmemi ister misin?"

Yorgun bir çatıklıkla alnı kırıştı. "Henüz değil. Bu kadar acı verdiği için ondan hâlâ nefret ediyorum. Biraz dinleninceye kadar bekleyelim." Az sonra uyuyakaldı.

Akşama doğru Joseph ahıra gitmek üzere evden çıktı. Ağacın yanından geçerken dönüp baktı. "Sen döngüsün," dedi kendi kendine. "Ve bu döngü çok zalim." Ahırın tertemiz olduğunu, her bölmenin taze samanla doldurulduğunu gördü. Thomas her zamanki yerinde, Mavi'nin yemliğinin üstünde oturuyordu. Joseph'a bakıp başını hafifçe salladı.

"Dişi çakalımın kulağında kene var. Çıkarması çok zor bir yerde."

Joseph, Mavi'nin bölmesine girip kardeşinin yanına oturdu. Çenesini avuçlarına yasladı.

Thomas yumuşak bir sesle, "Neyiniz oldu?" diye sordu.

Joseph, ahırın duvarındaki bir çatlaktan içeri sızıp havayı kesen bir güneş ışığı perdesine gözlerini dikti. Sinekler, dünyanın atmosferine dalan meteorlar gibi, bu ışığın içinde dolaşıyordu. "Erkek," dedi ifadesiz bir halde. "Kordonunu elimle kestim. Rama nasıl yapacağımı söyledi. Makasla kesip düğüm attım ve bir kumaş parçasıyla bebeğin göğsüne bağladım."

"Doğum zor mu oldu? İçeri girip yardım etme isteğime engel olmak için buraya geldim ben."

“Evet, zor oldu ama Rama kolay olduğunu söylüyor. Tanrım, küçücük şeyler yaşamla nasıl da mücadele ediyorlar!”

Thomas arkasındaki saman yığınından bir çöp çekip dişleriyle soydu. “Bir insan yavrusunun doğumunu hiç seyretmedim. Rama asla izin vermez. Ama kendi başına doğuramayan bir sürü ineğe yardım ettim.”

Joseph huzursuzlukla yemlikten inip küçük pencerelerden birinin önüne gitti. Omzunun üstünden kardeşine seslendi: “Sıcak bir gündü. Hava hâlâ tepelerin üstünde dolaşıyor.” Tepelerin arkasında batan güneş, şeklini kaybediyordu. “Thomas, kıyıya yakın tepeyi hiç görmedik. Zamanımız olunca gidelim. Okyanusu görmek istiyorum.”

“Ben o tepeye gidip aşağı baktım. Vahşi bir yer. Serviler bugüne dek gördüğün her şeyden daha uzun. Çalılıklar da çok yoğun. Okyanus binlerce mil uzanıyor. Ortasında küçük bir gemi gördüm.”

Akşam hızla geceye doğru ilerliyordu. Rama seslendi: “Joseph, neredesin?”

Joseph hızla kapıya gitti. “Buradayım. Ne oldu?”

“Elizabeth uyandı. Biraz yanında durmanı istiyor. Thomas, yemeğin az sonra hazır olur.”

Joseph, yarı karanlık odada Elizabeth’in yanına oturdu; kadın yine elini uzattı kocasına. “Beni çağırmışsın Elizabeth.”

“Evet canım. Uykumu alamadım ama tekrar uyumadan önce seninle konuşmak istiyorum. Yoksa söyleyeceklerimi unutabilirim. Benim yerime sen hatırlamalısın.”

Odaya karanlık çöküyordu. Joseph karısının elini dudaklarına götürdü; Elizabeth parmaklarını hafifçe kocasının dudaklarında gezdirdi.

“Ne oldu Elizabeth?”

“Sen yokken tepedeki çam ormanına gittim. İçinde bir düzlük, ortasında da yeşil bir kaya vardı.”

Joseph gerilerek doğruldu. “Neden oraya gittin?”

“Bilmiyorum. Gitmek istedim. Yeşil kaya beni korkuttu, sonra düşümde onu gördüm. Joseph, iyileştiğimde tekrar gidip o kayaya bakmak istiyorum. İyileştiğimde beni korkutamaz artık ve böylece düşümde onu görmekten kurtulurum. Bunu unutmazsın değil mi canım? Joseph, parmaklarımı acıtıyorsun.”

“Orayı biliyorum. Tuhaf bir yer.”

“Beni oraya götürmeyi unutmazsın değil mi?”

Joseph bir an duraksadıktan sonra, “Hayır,” dedi. “Unutmam. Gitmenin gerekip gerekmediğini düşüneceğim.”

“Biraz yanımda kal. Az sonra uyuyacağım.”

19

Yaz, insanı bezdirecek kadar uzun sürdü ve sonbahar ayları geldiğinde bile sıcaklık azalmadı. Burton, Pasifik Korusu'ndaki kamp toplantısından büyük bir coşkuyla dolu olarak döndü. Güzel yarımadayı, mavi körfezi heyecanla anlattı ve vaizlerin öğrettiklerini aktardı. Joseph'a, "Günün birinde oraya gidip küçük bir ev yapacağım ve yıl boyu orada yaşayacağım," dedi. "Bir sürü insan oraya yerleşiyor. Bir gün çok güzel bir kasaba olacak."

Bebeğe çok sevinmişti. "Bu bizim soyumuz. Sadece biraz değişmiş, o kadar." Elizabeth'le konuşurken soyuyla övündü. "Güçlü bir soyumuz var. Her seferinde baskın çıkıyor. Yaklaşık iki yüz yıldır erkek çocukların gözleri böyle oluyor."

Elizabeth, "Benim göz rengimden çok da farklı değil," diye itiraz etti. "Üstelik bebekler büyüdükçe gözlerinin rengi değişir."

"Gözlerindeki ifadeden söz ediyorum. Gözlerde hep bu Wayne bakışı vardır. Ne zaman vaftiz ettireceksiniz?"

"Bilmiyorum. Belki yakında San Luis Obispo'ya gideriz. Tabii bir ara Monterey'e de gitmek istiyorum."

Gündüz sıcağı, sabahın erken saatlerinde dağların üzerinden aşıp geldi ve tavukların, gübre yığınları üstündeki sabah sohbetini bitirdi. Saat on bir olduğunda güneşin altında kalmak korkunçtu ama Joseph ve Elizabeth on bire kadar sandalyelerini evin dışına çıkarıyor, büyük meşenin dallarının gölgesi altında oturuyorlardı. O sırada Elizabeth sabah emzirmesini yapıyordu, çünkü Joseph bebeğin memeden süt emişini seyretmeyi seviyordu.

"Düşündüğüm kadar hızlı büyümüyor," diye şikâyet etti.

"Sen hayvanlarla kıyaslıyorsun. Onlar çok daha hızlı büyüyorlar ama çok uzun yaşamıyorlar."

Joseph sessizce karısını izledi. "Ne kadar bilge oldu," diye düşündü. "Hiçbir eğitim almadan ne çok şey öğrendi." Bu onu şaşırtıyordu. "Nuestra Señora'ya öğretmen olarak gelen kızdan çok farklı hissediyor musun kendini?"

Elizabeth güldü. "Farklı görünüyor muyum Joseph?"

"Elbette."

"O halde sanırım farklıyım." Göğsünü değiştirip bebeğini öteki dizine aldı; bebek, yeme atlayan alabalık gibi açlıkla memeye saldırdı. Elizabeth, "Bölündüm," diye sözüne devam etti. "Daha önce bunu düşünmemiştim. Okuduklarıma göre düşünüyordum. Şimdi hiç öyle yapmıyorum. Hiç düşünmüyorum. Sadece içimden gelenleri yapıyorum. Bebeğin ismi ne olacak Joseph?"

"Şey, sanırım John olacak. Ailede her zaman bir Joseph ya da John olmuştur. John her zaman bir Joseph'ın oğludur, Joseph de hep bir John'ın oğludur. Hep böyle olmuştur."

Elizabeth başını salladı ve uzaklara daldı. "Evet, güzel bir isim. Başına hiç dert olmaz ya da onu utandırmaz. Hatta pek bir anlamı da yok. O kadar çok John gelmiş geçmiş ki... Kimisi iyi, kimisi kötü, türlü türlü John..." Göğsünü çekip elbisesinin düğmelerini iliklerken, sonra gazını çıkarmak üzere bebeği çevirdi. "Dikkat ettin mi Joseph, bütün John'lar ya iyi ya kötü, ikisinin ortası yok gibi. Ortalama bir çocuğun adı John'sa, o adı uzun süre taşımıyor. Jack oluyor." Bebeği tekrar çevirip yüzüne baktı; bebek, tıpkı yavru bir domuz gibi gözlerini kıstı. "Senin ismin John, beni duydun mu? Duydun mu? Umarım asla Jack olmaz. Jack olmandansa çok kötü biri olmanı tercih ederim."

Joseph keyifle karısına baktı. "Ağaca hiç oturmadı daha canım. Sence zamanı gelmedi mi?"

"Hep şu ağaç! Her şeyin senin ağacının emriyle hareket ettiğini sanıyorsun."

Büyük ve şefkatli dallara bakmak için başını yukarı kaldırdı. "Artık onu tanıyorum, anlıyor musun?" dedi Joseph yumuşak bir sesle. "Artık o kadar iyi tanıyorum ki, yapraklarına bakıp nasıl bir gün olacağını anlayabiliyorum. Ağacın çatalında bebek için bir oturak yapacağım. Biraz daha büyüyünce, tırmanabilmesi için merdivenler de oyarım gövdesine."

"Ama düşüp yaralanabilir."

"Bu ağaçtan düşmez. Ağaç, düşmesine izin vermez."

Elizabeth büyük bir dikkatle kocasına baktı. "Hâlâ oyun olmayan oyunu mu oynuyorsun Joseph?"

"Evet, hâlâ oynuyorum. Hadi, bebeği bana ver. Onu kollarına bırakacağım." Yaz tozuyla ağacın yaprakları parlaklığını yitirmişti. Gövde soluk gri ve kuruydu.

"Düşebilir Joseph. Kendi başına oturamadığını unutma."

Burton bostandan çıkıp yanlarına gelerek, terli alnını büyük bir mendille sildi. "Kavunlar olmuş. Rakunlar dadanıyor. Birkaç kapan koysak iyi olur."

Joseph ellerini uzatarak Elizabeth'e doğru eğildi.

"Ama bebek düşebilir."

"Onu tutarım. Düşmesine izin vermem."

"Ne yapacaksın Joseph?" diye sordu Burton.

"Joseph bebeği ağaca oturtmak istiyor."

Burton'ın yüzü birden sertleşti, gözleri öfkeyle doldu. "Yapma Joseph," dedi sert bir sesle. "Bunu yapmamalısın."

"Düşmesine izin vermem. Hep tutacağım onu."

Burton'ın alnında kocaman ter damlaları vardı. Gözlerine bir dehşet ve yalvarma ifadesi yerleşti. Yaklaşıp eliyle Joseph'ı omzundan tuttu. "Lütfen yapma," diye yalvardı.

"Ama düşmesine izin vermeyeceğimi söyledim sana."

"Sorun bu değil. Ne demek istediğimi biliyorsun. Bunu asla yapmayacağına yemin et."

Joseph öfkeyle kardeşine döndü. "Hiçbir şey için yemin etmeyeceğim. Neden yemin etmeliymişim? Yaptığım şeyde bir kötülük yok."

Burton kısık sesle konuştu. "Joseph, hiçbir şey için yalvarmadım bugüne dek. Yalvarmak ailemizde olan bir şey değil. Ama şimdi, bu işe bir son vermen için sana yalvarıyorum. Eğer yalvarmayı göze alıyorsam, bunun ne kadar önemli olduğunu anlıyor olmalısın." Gözleri duygularının yoğunluğundan yaşarmıştı.

Joseph'ın yüzü yumuşadı. "Seni bu kadar rahatsız ediyorsa yapmam."

"Ve asla yapmayacağına da yemin eder misin?"

"Hayır, yemin etmeyeceğim. Senin isteğin için kendi isteğimden vazgeçmeyeceğim. Bunu neden yapayım?"

"Çünkü şeytana davetiye çıkarıyorsun," diye bağırdı Burton heyecanla. "Çünkü şeytana kapıları açıyorsun. Böyle bir şey cezasız kalmaz."

Joseph bir kahkaha attı. "O zaman bırak da cezamı çekeyim."

"Anlamıyor musun Joseph, bu sadece seninle ilgili değil! Hepimiz mahvolacağız."

"O halde kendini mi koruyorsun Burton?"

“Hayır, hepimizi korumaya çalışıyorum. Bebeği ve Elizabeth’i de düşünüyorum.”

Elizabeth bir kocasına bir kardeşine bakıyordu. Sonra ayağa kalkıp bebeği göğsüne bastırdı. “Siz ikiniz neyi tartışıyorsunuz? Bilmediğim bir şeyler var.”

Burton, “Ona anlatacağım,” diye tehdit etti.

“Neyi anlatacaksın? Anlatacak ne var?”

Burton derin derin iç çekti. “Sen bilirsin. Elizabeth, kardeşim İsa’yı reddediyor. Eski putperestler gibi tapınıyor. Ruhunu kaybediyor, şeytana davetiye çıkarıyor.”

“İsa’yı falan reddetmiyorum,” diye bağırdı Joseph. “Sadece hoşuma giden basit bir şey yapıyorum.”

“Yani kurbanların asılması, kan akıtılması, her güzel şeyin bu ağaca sunulması basit şeyler, öyle mi? Geceleri gizlice evden çıktığını gördüm, bu ağaçla konuştuğunu duydum. Bu basit bir şey mi?”

“Evet, basit bir şey. Kimseye zararı yok.”

“İlk çocuğunu ağaca sunman... Bu da mı basit bir şey?”

“Evet, küçük bir oyun sadece.”

Burton, arkasına dönüp araziye baktı; sıcak dalgası öylesine güçlüydü ki rengi maviye dönmüştü, eğilip bükülerek tepeleri âdeta kıvrandırıyor, titretiyordu. “Sana yardım etmeye çalıştım,” dedi üzgün bir ifadeyle. “Kutsal Kitap’ta yazılandan bile daha çok uğraştım.” Öfkeyle yüzünü döndü. “Demek yemin etmeyeceksin?”

“Hayır. Beni sınırlayan, yaptıklarımı engelleyen hiçbir şey için yemin etmeyeceğim. Tabii ki etmeyeceğim.”

“O halde seni dışlıyorum.” Ellerini ceplerine saklamıştı. “O halde burada kalmayacağım.”

“Söyledikleri doğru mu?” diye sordu Elizabeth. “Söylediklerini yaptın mı?”

Joseph üzgün bir yüzle yere baktı. “Bilmiyorum.” Elini kaldırıp sakalını sıvazladı. “Sanmıyorum. Yaptıklarıma benzemiyor anlattıkları.”

Burton araya girdi. “Onu gördüm. Geceler boyunca karanlıkta ağacın altına geldiğini gördüm. Ben yapabileceğim her şeyi yaptım. Şimdi bu günahtan uzaklaşıyorum.”

“Nereye gideceksin Burton?” diye sordu Joseph.

“Harriet’ın üç bin doları var. Pasifik Korusu’na gidip orada bir ev yapacağız. Çiftlikte payıma düşen araziyi satacağım. Belki küçük bir dükkân açarım. O kasaba çok gelişecek, biliyorum.”

Joseph, kardeşinin kararını engellemek ister gibi ileri atıldı. “Benim yüzümden gitmen beni üzer.”

Burton, Elizabeth in yanında durup çocuğa baktı. “Sadece seninle ilgili değil Joseph. Bozulma babamla başladı ve temizlenmedi. Onu tamamen ele geçirinceye dek büyüdü. Ölmeden önceki son sözleri ne kadar ileri gittiğini gösteriyordu. Sen henüz batıya gelmemişken bile bunun olacağını biliyordum. İncil’i bilen ve benimseyen insanların arasına gitseydin bu şey yok olabilirdi... Ama buraya geldin.”

Ellerini uzatıp çevreyi gösterdi. “Dağlar fazla yüksek,” diye bağırdı. “Burası çok vahşi. Ve insanlar da içlerinde bu kötülüğün tohumlarını taşıyor. Onları görünce anladım. Fiesta’yı görünce anladım. Tek yapabileceğim, oğlunun da bu bozulmayı miras almaması için dua etmek.”

Joseph hemen bir karar verdi. “Kalırsan yemin edeceğim. Yeminimi nasıl tutacağımı bilmiyorum ama yemin edeceğim. Ama bazen unutup eskisi gibi düşünebilirim.”

“Hayır Joseph, dünyayı çok fazla seviyorsun. Öbür dünyayı hiç düşünmüyorsun. Bir yeminin gücünü hissedemiyorsun sen.” Evine doğru yürüyüp uzaklaştı.

Joseph, “En azından bu konuyu tartışıncaya kadar gitme,” diye seslendi ama Burton ne dönüp baktı ne de bir yanıt verdi.

Joseph bir dakika arkasından baktıktan sonra Elizabeth’e döndü. Karısının yüzünde küçümseyici bir gülümseme vardı. “Bence gitmek istiyor.”

“Evet, biraz öyle. Ama benim günahlarımdan da gerçekten korkuyor.”

“Günah mı işliyorsun Joseph?”

Joseph düşünceli bir tavırla kaşlarını çattı. “Hayır,” dedi en sonunda. “Günah işlemiyorum. Benim yaptığımı Burton yapıyor olsaydı o zaman günah olurdu. Ben sadece oğlumun bu ağacı sevmesini istiyorum.” Bebeği almak için kollarını uzattı ve Elizabeth, kundaklanmış küçük bedeni kocasının kollarına bıraktı. Burton, evine girerken arkasına dönüp baktı ve Joseph’ın bebeği ağacın çatalında tuttuğunu, boğum boğum dalların çocuğu korumak için kıvrıldığını gördü.

20

Burton, kararını verdikten sonra çiftlikte fazla kalmadı. Bir hafta içinde her şeyini toplayıp hazırlanmıştı. Yola çıkmadan önceki gece geç saate kadar çalışarak son kutuları da çivileyip kapattı. Joseph, kardeşinin gece dışarıya çıktığını, odun kestiğini, çekiç salladığını duymuştu. Gün doğmadan Burton uyanmıştı bile. Joseph onu ahırda bulduğunda alacağı atları kaşağılıyor, Thomas'sa yanındaki bir saman yığınına oturmuş, ona kısa kısa tavsiyeler veriyordu. "Bill kısa sürede yorulur. İyice ısınıncaya kadar sık sık dinlendir. Bu atlar geçitten hiç geçmedi. Onları senin çekmen gerekebilir. Ama şimdi sular çok alçaldığı için buna gerek de olmayabilir." Joseph gelip lambanın altındaki duvara yaslandı. "Gitmene üzülüyorum Burton."

Burton atın geniş kalçasını kaşağılarken durdu. "Gitmemin birçok nedeni var. Harriet küçük bir kasabada daha mutlu olacak, zaman zaman uğrayabileceği arkadaşlar bulabilir orada. Burada herkesten çok uzaktaydık. Harriet kendini yalnız hissediyordu."

"Biliyorum," dedi Joseph yumuşak bir sesle. "Ama sizi özleyeceğiz Burton. Ailemizin gücü azalacak siz gidince."

Burton huzursuz bir ifadeyle gözlerini yere indirip kaşağılamaya devam etti. "Hiçbir zaman bir çiftçi olmak istemedim," dedi hiç de inandırıcı olmayan bir şekilde. "Evdeyken bile kasabada küçük bir dükkân açmayı düşünürdüm." Elleri durdu. Tutkuyla devam etti konuşmaya. "Makul bir yaşam sürmeye çalıştım. Yaptıklarımın hepsini bana doğru geldiği için yaptım. Tek bir yasa vardır. Ben de bu yasaya göre yaşamaya çalıştım. Yaptığım bana doğru gibi geliyor Joseph. Bunu unutma. Bunu hep hatırlamanı istiyorum."

Joseph sevgiyle gülümsedi. "Gitmek istiyorsan seni burada tutamam Burton. Burası vahşi bir yer. Burayı sevmezsen nefret edersin. Gidebileceğin bir kilise yok. Senin düşüncelerini paylaşan insanlarla bir arada olmak istediğin için seni suçlayamam."

Burton yandaki bölmeye geçti. "Gün ışıyor," dedi gergin bir sesle. "Harriet kahvaltı hazırlıyor. Güneş doğduktan sonra ne kadar erken çıkarsam o kadar iyi."

Aileler ve çobanlar Burton'ın yola çıkışını izlemek için şafak vakti dışarı çıktılar. Harriet, "Bizi görmeye gelirsiniz," dedi üzüntüyle. "Orası güzel bir yer. Ziyaretimize gelmelisiniz."

Burton dizginleri eline aldı ama atları harekete geçirmeden önce Joseph'a dönüp, "Hoşça kal," dedi. "Doğru bir iş yaptım. Bunu anlayınca, doğru bir şey olduğunu göreceksin. Tek yol buydu. Bunu unutma Joseph. Anlayınca bana teşekkür edeceksin."

Joseph arabaya yaklaşıp kardeşinin omzunu sıvazladı. "Yemin etmeyi önermiştim ve yeminimi tutmaya çalışacaktım."

Burton dizginleri kaldırıp atların sırtına vurdu. Atlar ahıra dönmeye çalıştılar. Arabadaki kutuların üstüne oturmuş olan çocuklar ellerini salladılar; geride kalanlarsa koşup arabanın arka kapağına tutunarak ayaklarını sürüdüler.

Rama gidenlere mendilini sallarken Elizabeth'e dönüp, "Tüm dünyayı dolaşsalar bile ayakkabılarını bu şekilde mahvetmezler," dedi. Bütün aile sabah ışığında toplanıp uzaklaşan arabayı izledi. Araba nehrin kıyısındaki ormanda kayboldu, bir süre sonra yeniden göründü; küçük bir tepeye tırmandığını, nihayet tepeyi aşınca gözden kaybolduğunu gördüler. Sonra hepsinde bir uyuşukluk oldu. Sessizce durup ne yapmaları gerektiğini düşündüler. Bir dönemin kapandığının, bir aşamanın geçildiğinin farkındaydılar. Sonunda çocuklar yavaşça uzaklaştılar.

Martha, "Köpeğimiz dün gece yavruladı," dedi ve hepsi de, aslında hiç yavrusu olmayan köpeği görmek için koştular.

En son Joseph arkasını döndü ve Thomas da onunla birlikte yürüdü. "Birkaç at daha alacağım Joe. Bütün suyun akıp gitmemesi için bostanın bir kısmını da düzleştireceğim."

Joseph başı önde, yavaş yavaş yürüyordu. "Burton'ın gidişinden ben sorumluyum."

"Hayır, değilsin. Gitmeyi kendisi istedi."

"Ağaç yüzünden. Ona taptığımı söyledi." Joseph'ın gözleri ağaca yöneldi ve birdenbire şaşkın bir halde donakaldı. "Thomas, ağaca bak!"

"Görüyorum. Ne olmuş?"

Joseph telaşla ağaca gidip dallarına baktı. "Sorun yok gibi görünüyor." Durup elini gövdesinin üstünde gezdirdi. "Çok komik. Ağaca baktığımda ters giden bir şey var gibi gelmişti. Sanırım bu sadece bir histi. Burton'ın gitmesini istemedim. Aile bölündü." Elizabeth yanlarından geçerek eve yöneldi. "Hâlâ oyun mu oynuyorsun Joseph?" dedi alayla.

Joseph elini ağaçtan çekip karısının peşinden gitti. Thomas'a, "Bir kişi eksikle işleri yoluna koymaya çalışmalıyız," dedi. "İşler yapamayacağımız kadar ağır olursa bir Meksikalı daha alırım." Eve gidip oturma odasında boş boş oturdu.

Elizabeth parmak uçlarıyla saçlarını geriye iterek yatak odasından çıktı. "Toparlanacak zamanım olmadı." Hemen Joseph'a baktı. "Burton gittiği için kendini kötü mü hissediyorsun?"

"Sanırım," dedi kocası, pek de kendinden emin olmayan bir tavırla. "Kaygılıyım ama nedenini bilmiyorum."

"Neden biraz at binmiyorsun? Yapacak bir işin yok mu?"

Joseph sabırsızca başını salladı. "İstediğim meyve ağaçlarını Nuestra Señora'ya getirecekler. Gidip almalıyım."

"Neden gitmiyorsun o halde?"

Kapıya gidip ağaca baktı. "Bilmiyorum. Gitmeye korkuyorum. Ters bir şey var sanki."

Elizabeth de yanına geldi. "Oyuna kendini çok kaptırma Joseph. Oyunun seni içine çekmesine izin verme."

Joseph omuz silkti. "Sanırım ben de öyle yapıyorum. Sana bir seferinde, ağaca bakıp hava durumunu tahmin edebildiğimi söylemiştim. Sanki toprakla benim aramda bir elçi bu ağaç. Baksana Elizabeth! Sana her şey yolunda gibi geliyor mu?"

"Senin sinirlerin bozulmuş. Ağaçta bir sorun yok. Hadi gidip meyve ağaçlarını al. Topraktan uzak kalmak iyi gelmez ağaçlara."

Joseph arabaya at koşup kasabaya gitti ama çiftlikten ayrılmayı hiç istemiyordu.

Sineklerin kışın ölmeden önce çok hareketli oldukları dönemdi. Güneş ışığını büyüleyici şekillerde kesiyor, atların kulaklarına konuyor, gözlerinin çevresinde halkalar oluşturuyorlardı. Sonbaharın sert havasıyla sabahın serin olmasına karşın, pastırma yazının güneşi toprağı hâlâ kavuruyordu. Nehir toprağın altında kaybolmuştu; geriye kalan birkaç derin su birikintisinde de siyah yılanbalıkları uyuşuk uyuşuk yüzüyor, büyük alabalıklar ağızlarıyla yüzeyi hiç korkmadan araştırıyordu.

Joseph atlarını kavruk firavuniniri yapraklarının üstünde tırıs koşturuyordu. İçindeki sıkıntı peşi sıra geliyor, ruhunu kuşatıyordu. "Belki de Burton haklıydı," diye düşündü. "Belki de bilmeden hata yapıyordum. Toprağın üzerinde bir uğursuzluk asılı. Umarım yağmurlar hemen gelir de nehir yeniden akmaya başlar."

Nehrin kuru olması Joseph'ı üzüyordu. Bu üzüntüden uzaklaşmak için, tavana kadar samanla doldurdukları ahırı ve kışa hazırlık için üstü örtülüp ağılda saklanan saman yığınlarını düşündü. Sonra, çam ormanındaki küçük derenin hâlâ mağaradan çıkarak akıp akmadığını merak etti. "Yakında gider görürüm." Çiftliğe dönmek için acele ettiğinden atları hızla sürüyordu ama varışı yine de gece yarısını buldu. Yorgun atlar, dizginleri çıkarır çıkarmaz

başlarını öne eğdiler.

Thomas ahırın girişinde bekliyordu. “Fazla hızlı gitmişsin. Birkaç saat sonra gelirsin sanıyordum.”

“Atları yerlerine götürür müsün? Şu küçük ağaçlara biraz su vereceğim.” Bir kucak dolusu fidanı alıp su deposunun yanına gitti ve çuval beziyle kaplanmış köklerini suya doyurdu. Sonra hızla meşe ağacına gitti. Korku içinde, “Ters bir şey var. Ağaçta hayat yok,” diye düşündü. Gövdesine tekrar dokundu, bir yaprak kopardı, avcunda buruşturup kokladı; her şey yolunda gibi görünüyordu.

Eve girdiğinde Elizabeth yemeğini hazırlamıştı. “Yorgun görünüyorsun canım. Erken yat bu gece.”

Joseph kaygılı gözlerle omzunun üstünden baktı. “Yemekten sonra Thomas’la konuşacağım.”

Yemeğini bitirince ahırı geçip yamaca doğru yürüdü. Gündüz güneşinin sıcaklığını hâlâ taşıyan kuru toprağa avuç içleriyle dokundu. Küçük yeşil meşelerden oluşan bir koruya yürüyerek ellerini ağaç gövdelerinin üstüne koydu; her birinden bir yaprak koparıp ezdi ve kokladı. Gittiği her yerde parmaklarıyla dokunarak toprağın ne durumda olduğunu anlamaya çalışıyordu. Dağlardan gelen soğuk, otları serinletiyordu; Joseph o gece yaban kazlarının o mevsimdeki ilk göçünü gördü.

Toprak hiçbir şey söylemedi. Kurak ama canlıydı; tek ihtiyacı, yeşil sürgünler vermesini sağlayacak yağmurdu. Gördüklerinden nihayet tatmin olarak eve döndü ve kendi ağacının altında durdu. “Korktum efendim. Havadaki bir şey beni korkuttu.” Ağacın gövdesini okşarken birdenbire kendini üşümüş ve yalnız hissetti. Zihninden bir çığlık yükseldi: “Bu ağaç ölü! Ağacımda hayat yok.” Bu kayıp duygusuyla sersemledi ve babası öldüğünde hissetmiş olması gereken üzüntü tüm benliğini kapladı. Siyah dağlar çevresini kuşattı, soğuk gri gökyüzü ve düşmanca bakan yıldızlar üstüne üstüne geldi, durduğu yeri merkez alarak tüm toprak gözünün önünde uzandı.

Hepsi de düşmandı; saldırıya hazırlanmıyorlardı ama mesafeli, sessiz ve soğuktular. Joseph ağacın dibine oturdu; koyu renkli sert gövde bile ona huzur vermiyordu. O da dünyanın geri kalanı gibi düşmanca davranıyordu ve bir dostun cansız bedeni kadar soğuk ve küçümseyiciydi.

“Şimdi ne yapacağım?” diye düşündü. “Şimdi nereye gideceğim?” Beyaz bir meteor havada parlayıp yandı. “Belki de yanıldım. Ağacın hiçbir sorunu olmayabilir.” Ayağa kalkıp eve döndü; o gece, sırf kendi yalnızlığından Elizabeth’i kollarında o kadar çok sıktı ki genç kadın acıyla bağırdı ve aynı zamanda da büyük haz aldı.

“Neden bu kadar yalnızsın canım? Bu gece neden canımı yaktın?”

“Canını yaktığımı bilmiyordum, özür dilerim. Sanırım ağacım öldü.”

“Nasıl ölür ki? Ağaçlar o kadar kolay ölmez Joseph.”

“Nasıl olduğunu bilmiyorum. Sanırım öldü.”

Elizabeth bir süre sonra uyurmuş gibi yaptı. Kocasının uyumadığını biliyordu.

Joseph şafakta yataktan kalkıp dışarı çıktı. Meşenin yaprakları biraz kırışmış ve parlaklığı kısmen kaybolmuştu. Thomas ahıra giderken kardeşini görüp yanına gitti. “Vay canına, bu ağaçta bir terslik var!” Ağacın gövdesini ve dallarını dikkatle incelerken, Joseph da kaygıyla kardeşini izledi. “Burada onu öldürecek bir şey yok,” dedi Thomas. Bir çapa alıp ağacın dibindeki toprağı kazmaya başladı. İki vuruştan sonra geri çekildi. “İşte burada Joseph.”

Joseph deliğin yanına çöktü ve gövdenin baltalandığını gördü. “Bunu ne yapmış olabilir?” diye sordu öfkeyle.

Thomas sinir içinde güldü. “Burton ağacın kabuğunu soyup kurutmak istemiş! Böylece şeytanı uzakta tutuyor.”

Joseph çıldırmış gibi elleriyle toprağı kazarak soyulmuş kabuğun tamamını ortaya çıkardı. “Bir şey yapamaz mıyız Thomas? Katran işe yarar mı?”

Thomas başını salladı. “Damarlar kesilmiş. Yapacak bir şey yok.” Bir an durdu. “Burton’ı öldüresiye dövmek dışında.” Joseph topuklarının üstüne oturdu. Artık her şey bittiği için üzerine bir sükûnet çökmüştü, karar verme yetisini tamamen kaybetmişti. “Demek ki haklı olmaktan söz ederken bunu kastediyordu.”

“Öyle galiba. Onu dövesim var. Güzel bir ağaçtı bu.”

Joseph, sanki her sözcüğü girdaplı bir sisin içinden çekip alıyormuş gibi, yavaş yavaş konuştu. “Doğru olanı yaptığından emin değildi. Hayır, emin değildi. Bunu yapmak onun doğasında olan bir şey değildi. O yüzden de acı çekecek.”

“Ona hiçbir şey yapmayacak mısın?”

“Hayır.” Sükûnet ve acı öylesine büyüktü ki göğsüne çöreklendi, böylece yalnızlıkla birleşerek aşılmaz bir çember oluşturdu. “O kendi kendisini cezalandıracak. Ben ceza vermeyeceğim.” Hâlâ yeşil ama ölü olan ağacını seyretti. Uzun süre sonra başını çevirip tepedeki çam ormanına baktı. “En kısa zamanda oraya gitmeliyim,” diye düşündü. “Oranın güzelliğine ve gücüne ihtiyacım var.”

21

Sonbaharın bitimine yakın, soğuk hava vadiyi sardı ve yüksek gri bulutlar günlerce havada kaldı. Elizabeth, yaklaşmakta olan kışın altın rengi hüznünü hissediyordu ama fırtınaların yarattığı heyecan eksikti. Meşe ağacına bakmak için sık sık verandaya çıkıyordu. Yaprakları artık soluk kahverengiydi ve yağmurun toprağa düşmesini bekliyordu. Joseph artık ağaca hiç bakmıyordu. Ağaçtaki yaşam sona erince, Joseph'ın içindeki duygular da ölmüştü. Genellikle yamaçlardaki çıtır çıtır otların üstünde dolaşıyordu. Şapka takmıyor, kot pantolon, gömlek ve siyah bir yelekle çıkıyordu. Sık sık gri bulutlara bakıp havayı kokluyor, ama içini rahatlatacak hiçbir şey bulamıyordu. Thomas'a, "Bu bulutlarda yağmur yok," dedi. "Okyanustan gelen yüksek bir sis bu."

Thomas ilkbaharda iki yavru şahin yakalamıştı; onlar için gözbağı yapıyor ve gökyüzünde ıslık çalarak uçan yaban ördeklerini avlamak üzere eğitmek için hazırlıyordu. "Zamanı değil Joseph. Biliyorum, geçen yıl yağmurlar erken bastırmıştı ama Noel'den önce pek yağmur yağmamasının burada alışılmış bir durum olduğunu duydum."

Joseph eğilip bir avuç kuru toz aldı ve parmaklarının arasından savurdu. "Çok yağmur yağması gerek. Yaz, derinlerdeki suları bile tüketti. Kuyudaki suyun ne kadar alçaldığını fark ettin mi? Nehirdeki çukurlar bile kurudu."

"Ölü yılanbalıklarının kokusunu aldım. Bak! Bu küçük deri gözbağını şahinin başına takacağım, böylece onu ava çıkarıncaya kadar hiçbir şey görmeyecek. Ördek vurmaktan daha iyi bir yöntem." Deri gözbağını şahine takarken, hayvan Thomas'ın elindeki kalın eldivenleri gagalayıp parçaladı.

Kasım ayı da yağmursuz geçince Joseph kaygıdan suskunlaştı. Kaynaklara gidip kuruduklarını gördü; çok derin çukurlar kazdı ama nemli toprağa ulaşamadı. Otlar tükendikçe tepelerin rengi de griye dönüyor, beyaz taşlar ortaya çıkıyor ve ışığı yansıtıyordu. Aralık ayının ortasında bulutlar dağıldı. Güneş çevreyi ısıtmaya başladı ve vadiye sanki yaz mevsimi geldi.

Elizabeth kaygının Joseph'ı günden güne nasıl erittiğini, kocasının gözlerinin süzüldüğünü ve yüzünün solduğunu görüyordu. Onu meşgul edecek işler bulmaya çalışıyordu. Yeni bir dolaba, çamaşır iplerine ihtiyaç vardı; bebek için mama sandalyesi yapmanın zamanı gelmişti. Joseph hemen işe koyuluyor ve Elizabeth başka işler düşünmeye fırsat bulamadan her şeyi tamamlıyordu. Bir seferinde kocasını erzak almak için kasabaya gönderdi; Joseph döndüğünde atı terden sırılsıklam ve nefes nefeseydi.

"Neden bu kadar hızlı döndün?"

"Bilmiyorum. Uzaklaşmaktan korkuyorum. Kötü şeyler olabilir." Kurak yılların geldiği korkusu içinde gitgide büyüyordu. Tozlu hava ve barometrenin yüksek basınç göstermesi de içini sıkıyordu. Çiftlikteki herkes nezle olmuştu. Çocuklar bütün gün burunlarını çekiyorlardı. Elizabeth fena öksürüyordu; asla hastalanmayan Thomas bile geceleri siyah bir çoraptan yapılmış soğuk kompresi boynuna bağlıyordu. Ama Joseph gitgide zayıflıyor ve kötüleşiyordu. Boyun ve çene kaslarının üstünde incecik bir esmer deri tabakası kalmıştı. Elleri hiç boş durmuyor, ya sopa parçalarıyla veya bir çakıyla oynuyor ya da sürekli sakalını sıvazlayarak düzeltiyor, uçlarını yukarı kıvırıyordu.

Toprağına bakıyor ve ölmekte olduğunu görüyordu. Soluk renkli tepeler ve tarlalar, tozlu ve gri adaçayları, çıplak taşlar onu korkutuyordu. Tepelerde değişmeyen tek şey, karaçam ormanıydı. Her zamanki gibi en tepede kara kara düşünüyordu.

Elizabeth evle meşguldü. Alice, kocası günün birinde dönecek olan mutsuz kadın rolüne uygun olarak Nuestra Señora'daki baba evine dönmüştü. Bu durumu ağırbaşlılıkla karşılıyordu; herkes annesine Alice'in direncini ve ağırbaşlı yasını övüyordu. Genç kadın her güne, sanki Juanito akşama dönecekmiş gibi başlıyordu.

Yardımcısının gidişiyle Elizabeth'in yükü artmıştı. Günleri bebeğe bakmak, çamaşır yıkamak ve yemek yapmakla geçiyordu. Evlenmeden önceki günlerini belli belirsiz ve epeyce iğrenerek anımsıyordu. Akşamları Joseph'ın yanında otururken, bebek doğmadan önce kocasıyla kurduğu güzel iletişimi canlandırmaya çalışıyordu. Küçük bir kızken Monterey'de yaşadıklarını ona anlatmayı seviyordu; oysa bunların hiçbiri Elizabeth'e artık gerçekten olmuş gibi gelmiyordu. Joseph, sobanın küçük pencerelerinden görünen küçük kıvılcımlara mutsuz bir ifadeyle bakarken, Elizabeth konuşuyordu.

"Bir köpeğim vardı. Adı Camille'di. Dünyanın en güzel isminin bu olduğunu düşünürdüm. Adı Camille olan bir arkadaşım vardı ve tam ismi gibiydi. Kamelyanın yumuşaklığına benzer bir cildi vardı; bu yüzden köpeğime onun adını verdim ve kız bana çok sinirlendi." Tarpey'nin, başkasının toprağına yerleşen birini vurduğunu ve balık tablalarının üstündeki bir ağaç dalına asıldığını; Joe Burnu'ndaki deniz fenerine göz kulak olan zayıf, aksi kadını anlattı. Joseph karısının yumuşak sesini duymayı seviyor ama genellikle anlattıklarını dinlemiyor, bunun yerine elini tutup parmak uçlarıyla her noktasını keşfediyordu.

Bazen Elizabeth kocasının korkularından söz etmeye çalışıyordu. "Yağmur için endişelenme. Yağacak. Bu yıl çok su olmasa bile, gelecek yıl olacak. Bu toprakları tanıyorum canım."

"Ama çok yağmur lazım. Hemen başlamazsa çok geç olacak. Yağmurlar takvimin gerisinde kalacak."

Bir akşam Elizabeth, "Yeniden ata binmek istiyorum sanırım," dedi. "Rama artık binebileceğimi söylüyor. Benimle gelir misin canım?"

"Elbette. Azar azar başlarız. O zaman canın yanmaz."

"Çam ormanına gitmek istiyorum. Çam kokusu iyi gelecektir."

Joseph yavaşça karısına döndü. "Ben de oraya gitmeyi düşünüyordum. Düzlükte bir kaynak var. Bütün sular gibi onun da kuruyup kurumadığını merak ediyorum." Çam ormanının ortasındaki çemberi düşününce gözleri parladı. Son gördüğünde kaya yemyeşildi. "Derin bir kaynak olmalı. Kuruduğunu sanmıyorum.

"Benim gitmek için başka nedenlerim var," diye güldü Elizabeth. "Sanırım sana bundan söz etmiştim. Hamileyken bir gün Thomas'ı kandırıp çam ormanına gittim. Büyük kayanın ve kaynağın olduğu alana vardım." Neler olduğunu tam olarak anımsamaya çalışırken kaşlarını çattı. "Tabii ki olanların tek nedeni içinde bulunduğum durumdu. Aşırı hassastım."

Başını kaldırdığında Joseph'ın kendisine merakla baktığını gördü. "Evet?" dedi kocası. "Anlatsana."

"Şey, dediğim gibi, durumumdan kaynaklanıyordu. Hamileyken küçük şeyler bile büyük gibi görünüyordu. İç kısma giden yolu bulamadım. Çalıların arasından geçip daire şeklindeki merkeze geldim. Çok sessizdi Joseph, o güne dek görmediğim kadar sessizdi. Kayanın önünde oturdum, çünkü orası huzur dolu gibiydi. İhtiyacım olan bir şeyi bana veriyordu sanki." Anlatırken aynı duyguyu tekrar yaşıyordu. Saçlarını kulaklarının arkasına itti ve büyümüş gözleri uzaklara daldı. "Ve kayayı çok sevdim. Açıklaması zor. Kayayı senden, bebekten ya da kendimden daha çok sevdim. Bunu söylemek daha da zor, orada otururken kayayla bütünleştim. Küçük dere benden çıkıyordu, ben kayaydım ve kaya da... Bilemiyorum. Kaya, dünyadaki en güçlü, en güzel şeydi." Tedirgin bir tavırla odaya baktı. Parmakları eteğiyle oynuyordu. Şaka olarak söylediği şey, yine üzerinde bir baskı yaratıyordu.

Joseph karısının titreyen elini alıp parmaklarını tuttu. "Anlat bana," diye kibarca ısrar etti.

"Uzunca bir süre orada kalmış olmalıyım, çünkü güneş yer değiştirmişti, ama bana her şey bir anda olup bitti gibi geldi. Sonra orasıyla ilgili

hislerim değişti. Kötülük doldu." Bu anının etkisiyle sesi boğuklaştı. "Orada kötü bir şey vardı, beni yok etmek isteyen bir şey. Kaçtım. O büyük şekilsiz kayanın beni kovaladığını düşündüm. Dışarı çıktığımda dua ettim. Uzun bir süre dua ettim."

Joseph'ın parlak gözleri Elizabeth'in gözlerini delip geçiyordu. "Neden tekrar gitmek istiyorsun?"

"Anlamıyor musun?" dedi Elizabeth heyecanla. "Hepsinin nedeni hamileliğimdi. Ama birkaç kez rüyama girdi ve sık sık da aklıma geliyor. Şimdi iyileştiğime göre yine gitmek ve onun sadece yosunla kaplı yaşlı bir kaya olduğunu görmek istiyorum. O zaman rüyama girmeyecek. O zaman beni tehdit etmeyi bırakacak. Ona dokunmak istiyorum. Beni korkuttuğu için ona hakaret etmek istiyorum." Parmaklarını Joseph'ın elinden kurtarıp acısını azaltmak için ovuşturdu. "Elimi acıttın canım. Sen de mi korkuyorsun oradan?"

"Hayır. Korkmuyorum. Seni oraya götüreceğim." Juanito'nun kayanın önüne oturan hamile Kızılderililerle ve ormanda yaşayan yaşlılarla ilgili anlattıklarını karısına söyleyip söylemeyeceğini düşünürken sessizleşti. "Bu onu korkutabilir," diye düşündü. "Oradan korkmayı bırakması daha iyi." Sobayı açıp içine bir kucak dolusu odun attı ve alevlerin gürlemesi için kapağı dik tuttu. "Ne zaman gitmek istersin?"

"Herhangi bir zaman olabilir. Yarın hava güzel olursa heybesine yiyecek koyarız. Rama bebeğe bakar. Biz de piknik yaparız." Heyecanlıydı. "Buraya geldiğimden beri hiç piknik yapmadık. Daha çok sevdiğim hiçbir şey yok. Evdeyken öğle yemeklerimizi alıp Huckleberry Tepesi'ne gider, yemeğimizi yedikten sonra annemle birlikte kovalar dolusu dut toplardık."

"Yarın gideriz. Şimdi çıkıp ahıra bakmam gerek canım."

Elizabeth kocasının odadan çıkışını izlerken, kendisinden bir şey gizlediğini çok iyi biliyordu. "Büyük olasılıkla yağmur kaygısıdır," diye düşündü. Alışkanlıkla barometreye baktı ve ibrenin yüksekte olduğunu gördü.

Joseph verandadan indi. Meşe ağacına yaklaşınca öldüğünü gördü. "Keşke canlı olsaydı," diye düşündü. "O zaman ne yapacağımı bilirdim. Artık akıl danışacağım hiç kimse yok." Thomas'ı bulma umuduyla ahıra girdi ama her yer karanlıktı ve arkalarından geçtiği atlar hırçınca soludular. "Bu yıl hayvanlar için bol saman var." Bunu bilmek içini rahatlattı.

Dışarı çıkıp avluyu geçtiğinde gökyüzü pusluydu. Ayın çevresinde solgun bir halka gördüğünü sandı ama halka öylesine soluktu ki emin olamadı.

Ertesi sabah güneş doğmadan ahıra gidip iki atı tımar etti, son süs olarak da toynaklarını siyaha boyayıp tüylerini yağla ovdu.

O bu işlerle uğraşırken Thomas geldi. "Epey titizleniyorsun. Kasabaya mı?"

Joseph, atların tüyleri maden gibi parlayıncaya kadar yağladı hayvanları. "Elizabeth'i gezmeye götürüyorum. Uzun zamandır ata binmiyordu."

Thomas elini atlardan birinin pırıl pırıl parlayan arkasına sürdü. "Keşke ben de gelebilsem ama yapacak işlerim var. Çukur kazmak için adamları nehir yatağına götüreceğim. Yakında hayvanlar için su bulmakta sıkıntı çekeceğiz."

Joseph elindeki işi bırakıp kaygıyla Thomas'a baktı. "Biliyorum. Ama nehir yatağının altında su olmalı. Birkaç metre kazmak gerek."

"Yakında yağmur yağar Joseph. Umarım yağar. Toz yutmaktan bıktım."

Güneş, sıcaklığını emen ve ışığını solduran ince bir bulut tabakasının ardında doğdu. Tepelerden gelen soğuk ve sürekli bir rüzgâr, tozları havalandırıyor ağaçlardan düşen sarı yaprakları uçuruyordu. Toprağı süpüren, sabit hızda, çok az ses çıkaran yalnız bir rüzgârdı.

Joseph kahvaltıdan sonra atları dışarı çıkardı; Elizabeth de pantolon eteği ve yüksek topuklu çizmeleriyle evden çıktı; elinde bir yemek sepeti vardı.

Joseph, "Kalın bir şeyler al üstüne," diye karısını uyardı.

Elizabeth gökyüzüne baktı. "Nihayet kış geldi, değil mi Joseph? Güneş ısıtmıyor artık."

Kocası ata binmesine yardım etti. Eyere oturmanın keyfiyle Elizabeth bir kahkaha atıp eyer kaşının tepesini okşadı. "Tekrar ata binmek güzel. İlk önce nereye gidiyoruz?"

Joseph, çamların yukarısında doğudaki sırtta bulunan küçük bir zirveyi gösterdi. "Oraya çıkarsak Puerto Suelo geçidini ve ötesindeki okyanusu görebiliriz. Servilerin tepesini de görebiliriz."

"Atın hareketini hissetmek güzel. Özlemişim de haberim yokmuş."

Atların toynaklarının çıkardığı beyaz tozlar onlar geçtikten sonra da havada kalıyor, arkalarında tren dumanı gibi bir hat oluşturuyordu. Cılız otların arasından geçip hafif eğimli yamacı çıktılar; suyollarında ise çevik hareketlerle attan inip sonra tekrar bindiler.

Elizabeth, "Geçen yıl suyollarının sularla nasıl dolup taştığını anımsıyor musun? Yakında yine öyle olacak," dedi.

Uzaklardaki bir tepenin yamacında, yavaş ve pisboğaz akbabaların neredeyse tümüyle kapladığı bir inek leşi gördüler. "Umarım rüzgâr bunun kokusunu bize getirmez Joseph."

Genç adam gözlerini diğer tarafa çevirdi. "Etin bozulmasına fırsat vermiyorlar. Ölmekte olan bir hayvanın çevresinde halka olup ölüm anını beklediklerini görmüştüm. O anı biliyorlar."

Tepe dikleşti ve artık karanlık, susuz ve yapraksız kalıp çıtırdayan adaçaylarının arasına girdiler. Sürgünler öylesine kırılgandı ki cansız gibi görünüyorlardı. Bir saat sonra tepeye vardılar ve tıpkı düşündükleri gibi, geçidin ötesinde üçgen biçiminde uzanan okyanusu gördüler. Su mavi değil, çelik grisiydi ve ufukta karanlık sis kümeleri sanki surlar gibi uzanıyordu.

"Atları bağla Joseph. Biraz oturalım. Okyanusu çok uzun zamandır görmüyorum. Bazen geceleri uyanıp dalgaların, deniz fenerindeki sis sireninin Çin Burnu'nun açıklarındaki çanlı şamandıranın sesini arıyor kulaklarım. Ve bazen duyuyorum da Joseph. Herhalde içime iyice yer etmişler. Bazen duyabiliyorum. Sabah erkenden, hava durgunken dalgalara çarpan balıkçı teknelerini ve tekneden tekneye seslenen balıkçıların seslerini duyardım."

Joseph başını çevirdi. "Bunları hiç yaşamadığım için özleyemem." Elizabeth'in bu anlattıkları ona biraz ters geliyordu.

Elizabeth derin derin içini çekti. "Kafamda bu sesleri duyunca evi özlüyorum Joseph. Bu vadi beni kapana kıstırıyor ve buradan asla kaçamayacağımı, dalgaları ya da çanlı şamandırayı tekrar duyamayacağımı, rüzgârda savrulan martıları göremeyeceğimi hissediyorum."

Kocası yumuşak bir sesle, "İstediğin zaman ziyarete gidebilirsin," dedi. "Sonra gelip seni alırım."

Ama kadın başını salladı. "Asla aynı olmayacak. Eskiden Noel'de ne kadar heyecanlanırdım ama sonra bir daha hiç öyle olmadı."

Joseph başını kaldırıp rüzgârı kokladı. "Tuz kokusunu alabiliyorum. Seni buraya getirmemeliydim Elizabeth. Üzdüm seni."

"Ama bu güzel bir üzüntü canım. Zevkli bir üzüntü. Sular alçaldığında göletlerin sabah erken saatte nasıl ışıl ışıl ve nemli olduğunu, yengeçlerin kayaların arasında dolaştığını, yuvarlak taşların altında kayan küçük yılanbalıklarını anımsıyorum. Joseph, öğle yemeğini şimdi yesek olmaz mı?"

"Öğle saati yaklaşmadı bile. Acıktın mı?"

Elizabeth gülümseyerek, "Pikniklerde hep aç olurum," dedi. "Annemle Huckleberry Tepesi'ne giderken bazen henüz evin menzilinden bile çıkmadan yemeye başladığımız olurdu. Burada yemek hoşuma gider."

Joseph atların yanına gitti ve eyer kolanlarını açıp heybeleri getirdi. Kocaman sandviçlerini iştahla yerken geçide ve ötesindeki öfkeli okyanusa uzun uzun baktılar. Elizabeth, "Bulutlar yaklaşıyor gibi," dedi. "Belki bu gece yağmur yağar."

"Bu sadece sis Elizabeth. Bu yıl hep sisli geçiyor. Toprak beyaza dönüyor. Görüyor musun? Kahverengi yok oluyor."

Elizabeth sandviçini yerken sürekli denize bakıyordu. “O kadar çok şey anımsıyorum ki... Atış alanındaki ördekler gibi aniden aklıma geliveriyorlar. Şimdi de İtalyanların sular alçaldığında ellerinde büyük ekmek dilimleriyle kayalara çıktığını anımsadım. Denizkestanelerini açıp içindekini ekmeğe sürerlerdi. Erkekler tatlı, dişiler ekşi olurdu. Denizkestanelerinden söz ediyorum elbette, İtalyanlardan değil.” Sandviçleri sardığı kâğıtları buruşturup heybeye geri koydu. “Artık gidelim canım. Uzun süre kalmanın faydası yok.”

Bulutların hiç hareket etmemesine karşın güneşin çevresindeki sis yoğunlaşıyor, rüzgârsa serinliyordu. Joseph’la Elizabeth atlarını yamaçtan aşağı indirdiler. “Çam ormanına gitmeyi hâlâ istiyor musun?” diye sordu Joseph.

“Elbette. Gezimizin asıl amacı o. Kayanın canını yakacağım.” Elizabeth konuşurken bir şahin pençelerini yumruk yaparak aniden ortaya çıktı. Bir e sesi duydular ve bir saniye içinde şahin, pençelerinde çığlık atan bir tavşanla yeniden havalandı. Elizabeth dizginleri bırakıp ses duyulmaz oluncaya kadar elleriyle kulaklarını tıkadı. Dudakları titriyordu. “Bir şey yok; bunu biliyorum. Ama bunu görmekten de nefret ediyorum.”

“Hamleyi yapamamış. İlk darbede kurbanının boynunu kırmalıydı ama kaçırmış.” Şahinin çam ormanına doğru uçarak gözden kayboluşunu izlediler.

Çok mesafe yoktu; uzun bir yamaçtan indiler, sonra tepe boyunca gittiler ve sonunda düzlüğü çevreleyen ağaçlara ulaştılar. Joseph dizgini çekti. “Atları buraya bırakıp yaya devam edelim.” Yürümeye başladıklarında Joseph aceleyle küçük dereye gitti. “Kurumamış. Bir parmak bile alçalmamış.”

Elizabeth de gelip kocasının yanında durdu. “Kendini daha iyi hissediyor musun Joseph?”

Karısının sözlerinde hafif bir alay sezen Joseph hemen dönüp ona baktı ama yüzünde küçümseyici bir ifade yoktu. “Uzun zamandır gördüğüm ilk akarsu. Sanki bu dere akarken bölgenin geri kalanı ölmemiş gibi. Burası sanki hâlâ kan pompalayan bir damar.”

“Saçma. Sen sık sık yağmur yağan bir yerden geliyorsun. Gökyüzünün nasıl karardığına baksana Joseph. Yağmur yağarsa hiç şaşmam.”

Joseph havaya baktı. “Bu sadece sis. Ama yakında hava soğur. Gel, içeri girelim.”

Düzlük her zamanki gibi sessizdi ve kaya hâlâ yeşildi. Elizabeth sessizliği bölmek için yüksek sesle konuştu. “Gördün mü? Hamilelikten dolayı korktuğumdan emindim zaten.”

“Derinlerdeki bir kaynak hâlâ akıyor olmalı. Kaya da yosunlardan su emmek için gözeneklidir herhalde.”

Elizabeth eğilip içinden derenin çıktığı karanlık mağaraya baktı. “İçeride bir şey yok. Sadece kayanın içinde derin bir oyuk ve ıslak toprak kokusu var.” Doğrulup kayanın yosunla kabarmış yanlarını okşadı. “Çok güzel bir yosun Joseph. Baksana, ne kadar derin.” Bir avuç dolusu yosun koparıp nemli, siyah köklerini görmesi için Joseph’a uzattı. Sonra kayaya, “Bir daha asla seninle ilgili düşler görmeyeceğim,” dedi. Gökyüzü koyu griydi ve güneş yok olmuştu.

Joseph titreyerek arkasını döndü. “Hadi gidelim canım. Soğuk hava geliyor.” Patikaya yöneldi.

Elizabeth hâlâ kayanın yanındaydı. “Sersem olduğumu düşünüyorsun, öyle değil mi Joseph? Kayanın üstüne çıkıp onu evcilleştireceğim.” Topuğunu yosunlu kayanın dik kısmına sapladı, bir adım atarak kendini yukarı çekti, sonra bir adım daha attı.

Joseph döndü. “Dikkat et de kayma,” diye seslendi.

Topuğu üçüncü adım için kayaya bastı. Sonra yosun biraz sıyrıldı. Elizabeth elleriyle yosuna tutundu ama yosunlar koptu. Joseph karısının başının küçük bir yay çizerek yere çarptığını gördü. Ona doğru koşarken, Elizabeth yavaşça yana döndü. Bütün bedeni bir saniyeliğine titredi, sonra gevşedi. Joseph kısa bir an karısının başında kalakaldıktan sonra kaynağa koşup avuçlarını suyla doldurdu. Ama Elizabeth’in yanına gittiğinde suyu yere bırakıverdi, çünkü boynunun şeklini ve yanaklarına sızan griliği görmüştü. Hissiz bir halde yere, karısının yanına oturdu. Alışkın bir hareketle elini alıp, çam iğneleriyle dolu kıvrık parmaklarını açtı. Nabzını aradı ama bulamadı. Sanki uyandırmaktan korkarmış gibi, yavaşça elini yere koydu. Yüksek sesle, “Ne olduğunu bilmiyorum,” dedi. Buz gibi bir soğuk içini kaplıyordu. “Onu çevirmeliyim,” diye düşündü. “Onu eve götürmeliyim.” Karısının topuklarının kısacık bir an önce bastığı kayanın üstünde bıraktığı siyah izlere baktı. “Çok sade, çok kolay, çok kısa oldu,” dedi yüksek sesle. “Çok hızlıydı.” Olanları kavrayamadığının farkındaydı. Anlamaya çalıştı. “Yaşamı oluşturan bütün öyküler, bütün olaylar bir saniye içinde durdu. Görüşler durdu, hissetme yetisi, hepsi anlamsızca durdu.” Ne olduğunu kendi kendisine anlatmak istiyordu, çünkü üstüne bir dinginliğin çökmekte olduğunu hissediyordu. Dünyadan kopup üzüntü ya da öfke hissedemez hale gelmeden önce kendi acısıyla oturup ağlamak istiyordu. Başına küçük, soğuk damlalar inmeye başladı. Başını kaldırınca yağmurun çiselediğini gördü. Damlalar Elizabeth’in yanaklarına düştü, saçlarının arasında parıldadı. Joseph sakinleşiyordu. “Hoşça kal Elizabeth,” dedi. Henüz cümlesini tamamlamamıştı ki bağlantısı kesildi ve hissizleşti. Paltosunu çıkarıp karısının üstüne örttü. “İletişim kurmak için tek fırsatım buydu. O da gitti.”

Hızlanan yağmur, düzlükteki tozları sıçratıyordu. Joseph, derenin açıklıktan geçip çalılıkların arasında kaybolurken çıkardığı hafif fısıltıyı duydu. Hâlâ Elizabeth’in cesedinin yanında oturuyor, kıpırdamak istemiyor, sükûnetine sarınıyordu. Aniden kalkıp çekingen bir tavırla kayaya dokundu ve üstündeki düzlüğe baktı. Yağmurla birlikte yaşamın kıpırtıları da gelmişti. Joseph, sanki dinlermiş gibi başını kaldırdı, sonra şefkatle kayayı okşadı. “Artık iki kişisiniz burada. Artık nereye gelmem gerektiğini biliyorum.”

Yüzü ve sakalları ıslanmıştı. Yağmur gömleğinin açık yakasından içeri giriyordu. Eğilip cesedi kollarına aldı ve sarkan başını omzuna yasladı. Yoldan geçip açıklığa çıktı.

Doğuda, her iki ucu tepelere yaslanmış, solgun bir gökkuşağı vardı. Joseph boşta kalan atı kendilerini takip etmesi için çözdü. Atına tırmanırken yükü omzuna attı, sonra bu gevşek bohçayı eyerin ön kısmına yerleştirdi. Güneş çıktı ve aşağıdaki çiftlik binalarının camlarından yansıdı. Yağmur durmuş, bulutlar yine okyanusa doğru çekilmişti. Joseph, denizkestanelerini ekmeğe süren İtalyanları anımsadı. Sonra aklına Elizabeth’in çok uzun zaman önce söyledikleri geldi. “Homeros’un İsa’dan dokuz yüz yıl önce yaşadığı sanılıyor.” Kendi kendine defalarca tekrarladı. “İsa’dan önce, İsa’dan önce. Sevgili dünya, sevgili toprak! Rama çok üzülecek. Bilemezdi. Bütün güçler toplanır, buluşur, tek ve güçlü olur. Ben bile buna katılacağım.” Kolunu dinlendirmek için bohçayı diğer koluna aktardı. Kayayı ne kadar sevdiğini, ondan ne kadar nefret ettiğini biliyordu. Yorgunluktan gözkapakları yarı kapalıydı. “Evet, Rama üzülecek. Bebeğe bakmama yardım etmesi gerekecek.”

Thomas, Joseph’ı karşılamak için avluya çıktı. Önce bir soru sordu, sonra Joseph’ın yüzünün ne kadar gergin ve gri olduğunu görünce sessizce yaklaşıp cesedi almak için kollarını uzattı. Joseph bitkin bir halde atından indi, boştaki atı tutup ahır çitine bağladı. Thomas hâlâ kucağında cesetle birlikte sessizce bekliyordu.

“Ayağı kaydı ve düştü,” dedi Joseph ifadesiz bir sesle. “Hafif bir düşüştü. Sanırım boynu kırıldı.” Bohçayı geri almak için kollarını uzattı. “Çam ormanındaki kayaya tırmanmaya çalıştı. Yosun soyuldu. Hafif bir düşüştü. Görsen inanamazdın. İlk başta sadece bayıldığını düşündüm. Öldüğünü görmeden önce su getirdim ona.”

“Sakin ol!” dedi Thomas sert bir sesle. “Şimdi bundan söz etme.” Ve cesedi ona vermedi. “Git Joseph, ben ilgilenirim. Atını alıp dolaş. Nuestra Señora’ya gidip sarhoş ol.”

Joseph bu emre uydu. “Nehir kıyısında yürüyeceğim. Bugün su buldunuz mu?”

“Hayır.”

Thomas arkasına dönüp, kucağında Elizabeth’in cesediyle evine girdi. Hatırladığı kadarıyla ilk kez ağlıyordu. Joseph, merdivenlerden çıkıncaya

kadar kardeşini izledi, sonra hızla, neredeyse koşar adım uzaklaştı. Kurumuş nehre geldi, yumuşak, pürüzsüz taşların üstünden hızla geçti. Puerto Suelo'nun ağzında güneş batıyordu; az da olsa yağmur getiren bulutlar doğuda kırmızı duvarlar gibi birikmiş, toprağa kırmızı ışık yansıtmaya başlamış, yapraksız ağaçların rengini mora çevirmişti. Joseph nehre koştu. "Derin bir gölcük vardı," diye düşündü. "Hepsi kurumuş olamaz, çok derindi." Nehir yatağının yukarısına doğru en az bir buçuk mil gitti ve sonunda, derin, kahverengi ve kötü kokulu gölcüğü buldu.

Akşam karanlığında, yavaş kıvrımlarla yüzen büyük siyah yılanbalıklarını görebiliyordu. Gölcüğün iki yanı, yuvarlak, pürüzsüz kayalarla çevriliydi. Bereketli zamanlarda buradan küçük bir şelale akıyordu. Üçüncü yanda, hayvan izleriyle dolmuş bir kumluk vardı; zarif geyik boynuzları, aslan tabanları, rakunların küçük patileri, hepsinin üstünde de yabandomuzlarının çamurlu toynak izleri... Joseph, suyun aşındırdığı kayalardan birinin üstüne oturdu ve bir dizini çekerek kollarıyla sardı. Soğuğu hissetmemesine karşın hafifçe titredi. Gölcüğe bakarken, bütün gün, tek bir gün değil de ayrı bir dönemmiş gibi gözünün önünden geçti. Daha önce gördüğünü bilmediği küçük el hareketlerini anımsadı. Elizabeth'in sözlerini hatırladı; tonlamalar o kadar doğru, vurgular o kadar kusursuzdu ki bu sözleri gerçekten tekrar duyduğunu sandı. Sözler kulaklarında çınladı.

"işte fırtına bu," diye düşündü. "Bu, bildiğim şeyin başlangıcı. Bir döngü var; sabit, hızlı ve değişmez, tıpkı bir çark gibi." Yorgun zihnine bir fikir geldi: Gölcüğe dikkatle bakıp zihnini bütün karışık resimlerden temizlerse, döngüyü anlayabilirdi belki.

Çalılardan keskin bir homurtu duyuldu. Joseph odağını kaybetti ve sahile baktı. Beş zayıf yabandomuzu ve büyük kıvrık boynuzlu bir erkek domuz düzlüğe çıkıp suya yaklaştı. Dikkatle su içtikten sonra gürültüyle suya girerek yılanbalıklarını yakaladılar; bu yapışkan balıklar ağızlarının içinde kıvranıp savaşırken onları yediler. İki domuz aynı yılanbalığını yakalamıştı; öfke içinde bağrışırlarken yılanbalığı ikiye ayrıldı, domuzlar kendi paylarına düşeni yediler. Yine kumsala dönüp su içtiklerinde neredeyse gece olmuştu. Aniden sarı bir ışık parladı. Domuzlardan biri, öfkeli bir ışık huzmesinin altında kaldı. Bir kemik sesi ve tiz bir çığlık duyuldu; ince, zarif aslan çevresine bakıp erkek domuzdan kaçarken ışık huzmesi kıvrıldı. Erkek domuz, leşe baktı, sonra aceleyle dönüp diğer dört domuzu çalılıkların içine götürdü. Joseph ayağa kalkınca aslan kuyruğunu sallayarak onu izledi. Joseph yüksek sesle konuştu: "Keşke seni vurabilseydim. O zaman bir son ve yeni bir başlangıç olurdu. Ama silahım yok. Gidip yemeğini ye." Kayadan inip ağaçlara doğru yürüdü. "Gölcük kuruduğunda hayvanlar ölecek," diye düşündü. "Ya da tepenin diğer tarafına giderler belki." Ağır ağır çiftliğe döndü; aslında gitmek istemiyordu ama gece dışarıda olmak onu biraz ürkütmüştü. Toprakla yeni bir bağ kurduğunu ve arazisinin artık kendisine daha yakın olduğunu düşündü.

Ahırın arkasındaki kulübede ışık yanıyor ve çekiç sesi geliyordu. Joseph kapıya yaklaşınca Thomas'ın tabut yaptığını gördü ve içeri girdi. "Yeterince büyük değil sanki."

Thomas kardeşine bakmadı. "Ölçtüm. Tam gelecek."

"Bir aslan gördüm Thomas. Bir yabandomuzunu öldürüşünü gördüm. Çok vakit geçirmeden köpekleri alıp onu öldürsen iyi olur. Yoksa buzağıları yer." Aceleyle devam etti: "Tom, Benjy öldüğünde konuşmuştuk seninle. Bir yeri yuva yapmak için mezarların olması gerekir demiştik. Bu doğru. Bizi de toprağın bir parçası haline getiriyor. Bunda müthiş bir gerçeklik var."

Thomas işini bırakmadan başını salladı. "Biliyorum. Jose ve Manuel sabah mezarı kazacak. Kendi ölülerimizin mezarını kazmak istemiyorum."

Joseph, kulübeden çıkma isteğiyle arkasına döndü. "Yeterince büyük olduğundan emin misin?"

"Elbette, ölçtüm."

"Tom, çevresine çit çekme. Toprağa batıp olabildiğince çabuk yok olmasını istiyorum." Sonra hızla uzaklaştı. Avluda, tembihlenmiş çocukların fısıltılarını duydu.

"İşte geliyor," dedi Martha. "Hiçbir şey söylemeyeceksiniz."

Joseph karanlık evine gidip lambaları ve sobayı yaktı. Elizabeth'in kurduğu saat hâlâ çalışıyor, içindeki yay da karısının elinin gücünü taşıyordu; soba siperliğinin üstünde kurumaya bıraktığı yün çoraplar hâlâ nemliydi. Bunlar Elizabeth'in henüz ölmemiş önemli parçalarıydı. Joseph ağır ağır bunları düşündü... Yaşam kolayca yok olmuyordu. İnsan, yaptığı değişiklikler ölmeden ölmüyordu. Yaşamın tek kanıtı, yaratılan etkilerdi. Hüzünlü bir anı bile kalsa geriye, insan kopmuş, ölmüş olmuyordu. "Bir insanın ölmesi uzun, yavaş bir süreç," diye düşündü. "İnek kesiyoruz, eti yendiği anda inek de ölmüş oluyor. Ama bir insanın yaşamı ancak durgun sudaki hareketler ölünce ölüyor, küçük dalgalar halinde yayılarak yeniden durgunlaşıyor." Sandalyesine yaslanıp lambanın alevi küçücük mavi bir ışığa dönüşünceye kadar fitili kıstı. Rahatlayıp düşüncelerini tekrar yönlendirmeye çalıştı ama çok dağılmış, yüzlerce farklı yöne gitmişlerdi; dikkatini kaybetmişti. Tonlarla, hareketlerle, renklerle, yavaş bir ritimle düşündü. Kamburlaşmış bedenine, kıvrık kollarına, kucağında duran ellerine baktı.

Boyutlar değişti.

Uzun bir kavis yapan bir dağ sırasının ucunda beş küçük sıradağ vardı ve aralarında dar vadiler bulunuyordu. Dikkatle bakınca, vadilerde kasabaların olduğu görülüyordu. Uzun ve kavisli dağ sırası siyah adaçaylarıyla kaplıydı; vadilerin ucunda ise millerce uzunlukta, koyu renkli, işlenebilir toprak vardı ve bu topraklar sonunda dipsiz uçurumlara açılıyordu. Güzel tarlalar vardı; evler ve insanlar öylesine küçüktü ki zar zor seçiliyordu. Dağ sıralarına ve vadilere tepeden bakan çok büyük bir dağın üzerinde dünyanın beyni ve dünyanın bedenine yukarıdan bakan gözler duruyordu. Beyin, bedenindeki yaşamı anlayamıyordu. Öfkeli bir depremle yaşamı, kasabaları, tarlalardaki küçük evleri yıkabileceğinin belli belirsiz bilinciyle, hareketsiz duruyordu. Beyin uyuşuk, dağlar hareketsiz, tarlalarsa uçuruma uzanan yuvarlak tepelerin üzerinde huzurluydu. Böylece bir milyon yıl değişmeden ve sükûnetle kalmıştı; dünyanın en tepedeki beyni uyukluyordu. Biraz üzgündü, çünkü günün birinde hareket etmesi gerektiğini, o zaman yaşamın sarsılıp yok olacağını, uzun zamandır sürülen toprakların mahvolacağını, vadilerdeki evlerin çökeceğini biliyordu. Beyin üzgündü ama hiçbir şeyi değiştiremezdi. "Kazara ortaya çıkan bu düzeni korumak için ufak tefek rahatsızlıklara dayanacağım," diye düşündü. "Bu düzeni bozmak utanç verici olur." Ne ki yüce toprak hep aynı konumda oturmaktan bıkmıştı. Aniden kıpırdandı ve evler yıkıldı, dağlar korkunç bir şekilde kabardı, bir milyon yılın emeği yok oldu.

Ve boyutlar değişti, zaman değişti.

Verandada hafif bir ayak sesi duyuldu. Kapı açıldı, Rama içeri girdi. Koyu renk gözleri kocaman açıktı ve üzüntüyle parlıyordu. "Neredeyse karanlıkta oturuyorsun Joseph."

Joseph ellerini kaldırıp sakalını sıvazladı. "Lambayı kıstım."

Rama yaklaşıp fitili biraz yükseltti. "Zor bir dönem bu Joseph. Bu durumda nasıl göründüğünü bilmek istiyorum. Evet, değişiklik yok. Bu bana tekrar güç veriyor. Bir kırılma yaşamandan korkmuştum. Elizabeth'i mi düşünüyorsun?"

Joseph nasıl cevap vereceğini düşündü. Ne düşündüğünü olabildiğince açık söyleme isteği vardı içinde. "Evet, sayılır," dedi yavaşça ve kendinden pek de emin olmayan bir tavırla. "Elizabeth'i ve ölen her şeyi. Yaşam dışında her şey yinelenen bir ritimle işliyor sanki. Tek bir doğum ve tek bir ölüm var. Başka hiçbir şey böyle değil."

Rama yaklaşıp yanına oturdu. "Elizabeth'i sevmiştin."

"Evet, sevmiştim."

"Ama insan olarak onu tanımıyordun. Sen hiç kimseyi tanımadın. Sen bireyleri görmüyorsun Joseph; sadece insanları tanıyorsun. Parçaları değil

sadece bütünü görebiliyorsun.” Omuzlarını silkip doğruldu. “Beni dinlemiyorsun bile. Yiyecek bir şey var mı diye bakmaya gelmiştim.”

“Yemek istemiyorum.”

“Bu anlaşılabilir bir şey. Bebek şu anda bende. Bizim evde kalmasını ister misin?”

“En kısa zamanda bebeğe bakması için birini bulacağım.”

Rama ayağa kalkarak gitmeye hazırlandı. “Yorgunsun Joseph. Git yat ve mümkünse biraz uyu. Uyuyamazsan da en azından yatıp dinlen. Sabaha acıkırsın, o zaman gelip bizde kahvaltı edersin.”

“Evet,” dedi Joseph dalgın bir tavırla. “Sabaha acıkırım.”

“Şimdi yatıyor musun?”

Ne dediğinin farkında bile olmadan Rama’nın isteğini onayladı. “Evet, yatıyorum.” Rama dışarı çıkınca, onun emrine hiç düşünmeden boyun eğdi Kıyafetlerini çıkarıp sobanın önünde durdu, zayıf ve sert karnına, bacaklarına baktı. Rama’nın sesi zihninde çınlamaya devam ediyordu. “Yatıp dinlenmelisin.” Lambayı asılı olduğu çengelden çıkarıp yatak odasına gitti, yatağa girdi; lambayı masanın üstünde bırakmıştı. Eve girdiğinden beri duyuları düşüncelerinin arasında kaybolmuştu ama artık bedeni uzanıp gevşediği için gecenin seslerini duyabiliyordu; rüzgârın mırıltısını, ölü meşe ağacındaki kuru yaprakların fısıltısını dinledi. Bir ineğin uzaktan gelen iniltisini duydu. Araziye yeniden yaşam gelmiş, düşüncelerle ölen hareketlilik yeniden başlamıştı. Lambayı kapatmayı düşündü ama gönülsüz bedeni bu işi yapmayı reddetti.

Verandada kaçamak bir ayak sesi duyuldu. Ön kapı sessizce açıldı. Oturma odasından bir hışırtı geldi. Joseph kıpırdamadan yatıp dinledi ve eve kimin girdiğini boş boş merak etmekle yetindi, hiç seslenmedi. Yatak odasının kapısı açılınca kimin geldiğine bakmak için başını çevirdi. Rama eşikte çırılçıplak duruyor, lambanın ışığı üzerine vuruyordu. Joseph kadının, koyu ve sert uçlu dolgun göğüslerini, yuvarlak ve kalın belini, güçlü bacaklarını, sert, siyah tüylerle dolu üçgenini gördü. Rama, sanki koşarak gelmiş gibi sık nefesler alıyordu.

Boğuk bir sesle, “Bu da bir ihtiyaç,” diye fısıldadı.

Joseph’ın boğazı ve göğsü, sanki sıcak çakıllara basmış gibi yandı, sonra bu his aşağılara indi.

Rama ışığı söndürüp kendini yatağa bıraktı. Bedenleri sert bir şekilde birleşti, kasıkları birbirine çarptı, vurdu, kadının kaslı bacakları erkeğe dolandı. Nefesleri boğazlarında tıkandı. Joseph, sert meme uçlarının göğsüne değdiğini hissediyordu; sonra Rama sert bir sesle inledi ve geniş kalçaları Joseph’ın bedenine vurdu; sımsıkı sardığı kolları erkeğin göğsündeki nefesi ezinceye dek ve acıkmış bacakları Joseph’ın acı veren döllerini karşı konulmaz bir şekilde içine çekinceye kadar bedeni titredi.

Sonra Rama rahatladı ve derin derin nefes aldı. Gerilmiş kasları yumuşadı; yorgun bir halde yatıp kaldılar.

Rama, “Bu, senin için bir ihtiyaçtı,” diye fısıldadı. “Benim için bir açlıktı ama senin için ihtiyaçtı. Uzun ve derin keder ırmağı artık bana yöneldi ve içime girdi; sıcak ve soluk bir zevk olan kederse bir anda dışarı çıktı. Sen de böyle mi düşünüyorsun Joseph?”

“Evet, bu bir ihtiyaçtı.” Kadının içinden çıkıp sırtüstü yanına uzandı.

Rama uykulu bir sesle konuştu. “Artık bu benim için bir anı. Hayatım boyunca bir kez... Hayatım boyunca bir kez! Bütün yaşamım ona yaklaştı ve sonra bütün yaşamım aç bir şekilde ondan uzaklaştı. Bunu senin için yapmadım. Şimdilik yeterli gibi görünüyor, belki de gerçekten öyledir ama korkarım arzu kalıntıları ortaya çıkacak ve bunların her biri, kendisini doğuran arzudan daha büyük olacak.” Yatakta oturup adamın alnını öptü. Bir an için saçları Joseph’ın yüzüne düştü. “Masanın üstünde mum var mı Joseph? Biraz ışık gerekecek bana.”

“Evet, masanın üstünde, metal bir şamdanın içinde. Kibritler de tepsinin içinde.”

Rama ayağa kalkıp mumu yaktı. Bedenine baktı ve göğsündeki koyu kırmızı izleri parmağıyla inceledi. “Bunu düşünmüştüm. Sık sık düşünmüştüm Ve düşüncelerimde, birleştikten sonra birlikte yatmıştık, sana bir sürü soru sormuştum. Düşüncelerimde hep böyle olmuştu.” Sanki birden utanmış gibi mum ışığını eliyle kapatarak vücudunu gizledi. “Sanırım ben sorularımı sordum, sen de yanıtladın.”

Joseph dirseğinin üstünde doğruldu. “Rama, benden ne istiyorsun?”

Kadın o zaman dönüp kapıyı açtı. “Artık hiçbir şey istemiyorum. Yeniden tamamlandın. Senin bir parçan olmak istemiştim ve belki de oldum. Ama... Sanmıyorum.” Sesi değişti. “Şimdi uyu. Sabah da kahvaltıya gel.” Çıkarken kapıyı arkasından kapattı. Joseph kadının giyinirken çıkardığı hışırtılar duydu ama o kadar çabuk uyudu ki evden çıkışını işitmedi.

22

Ocak ayında bir süre keskin, soğuk rüzgârlar esti ve kırağının toprağı hafif bir kar tabakası gibi kapladığı sabahlar yaşandı. Sığırlar ve atlar yamaçlarda dolaşıp unutulmuş ot tutamlarını yiyor, hâlâ canlı olan meşe yapraklarını kemirmek için yukarılara uzanıyor, sonra da eve dönüp bütün gün çitlerle çevrili saman yığınlarının çevresinde dolaşıyorlardı. Joseph ve Thomas sabah akşam çitin üzerinden hayvanlara saman atıyor, yalakları suyla dolduruyorlardı. Hayvanlar yiyip içtikten sonra ikisi bir sonraki yem saatini beklemeye başlıyorlardı. Tepelerde yiyecek hiçbir şey kalmamıştı.

Toprak her hafta daha da grileşiyor ve yaşam belirtilerini kaybediyordu; saman yığınları azalıyordu. Yığınlardan biri bitmiş, diğerine geçilmişti; ama aç ineklerin iştahı karşısında ikinci yığın da hızla eriyordu. Şubatta birkaç santim yağış düştü; otlar çıkmaya başladı, birkaç santim uzadı ve hemen sarardı. Joseph ellerini yumruk yapıp ceplerine sokarak mutsuz bir halde dolaşıp duruyordu. Çocuklar sessiz sessiz oynuyorlardı. Haftalarca bir fişek kutusunu toprağa gömüp gömüp çıkararak "Elizabeth Yenge'nin Cenazesi" oyununu oynadılar. Yılın geri kalanındaki oyunları ise bahçıvanlıktı; küçük toprak parçalarını kazıyor, buğday ekiyor ve döktükleri suyla ince uzun sürgünlerin çıkışını izliyorlardı. Joseph'ın bebeğine hâlâ Rama bakıyordu. Bu bebeğe kendi çocuklarından daha fazla zaman ayırıyordu.

Ama asıl korkan Thomas'tı. Sığırların artık tepelerde yem bulamadığını görünce, açlıktan öleceklerinden korkmaya başladı. İkinci saman yığını da yarıya indiğinde, gergin bir halde Joseph'ın yanına gitti.

"Diğer iki yığın da bitince ne yapacağız?"

"Bilmiyorum. Ne yapacağımızı düşüneceğim."

"Ama Joseph, saman satın alamayız."

"Bilmiyorum. Ne yapacağımızı düşünmem gerek."

Martta sağanak yağış oldu ve toprakta biraz hayvan yemi yetişti, ayrıca yabani bitkiler de büyümeye başladı. Sığırlar saman yığınlarını bırakıp bütün gün kısa otları iştahla yiyerek karınlarını doyurdular. Nisanda toprak yine kurudu ve bütün umutlar suya düştü. Sığırlar zayıfladı, kemikleri sayılıyordu artık. Kalça kemikleri çıkmıştı. Çok az buzağı doğdu. İki dişi domuz, henüz doğum yapmadan, bilinmeyen bir hastalıktan öldü. Bazı inekler tozlu havadan dolayı kuru öksürüğe yakalandı. Tepelerde artık av hayvanları da bulunmuyordu. Akşamları bıldırcınlar evin yakınına gelip şarkı söylemiyordu. Çakallar sık sık düzlüğe iniyordu. Tavşan görmek şaşırtıcı hale gelmişti.

Thomas, "Vahşi hayvanlar uzaklaşıyor," diye açıkladı. "Hareket eden her şey dağı aşıp sahile gidiyor. Biz de yakında gidip görelim orayı Joseph."

Mayısta üç gün boyunca rüzgâr denizden esti ama bu o kadar sık yaşanmıştı ki hiç kimse inanmadı. Bir gün boyunca bulutlar birikti, sonra sağanak yağış başladı. Joseph'la Thomas etrafı dolaştılar, sırılsıklam oldular, suların içinde keyifle yürüdüler, ama artık çok geç olduğunu biliyorlardı. Neredeyse bir gece içinde otlar yeniden yeşerdi, tepeleri kapladı ve hızla büyüdü. Sığırlar biraz semirdi. Sonra bir sabah güneş kavurmaya başladı, öğle vakti hava iyice ısındı. Yaz erken gelmişti. Bir hafta içinde otlar soldu ve büküldü; iki hafta içinde ise havada yeniden tozlar uçuşuyordu.

Bir haziran sabahı Joseph atını eyerledi ve Nuestra Señora'ya gidip arabacı Romas'ı buldu. Romas tavukların durduğu avluya çıktı, bir araba okunun üstüne oturdu ve konuşurlarken bir boğa kırbacıyla oynadı.

Joseph karamsar bir ifadeyle, "Bunlar kurak yıllar mı?" diye sordu.

"Öyle görünüyor Bay Wayne."

"Yani sözünü ettiğin yıllar..."

"Bugüne dek gördüklerimin en kötülerinden biri Bay Wayne.

Bir yıl daha böyle geçerse aileler dağılır."

Joseph sinirliydi. "Tek bir saman yığınını kaldı. O da bitince sığırları neyle besleyeceğim?" Şapkasını çıkarıp terini bir mendille sildi.

Romas boğa kamçısını yere vurunca yerdeki tozlar patlar gibi havaya uçuştu. Sonra kamçıyı dizine koydu, yeleğinden tütün ve kâğıt çıkarıp bir sigara sardı. "İnekleriniz bir sonraki kışa kadar sağlam kalırlarsa kurtulabilir. Bunu sağlayacak kadar samanınız yoksa ya onları başka bir yere götürürsünüz ya da ölürler. Bu güneşte tek bir saman çöpü bile kalmaz."

"Saman satın alamaz mıyım?"

Romas kıkırdadı. "Üç ay içinde bir balya samanın fiyatı ineğinkine eşit olur."

Joseph de araba okunun üstüne oturdu, yere baktı ve bir avuç sıcak kum aldı. "Sizler sığırlarınızı nereye götürüyorsunuz?"

Romas gülümsedi. "İşte bu benim için iyi bir zaman. Sığırları ben götürüyorum. Size bir şey söyleyeyim mi Bay Wayne? Bu yıl sadece bizim vadi değil, Salinas vadisi ve ötesi de çok etkilendi. San Joaquin nehrinin bu tarafında hiç ot bulamayız."

"Ama bu, yüz milden de uzağa gitmek demek."

Romas kamçıyı yeniden eline aldı. "Evet, yüz milden de uzak. Fazla samanınız kalmadıysa sürünüzü en kısa zamanda yola çıkarsanız iyi olur. Hâlâ gidebilecek haldeyken..."

Joseph ayağa kalkıp atına doğru yürüdü. Romas da onunla birlikte gitti.

"Buraya ilk geldiğiniz zamanı anımsıyorum. Çiftliğe kereste taşıdığım zamanı. Kuraklığın bir daha asla gelmeyeceğini söylemiştiniz. Burada yaşayan ve burada doğan herkes kuraklığın tekrar geleceğini bilir."

"Peki, ya bütün hayvanlarımı satıp bereketli yılları beklesem?"

Romas yüksek sesle güldü. "Dostum, düşünmeden konuşuyorsunuz. Hayvanlarınız ne durumda?"

"Epey kötü."

"Semiz sığırlar bile çok ucuz Bay Wayne. Bu yıl Nuestra Señora'da et satamazsınız."

Joseph atının dizginini çözdü ve yavaşça bindi. "Anladım. Yani inekleri ya başka yere götüreceğim ya da kaybedeceğim..."

"Öyle görünüyor Bay Wayne."

"Peki götürürken kaç tanesini kaybederim?"

Romas, düşünüyormuş gibi kafasını kaşıdı. "Bazen yarısı, bazen üçte ikisi. Bazen de hepsi ölür."

Joseph'ın ağzı, sanki kurşun yarası almış gibi gerildi. Dizginleri kaldırıp mahmuzlu çizmesiyle atın böğrüne vurmaya hazırlandı.

"Oğlum Willie'yi anımsıyor musunuz? Keresteleri getiren ekiplerden birinin başında o vardı."

"Evet, anımsıyorum. O nasıl?"

"Öldü," dedi Romas. Sonra utanarak, "Kendini astı," diye ekledi.

"Öyle mi? Duymamıştım. Üzüldüm. Neden yaptı bunu?"

Romas şaşkın bir halde başını salladı. “Bilmiyorum Bay Wayne. Aklı hiçbir zaman tam olarak yerinde değildi zaten.” Joseph’a gülümsedi. “Bir babanın böyle konuşması ne fena.” Sonra, sanki birden fazla insanla konuşurmuş gibi, Joseph’ın yanında bir yere baktı. “Böyle bir şey söylediğim için üzgünüm. Willie iyi bir çocuktu. Ama pek sağlıklı değildi Bay Wayne.”

“Üzüldüm Romas. Sürüleri götürmen için seni tutabilirim.” Mahmuzları ata yavaşça dokundu ve Joseph çiftliğe doğru tırısa geçti.

Kurumuş nehrin kıyısında atını yavaş sürdü. Güneşte kavrulmuş bakımsız ve tozlu ağaçlar hemen hemen hiç gölge yapmıyordu. Joseph bir gece karanlığında atla dolaşmaya çıkışını, şapkasını fırlatıp, değişken anlar içinde güzel bir anı yakalamak için atını kırbaçlayışını anımsadı. Ağaçların altındaki otların ne kadar sık ve yeşil olduğunu, tepelerin tıpkı bir tilkinin sırtı gibi kürkle kaplandığını hatırladı. Oysa şimdi tepeler kuruydu; güneyden gelen çöl kolonisi, çöl imparatorluğunu genişletmek amacıyla buraya yerleşmişti.

At sıcaktan zorlukla nefes alıyor, inatçı yelelerinden damlayan terler karnının ortasına düşüyordu. Uzun bir yolculuktu ve yol üstünde hiç su yoktu. Joseph eve gitmek istemiyordu, çünkü taşıdığı haberlerden dolayı suçluluk hissediyordu. Bu haberle çiftlik dağılacak, güneşe ve çölün öncü kuvvetlerine terk edilecekti. Böğrü acınacak şekilde çıplak kalmış ve çürümeden kaynaklanan gaz nedeniyle midesi patlayacak kadar şişmiş ölü bir ineğin yanından geçti. Topraktan geriye kalan iskeleti görmemek için şapkasını iyice indirip başını önüne eğdi.

Eve vardığında öğleden sonrayı geçmişti. Thomas da otlaktan yeni gelmişti. Heyecanla Joseph’ın yanına gitti, yüzü kıpkırmızıydı.

“On tane ölü inek buldum. Onları neyin öldürdüğünü bilmiyorum. Akbabalar yiyor şimdi.” Joseph’ın kolunu tutup sertçe salladı. “Tepenin oradalar. Sabaha sadece birkaç kemik parçası kalır.”

Joseph utanç içinde başını diğer tarafa çevirdi. “Toprağımı koruyamıyorum,” diye düşündü üzüntüyle. “Toprağımdaki yaşamı koruma görevi beni aşıyor.”

“Thomas,” dedi, “Bugün bölgeyle ilgili haberleri almak için kasabaya gittim.”

“Her yer böyle mi? Kuyularda çok az su kaldı.”

“Evet, her yer böyle. İnekleri götürmemiz gerek... Yüz elli kilometre uzağa. San Joaquin tarafında otlaklar var.”

“İsa aşkına, hadi gidelim o zaman! Bu kahrolası vadiden, bu hain piç kurusundan kaçalım. Geri gelmek istemiyorum! Artık buraya güvenemem!”

Joseph ağır ağır başını salladı. “Hâlâ bir şeyler olacağını umuyorum. Başka bir şansımızın olmadığını biliyorum. Sağanak yağmur bile işe yaramaz artık. Gelecek hafta inekleri yola çıkarırız.”

“Neden bir hafta bekleyelim ki? Onları yarın hazır edelim!”

Joseph kardeşini yatıştırmaya çalıştı. “Bu hafta hava çok sıcak. Gelecek hafta biraz serinleyebilir. Yola dayanabilmeleri için onları beslemeliyiz. Adamlara söyle, inekler için daha fazla saman çıkarsınlar.”

Thomas başını salladı. “Samanı düşünmemiştim.” Birden gözleri parladı. “Joseph, adamlar inekleri beslerken biz de tepenin arkasındaki sahile gideriz. Tozların içinde yola çıkmadan önce biraz su görelim.”

Joseph onayladı. “Evet, bunu yapabiliriz. Yarın gideriz.”

Güneşe yakalanmamak için gece yola çıktılar. Atlarını karanlık batıya yönlendirip, yolu kendi içgüdüleriyle bulsunlar diye onları serbest bıraktılar. Toprak hâlâ bir önceki günün sıcaklığını yayıyordu ve tepeler sessizdi. Taşlı yolda at toynaklarının tıkırtısı sessizliği bozuyordu. Şafak yaklaşırken durup atları dinlendirdiler ve bu sırada önlerinde bir çan sesi duyduklarını sandılar.

“Duydun mu?” diye sordu Thomas.

“Çan takılmış bir hayvan olabilir. İnek çıngırağı değil bu. Daha çok koyun çanına benziyor. Gün ışığında tekrar dinleriz.”

Güneş doğar doğmaz sıcak başladı. Serin bir şafak yoktu. Birkaç çekirge vızıldayıp havayı yararak uçtu. Kavrulmuş defne ağaçları havaya baharatlı bir koku yayıyor, dikenli yağ çalılıklarından tatlı ve ağır bir sıvı damlıyordu. Joseph’la Thomas dik bayırı tırmanırken yol daha da taşlı, toprak daha da perişan hale geldi. Toprağın kemikleri her yerden fırlıyor, göz kamaştıran ışığı savuruyordu.

Önlerindeki yolda bir yılan saldırgan bir tavırla tısladı. İki at da aniden durdu ve geri kaçtı. Thomas eğilip bacağının altındaki eyer kınından bir karabina aldı. Silah patladı ve kalın yılanın vücudu, parçalanmış kafasının çevresinde yavaşça döndü. Atlar dinlenmek için yokuş aşağı indiler, parlak ışık karşısında gözlerini kapattılar. Toprak sanki dayanılmaz güneşe karşı çıkar gibi hafifçe mızıldanıyordu.

Joseph, “Çok üzülüyorum,” dedi. “Keşke daha az üzülebilseydim.”

Thomas eyer kaşının üzerinden bacağını öteki tarafa attı. “Lânet olasıca arazinin nasıl göründüğünü biliyor musun? İçinden cürufların çıktığı, dumanı tüten bir kül yığınına benziyor.” Çanın hafif sesini tekrar duydular. “Bakalım neymiş,” dedi Thomas. Atları yeniden yokuş yukarı sürdüler. Yamaç, bir zamanlar orada olan kusursuz dağlardan kalan iri kaya parçalarıyla doluydu ve yol kayaların arasında kıvrılıyordu. Thomas, “Sanırım bu çanı gece bizim evin civarında da duydum,” dedi. “O zaman bir düş gördüğümü sanmıştım ama şimdi duyunca yeniden anımsadım. Neredeyse zirveye vardık.”

Yol, parçalanmış granitten oluşan bir geçide çıkıyordu; burayı aşan Thomas’la Joseph yepyeni bir dünyayla karşılaştılar. Aşağıya uzanan yamaç çok uzun servilerle kaplıydı; ağaçların dev sütunlara benzeyen gövdelerinin arasında ise, adam boyunda yabani dut, bektaşiüzümü ve eğreltiotu asmaları vardı. İki kardeş atlarını durdurup yeşil çalılara büyük bir açlıkla baktılar.

Tepeler hayat doluydu. Bıldırcınlar sıçrayarak uçuyor, tavşanlar yolun üzerinde zıplıyorlardı. Thomas’la Joseph bu manzarayı seyrederken bir yavru geyik ortaya çıktı, yabancıların kokusunu aldı ve sekerek uzaklaştı. Thomas gözlerini gömleğinin koluna sildi. “Bizim taraftan kaçan bütün av hayvanları burada. Keşke hayvanlarımızı buraya getirebilsek ama ineklerin otlayabileceği düz alanlar yok.” Dönüp kardeşine baktı. “Joseph, sen de bir çalının altına girip nemli ve serin bir oyukta kıvrılıp uyumak istiyor musun?”

Joseph, her şeyin sonu olan denize bakıyordu. “Nem nereden geliyor acaba?” Uzaklarda okyanusa ulaşan uzun ve kıraç alanları işaret etti. “Orada hiç bitki yok ama bu kıvrım balta girmemiş orman gibi yemyeşil. Sisin başlangıç noktası bizim vadiye bakıyor. Serin, gri sis her gece dağlardaki bu kıvrımlarda bekleyip neminin bir kısmını buraya bırakıyor olmalı. Gündüz denize dönüyor, gece ise tekrar buraya geliyordur; böylece bu orman asla nemsiz kalmıyor, asla. Bizim toprağımız kurak ve bunu değiştiremeyiz. Ama burası... Buraya içten içe sinirleniyorum Thomas.”

“Suyun yanına inmek istiyorum. Hadi gel, gidelim.” Sütunlar gibi dizilmiş servilerin arasında kıvrılan dik yamaçtan aşağı inmeye başladılar; böğürtlen çalıları yüzlerini çiziyordu. Yolun bir kısmını geçtikten sonra açık bir alana geldiler; burada, sırtları yüklü iki eşek başlarını öne eğmiş duruyor, önlerinde ise ak sakallı, yaşlı bir adam yerde oturuyordu. Şapkası kucağındaydı, sırılsıklam olmuş ak saçları kafasına yapışmıştı. Pırıl pırıl siyah gözlerle Thomas’la Joseph’a baktı. Eliyle burun deliklerinden birini tıkayıp diğerini boşalttı, sonra öteki deliği tıkayıp aynı hareketi tekrarladı.

“Geldiğinizi epey ileriden duydum,” dedi. Sessiz sessiz güldü. “Herhalde eşeğimin çanını duydunuz. Eşeklerimin çanı saf gümüştendir. Bazen birine, bazen de öbürüne takıyorum.” Ağırbaşlı bir hareketle şapkasını giyip kemerli burnunu bir serçe gibi kaldırdı. “Yokuş aşağı nereye gidiyorsunuz böyle?”

Thomas’ın yanıt vermesi gerekti, çünkü Joseph meraklı bir aşinalık duygusuyla yaşlı adama bakıyordu. “Kıyıda kamp yapacağız. Biraz balık avlayıp, deniz sakinse yüzeceğiz.”

Joseph, "Çanı epey uzaktan duyduk," dedi. "Sizi daha önce görmüştüm." Sonra birdenbire utanç içinde sustu, çünkü aslında yaşlı adamı daha önce hiç görmemişti.

"Sağ taraftaki bir düzlükte oturuyorum. Evim kumsalın beş yüz ayak yukarısında." Etkileyici bir tavırla başını salladı. "Gelip bende kalın. Nasıl bir yer olduğunu görürsünüz."

Bir an duraksadı ve gözlerine puslu, tereddütlü bir ifade yerleşti. Önce Thomas'a baktı, sonra Joseph'a uzun süre gözlerini dikti. "Sanırım size anlatabilirim. Neden bu kayalık yerde yaşıyorum biliyor musunuz? Nedenini çok az kişiye söyledim. Size söyleyeceğim, çünkü evimde kalacaksınız." Sırrını daha rahat söylemek için ayağa kalktı.

"Batıda güneşi en son gören insan benim. Herkes için güneş batarken, ben onu kısa bir süre daha görebiliyorum. Yirmi yıldır her gece onu görüyorum. Sisli ya da yağmurlu havalar dışında, güneşin batışını hep gördüm." Gururla gülümseyerek bir Thomas'a, bir Joseph'a baktı. "Bazen tuz karabiber, kekik ve tütün almak için kasabaya giderim. Hızlı giderim. Güneş battıktan sonra yola çıkar, tekrar batmadan dönerim. Nasıl bir şey olduğunu bu gece göreceksiniz." Kaygılı bir ifadeyle gökyüzüne baktı. "Gitme vakti geldi. Beni takip edin. Küçük bir domuz avlarım, akşama kızartırız. Gelin beni takip edin." Yokuş aşağı koşar adım yürümeye başladı, eşekler de ardından hızla yürüdüler, gümüş çan tiz bir sesle çınladı.

"Gel," dedi Joseph. "Onunla gidelim."

Ama Thomas çekiniyordu. "Bu adam deli. Bırak gitsin."

"Onunla gitmek istiyorum Thomas. Deli değil, zarar verecek bir deli değil. Onunla gitmek istiyorum."

Thomas'ta hayvanlara özgü bir deli korkusu vardı. "Gitmemeyi tercih ederim. Onunla gidersek battaniyemi alıp çalılarda yatarım."

"Hadi, gidelim o zaman. Yoksa adamı gözden kaybedeceğiz." Atlarını çağırdılar ve ağaçların düzgün kızıl sütunları arasına serpilmiş çalıların içinden geçerek yokuş aşağı inmeye başladılar. Yaşlı adam öylesine hızlıydı ki, onu gördüklerinde neredeyse yamacın dibine varmışlardı. Adam el sallayıp iki kardeşi çağırdı. Yol, servilerin yetiştiği kıvrımdan sapıyor, uzun ve dar bir vadiye çıkan çıplak bir tepeye doğru uzanıyordu. Dağların ayakları denizdeydi, yaşlı adamın eviyse dağların dizinde duruyordu. Düzlüğün her yeri adaçayı çalılarıyla kaplıydı. Yoldan geçenler, bu çalılar yüzünden görülemiyordu. Tepenin yüz ayak kadar yukarısında çalılıklar bitiyordu; uçurumun kıyısında ise, yosun yığınlarıyla dolu, geniş bir çimenlikle çevrili, kazıkların üstüne oturtulmuş bir kulübe vardı. Evin yanında, yine kazıklar üstüne oturtulmuş dar bir domuz ağılı, küçük bir ahır, bir bostan ve ufak bir mısır tarlası bulunuyordu. Yaşlı adam kollarını açarak sahip olduklarını gösterdi.

"İşte benim evim." Batmakta olan güneşe baktı. "Bir saatten fazla zaman var. Bakın, şu tepe mavi. O bir bakır dağı." Eşeklerin yükünü boşaltmaya başlayarak erzak kutularını yere koydu. Joseph eyerinden inerek atının ayaklarını birbirine bağladı. Thomas da istemeye istemeye aynı şeyi yaptı. Eşekler koşa koşa çalılara gittiler, atlar da onların peşi sıra zıpladılar.

Joseph, "Çan sesini dinleyip buluruz onları," dedi. "Atlar eşeklerden asla ayrılmaz."

Yaşlı adam iki kardeşi domuz ağılına götürdü; bir düzine zayıf yabandomuzu yeni gelenlere kuşkuyla bakarak uzaktaki çitten çıkmaya çalıştı. "Onlara tuzak kuruyorum," dedi yaşlı adam gururla gülümseyerek. "Her yere tuzaklar kurdum. Gelin de göstereyim." Çatısı samanla örtülü alçak ahıra girip eğildi ve söğüt dallarından örülmüş yirmi küçük kafesi gösterdi. Kafeslerde gri tavşanlar, bıldırcınlar, ardıç kuşları, sincaplar vardı; tahta parmaklıkların ardında samanların üstünde oturmuş, dikkatle dışarıya bakıyorlardı. "Hepsini kendi kapanlarımla yakalıyorum. Onlara ihtiyacım oluncaya kadar da burada saklıyorum."

Thomas arkasına döndü. "Ben yürüyüşe çıkıyorum," dedi sert bir sesle. "Kayalıktan inip okyanusa gideceğim."

Hızlı adımlarla uzaklaşırken yaşlı adam arkasından baktı. "Bu adam neden benden nefret ediyor? Neden benden korkuyor?"

Joseph şefkatle Thomas'ın arkasından baktı. "Tıpkı senin ve benim gibi onun da kendi yaşamı var. Hayvanların kafese koyulmasından hoşlanmıyor. Kendini onların yerine koyup ne kadar korktuklarını hissedebiliyor. Korkuyu sevmiyor. Çabuk korkuyor." Joseph sakalını düzeltti. "Biraz yalnız kalsın. Bir süre sonra döner."

Yaşlı adam üzülmüştü. "Ona söylemeliydim. Bu küçük yaratıklara iyi davranıyorum. Onları korkutmuyorum. Onları öldürdüğümde bunun farkına bile varmıyorlar. Sen de göreceksin." Evin çevresinde dolaşıp kayalığa doğru gittiler. Joseph, kayalığın kenarındaki üç haçı gösterdi.

"Bunlar nedir? Tuhaf bir yerde duruyorlar."

Yeni arkadaşı heyecanla ona baktı. "Onları sevdin. Sevdiğini görebiliyorum. Birbirimizi tanıyoruz. Senin bilmediğim şeyler biliyorum. Öğreneceksin. Sana haçları anlatayım. Bir fırtına çıkmıştı. Okyanus bir hafta boyunca vahşi ve griydi. Rüzgâr denizin ortasından esiyordu. Sonra bitti. Kayalıkların tepesinden sahile baktım. Üç küçük cisim vardı. Kendi ellerimle açtığım yoldan sahile indim. Sahile vurmuş üç denizci gördüm. İkisi zenci, diğeri beyazdı. Beyaz olanın boynunda bir aziz madalyonu vardı. Sonra onları buraya kadar taşıdım. Zor oldu. Ve kayalıklara gömdüm. Haçları da madalyon yüzünden diktim. Haçları seviyorsun, değil mi?" Parlak siyah gözleri, yeni bir ifade yakalamak için Joseph'ın yüzünde dolaştı.

Joseph başını salladı. "Evet, haçları severim. İyi bir iş yapmışsın."

"O zaman gel de günbatımı yerini gör. Orayı da seveceksin." Heyecanla evinin çevresini koşar adım dolaştı. Kayalığın kenarında küçük bir platform vardı; önünde ahşap bir tırabzan, birkaç adım gerisinde de bir tahta sıra duruyordu. Sıranın önünde ise, dört tahta parçası üzerinde yükselen büyük bir taş levha vardı; levhanın pürüzsüz yüzeyi ovalanmış ve temizlenmişti. İki adam tırabzanın kenarında durup mavi, sakin denize baktılar; o kadar uzaktaydı ki dalgalar küçücük görünüyor, sahile çarpmaları da ıslak davul derisine hafifçe vurulur gibi bir ses çıkarıyordu. Yaşlı adam siyah bir sis tabakasının olduğu ufku işaret etti. "Güzel olacak. Sisin içinde kırmızı olacak. Domuz için uygun bir gece."

Güneş, gökyüzünden aşağı doğru indikçe daha da büyüyordu. "Her gün burada mı oturuyorsun? Hiç kaçırmıyor musun?"

"Bulutların güneşi kapattığı zamanlar dışında hiç kaçırmıyorum. Bunu gören son insan benim. Haritaya bakınca görürsün. Benim dışımda herkesten uzaklaşmış oluyor." Yaşlı adam bağırdı: "Hazırlanmam gerekiyor ama hâlâ laf yetiştiriyorum. Tahta sıraya oturup bekle."

Evin diğer tarafına koştu. Joseph domuzun öfkeli çığlığını duydu; sonra yaşlı adam, kendisine direnen domuzu kollarına almış bir halde yeniden göründü. Hayvanın bütün bacaklarını birbirine bağlamıştı. Domuzu taş levhanın üstüne yatırdı ve direnmeyi bırakıp sakinleşerek memnuniyetle mırıldanmaya başlayıncaya kadar okşadı.

"Gördün mü? Bağırmaması gerek. Bilmiyor. Zamanı geldi." Cebinden kısa ağızlı kalın bir bıçak çıkarıp ağzını avcunda denedi; sonra sol eliyle domuzun böğrünü okşadı ve yüzünü güneşe döndürdü. Güneş uzak sis tabakasına doğru hızla iniyor, sanki bir lenf bezi gibi yuvarlanıyordu. Yaşlı adam, "Zamanında yetiştim," dedi. "Biraz erken davranmayı seviyorum."

"Ne oluyor? Domuza ne yapacaksın?"

Yaşlı adama parmağını dudaklarına götürdü. "Şşşştt! Sonra anlatırım. Şimdi sus."

"Bu bir kurban mı? Domuzu kurban mı ediyorsun? Her gece bir domuz mu öldürüyorsun?"

"Ah, hayır. Bunun bana bir yararı yok. Her gece küçük bir hayvanı öldürüyorum, bir kuş, tavşan ya da sincap. Evet, her gece bir hayvan. Artık zamanı geldi." Güneşin kenarı sise değdi. Şekli değişti; ok başı, kum saati, topaç oldu. Deniz kızıla boyandı; dalgaların tepeleri, kızıl ışıklardan oluşan

uzun bıçaklara dönüştü. Yaşlı adam hızla masaya döndü. "Şimdi!" dedi ve domuzun boğazını kesti. Kızıl ışık dağları ve evi boyadı. "Bağırma küçük kardeşim." Direnen bedeni aşağı bastırdı. "Bağırma. Doğru yaptıysam, güneş öldüğünde sen de ölmüş olacaksın." Domuzun gücü azaldı. Güneş, siste duvarın üzerini düz bir kırmızı ışıkla kapladı. Sonra kayboldu ve domuz öldü.

Joseph gergin bir halde tahta sıranın üstünde oturuyor, kurban törenini izliyordu. "Bu adam neyi keşfetmiş?" diye düşündü. "Bütün deneyimlerinin arasından kendisini mutlu edeni seçmiş." Yaşlı adamın mutlu gözlerini, ölüm anında ne kadar güçlü, onurlu ve büyük olduğunu gördü. "Bu adam bir sırrı keşfetmiş," dedi içinden. "Mümkünse bana söylemeli."

Yaşlı adam Joseph'ın yanına oturdu ve denizin öteki ucuna, güneşin battığı yere baktı. Deniz karanlıktı, rüzgâr beyaz dalgalar yaratıyordu. Joseph hafif bir sesle, "Bunu neden yapıyorsun?" diye sordu.

Yeni arkadaşı başını aniden çevirdi. "Neden mi?" dedi heyecanla. Sonra sakinleşti. "Hayır, sen beni tuzağa düşürmeye çalışmıyorsun. Kardeşin deli olduğumu düşünüyor. Bunu biliyorum. Bu yüzden yürüyüşe gitti zaten. Ama sen öyle düşünmüyorsun. Öyle düşünmeyecek kadar bilgesin sen." Gitgide kararan denize baktı yine. "Güneşi neden seyrettiğimi... Yok olurken neden küçük bir hayvanı öldürdüğümü gerçekten bilmek istiyorsun." Bir an durdu ve zayıf parmaklarını saçlarının arasından geçirdi. "Nedenler uydurdum ama hiçbiri gerçek değil. Kendi kendime dedim ki, 'Güneş yaşamdır. Yaşama yaşam veriyorum.' ... 'Güneşin ölümünü bir simgeye dönüştürüyorum.' Bu nedenleri uydururken, hiçbirinin doğru olmadığını biliyordum." Onay bekleyerek çevresine baktı.

Joseph araya girdi. "Bunlar çıplak bir şeyi giydirmek için uydurduğun sözcüklerdi ama o şey bu giysiler içinde komik görünüyordu."

"Beni anlıyorsun. Nedenleri bir tarafa bıraktım. Bunu yapıyorum çünkü beni mutlu ediyor. Bunu yapıyorum çünkü yapmayı seviyorum."

Joseph heyecanla başını salladı. "Yapmasan rahat etmeyecektin. Bir şeylerin eksik kaldığını hissedecektin."

"Evet," diye bağırdı yaşlı adam. "Anlıyorsun. Daha önce bir kez anlatmaya çalışmıştım. Dinleyen kişi beni anlamadı. Bunu kendim için yapıyorum Güneşe yardımcı olmadığını söyleyemem. Ama aslında kendim için yapıyorum. O anda ben güneşim. Anlıyor musun? O hayvanın aracılığıyla ben güneş oluyorum. Ölümün içinde yanıyorum." Gözleri heyecanla parlıyordu. "Artık biliyorsun işte."

"Evet. Artık biliyorum. Senin açından biliyorum. Benim açımdansa, henüz düşünmeye cesaret edemediğim bir fark var. Ama düşüneceğim."

"Bu iş kolay olmadı. Şimdiyse neredeyse kusursuz." Eğilip elini Joseph'ın dizine koydu. "Günün birinde kusursuz olacak. Gökyüzü doğru olacak Deniz doğru olacak. Yaşamım dinginliğe ulaşacak. Şuradaki dağlar bana doğru zamanı söyleyecek. O zaman kusursuz olacak ve son olacak." Ölü domuzun yattığı levhaya ciddi bir ifadeyle baktı. "Zamanı geldiğinde, güneşle birlikte bizzat ben gideceğim dünyanın kenarına. Artık biliyorsun. Her insanın içinde saklıdır bu. Çıkmaya çalışır ama insanın korkuları onu çarpıtır. Onu geri iter. Ortaya çıkan şeyse başka bir şeydir artık. Bir heykelin ellerindeki kan ya da eski çağlardaki işkence öykülerinden duyulan heyecandır. Sevişirken kanını vermek ya da çekmektir. Kafeslerdeki hayvanlara nasıl bir şey olduğunu anlattım. Korkmuyorlar. Sence ben deli miyim?"

Joseph gülümsedi. "Evet, delisin. Thomas, deli olduğunu söylüyor. Burton olsa o da aynı şeyi söylerdi. Özgür, bozulmamış şeylere açılan geçide girmek için kendi ruhunda bir yol açmanın güvenli bir iş olmadığı düşünülür. Kafesteki hayvanlara anlatmakla iyi ediyorsun, aksi takdirde sen bir kafesin içine girerdin."

Yaşlı adam kalktı, domuzu alıp götürdü. Su getirip taş levhanın üstündeki kanı temizledi ve altındaki toprağı yeni çakıllarla örttü.

Küçük domuzu temizlemeyi bitirdiğinde neredeyse karanlık çökmüştü. Dağların üzerinde büyük, solgun bir ay vardı ve ışığıyla, yükselip kaybolan dalgaların tepelerini aydınlatıyordu. Kumsaldaki dalga sesleri yükseldi. Joseph, mağaraya benzeyen küçük kulübede otururken, yaşlı adam domuz etlerini ocağın üstündeki şişte çeviriyordu. Kısık bir sesle, yaşadığı yeri anlatıyordu.

"Uzun adaçayları evimi gizliyor. Adaçaylarının arasında küçük düzlükler var. Bir kısmını buldum. Sonbaharda erkek geyikler orada dövüşüyor. Geceleri boynuzlarının çarpışma seslerini duyabiliyorum. İlkbaharda da dişi geyikler benekli yavrularını eğitmek için oraya götürüyorlar. Hayatta kalabilmek için birçok şeyi öğrenmeleri gerekiyor: hangi seslerden kaçmaları gerek, kokuların anlamları nedir, ön ayaklarıyla yılanları nasıl öldürebilirler... Dağlar madenden yapılmış; ince bir kaya tabakası var, sonra siyah demir ve kızıl bakır geliyor. Böyle olmalı."

Evin dışında ayak sesleri duyuldu. Thomas seslendi: "Joseph, neredesin?"

Joseph kulübenin zemininden kalkıp dışarı çıktı. "Akşam yemeği hazır. Gel de ye!" Ama Thomas karşı çıktı. "Bu adamla bir arada olmaktan hoşlanmıyorum. Burada denizkulakları var. Sahile gel. Ateş yakıp yemek yeriz. Ayışığı yolu aydınlatıyor."

"Yemek hazır ama. Hiç olmazsa gel de yemek ye."

Thomas, sanki karanlık bir köşeden bir canavar çıkıp kendisine saldıracakmış gibi, dikkatli bir tavırla alçak eve girdi. Ocak alevinin dışında ışık yoktu. Yaşlı adam eti dişleriyle koparıp kemikleri ateşe attı. Yemeğini bitirince uykulu gözlerle alevlere bakmaya başladı. Joseph onun yanında oturuyordu. "Nereden geldin? Neden geldin buraya?"

"Ne dedin?"

"Neden yalnız yaşamak için buraya geldin diye sordum."

Uykulu gözler bir an için canlandı, sonra karamsarlıkla yere çevrildi. "Anımsamıyorum. Anımsamak istemiyorum. Sorunun yanıtını bulmak için eskilere gitmem gerek. Bunu yaparsam, uğraşmak istemediğim bazı geçmiş şeylere takılacağım. Boş ver."

Thomas ayağa kalktı. "Battaniyemi kayalıklara götürüp orada uyuyacağım."

Joseph da onun peşinden giderken omzunun üstünden yaşlı adama seslendi: "İyi geceler." İki kardeş sessizce kayalıklara doğru yürüyüp battaniyeleri yan yana serdiler.

Thomas, "Yarın kıyı boyunca gidelim," diye yalvardı. "Burayı sevmedim."

Joseph battaniyelerin üstünde oturup, ayışığıyla aydınlanan denizin belli belirsiz hareketlerini izledi. "Yarın dönüyorum Tom. Çiftlikten uzak kalamıyorum. Kötü bir şey olursa orada bulunmalıyım."

"Evet ama üç gün kalmayı planlamıştık. İnekleri yüz mil uzağa götüreceksem tozsuz bir yerlerde dinlenmeliyim, sen de öyle."

Joseph uzun süre sessizce oturdu. "Thomas, uyudun mu?"

"Hayır."

"Seninle gelmiyorum Thomas. Sen inekleri götür. Ben çiftlikte kalacağım."

Thomas dirseğinin üstünde doğruldu. "Sen ne diyorsun? Çiftliğe bir şey olmaz. Asıl inekleri kurtarmamız gerek."

"Sen inekleri götür. Ben gidemem. Gitmeyi düşündüm, gitmeye hazırladım kendimi ama gidemem. Hasta bir insanı terk etmek gibi olur bu."

Thomas homurdandı. "Bir ölüyü terk etmek gibi! Ve bunda yanlış bir şey yok."

"Henüz ölmedi. Gelecek kış yağmur yağacak ve ilkbaharda otlar yeşerecek, nehir akacak. Göreceksin Tom. Bütün bunlara bir kaza neden oldu. Gelecek ilkbaharda toprak yeniden suyla dolacak."

Thomas kardeşiyle alay etti. "Sen de yeniden evleneceksin ve bir daha asla kuraklık olmayacak."

“Herhalde öyle olur,” dedi Joseph yumuşak bir sesle.

“O halde bizimle birlikte San Joaquin’e gel ve inekleri götürmemize yardım et.”

Joseph okyanusun ortasından geçen bir geminin ışıklarını gördü; ışıkları izledi ve ne kadar hızlı ilerlediklerini anlamak için parmağıyla takip etti. “Gidemem. Burası benim toprağım. Neden benim; benim olmasını sağlayan şey ne bilmiyorum ama onu bırakamam. İlkbaharda otlar yeşerince göreceksin. Bütün tepelerin, hatta kayalardaki çatlakların bile nasıl yemyeşil olduğunu, hardalların sarılığını anımsamıyor musun? Kırmızı kanatlı karatavuklar hardal saplarında yuva yapardı.”

“Anımsıyorum,” dedi Thomas sert bir sesle. “Ve bu sabahı da anımsıyorum, kül haline gelmiş, bomboş kalmış tepeleri de... Ve elbette ölü ineklerin oluşturduğu çemberi de. Kolay kolay unutamam. Burası hain bir yer.” Öteki tarafa döndü. “Madem istiyorsun, yarın döneriz. Umarım bu lanet olası yerde kalmazsın.”

“Kalmam gerek. Seninle gelirsem her an yağmurun yağıp yağmadığını ya da nehirde su olup olmadığını görmek için dönmek isteyeceğim. Gitmesem daha iyi.”

23

Sabah, gri bir sisle sarmalanmış bir dünyaya uyandılar. Ev ve ahırlar sisin altında koyu gölgeler gibi görünüyor, kayalığın altında kıyıya çarpan dalgaların sesi boğuk ve yankılı geliyordu. Joseph'la Thomas'ın battaniyeleri nemliydi. Yüzlerinde ve saçlarında da ter damlaları vardı. Joseph, yaşlı adamı kulübesinde için için yanan ateşin başında buldu ve "Atlarımızı bulur bulmaz yola çıkmamız gerek," dedi.

Yaşlı adam gidecekleri için üzgün görünüyordu. "Biraz daha kalacağınızı umuyordum. Sana bildiklerimi anlattım. Senin de bana anlatacağını düşünmüştüm."

Joseph acı acı güldü. "Anlatacak bir şeyim yok ki. Bildiklerim bir işe yaramadı. Bu siste atlarımızı nasıl buluruz?"

"Ben bulurum." Kapıya gidip tiz bir ıslık çaldı, hemen ardından gümüş çanın sesi duyuldu. Eşekler koşarak geldiler; atlar da onların arkasındaydı.

Joseph'la Thomas atlarını eyerleyip battaniyelerini eyere bağladılar. Sonra Joseph yaşlı adama veda etmek için arkasına döndü, ama adam sisin içinde kaybolmuştu. Joseph seslendiğinde de hiç yanıt gelmedi.

Thomas, "O adam deli," dedi. "Boş ver, hadi gidelim." Atlarını yola çıkarıp kendi hallerine bıraktılar, çünkü sis, bir insanın kendi kendine yolunu bulamayacağı kadar yoğundu. Yemyeşil otların ve servilerin olduğu kıvrıma ulaştılar. Her yapraktan nem damlıyor, sis bulutları ağaçların gövdesine parçalanmış bayraklar gibi asılı duruyordu. Sis incelmeye, bölünmeye ve günışığına yakalanmış hayaletler gibi hızla dönmeye başladığında, geçide giden yolu yarılamışlardı. Sonunda yol sis seviyesinin üzerine çıktı; arkalarına bakan Joseph'la Thomas, ufka kadar uzanan ve denizi de dağ yamaçlarını da gizleyen bir sis denizi gördüler. Çok geçmeden geçide vardılar ve zalim bir güneşin altında yanan, sıcak dalgalarıyla dumanı tüten ölü vadilerine baktılar. Geçitte durdular ve geldikleri kanyonun yeşilliğini, gri sis denizini izlediler.

Thomas, "Oradan ayrılasım yok," dedi. "Sığırlar için yem olsaydı hemen taşınırdım."

Joseph sadece bir anlığına dönüp arkasına baktı, sonra geçidin içinde ilerledi. "Orası bizim değil Thomas. Güzel bir kadın gibi ve bizim değil.' Atını sıcak, kırık kayaların üzerine sürdü. "Yaşlı adamın bir sırrı vardı Tom. Bana çok kesin, çok net şeyler söyledi."

"Deliydi o," diye ısrar etti Thomas. "Başka bir yerde olsaydı kilit altında tutulurdu. Kafeslerdeki o hayvanlar ne işe yarıyormuş?"

Joseph durumu kardeşine açıklamayı düşündü. Nereden başlayacağını bulmaya çalıştı. "Onları... Onları yemek için besliyor. Avlanmak kolay değil, bu yüzden de kapan kuruyor ve hayvanları ihtiyacı oluncaya kadar kafeste saklıyor."

Thomas biraz rahatlamıştı. "Tamam o zaman. Başka bir nedeni olduğunu sanmıştım. Hepsi buysa umurumda değil. Deliliğinin hayvanlarla, kuşlarla ilgisi yok demek ki."

"Hiç yok."

"Bunu bilseydim kaçmazdım. Ayin gibi bir şey yaptığını düşünmüştüm."

"Her türlü ayin seni korkutuyor Thomas. Neden sence?" Joseph, kardeşinin kendisine yaklaşabilmesi için atını yavaşlattı.

"Nedenini bilmiyorum," diye usulca itiraf etti Thomas. "Bana bir tuzak gibi geliyor, küçük bir tuzak gibi."

"Belki de öyledir. Hiç bu şekilde düşünmemiştim."

Yamaçtan inip kuru, çıtır çıtır yosunların, siyah eğreltiotlarının olduğu nehir kaynağına ulaştıklarında, bir defne ağacının altında durdular. Thomas, "Hadi tepeye çıkıp bulduğumuz bütün sığırları toplayalım," dedi. Nehirden uzaklaşıp tepenin sırtını takip ederlerken tozlar havalanıp üstlerine yapıştı. Birden Thomas atını durdurup tepenin aşağısını işaret etti. "Bak, şuraya bak!" Yamaçta on beş, yirmi tane küçük kemik yığını vardı; boz çakallar çalılara doğru sinsice gidiyor, akbabalar kaburga kemiklerinin üstüne tüneyip kalan son etleri yiyordu.

Thomas'ın yüzü gerildi. "Bunu daha önce de görmüştüm. İşte bu yüzden buradan nefret ediyorum. Asla dönmeyeceğim. Hadi gel, çiftliğe dönmek istiyorum. İşleri yetiştirebilirsem yarın yola çıkacağım." Atını tepeden aşağı tırıs sürdü ve kemik tarlasından kaçtı.

Joseph kardeşini gözden kaybetmiyor, ama yakalamaya da çalışmıyordu. Yüreği keder ve yenilgiyle doluydu. "Bir şeyler ters gitti. Toprağı korumakla görevlendirilmiştim ama başarısız oldum." Hem kendisi hem de toprak onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Ama kendi kendine, "Onu terk etmeyeceğim," dedi. "Burada onunla birlikte kalacağım. Belki de henüz ölmemiştir." Çam ormanındaki kaya aklına gelince heyecanlandı. "Acaba küçük dere hâlâ akıyor mu? O akıyorsa toprak ölmemiş demektir. Yakında gidip bakacağım." Tepenin üstüne vardığında, Thomas'ın atını dörtnala eve doğru koşturduğunu gördü. Son saman yığınlarının çevresindeki çitler yıkılmış, açgözlü sığırlar bunları yemeye girişmişti. Joseph eve yaklaştıkça hayvanların ne denli sıska, zavallı olduklarını ve kalça kemiklerinin nasıl çıktığını gördü. Thomas'ın çoban Manuel'le konuştuğu yere gitti.

"Kaç tane?"

"Dört yüz on altı," dedi Manuel. "Yüzden fazlası öldü."

"Yüzden fazlası mı?!" Thomas hemen uzaklaştı. Arkasından bakan Joseph, kardeşinin ahıra gittiğini gördü. Çobana döndü.

"Kalanlar San Joaquin'e kadar dayanabilir mi Manuel?"

Manuel hafifçe omuz silkti. "Yavaş gideriz. Belki biraz ot buluruz. Belki orada yeni inek buluruz. Ama bir miktar inek de yolda ölür. Kardeşiniz inekleri kaybetmekten nefret ediyor. İnekleri seviyor."

"Bırak bütün samanı yesinler. Saman bittiğinde yola çıkarırız."

"Saman yarına biter."

Avluda at arabalarına şilteleri, tavuk kümeslerini, mutfak eşyalarını üst üste dikkatle yerleştiriyorlardı. Romas, sürülerin güdülmesinde kendisine yardımcı olacak bir başka çobanla birlikte geldi. Rama iki kişilik arabayı sürecek, Thomas'sa at yemlerinin ve iki varil suyun olduğu bir Studebaker arabayı götürecekti. Arabalarda katlanmış tenteler, yiyecekler, üç canlı domuz, iki tane kaz da vardı. Kışa kadar ihtiyaç duyacakları her şeyi alıyorlardı.

Akşam Joseph verandasında oturup son hazırlıkları izlerken Rama işini bıraktı, yanına gidip basamağa oturdu. "Sen neden burada kalıyorsun?"

"Birinin çiftlikle ilgilenmesi gerekiyor Rama."

"İyi de ilgilenecek ne kaldı ki? Thomas haklı Joseph; hiçbir şey kalmadı."

Gözleri, karaçamların olduğu tepeye kaydı. "Bir şey kaldı Rama. Ben çiftlikte olacağım."

Rama derin derin iç çekti. "Sanırım bebeği de götürmemi istiyorsun."

"Evet. Ona nasıl bakılacağını bilmiyorum."

"Zaten bir çadırda yaşayamaz."

"Onu almak istemiyor musun Rama?"

"Hayır, istiyorum. Kendim için istiyorum."

Joseph başını çevirip yine çam ormanına baktı. Güneşin son parçası, Puerto Suelo'nun üzerinde batıyordu. Joseph yaşlı adamı ve kurbanların

düşündü. “Çocuğu neden istiyorsun?” diye sordu yumuşak bir sesle.

“Çünkü o senin bir parçan.”

“Bana âşık mısın Rama? Nedeni bu mu?”

Kadının nefesi tıkandı. “Hayır,” diye bağırdı. “Senden neredeyse nefret ediyorum.”

“O halde çocuğu al,” dedi Joseph aceleyle. “Çocuk senindir. Yemin ederim senindir. Sonsuza dek. Artık onun üzerinde hiç söz hakkım yok.” Sonra, sanki bir yanıt bekler gibi tekrar çamlı tepeye baktı.

“Bundan nasıl emin olabilirim?” diye huysuzlandı Rama. “Bebeğin benim olduğuna inandığımda, o beni annesi olarak görmeye başladığında gelip de onu götürmeyeceğinden nasıl emin olabilirim?”

Joseph kadına gülümsedi ve çok iyi tanıdığı o dinginlik çöktü üzerine. Verandanın yanındaki ölü ve çıplak ağacı gösterdi. “Bak Rama! O benim ağacımdı. Toprağın merkeziydi, bir anlamda babasıydı. Ve Burton onu öldürdü.” Sustu ve tıpkı babası gibi sakalını sıvazlayarak uçlarını düzeltti. Gözleri acıyla yere eğildi, sonra acıya direnerek sertleşti. “Çamların olduğu tepeye bak Rama. Ortasındaki düzlükte bir çember var, onun içinde de bir kaya var. O kaya Elizabeth’i öldürdü. Ve şuradaki tepede de Benjy’yle Elizabeth’in mezarları duruyor.” Rama hiçbir şey anlamadan Joseph’a baktı. “Toprak yara aldı. Ölmedi ama direnemeyeceği kadar büyük bir gücün altında eziliyor. Ve ben de toprağı korumak için burada kalıyorum.”

“Bütün bunların benim için önemi ne? Benim için ya da çocuk için?”

“Bilmiyorum. Belki de çocuğu sana vermemin yararı olur. Bence bunun toprağa yararı olabilir.”

Rama gergin bir tavırla saçlarını geriye itti, ortadaki çizgiyi düzeltti. “Yani çocuğu kurban mı ediyorsun? Bunu mu yapıyorsun Joseph?”

“Buna ne isim verebileceğimizi bilmiyorum. Toprağa yardım etmek istiyorum, bu yüzden çocuğu geri almam gibi bir tehlike yok.”

Rama ayağa kalkıp ağır ağır uzaklaştı. “Hoşça kal Joseph. Sabah gidiyorum ve buna seviniyorum, çünkü artık senden her zaman korkacağım. Her zaman korkacağım.” Dudakları titredi, gözleri yaşla doldu. “Zavallı, yalnız adam!” Evine doğru koşar adım gitti ama o sırada Joseph acı acı gülümseyerek çam ormanına bakıyordu.

“Artık bir olduk,” diye düşündü. “Ve artık yalnızız; birlikte çalışacağız.” Tepelerden bir rüzgâr esip havaya boğucu bir toz bulutu savurdu.

Sığırlar bütün gece samanı yediler.

Arabalar güneş doğmadan epey önce yola çıktı. İki saat boyunca fenerler yandı. Rama çocuklara kahvaltı hazırlamıştı. Sonra yüklerin tepesindeki koltuklarına güvenli bir şekilde oturttu. Bebeği ise sepetiyle birlikte, arabanın zeminine, gözünün önüne koydu. Sonunda hazırdılar ve atlar arabalara koşuldu. Rama yerine geçti; Thomas arabanın yanında duruyordu. Joseph hızla yanlarına geldi. Karanlıkta durup, farkında olmadan havayı kokladılar. Çocuklar çok sessizdi. Rama frenden ayağını çekti. Thomas derin derin iç çekti. “Varınca haber ederiz.”

“Bekleyeceğim.’’

“Artık gitsek iyi olur.”

“Günün en sıcak saatinde mi mola vereceksiniz?”

“Altında durabileceğimiz bir ağaç bulabilirsek. Hoşça kal. Yolumuz uzun.” Atlardan biri dizgine karşı koymak için başını eğdi ve ayağını yere vurdu.

“Güle güle Thomas. Güle güle Rama.”

Rama, “Thomas bebeğin durumunu yazar sana,” dedi.

Thomas hâlâ ayakta bekliyordu. Birden arkasına dönüp hiçbir şey söylemeden uzaklaştı. Freninin fısıltısı duyuldu ve dingiller ağır yükün altında gıcırdadı. Rama da atlarını harekete geçirdi ve yola çıktılar. Yüklerin tepesindeki Martha acıyla ağladı, çünkü mendilini sallayarak veda ettiğini görecek kimse yoktu. Diğer çocuklar uyumuşlardı ama Martha hepsini uyandırdı. “Kötü bir yere gidiyoruz,” dedi kısık sesle. “Yine de gittiğimize seviniyorum, çünkü burası bir iki hafta içinde yanacak.”

Joseph, arabalar gittikten sonra bile gıcırdayan tekerleklerin sesini duyabiliyordu. Bir zamanlar Juanito’nun olan eve gitti; çobanlar kahvelerini ve kızarmış etlerini bitirmek üzerelerdi. Şafak sökerken fincanlarını tamamen boşaltıp ayaklandılar. Romas, Joseph’la birlikte ağıla gitti.

Joseph, “Yavaş yavaş götürün,” dedi.

“Elbette. Bunlar iyi çobanlardır Bay Wayne. Hepsini tanırım.”

Adamlar bezgin bir halde atlarını eyerliyorlardı. Uzun tüylü altı çiftlik köpeği tozların arasından kalkarak yorgun bir tavırla işe koyuldu; çok ciddi görünüyorlardı. Şafak kızıllıklar içinde söktü. Köpekler sıraya girdiler. Sonra ağılın kapısı açıldı ve sürü yola çıktı. Sığırları hizada tutmak için iki yanda üçer köpek yürüyor, çobanlar da yan yana sürünün arkasından gidiyordu. İlk adımlarla birlikte yerden bir toz bulutu kalktı. Çobanlar boyunlarındaki mendilleri burunlarına kadar çektiler. Yüz metre sonra bütün sürü toz bulutunun içinde neredeyse kaybolmuştu. Sonra güneş göründü ve bulutları kızıla boyadı. Joseph ağılın yanında durdu ve toprağın üzerinde bir solucan gibi kıvrılan, arkasında sarı bir sis bırakan toz hattını izledi.

Sonunda yoğun bulutlar tepelere yükseldi ama tozlar saatler boyu havada asılı kaldı.

Joseph, uzun yolculuğun yorgunluğunu hissediyordu. Sabah güneşinin sıcaklığı kavuruyor, tozlar burnunu yakıyordu. Uzun süre aynı yerde kaldı ve sürünün içinden geçtiği tozlu havayı izledi. Yüreği kederle doluydu. “Sığırların gitmesi onlar için iyi olacak,” diye düşündü. “Çoğu burada doğmuştu ama artık gittiler.” Annelerinin dilindeki tükürükle parlayan, zayıf, taze tüylü buzağılar oldukları zamanları, geceleri otların üstünde kendilerine küçük yataklar yaptıklarını anımsadı. Buzağılar kaybolduğunda ineklerin acı dolu çığlıklarını düşündü; artık hiç inek kalmamıştı. Sonunda ölü evlere, ölü ahıra ve ölü ağaca döndü. Dünyadaki her şeyden daha sessizdi hepsi. Ahır kapısı açıktı. Rama’nın evinin kapısı da açıktı. Joseph içerideki sandalyeleri ve cilalı sobayı görebiliyordu. Yerde bir parça balya teli buldu, çember şeklinde sarıp çite astı. Hiç saman kalmamış ahıra girdi. Yerdeki sap balyalarının üstünde siyah, sert toprak parçaları vardı. Geriye tek bir at kalmıştı. Bomboş bölmelerin önündeki uzun yolu yürüdü; zihni anılarla doluydu. “Her yer samanla kaplıyken Thomas burada otururdu.” Dikkatle bakarak o anı gözünde canlandırmaya çalıştı. Hava, güneşin sarı ışınlarıyla dantel gibi süslenmişti. Üç peçeli baykuş, yüzleri duvara dönük bir halde, saçakların altındaki karanlık köşelerinde oturuyordu. Joseph yem bölmesine gidip fazladan bir ölçek arpa getirdi ve atın yemliğine döktü; bir başka ölçek daha alıp içindekileri kapının dışında yere serpti. Yavaşça avlunun öteki tarafına doğru yürüdü.

Bunlar, Rama’nın elinde bir sepet dolusu yıkanmış çamaşırla evden çıkıp, kırmızı önlükleri, yıkanmaktan rengi solmuş mavi kot pantolonları, kızların küçük mavi iş elbiseleriyle kırmızı, örgü iç etekliklerini ipe asacağı saatlerdi. Atların ahırdan çıkarılıp boyunlarını yalağa uzatacakları ve suda baloncuklar yapacakları saatlerdi. Joseph çalışmaya hiç bu kadar gereksinim duymamıştı. Her eve girip kapıları ve pencereleri örttü, ahırların kapılarını çivilerle kapattı. Rama’nın evinde yerde duran nemli bir elbiseyi alıp bir sandalyenin arkasına astı. Rama düzenli bir kadındı; çalışma masasının çekmeceleri kapalıydı, yer süpürülmüştü, süpürge ve faraş köşede duruyordu, o sabah sobanın üstünde bir hindi kanadı kullanılmıştı. Joseph sobanın kapağını kaldırınca rengi koyulaşmakta olan son kömür parçalarını gördü. Rama’nın evinin kapısını kilitlediğinde, tıpkı bir tabutun kapağı kapatılıp içindeki beden terk edildiğinde, yapayalnız bırakıldığında duyulan türden bir suçluluk hissetti.

Kendi evine gitti, yatağını düzeltti ve gece yapacağı yemek için odun getirdi. Evi süpürdü, sobayı cilaladı, saati kurdu. Öğle olmadan bütün işler bitmişti. Sonra ön verandada oturmak için dışarı çıktı. Güneş avluya vuruyor, kırık cam parçalarının üzerinde parlıyordu. Hava durgun ve sıcaktı, ama birkaç kuş hoplayarak dolaşıyor, Joseph'ın serptiği arpaları topluyordu. Çiftliğin terk edildiğini anlayan bir sincap avluda korkusuzca dolaşıyordu; kahverengi bir gelincik sincaba doğru hamle yaptı ama ıskaladı; iki hayvan tozların içinde yuvarlandı. Tozların arasından bir kertenkele çıkıp sallana sallana verandanın en alt basamağına gitti ve sinek avlamak üzere yerleşti. Joseph, atının ayaklarını yere vurduğunu duydu ve ses çıkardığı için minnettar kaldı. Sessizlik onu aptallaştırmıştı. Zaman yavaşlamış, her düşünce, tıpkı ince tozların arasından çıkan kertenkele gibi ağır ağır hareket etmeye başlamıştı. Joseph kurak, beyaz tepelere baktı ve parlak güneşin yansıması karşısında gözlerini kıstı. Gözleri, tepenin üzerinden geçip, kurumuş kaynaklara ve çıplak dağlara uzanan suyollarını izledi.

Ve her zaman olduğu gibi, sonunda tepedeki çam ormanına takıldı. Uzun süre ormanı seyretti, sonra ayağa kalkıp basamaklardan indi. Çamlara doğru giden bu az eğimli yokuşu yavaş yavaş çıkmaya başladı. Henüz eteklerdeyken sadece bir kez arkasına dönüp, güneşin altında kümelenmiş duran kuru evlere baktı. Terden gömleğinin rengi koyulaştı. Yürürken yarattığı toz bulutu peşi sıra geliyordu. Karaağaçlara varıncaya kadar durmadan yürüdü.

Sonunda, derenin aktığı küçük vadiye ulaştı. Az da olsa su vardı ve vadinin kıyılarında yeşil otlar bitmişti. Küçük bir suteresi hâlâ suyun yüzeyinde duruyordu. Joseph, dereciğin tabanını eliyle oydu ve su berraklaşınca eğilip içti, yüzünde suyun serinliğini hissetti. Kalkıp yürümeye devam etti; dere biraz genişledi ve yeşil otlar çoğaldı. Küçük vadinin yamacına yaklaştığı yerde, güneşin erişemediği siyah ve yosunlu toprakta birkaç eğreltiotu yetişmişti. O zaman Joseph'ın üzüntüsü biraz hafifledi. "Hâlâ burada olduğunu biliyordum. Yok olamazdı. Burada yok olması imkânsızdı." Şapkasını çıkarıp hızlı hızlı yürüdü. Ormanın ortasındaki düzlüğe elinde şapkasıyla girdi ve durup kayaya baktı.

Kalın yosun tabakası sararıp kuruyordu; mağaranın çevresindeki eğreltiotları boyunlarını bükmüştü. Dere hâlâ kayadaki oyuktan çıkıyordu ama eskisinin dörtte biri kadar bile yoktu. Joseph kaygıyla kayaya yaklaşıp yosunların bir kısmını kopardı. Ölmemişlerdi. Derenin yatağında bir çukur açtı; derin bir çukurdu. Çukur suyla dolunca şapkasını daldırıp su aldı, kayanın üstüne döktü ve kuruyan yosunların bu suyu nasıl emdiğini izledi. Çukur yavaş yavaş doldu. Yosunları ıslatmak için şapkasıyla defalarca su taşıması gerekti; yosunlar suyu kana kana içtiler ama hiçbir yeşerme işareti vermedi. Joseph, Elizabeth'in ayağı kayarken oluşan izlerin üstüne de su döktü. "Yarın bir kova ve kürek getireceğim. O zaman daha kolay olacak." Çalışırken, kayanın artık kendisinden ayrı bir varlık olmadığını biliyordu. Kendi bedenini ne kadar seviyorsa kayayı da o kadar seviyordu. Tıpkı kendi yaşamını kurtarır gibi, kayayı da ölümden koruyordu.

Sulamayı bitirince, oluşan küçük havuzun yanına oturup soğuk suyla yüzünü ve boynunu yıkadı, şapkasıyla su içti. Bir süre sonra kayaya sırtını dayayıp, düzlüğü koruyan kara ağaçlara baktı. Bu halkanın dışında kalan toprakları, kavrulmuş tepeleri, gri ve tozlu adaçaylarını düşündü. "Burası güvenli," diye geçirdi aklından. "Yağmur yeniden gelinceye kadar canlı kalacak olan tohum burası. Burası toprağın kalbi ve bu kalp hâlâ atıyor." Suladığı yosunların neminin gömleğinden vücuduna sızdığını hissetti. Düşünceleri devam etti. "Toprak neden intikam peşinde gibi görünüyor anlamıyorum, artık öldü zaten." Suyun hâlâ aktığı bu son kalede, yıpranmış ve dökülen derileriyle kör yılanlar gibi durup bekleyen tepeleri düşündü. Toprağın, bu küçük deresini henüz yüz metrelik mesafe boyunca akmadan önce yutuşunu anımsadı. "Toprak, tıpkı açlıktan ölmek üzere olan bir köpek gibi vahşi." Sonra bu düşüncesine kendisi de gülümsedi, çünkü neredeyse buna inanacaktı. "Eğer mümkün olsaydı toprak gelip bu dereyi kurutur, benim de kanımı içerdi. Susuzluktan delirmek üzere." Düzlüğün ortasından geçen küçük dereye baktı. "Burası topraktaki yaşamın tohumu. Burayı, çıldırmış toprağın gazabından korumalıyız. Toprağın kalbini korumak için sudan yararlanmalıyız, yoksa suyun bir damlacık tadı bile toprağın bize saldırmasına yol açabilir."

Akşam yaklaşıyordu; ağaçlardan oluşan hattın gölgesi kayayı geçip çemberin diğer ucunda kapanmıştı. Düzlük huzurluydu. Joseph hem kayaya hem de kendisine, "Zamanında gelmişim," dedi. "Kuraklığa karşı burada kalıp kendimizi koruyacağız." Bir süre sonra başı öne düştü ve uykuya daldı.

Güneş tepelerin ardında battı, tozlar duruldu ve gece geldi. Joseph hâlâ uyuyordu. Ava çıkan baykuşlar yıldızların önünde uçuyorlardı; her zaman geceyi izleyen rüzgâr tepelerin üzerinden esmeye başlamıştı. Joseph uyandı ve kararmış gökyüzüne baktı. Beyni hemen uyuşukluğundan kurtularak nerede olduğunu fark etti. "Ama tuhaf bir şey oldu," diye düşündü. "Artık burada yaşıyorum." Vadinin aşağısındaki çiftlik evleri değildi artık onun yuvası. Tepeden aşağı sessizce inecek, sonra hızla bu düzlüğün korumasına dönecekti. Ayağa kalktı, uyuşmuş kaslarını harekete geçirdi; sonra sessizce kayadan uzaklaştı. Çemberin dışına çıktığında, sanki toprağı uyandırmaktan korkuyormuş gibi gizlenerek yürüdü.

Bu kez evlerde ona yolunu gösterecek ışıklar yoktu. Belleğine güvenip ilerledi. Evleri gördüğünde çoktan yanlarına varmıştı. Sonra atını eyerledi eyere battaniyeler bağladı; bir çuval tahıl, domuz pastırması, üç parça jambon ve büyük bir kese dolusu kahve aldı. Sonra, yüklü atını çekerek yine gizlice yola çıktı. Evler uyuyordu; toprak, gecenin rüzgârıyla fısıldıyordu. Çalılıkların arasında büyük bir hayvanın yürüdüğünü duydu ve korkudan tüyleri diken diken oldu. Yoluna devam etmek için ayak seslerinin uzaklaşmasını bekledi.

Yalancı şafakta düzlüğe ulaştı. Bu kez atı yola girmeyi reddetmedi. Joseph atı bir ağaca bağlayıp çuvaldaki arpayla besledi. Sonra kayanın yanına giderek battaniyelerini, elleriyle açtığı küçük havuzun yanına serdi. Kayanın yanında güvenle uykuya daldığında güneş doğmak üzereydi. Yükseklerdeki küçük ve dağınık bir bulut kümesi, saklanmış olan güneşin ışıklarından nasibini aldı ve Joseph bu manzarayı izlerken uyuyakaldı.

24

Mevsimin sonbahara dönmesine, haftaların birleşip ayları yığmasına karşın yaz sıcağı devam etti ve nihayet o kadar yavaş çekildi ki mevsim değişikliği hissedilmedi bile. Su kenarlarına üşüşmüş güvercinler uzun süre önce göç etmişti; yüksekten uçan yaban ördekleri akşamları dinlenebilecekleri bir gölcük arıyor ve yorgun argın yola devam ediyordu; güçsüz olanlarsa kurumuş tarlalara konuyor, sabah olunca başka bir sürüye katılıyordu. Hava ancak kasımda serinledi ve kış gerçekten de yüzünü gösterdi, ama o zamana kadar toprak çoktan çıra gibi kurumuştu. Kayalardaki kuru yosunlar bile pul pul dökülmüştü.

Sıcak haftalar devam ederken Joseph çam çemberinin içinde yaşadı ve kışın gelmesini bekledi. Yeni yaşamının kendine özgü alışkanlıkları ortaya çıkmıştı. Her sabah, kazdığı derin ve geniş çukurdan su taşıyarak yosunlu kayayı suluyor, aynı şeyi akşam da tekrarlıyordu. Yosun bu ilgiye karşılık vermişti; artık parlak, kalın ve yeşildi. Ve bölgede yeşil olan başka hiçbir şey yoktu. Joseph, kuruyup kurumadığını gösteren işaretleri dikkatle takip ediyordu. Dere yavaş yavaş küçülüyordu ama kış yaklaşıyordu ve kayadan damlaların düşmesini sağlayacak kadar su hâlâ vardı.

Joseph on beş günde bir, kavrulmuş yollardan geçerek Nuestra Señora'ya gidip yiyecek alıyordu. Sonbaharın başlarındaki gidişinde kendisine bir mektup geldiğini gördü.

Thomas sadece birkaç bilgi vermişti: "Burada ot var. Yolda üç yüz hayvan öldü. Geriye kalanlarsa şişmanladı. Rama ve çocuklar iyi. Kuraklık nedeniyle otlaklar çok pahalı. Çocuklar nehirde yüzüyor."

Joseph kasabada Ramos'u buldu ve yaşlı adam, dağlarda yaptıkları yolculuğu ruhsuz bir ifadeyle anlattı. İneklerin birer birer nasıl yere düştüklerini, üvendireyle dürtseler bile kalkmadıklarını, sadece yorgun argın gökyüzüne baktıklarını söyledi. Romas, ineklerin ne kadar güçlerinin kaldığını anlayabiliyordu. Gözlerine bakıp yorgun hayvanları silahla vurmuştu; ineklerin yorgun bakışları sabitleşip parlamış, ama hiç değişmemişti. Sürü, azıcık yiyecek ve suyla yolları boydan boya kaplayarak ilerlemişti ve yol üstündeki çiftçiler düşmanca davranmıştı. Bu çiftçiler, çitlerinin çevresinde sürekli dolaşıyor, içeri girmeye çalışan bütün hayvanları öldürüyordu. Yollar, tozla kaplı hayvan iskeletleriyle doluydu ve çürüyen etlerin kokusu her yeri kaplıyordu. Çocukların kokudan hastalanacağından korkan Rama, ıslak mendillerle yüzlerini kapatmıştı. Bir günde katettikleri mesafe gitgide azalmıştı ve yorgun hayvanlar bütün gece dinleniyor, yiyecek arayacak halde olmuyordu. Sürü küçüldükçe önce bir çoban, arkasından bir başkası daha geri gönderilmişti, ama küçük topluluk zar zor bir nehir kıyısına ulaşıp bütün gece yere çökmüş durumda yemleninceye kadar Romas ve öteki iki çoban oradan ayrılmamıştı. Romas bunu anlatırken gülümsedi ama sesinde hiçbir değişiklik olmadı. Öyküsünü bitirince hiç oyalanmadan dönüp gitti; omzunun üstünden, "Kardeşiniz paramı ödedi," diye seslenerek bara girip gözden kayboldu.

Bunları dinlerken Joseph'ın midesine derin bir ağrı saplandı, bu yüzden Romas'ın gittiğine sevindi. Erzak alıp sığınağına döndü. İlk kez, kurumuş şimşeğe benzeyen uzun hatlar halinde yarılmış toprağı görmedi. Atını sürerken, kuru çalıların ayakta kalma savaşını hissetmedi. Zihni tozlu bir yol gibiydi ve yorgun inekler beyninin içinde ölüyordu. Duyduklarından dolayı üzgündü, çünkü artık bu yeni düşman da kendisini koruyan çamların karşısında dikilip birikecekti.

Düzlükte, ağaçların altındaki çalılıklar ölmüştü ama dimdik duran ağaç gövdeleri hâlâ kayayı koruyordu. Kuraklık önce toprakta sürünüp kısa boylu asmaları ve çalıları öldürmüştü. Ama çamların kökleri kayalara tutunmuş, az da olsa su içmeye devam etmişti; iğneleri hâlâ siyahımsı yeşildi. Joseph düzlüğe varır varmaz kayanın nemli olup olmadığına ve küçük dereye baktı. İlk kez o gün, suyun ne hızla azaldığını ölçmek için derenin kenarına işaretler koydu.

Aralıkta bölgeyi ayaz vurdu. Güneş doğdu, her yeri kızıla boyadı; kuzey rüzgârı her gün bölgeyi baştan başa dolaşarak havayı tozla doldurdu, kuru yaprakları savurdu. Joseph çiftliğe gidip bir çadır getirdi. Sessiz kalmış evlerin yanına gitmişken yel değirmenini çalıştırdı, borulardan geçen havanın sesini bir anlığına dinledi, sonra kanatları durduran küçük kolu indirdi. Yokuştan yukarı çıkarken arkasına dönüp evlere bakmadı. Bu sırada yolunu uzatarak mezarların yanından geçti.

O öğleden sonra batıdaki dağlarda da sis gördü. "Yaşlı adamın yanına gitmeliyim," diye düşündü. "Bana söyleyeceği başka şeyler olabilir." Ama bu olacak iş değildi. Yosunun kuruyacağından korktuğu için kayadan ayrılamayacağını biliyordu. Düzlüğün sessizliğine dönüp çadırını kurdu. Kayaya su dökmek için kovasını alıp dereye gitti. Bir şey olmuştu. Derenin suları, işaret olarak kullandığı kazıktan en az iki parmak aşağıdaydı. Yerin altında bir yerlerde, kuraklık su kaynağına da saldırmıştı. Joseph çukurdaki suyla kovayı doldurup kayayı ıslattı, sonra kovayı tekrar doldurdu. Kısa süre sonra çukur boşaldı. Ölmekte olan derenin çukuru tekrar doldurması için yarım saat beklemek zorunda kaldı. İlk kez telaşlandı. Küçük mağaranın içine girip suyun yavaş yavaş damladığı yarığa baktı; sonra, mağaranın nemiyle kaplı bir halde dışarı çıktı. Derenin yanında oturup çukuru doldurmasını izledi. Bakarken suyun ne kadar azaldığını görebileceğini düşündü. Rüzgâr çam dallarını öfkeli bir sesle dalgalandırdı.

Joseph yüksek sesle, "O kazanacak," dedi. "Kuraklık bizi de ele geçirecek." Korkmuştu.

Akşam oradan ayrılıp Puerto Suelo'da güneşin batışını izledi. Sis, saklanmış olduğu denizden çıkıp güneşi yuttu. Soğuk kış akşamında Joseph, ateş yakmak için bir kucak dolusu kuru çam dalı ve bir çuval kozalak topladı. O gece ateşi çukura yakın yaktı, böylece alevlerin ışığı küçük dereyi aydınlatacaktı. Zaten azıcık olan yemeğini bitirince eyerine yaslanıp, sessizce çukura dolan suyu seyretti. Rüzgâr kesilmiş, çamlar susmuştu. Joseph kuraklığın sürünerek ilerlediğini, toprağın üstündeki kuru kabuğun üzerinden geçtiğini, çamlığın çevresinde dolaşıp keşif yaptığını duyabiliyordu. Kuraklık ilerledikçe korkuyla fısıldayan kuru toprağı da işitiyordu. Kalkıp kovasını çukurun içine, derenin altına koydu. Kova her dolduğunda alıp kayayı ıslattı, sonra oturup yeniden dolmasını bekledi. Her seferinde kova biraz daha geç doluyordu sanki. Baykuşlar gökyüzünde hiç durmadan dolaşıyordu, çünkü avlayabilecekleri çok az hayvan kalmıştı. Sonra Joseph topraktan cılız, yavaş bir darbenin geldiğini duydu. İyi anlayabilmek için nefes bile almadan dinledi.

"Şimdi tepeyi aşıyor. Bu gece gelecek."

Tekrar nefes alıp ritmik darbeleri dinlemeye devam etti ve fısıldadı: "Buraya ulaştığında toprak ölecek, dere kuruyacak." Ses tepede ilerlemeye devam ediyordu. Kayanın yanında sıkışıp kalmış olan Joseph sesin yaklaşmasını dinledi. Sonra atı başını kaldırıp kişnedi. Düzlüğün aşağısındaki yamaçtan karşılık olarak bir kişneme geldi. Joseph ayağa kalkıp küçük ateşinin yanında durdu; gelecek darbeye hazırlıklı olmak için omuzlarını gerdi, başını öne uzattı. Gecenin soluk ışığında bir adamın yaklaşarak atını durdurduğunu gördü. Adam, çamlardan daha uzun görünüyordu; başının çevresinde soluk mavi bir ışık vardı. Sonra yumuşak bir ses duyuldu: "Sinyor Wayne."

Joseph içini çekti ve kasları gevşedi. "Juanito, sen misin?" diye sordu yorgun bir sesle. "Sesini tanıdım."

Juanito inip atını bağladı ve geniş adımlarla ateşin yanına geldi. "Önce Nuestra Señora'ya gittim. Yalnız olduğunuzu söylediler. Sonra çiftliğe gittim, evler terk edilmişti."

"Beni burada bulacağını nereden bildin?"

Juanito ateşin yanına diz çöktü ve alevi canlandırmak için yeni dallar attıktan sonra ellerini ısıttı. "Bir seferinde kardeşinize söylediklerinizi anımsadım sinyor. 'Burası serin bir su gibi,' demiştiniz. Kurak tepelere gelince, nerede olduğunuzu anladım." Alev canlanmıştı. Juanito, Joseph'ın

yüzüne baktı. "İyi değilsiniz sinyor. Zayıflamışsınız, hasta olmuşsunuz."

"Ben iyiyim Juanito."

"Kupkuru ve hummalı gibi görünüyorsunuz. Yarın bir doktora görünmelisiniz."

"Hayır, iyiyim. Neden döndün Juanito?"

Juanito geçmişteki bir acıyı anımsayıp gülümsedi. "Gitmemi gerektiren şey ortadan kalktı sinyor. Bittiğini anladım ve dönmek istedim. Küçük bir oğlum var sinyor. Bu gece gördüm onu. Bana benziyor, gözleri mavi ve ufak ufak konuşmaya başlamış. Dedesi ona Chango adını vermiş, küçük bir *piojo*[16] olduğunu söyleyip gülüyor. Garcia çok mutlu bir adam." Bütün bu mutlulukla yüzü aydınlanmıştı ama sonra yeniden hüzünlendi. "Siz, sinyor... Sizden ve zavallı hanımefendiden söz ettiler. Onun için mumlar yakılıyor."

Joseph bu anının karşısında başını salladı. "Geleceği belliydi Juanito. Geldiğini hissediyordum. Sürünerek bize yaklaştığını hissediyordum. Ve şimdi de neredeyse her yeri ele geçirdi. Bir tek bu küçük ada kaldı."

"Ne demek istiyorsunuz sinyor?"

"Dinle beni Juanito. Başlangıçta toprak vardı, sonra ona göz kulak olmak için ben geldim. Şimdi toprak neredeyse tamamen öldü. Sadece bu kaya ve ben kaldık. Ben toprağım." Gözleri hüzünlendi. "Elizabeth bir keresinde bana kader tanrıçalarından kaçan bir adamın öyküsünü anlatmıştı. Güvende olacağı bir sunağa sığınmıştı adam." Joseph o anı hatırlayarak gülümsedi. "Elizabeth'in yaşanan her şeyle ilgili bir öyküsü vardı; olanlara uyan ve sonuçları önceden gösteren öyküler..."

İkisi de sustular. Juanito birkaç dal daha kırıp ateşe attı. Joseph, "Buradan uzaklaştığında nereye gittin Juanito?" diye sordu.

"Nuestra Señora'ya gittim. Willie'yi de alıp uzaklaştım." Joseph'a acı acı baktı. "O düş yüzünden sinyor. Düşü anımsarsınız. Willie bana sık sık anlatırdı. Pırıl pırıl parlayan, sert, tozlu bir yerde olduğunu görüyordu. Toprakta delikler varmış. Deliklerden çıkan adamlar onu bir sinek gibi parça parça oluncaya kadar çekiştiriyormuş. Bu bir düştü. Zavallı Wiilie'yi de yanıma aldım. Santa Cruz'a gidip yakınlardaki dağlarda kurulmuş bir çiftlikte çalıştık. Willie tepelerdeki büyük ağaçları sevmişti. Orası düşlerinde gördüğü yerden çok farklıydı." Juanito sustu ve ağaçların tepelerinden kendisini gösteren yarımaya baktı.

Joseph, "Bir dakika," diyerek çukurdaki dolu kovayı aldı kayaya döktü.

Juanito onu izledi ama bir şey söylemedi. "Artık ayı sevmiyorum. Dağda çalıştık; ağaçların arasında sığır güdüyorduk ve Willie mutluydu. Bazen aynı düşü görüyordu ama ben ona yardım ediyordum. Ve o düşü her gördüğünde Santa Cruz'a gidiyor, viski içip kadınlarla yatıyorduk." Ayışığının yüzüne vurmasını engellemek için şapkasını öne eğdi. "Bir gece Willie aynı düşü gördü. Ertesi gece kasabaya gittik. Santa Cruz'da bir sahil var. Orada eğlence yerleri, çadırlar, küçük arabalar oluyor. Willie öyle şeyleri severdi. Akşam sahilde yürüdük. Aya bakmak için teleskop getiren bir adam vardı. Beş sent karşılığında bakabiliyordun. Önce ben baktım, sonra Willie baktı." Juanito yüzünü öteki tarafa çevirdi. "Willie çok hastalandı. Eyerimin üstüne koyup onu taşıdım, atını da ardımdan çektim. Ama Willie buna dayanamadı ve o gece kendini kementle bir ağaç dalına astı. Her şeyin bir düş olduğunu düşündüğü zaman sorun yoktu ama o yerin gerçekten var olduğunu, düş olmadığını anlayınca buna dayanamadı. O kovuklar, sinyor, o kurak, ölü yer... Gerçekten de vardı. Teleskopta gördü." Birkaç dal kırıp ateşe attı. "Sabah onu asılı halde buldum."

Joseph doğruldu. "Ateşi tazele Juanito. Ben kahve yapacağım. Bu gece hava soğuk."

Juanito biraz daha dal kırdı ve kurumuş kalın bir dalı çizmesinin topuğuyla parçaladı. "Dönmek istedim sinyor. Yalnızdım. Sizdeki o şey yok oldu mu?"

"Evet, yok oldu. Zaten hiç bende olmamıştı. Burada sana göre bir şey yok. Sadece ben varım."

Juanito sanki Joseph'ın koluna dokunmak ister gibi elini uzattı ama sonra geri çekti. "Neden burada kalıyorsunuz? Sürünün ve ailenizin gittiğini söylediler. Benimle gelin, buradan gidelim sinyor." Alevlerin ışığında Joseph'ın yüzüne baktı ve bakışlarının sertleştiğini gördü.

"Sadece kaya ve dere var. Nasıl olacak biliyorum. Dere alçalıyor. Kısa süre sonra kuruyacak, yosun sararacak, ardından kahverengi olacak ve avcunda dağılacak. Ondan sonra sadece ben kalmış olacağım. Ve gitmeyeceğim." Gözleri sinirliydi. "Ölene kadar burada kalacağım. Öldüğümde ise geriye hiçbir şey kalmayacak."

"Ben sizinle kalacağım. Yağmurlar gelecek. Burada sizinle birlikte yağmuru bekleyeceğim."

Ama Joseph başını öne eğdi. "Burada olmanı istemiyorum," dedi acıyla. "O zaman çok daha uzun beklemek gerekir. Oysa şimdi sadece gece ve gündüz, karanlık ve aydınlık var. Sen burada kalırsan, zamanı uzatacak bin tane ara olacak; sözcüklerin arasındaki uzun zaman, adımların arasındaki uzun zaman..." Aniden sordu: "Noel yaklaştı mı?"

"Noel geçti. İki gün sonra yılbaşı."

"Ah," diye içini çekti Joseph ve sırtını eyerine doğru salıverdi. Gergin bir tavırla sakalını okşadı. "Yeni bir yıl. Buraya gelirken hiç bulut gördün mü Juanito?"

"Bulut yoktu sinyor. Biraz sis olduğunu düşünmüştüm ama baksanıza, ayın çevresinde hale yok."

"Sabah bulutlu olabilir. Yeni yıl yaklaşmış, bulutlar gelebilir." Kovayı yeniden alıp kayayı suladı.

Ay gökyüzünde kayıp giderken, arada sırada kuru dallar atarak ateşin başında sessizce oturdular. Don başlayınca Joseph battaniyelerinden birini Juanito'ya verdi ve kovanın ağır ağır dolmasını beklediler. Juanito kayayla ilgili hiçbir şey sormadı ama Joseph bir seferinde açıklama yaptı: "Suyun tek damlası bile boşa gitmemeli. Yeterince su yok."

Juanito doğruldu. "İyi değilsiniz sinyor."

"Tabii ki iyiyim. Çalışmıyorum, az yiyorum ama iyiyim."

Juanito birdenbire, "Peder Angelo'ya gitmeyi düşündünüz mü hiç?" diye sordu.

"Rahibe mi? Hayır. Neden gideyim ki?"

Juanito sanki kendi fikrini küçümser gibi ellerini iki yana açtı. "Bilmem. Bilge bir adamdır ve rahiptir. Tanrı'ya yakındır."

"O ne yapabilir ki?"

"Bilmiyorum sinyor. Bilge bir adamdır ve rahiptir. Gitmeden önce, yani o olaydan sonra ona gidip günah çıkardım. Bilge adamdır. Sizin de bilge bir adam olduğunuzu söyledi. 'O adam bir gün kapıma gelecek,' dedi. Peder Angelo aynen böyle dedi. 'Bir gün gelecek,' dedi. 'Belki gece gelir. Kendi bilgeliği içinde güce ihtiyacı olacak.' Peder tuhaf bir adam sinyor. Günahları dinliyor, kefareti söylüyor, sonra bazen konuşuyor ve insanlar anlamıyor. İnsanlara yukarıdan bakıyor ve anlayıp anlamadıklarını umursamıyor. Bazıları bundan hoşlanmıyor. Korkuyorlar.''

Joseph öne eğilmiş, ilgiyle dinliyordu.

"Ondan ne isteyebilirim? Şimdi ihtiyaç duyduğum neyi verebilir ki bana?"

"Bilmiyorum. Sizin için dua edebilir."

"Peki bu işe yarar mı Juanito? Dua ettiği her şey gerçekleşiyor mu?"

“Evet. Duaları Bakire Meryem tarafından Tanrı’ya ulaştırılıyor. Dua ettiği şeyler gerçekleşebilir.”

Joseph yeniden eyerine yaslandı ve birden kıkırdadı. “Gideceğim. Her yolu deneyeceğim. Baksana Juanito, sen burayı biliyorsun, ataların da biliyordu. Neden kuraklık başlayınca hiçbiriniz buraya gelmediniz? Gelinmesi gereken yer burasıydı.”

Juanito düşünceli bir ifadeyle, “Yaşlılar öldü,” dedi. “Gençler de unutmuş olabilir. Ben hatırlıyorum çünkü annemle birlikte gelmiştim. Ay batıyor. Uyumayacak mısınız sinyor?”

“Uyumak mı? Hayır, uyumayacağım. Suyu boşuna akıtamam.”

“Siz uyurken suya ben bakarım. Tek damlası bile boşa gitmeyecek.”

“Hayır, uyumayacağım. Bazen gündüz kova dolarken biraz uyuyorum. O yetiyor. Nasıl olsa çalışmıyorum.’’ Kovayı almak için ayağa kalktı ve birden çığlık atarak yere eğildi. “Bak Juanito!” Bir kibrit yakıp dereye doğru tuttu. “Evet, su yükseliyor. Sen gelince oldu. Bak, kazığın çevresinden dolaşıyor. Yarım parmak kadar yükselmiş.’’ Heyecanla kayaya koşup mağaranın içine doğru eğildi; bir kibrit daha yakarak kaynağa baktı. “Hızlanmış. Ateş yak Juanito.’’

“Ay battı. Uyuyun sinyor. Ben suya bakarım. Uykuya ihtiyacınız var.

“Hayır, ateş yak da aydınlansın ortalık. Suyu seyretmek istiyorum. Belki de suyun geldiği yerde iyi bir şey oldu. Belki dere yükselecek ve biz de buradan çıkıp yeniden toprağa kavuşacağız. Bir öbek yeşil ot, sonra daha geniş bir öbek...” Gözleri parlıyordu. “Bu merkezden çıkıp yamaçlardan aşağıya, oradan da düzlüğe... Bak Juanito, kazığın yarım parmaktan da fazla üstünde. Bir parmak!”

Juanito, “Uyumalısınız,” diye ısrar etti. “Uykuya ihtiyacınız var. Suyun nasıl yükseldiğini görüyorum. Ona göz kulak olurum.” Joseph’ın koluna vurup onu yatıştırdı. “Gelin, uyumalısınız.”

Ve Joseph, battaniyenin üstüne örtülmesine izin vererek, derenin yükselmesinin huzuruyla derin bir uykuya daldı.

Juanito karanlıkta oturup görevine bağlı kaldı, kova doldukça kayayı suladı. Bu, Joseph’ın uzun süredir ilk kesintisiz uykusuydu. Juanito ince dalların küçük ateşini korudu ve bununla ellerini ısıttı; bütün gece yaşanan don, toprağın üstünde beyaz bir tabaka oluşturmuştu. Juanito, uyumakta olan Joseph’a baktı. Ne kadar zayıfladığını, kavruklaştığını, saçlarının nasıl beyazladığını gördü. Annesinin anlattığı kısa öyküleri anımsadı; puslu büyük Ruhun, insanlara ve diğer tanrılara yaptığı şakaların öykülerini... Sonra, Joseph’ın yüzüne bakarken, kalın kerpiç duvarlı ve toprak zeminli eski Nuestra Señora kilisesini düşündü. Kilisenin saçaklarında bir açıklık vardı ve bazen ayin sırasında içeri kuşlar girerdi. Aziz Joseph’ın başına ve Meryem Ana’nın mavi örtüsüne sık sık kuş pisliği düşerdi. Aklına neden bu düşüncenin geldiğini yavaş yavaş anladı. Çarmıha gerilmiş, ölü, kanlar içindeki İsa geldi gözünün önüne. Öldüğü için yüzünde hiçbir acı ifadesi yoktu ama hayal kırıklığı ve şaşkınlık görülüyordu; hepsinin üzerinde de sınırsız bir yorgunluk ifadesi vardı. İsa ölmüştü ve Yaşam sona ermişti. Juanito, Joseph’ın yüzünü görmek için ateşi güçlendirdi. Bu yüzde de aynı hayal kırıklığı ve yorgunluk vardı. Ama Joseph ölmemişti. Uykusunda bile çenesi sımsıkıydı. Juanito hemen haç çıkardı, Joseph’ın yattığı yere gidip, üşümesin diye battaniyeleri iyice sardı. Ve sert omzunu okşadı. Juanito, Joseph’ı acı içinde seviyordu. Şafak sökerken suyu izlemeye devam etti ve kayayı defalarca suladı. Su, gece boyunca biraz yükselmişti. Joseph’ın çaktığı küçük kazığın çevresinde dolaşıp küçük anaforlar yaratıyordu. Sonunda soğuk güneş doğdu ve ormanda parladı. Joseph uyanıp doğruldu. “Su ne durumda?”

Juanito bu soru karşısında keyifle güldü. “Dere yükseldi. Siz uyurken sular çoğaldı.”

Joseph battaniyeleri hızla atıp bakmaya gitti. “Gerçekten de öyle. Bir yerlerde bir şeyler değişti.” Elleriyle yosunlu kayaya dokundu. “Sürekli ıslak tutmuşsun Juanito. Teşekkür ederim. Bu sabah daha yeşil görünüyor mu sence?”

“Gece rengini görmemiştim.”

Kahvaltı hazırlayıp ateşin başında kahvelerini içtiler. Juanito, “Bugün Peder Angelo’ya gidelim,” dedi.

Joseph başını ağır ağır sağa sola salladı. “Çok su kaybederiz. Ayrıca, gitmeye gerek yok. Dere yükseliyor.”

Juanito başını kaldırmadan yanıtladı, çünkü Joseph’ın gözlerini görmek istemiyordu. “Rahibi görmemiz iyi olur. Onunla konuşunca kendinizi iyi hissedersiniz. Küçücük bir günahınızı bile itiraf etseniz iyi hissedersiniz.”

“Ben o kiliseye bağlı değilim Juanito. Günah çıkaramam.”

Juanito şaşırmıştı. Sonunda, “Herkes Peder Angelo’ya gidebilir,” dedi. “Çocukluklarından bu yana kiliseye gitmemiş adamlar bile, tıpkı akşamları su birikintilerine giden yaban güvercinleri gibi, sonunda Peder Angelo’nun kapısını çalıyor.”

Joseph arkasındaki kayaya baktı. “Ama su geliyor. Şimdi gitmeye gerek yok.”

Juanito kilisenin Joseph’a yardım edebileceğini düşündüğü için kurnazca saldırdı: “Ben doğduğumdan beri burada yaşıyorum sinyor, sizse burada sadece kısa bir süredir yaşıyorsunuz. Bilmediğiniz şeyler var.”

“Neler?”

Juanito bu kez gözlerine dikkatle baktı. “Bunu pek çok kez gördüm sinyor,” dedi heyecanla. “Bir kaynak kurumadan önce suyu biraz yükselir.”

Joseph hemen dereye baktı. “Bu, sona geldiğimizin bir işareti mi yani?”

“Evet sinyor. Tanrı elini uzatmazsa kaynak kuruyacaktır.”

Joseph birkaç dakika sessizce düşündü. Sonunda ayağa kalkıp eyerini aldı. Sert bir sesle, “Hadi, rahibe gidelim,” dedi.

“Ama belki o da yardım edemez.”

Joseph eyeri, bağlanmış bekleyen atının üstüne koydu. “Hiçbir fırsatı kaçıramam,” diye bağırdı.

Atlar eyerlenince, Joseph kayanın üzerine bir kova su daha döktü. “Kurumadan dönerim,” dedi. Tepeleri enine geçerek dümdüz bir yoldan ilerlediler ve ilerideki yola ulaştılar. Tırıs giden atlarının üzerinde bir toz bulutu dolaşıyordu. Hava soğuktu ve şiddetli bir don vardı. Nuestra Señora yolunun yarısını aştıkları sırada rüzgâr çıktı ve bütün vadiyi bir toz bulutuyla kapladı; tozlar havaya öylesine yayıldı ki soluk sarı bir sis güneşi kapattı. Juanito eyerinin üzerinde dönüp, rüzgârın geldiği batı yönüne baktı.

“Kıyıda sis var.”

Joseph hiç bakmadı bile. “Hep orada duruyor. Okyanus var olduğu sürece kıyı için bir tehlike yok.”

Juanito umutla konuştu: “Rüzgâr batıdan esiyor sinyor.”

Ama Joseph acı acı güldü. “Başka bir yıl olsaydı samanları yığar, odunların üstünü örterdik. Bu yıl rüzgâr genellikle batıdan esti.”

“Ama elbet yağmur yağacak sinyor.”

“Neden yağsın ki?” Bu perişan topraklar Joseph’ın sinirini bozuyordu. Çıplak tepelere, yapraklarını dökmüş ağaçlara kızgındı. Sadece meşeler canlıydı ve onlar da yaşamlarını bir toz bulutu altında gizliyordu.

Joseph ve Juanito sonunda Nuestra Señora’nın sessiz ana caddesine ulaştılar. İnsanların yarısı kasabadan ayrılmış, daha şanslı yerlerde yaşayan akrabalarını ziyarete gitmiş, evlerini, kavrulmuş avlularını, boş tavuk kümeslerini bırakmıştı. Romas evinin kapısına çıkıp hiç konuşmadan el salladı;

Bayan Gutierrez de penceresinden onları gözetledi. Barın önünde hiç müşteri yoktu. Caddede ilerleyip topraktan yapılmış alçak tavanlı kilisey geldiklerinde, bu kısa kış gününün akşamı yaklaşmıştı. İki zenci çocuk, yolda ayak bileklerine kadar gelen tozun içinde oynuyordu. Joseph'la Juanit atlarını çok yaşlı bir zeytin ağacına bağladılar.

Juanito, "Kiliseye gidip bir mum yakacağım," dedi. "Peder Angelo'nun evi arkada. İşiniz bitinceye kadar kayınpederimin evinde bekleyeceğim." Kiliseye doğru gitti ama Joseph arkasından seslendi.

"Dinle Juanito, benimle gelmemelisin."

"Gelmek istiyorum sinyor. Ben sizin dostunuzum."

"Hayır," dedi Joseph son söz olarak. "Seni orada istemiyorum. Yalnız kalmak istiyorum."

Juanito'nun gözleri isyan ve kalp kırıklığıyla dondu. "Peki dostum," dedi hafifçe ve kilisenin açık kapısından içeri girdi.

Peder Angelo'nun beyaz badanalı küçük evi kilisenin tam arkasındaydı. Joseph merdiveni çıkıp kapıyı çaldı ve çok kısa süre sonra Peder Angel kapıyı açtı. Bir tulumun üzerine eski papaz cüppesini geçirmişti. Yüzü eskisinden daha solgundu, gözleri okumaktan kanlanmıştı. Gülümseyerek Joseph' selamladı. "İçeri gir."

Joseph, birkaç parlak kutsal resimle süslenmiş küçük bir odanın ortasında ayakta duruyordu. Odanın her köşesi, koyun derisiyle ciltlenmiş, misyonerlik günlerinden kalma kalın ve eski kitaplarla doluydu. Joseph, "Adamım Juanito gelmemi söyledi," dedi. Rahipten şefkatin yayıldığını hissett ve yumuşak sesiyle sakinleşti.

"Günün birinde gelebileceğini düşünmüştüm. Otursana. Sonunda ağaç seni yarı yolda mı bıraktı?"

Joseph'ın aklı karıştı. "Daha önce de ağaçtan söz etmiştiniz. Ağaç hakkında ne biliyorsunuz?"

Peder Angelo güldü. "Bir rahibi tanıyacak kadar rahibim ben de. Bana peder desen daha iyi olmaz mı? Herkes böyle yapıyor."

Joseph, karşısındaki adamın gücünü hissetti. "Juanito gelmemi söyledi Peder."

"Elbette o söyledi ama sonunda ağaç seni yarı yolda mı bıraktı?" Joseph kederle, "Kardeşim ağacı öldürdü," dedi.

Peder Angelo kaygıyla baktı. "Bu kötü olmuş. Aptalca bir şey yapmış. Bunun sonucunda ağaç daha da güçlenebilirdi."

"Ağaç öldü. Ağaç ayakta ama ölü."

"Ve sen de nihayet kiliseye geldin, öyle mi?"

Joseph, geliş nedenini komik bularak güldü. "Hayır Peder. Yağmur duası yapmanızı istemeye geldim. Ben Vermont'luyum. Bize sizin kilisenizle ilgili şeyler anlattılar."

Rahip başını salladı. "Evet, anlatılanları biliyorum."

"Ama toprak ölüyor!" diye aniden bağırdı Joseph. "Yağmur duası yapın Peder! Yağmur duası yaptınız mı?"

O zaman Peder Angelo özgüvenini biraz kaybetti. "Kendi ruhun için dua etmene yardımcı olacağım oğlum. Yağmur yağacak. Ayin yaptık. Yağmur yağacak. Tanrı yağmuru dilediğince yağdırır ve durdurur."

"Yağmurun yağacağını nereden biliyorsunuz? Size toprak ölüyor diyorum."

Rahip sert bir sesle, "Toprak ölmez," dedi.

Joseph öfkeyle ona baktı. "Nereden biliyorsunuz? Bir zamanlar çöller de canlıydı. Bir adam sık sık hastalanıp her seferinde iyileşiyorsa, asl ölmeyecek anlamına mı gelir bu?"

Peder Angelo sandalyesinden kalkıp Joseph'ın başında dikildi. "Sen hastasın evladım. Bedenin de ruhun da hasta. Ruhunu iyileştirmek için kilisey gelir misin? İsa'ya iman edip ruhunun kurtarılması için dua eder misin?"

Joseph ayağa fırlayarak öfkeyle rahibin önünde durdu. "Ruhum mu? Ruhuma lanet olsun! Size toprak ölüyor diyorum. Toprak için dua edin!"

Rahip, Joseph'ın parlayan gözlerine bakıp duygularının çılgınca coştuğunu anladı. "Tanrı'nın en önemli işi insandır; insanların cennete gitmesi, cehennemde cezalandırılmasıdır."

Joseph'ın öfkesi aniden geçti. Yorgun bir sesle, "Artık gidiyorum Peder," dedi. "Bilmeliydim. Artık kayanın yanına gidip bekleyeceğim."

Kapıya doğru giderken Peder Angelo da arkasından yürüdü. "Ruhun için dua edeceğim evladım. İçinde çok fazla acı var."

"Hoşça kalın Peder. Ve teşekkür ederim." Joseph karanlıkta hızla yürüdü.

O gittikten sonra Peder Angelo tekrar sandalyesine oturdu. Karşısındaki adamın gücü karşısında sarsılmıştı. İsa'nın çarmıhtan indirilmesini gösteren resimlerden birine baktı ve "Tanrı'ya şükür ki bu adamın verecek bir mesajı yok," diye düşündü. "Tanrı'ya şükür ki unutulmamak istemiyor, kendisine inanılmasını istemiyor." Ve ani bir sapkınlık içinde, "Yoksa batıda yeni bir İsa olurdu," dedi. Sonra kalkıp kiliseye gitti. Yüksek mihrabın önünde Joseph'ın ruhu için dua etti; ardından kendi küfrünün bağışlanması için de yalvardı. Kiliseden çıkmadan önce de yağmurun hemen yağması ve ölmekte olan toprağı kurtarması için dua etti.

25

Joseph eyer kolanını sıkıp atın yularını yaşlı zeytin ağacından çözdü. Sonra atına binip çiftliğe doğru sürdü. Rahibin evindeyken akşam karanlığı çökmüştü. Ay doğmadan önce hava iyice kararmıştı. Meryem Ana caddesinde birkaç evin penceresinden, camların içindeki nemden dolayı soluklaşan ışıklar görünüyordu. Joseph soğuk gecenin içinde henüz yüz adım kadar ilerlemişken Juanito da atıyla yetişti.

Kararlı bir sesle, "Sizinle gelmek istiyorum sinyor," dedi.

Joseph içini çekti. "Olmaz Juanito. Sana daha önce de söyledim."

"Hiçbir şey yemediniz. Alice sizin için yemek hazırladı. Akşam yemeğiniz sıcacık bekliyor."

"Hayır, teşekkür ederim. Yoluma gideceğim."

Juanito ısrar etti. "Ama gece çok soğuk. Hiç olmazsa gelip bir içki için."

Joseph, barın pencerelerinden gelen soluk ışıklara baktı. "Bir içki içerim." Atlarını girişteki kazığa bağlayıp barın kapısından girdiler. Barın arkasındaki uzun taburesinde oturan barmenden başka kimse yoktu. Joseph'la Juanito içeri girince barmen başını kaldırıp baktı, taburesinden kalktı ve tezgâhtaki bir lekeyi temizledi.

"Hoş geldiniz Bay Wayne. Uzun süredir görüşmüyorduk."

"Kasabaya pek gelmiyorum. Viski."

Juanito, "Bana da viski," dedi.

"İneklerinizden bir kısmını kurtardığınızı duydum Bay Wayne."

"Evet, az sayıda."

"Çoğu kişiden iyi durumdasınız. Kayınbiraderim bütün hayvanlarını kaybetti." Çiftliklerin terk edildiğini, bütün hayvanların öldüğünü, insanların Meryem Ana kasabasından kaçtığını anlattı. "Artık hiç iş yok," dedi. "Günde bir düzine bile içki satamıyorum. Bazen birisi gelip bir şişe içki satın alıyor. İnsanlar artık birlikte içki içmek de istemiyor. Şişeyi alıp evlerine gidiyor, yalnız başlarına içiyorlar."

Joseph boşalan bardağını tezgâhın üstüne koydu. "Doldur."

"Galiba artık bir çölde yaşayacağız. Sen de içsene."

Barmen bardağını doldurdu. "Yağmur yağdığında hepsi dönecek. Yarın yağsa, hemen bir fıçı viskiyi bedava dağıtacağım sokakta."

Joseph içkisini içip meraklı gözlerle barmene baktı. "Peki hiç yağmazsa?"

"Bilmiyorum Bay Wayne. Hiçbir zaman da bilemeyeceğim. Yakında yağmazsa ben de gitmek zorunda kalabilirim. Sağanak gelirse verandada bir varil viskiyi herkese bedava vereceğim."

Joseph bardağını tezgâha koydu. "İyi geceler. Umarım istediğin olur."

Juanito da hemen arkasından çıktı. "Alice akşam yemeğinizi sıcacık bekletiyor."

Joseph yolda durup, puslu görünen yıldızlara baktı. "içki karnımı acıktırdı. Geliyorum."

Alice onları baba evinin kapısında karşıladı. "Gelmenize sevindim. Yemek önemli değil de, sizin için bir değişiklik olur. Juanito dönünce annem ve babam San Luis Obispo'ya gittiler." Konuğunun önemli bir insan olmasından dolayı heyecanlıydı. Mutfakta iki adamı kar beyazı bir örtü serdiği masaya oturttu; kuru fasulye, kırmızı şarap, ince tortillalar[17] ve lapa ikram etti. "Şeyden beri... Uzun zamandır benim fasulyelerimi yememiştiniz Bay Wayne."

Joseph gülümsedi. "Çok lezzetli. Elizabeth senin fasulyenin dünyadaki en iyi fasulye olduğunu söylerdi."

Alice nefesini tuttu. "Ondan söz etmenize sevindim." Gözleri yaşlarla doldu.

"Neden söz etmeyeyim ki?"

"Size çok acı verebileceğini düşünmüştüm."

Juanito yumuşak bir sesle, "Sus Alice," dedi. "Konuğumuz yemek yemeye geldi."

Joseph fasulyeleri yedikten sonra yemeğin suyunu tortilla'yla sıyırdı ve bir tabak daha yemeyi kabul etti.

Alice çekinerek, "Bebeği görmek ister mi?" dedi. "Büyükbabası ona Chango diyor ama gerçek adı bu değil."

Juanito, "Bebek uyuyor," dedi. "Uyandırıp getir."

Alice uykulu bebeği alıp Joseph'ın karşısına getirdi. "Bakın," dedi. "Gözleri gri olacak. Juanito'nun gözlerinin mavisiyle benim gözlerimin siyahının karışımı."

Joseph dikkatle çocuğa baktı. "Güçlü ve yakışıklı. Buna memnun oldum."

"On ağacın ismini biliyor; güzel günler gelince Juanito ona bir midilli alacak."

Juanito keyifle başını salladı. "Chango," dedi düşünceli bir sesle.

Joseph masadan kalktı. "Asıl ismi ne?"

Alice kıpkırmızı bir halde uykulu bebeği aldı. "Sizin adaşınız. Adı Joseph. Onu kutsar mısınız?"

Joseph inanmayan gözlerle kadına baktı "Kutsamak mı? Ben mi? Evet," dedi hemen. "Kutsarım." Küçük oğlanı kollarına aldı ve alnındaki siyah saçları eliyle geriye taradı. Sonra bu alnı öptü. "Güçlü ol," dedi. "Büyük ve güçlü ol."

Alice bebeği, sanki artık tam anlamıyla kendisinin değilmiş gibi geri aldı. "Yatırayım, sonra oturma odasına geçeriz."

Ama Joseph hızla kapıya yöneldi. "Artık gitmeliyim. Yemek için teşekkürler. Ve bebeğe benim adımı verdiğiniz için de teşekkür ederim."

Alice karşı çıkmaya çalışınca Juanito onu susturdu. Avluya kadar Joseph'le birlikte gitti, kolanı kontrol etti ve atın ağzına gemi verdi. "Sizi bırakmaktan korkuyorum sinyor."

"Neden korkasın ki? Baksana, ay yükseliyor."

Juanito başını kaldırınca heyecanla bağırdı. "Bakın, ayın çevresinde bir hale var!"

Joseph kederle güldü ve eyere çıktı. "Burada uzun zaman önce öğrendiğim bir söz var: 'Kurak bir yılda bütün işaretler boşa çıkar.' iyi geceler Juanito."

Juanito kısa süre atın yanında yürüdü. "Hoşça kalın sinyor. Kendinize iyi bakın." Atın arkasına vurup geri çekildi. Joseph ayın solgun ışığında gözden kayboluncaya kadar da arkasından baktı.

Joseph sırtını aya verdi ve batıya doğru gitti. Toprak, sisli, soluk bir ışığın altında çok zayıftı. Kurumuş ağaçlar sanki daha yoğun bir sisin şekline benziyordu. Joseph kasabadan çıkıp nehir yoluna saptı ve kasabayla olan bağı geride kaldı. Atının toynaklarından yükselen yakıcı tozu kokluyor ama

göremiyordu. Kuzeydeki karanlık noktada, bu kadar aşağıda nadiren görülen soluk bir kuzey ışığı göz kırpıyordu. Taş gibi soğuk ay yükselmiş, Joseph'ı izliyordu. Dağların kenarları fosforlu gibiydi ve toprağın yüzeyinden, sanki bir ateşböceğinin ışığı gibi, soluk ve soğuk bir ışık yansıyordu. Unutulacak bir gece değildi. Joseph babasının kendisini kutsadığı günü anımsadı. Bunu düşününce, adaşına da aynı kutsamayı yapmış olmayı diledi. Ve bir zamanlar toprağın, babasının ruhuyla dolu olduğunu, o yüzden her bir kayayı ve bitkiyi kendisine yakın hissettiğini, sevdiğini hatırladı. Nemli toprağın dokununca verdiği hissi ve kokusunu, bitki köklerinin yüzeyin hemen altında nasıl bir doku oluşturduğunu düşündü. At başını öne eğip ağırlığının bir kısmını başlığa vererek ağır ağır yürümeye devam ediyordu. Joseph'ın yorgun zihni geçmiş günlere gidiyordu ve her olay tıpkı gece gibi renkleniyordu.

Artık topraktan uzaklaşmıştı. "Bir değişim başlıyor," diye düşündü. "Yakın zamanda yeni bir şeyler olacak." Bunu düşünürken rüzgâr esmeye başladı. Rüzgârın batıdan gelen sesini, kendisini hissetmeden çok daha önce duydu; yolda karşısına çıkan ölü ağaçların ve çalılıkların kalıntılarını taşıyan, şiddetli ve sürekli bir rüzgârdı. Toz insanın genzini yakıyordu. Uçuşan küçük taş parçaları Joseph'ın gözlerine batıyordu. Atını sürerken rüzgâr daha da hızlandı ve ayışığının aydınlattığı tepelerden aşağı uzun toz tabakaları savruldu. İleride bir çakal kesik kesik uluyarak bir soru sordu ve yolun diğer tarafındaki bir başka çakal onu yanıtladı. Sonra iki ses birbirine karıştı ve yüksek sesli tiz bir kıkırdama rüzgârla birlikte yayıldı. Sonra farklı bir yönden üçüncü soru geldi; bu kez üç çakal birden kıkırdadı. Joseph biraz ürperdi. "Açlar," diye düşündü. "Yiyecek çok az leş kaldı." Ardından, yolun yanındaki yüksek çalılıklardan bir buzağı sesi duydu; atını çevirip mahmuzlayarak kuru çalıların arasına daldı. Çalıların arasında bir açıklıkla karşılaştı. Ölü bir inek yan yatmış duruyor, sıska bir buzağı da çıldırmış gibi başıyla ineği iterek bir meme bulmaya çalışıyordu.

Çakallar yine kahkaha attılar ve kenara çekilip beklediler. Joseph atından inip ölü ineğin yanına gitti. Kalçası bir dağın doruğu, kaburgalarıysa yamaçlardaki uzun suyolları gibiydi. Kurumuş çalılarla artık beslenemez hale gelince ölmüştü. Buzağı kaçmaya çalıştı ama açlıktan çok zayıf düşmüştü. Sendeledi, sert bir şekilde düştü, tekrar ayağa kalkabilmek için biraz çırpındı. Joseph kemendini çözüp buzağının sıska bacaklarını birbirine bağladı. Sonra buzağıyı eyerin önüne koydu ve kendisi de atına bindi. Çakallara, "Şimdi gelip yemeğinizi yiyin," diye bağırdı. "İneği yiyin. Yakında yiyecek hiçbir şey kalmayacak." Başını çevirip, tozların arasına süzülen kemik beyazı aya baktı. "Yakında ay aşağı inip dünyayı yiyecek." Yolda giderken eliyle bu zayıf buzağıyı inceledi; parmaklarını sivri kaburga kemiklerinin üstünde dolaştırdı, kemikli bacaklarına dokundu. Buzağı başını atın omzuna yaslamaya çalışıyordu ama atın her hareketinde başı güçsüz bir şekilde sallanıyordu. Sonunda tırmanış bitti ve Joseph bembeyaz kümelenmiş çiftlik evlerini gördü. Yel değirmeninin kanatları ayışığında hafifçe parlıyordu. Manzara pek net değildi, çünkü hava beyaz tozlarla doluydu ve rüzgâr vadi boyunca deli gibi esiyordu.

Joseph evleri görmemek için atını tepeye doğru sürdü. Karaçam ormanına doğru giderken ay batıdaki tepelerin üzerinde battı ve çiftlik görünmez oldu. Rüzgâr yamaçlardan aşağı uluyarak iniyor, ağaçların kuru yapraklarına çarpıp çığlık gibi sesler çıkarıyordu. At rüzgâr karşısında başını öne eğdi. Joseph çam ormanının siyah gölgesini görmeye başlamıştı, çünkü tepelerin üzerinde şafak sökmek üzereydi. Joseph birbirine çarpan dalları, rüzgârı bölen çam iğnelerinin hışırtısını, birbirine sürtünen kalın dalların iniltisini duyabiliyordu. Siyah dallar, sökmeye yaklaşan şafağın karşısında kıpırdanıyordu. At ağaçların arasında yorgun argın yürüdü ve rüzgâr dışarıda kaldı. Gri düzlük sessizdi; dışarıda çok gürültü olduğu için şimdi daha da sessiz gibiydi. Joseph atından inip buzağıyı yere koydu. Eyeri çıkardı, yemliğe iki ölçek arpa döktü. Ve sonunda korka korka kayaya döndü.

Işık gizlice süzülüyordu; gökyüzü, ağaçlar ve kaya griydi. Joseph düzlüğü ağır ağır geçip küçük derenin yanında diz çöktü.

Dere yok olmuştu. Sessizce oturup elini dere yatağına koydu. Çakıllar hâlâ nemliydi ama küçük mağaradan artık hiç su çıkmıyordu.

Joseph çok yorgundu. Ormanın dışında kükreyen rüzgârla ve sinsi kuraklıkla savaşmasına olanak yoktu. "Artık bitti," diye düşündü. "Zaten bunun olacağını biliyordum sanırım."

Şafak söktü. Solgun güneş ışınları, havayı kaplayan toz bulutlarının üzerinde parladı. Joseph ayağa kalkıp kayaya gitti, onu okşadı. Yosun şimdiden kurumaya, yeşil rengi solmaya başlamıştı. "Üstüne çıkıp biraz uyuyayım," düşüncesi geçti aklından. Sonra güneş tepelerin üzerinde parladı, ışınları çam ağaçlarının gövdelerinin arasından sızdı ve toprağa çarparak Joseph'ın gözünü kamaştırdı. Arkasında hafif bir mücadele sesi duydu; buzağı bacaklarını kemendin halkalarından kurtarmaya çalışıyordu. Birden Joseph'ın aklına kayalığın tepesindeki yaşlı adam geldi. Gözleri heyecanla parladı. "Belki de yapılması gereken budur," diye bağırdı. Buzağıyı derenin yanına taşıdı, başını kurak dere yatağının üzerinde tuttu ve çakıyla boğazını kesti. Buzağının kanı dere yatağına aktı, çakılları kırmızıya boyadı ve kovanın içine döküldü. Çok kısa sürmüştü. Joseph üzüntüyle, "Bu çok küçüktü," diye düşündü. "Zavallı aç hayvan, kanı o kadar azdı ki." Kan deresinin durup çakılların arasında yok oluşunu izledi. Bu sırada kırmızının parlaklığı kayboldu ve rengi koyulaştı. Joseph ölü buzağının yanına oturup yine yaşlı adamı düşündü. "Onun sırrı kendisineydi. Bende işe yaramayacak."

Güneş soldu ve ince bulutların arkasına saklandı. Joseph ölmekte olan yosunlara ve ağaçların oluşturduğu çembere baktı. "Hepsi gitti. Yapayalnızım." Sonra telaşa kapıldı. "Neden bu ölü yerde kalayım ki?" Puerto Suelo'daki yeşil kanyonu anımsadı. Kaya ve dere artık onunla olmadığı için, gitgide yaklaşan kuraklıktan ölesiye korkuyordu. "Gideceğim!" diye bağırdı. Eyerini alıp düzlüğün öteki ucuna koştu. At başını kaldırıp korkuyla nefes verdi. Joseph ağır eyeri kaldırdı, üzengilerden biri atın böğrüne çarptı; at geri çekildi, sonra fırladı ve yularını kopardı. Eyer Joseph'ın kucağına düştü. Adam bir süre öylece durup gülümseyerek atın kaçışını izledi. Artık sakinleşmiş, korkusundan kurtulmuştu. "Kayanın üstüne çıkıp biraz uyuyacağım," dedi.

Bileğinde hafif bir acı hissedince kolunu kaldırıp baktı. Eyer kopçalarından biri elini kesmişti; bileği ve avcu kanlıydı. Bu küçük yaraya bakarken içindeki dinginlik güçlendi; bu kayıtsızlık onu çam ormanından ve tüm dünyadan kopardı. "Tabii ya," dedi. "Kayanın üstüne çıkacağım." Kayanın dik kenarlarından dikkatle çıktı ve sonunda üstündeki yumuşak yosunların içine uzandı. Birkaç dakika dinlendikten sonra çakısını çıkarıp bileğindeki damarları dikkatle kesti. Başlangıçta şiddetli bir acı duydu ama hemen geçti. Parlak kanının yosunların üstüne akışını izledi, çam ormanının çevresinde rüzgârın kükreyişini duydu. Gökyüzü grileşiyordu. Zaman geçtikçe Joseph'ın de rengi karardı. Bileğini uzatarak yan döndü ve bedeninin oluşturduğu uzun, siyah dağa baktı. Sonra bedeni büyüdü ve hafifledi. Gökyüzüne yükselip hızlı bir yağmura dönüştü. "Bilmeliydim," diye fısıldadı. "Ben yağmurum." Bedeninin dağlarına, aşağısı uçurum olan tepelerine boş gözlerle baktı. Yağmuru hissediyor, kamçı gibi indiğini, toprağa çarptığını duyuyordu. Kendi tepelerinin suyla karardığını gördü. Sonra dünyanın kalbine mızrak gibi bir acı saplandı. "Ben toprağım," dedi. "Ve ben yağmurum. Az sonra benim üzerimde otlar bitecek."

Fırtına arttı ve dünyayı karanlığa, sulara boğdu.

26

Yağmur tüm vadiyi kapladı. Birkaç saat sonra yamaçlardan aşağı küçük dereler iniyor, Meryem Ana nehrine dökülüyordu. Dünya kararmıştı; suyu kana kana içiyordu. Nehir iri kaya parçalarının arasında köpürüyor, tepelerdeki geçitlere doğru hızla akıyordu.

Yağmur başladığı sırada Peder Angelo küçük evinde, parşömen kitaplarının ve kutsal resimlerinin arasında oturuyordu. *La Vida del San Bartolomeo*'yu okuyordu. Çatıda yağmur seslerini duyunca kitabı bıraktı. Saatlerce suyun vadideki kükreyişini ve nehrin sesini dinledi. Arada sırada kapıya gidip dışarı bakıyordu. İlk gece hiç uyumayıp yağmurun gürültüsünü dinledi. Bunun için nasıl dua ettiğini anımsayınca sevindi.

İkinci gecenin alacakaranlığında, fırtına hâlâ azalmamıştı. Peder Angelo kiliseye gidip Meryem Ana mumlarını yeniledi ve ona karşı olan görevlerini yerine getirdi. Sonra kilisenin karanlık girişinde durup, sırılsıklam olmuş toprağa baktı. Manuel Gomez, elinde ıslak bir çakal postuyla koşuyordu. Az sonra Jose Alvarez elinde geyik boynuzlarıyla oradan geçti. Peder Angelo girişteki gölgeliğe gizlendi. Bayan Gutierrez, kollarının arasında güvelenmiş eski bir ayı postuyla, su birikintilerine basa basa yürüyordu. Rahip bu yağmurlu gecede neler olacağını biliyordu. İçinden bir öfke yükseldi. "Başlasınlar hele, onları durdururum."

Kiliseye girip dolaptan ağır bir haç çıkardı ve evine gitti. Oturma odasına geçip haçı fosforla kapladı, böylece karanlıkta daha iyi görünecekti. Sonra oturup sesleri dinlemeye çalıştı. Yağmurun sesinden duymak zordu ama sonunda beklenen sesleri işitti: gitarların basları çalıyor, çalıyordu. Peder Angelo durup dinlemeye devam etti; tuhaf bir şekilde, bu insanlara karışmak gelmiyordu içinden. Gitarların hızlanıp yavaşlayan ritmine pek çok insanın şarkı söyleyen sesi eklendi. Rahip, insanların çıplak ayaklarıyla yumuşak toprağa vurarak nasıl dans ettiklerini zihninde canlandırabiliyordu. Nedenini bilmeseler de hayvan postları giydiklerini biliyordu. Ritim gittikçe hızlandı, güçlendi; şarkı söyleyen sesler tizleşti ve isterik bir hal aldı. Rahip, "Elbiselerini çıkaracaklar," diye fısıldadı. "Ve çamurun içinde yuvarlanacaklar. Çamurda domuzlar gibi çiftleşecekler."

Kalın bir cüppe giyip eline haçını alarak kapıyı açtı. Yağmur toprağa çarptıkça gürlüyor ve uzaklarda nehir taşları dövüyordu. Gitarlar heyecanla çalıyor, şarkı vahşi bir hırıltıya dönüşüyordu. Peder Angelo çamurda yuvarlanan bedenlerin seslerini duyar gibiydi.

Yavaşça kapıyı tekrar kapattı, cüppesini çıkardı ve fosforlu haçını bıraktı. "Karanlıkta göremedim," dedi. "Karanlıkta hepsi kaçtılar." Sonra kendi kendine günah çıkardı: "Bu zavallı çocuklar yağmuru çok beklediler. Pazar günü onlara vaaz veririm. Herkese küçük bir ceza veririm."

Sandalyesine oturup suların sesini dinledi. Joseph Wayne'i düşündü ve toprağın arzusundan dolayı acı çeken solgun gözlerini gördü. "O adam şimdi çok mutludur," dedi Peder Angelo.

SON

Dipnotlar

[←1] İspanyolcada şenlik (Ç.N.)

[←2] Kastilyalı: Safkan İspanyol (Ç.N.)

[←3] caballero: İspanyol beyefendisi (Ç.N.)

[←4] Tevrat'ta, Yaratılış (Genesis) 17. Bölüm'de anlatıldığına göre, Tanrı'nın İbrahim Peygamber'e soyunun çoğalacağına ilişkin vaadi. (Ç.N.)

[←5] Tevrat'ta, Yaratılış (Genesis) 5. Bölüm'de anlatıldığına göre, İdris Peygamber'in 969 yıl yaşadığına inanılan oğlu.(Ç.N.)

[←6] İyi akşamlar sinyora! (Ç.N.)

[←7] Gelin bakın! Bakın! Yeni Sinyora Wayne geldi. (Ç.N.)

[←8] Rica ederim. (Ç.N.)

[←9] Yunan mitolojisine göre, ölen kişiler yeraltındaki ölüler ülkesine ulaşmak için Styx nehrinden geçmelidir. Bu nehirde ulaşımı sağlayan kayıkçıya verilecek olan para da ölülerin gözlerinin üzerine konur. (Ç.N.)

[←10] Hıristiyan inancı gereği 2 Kasım akşamı kutlanan ve bütün ölülerin ruhları için dua edilen günün arifesi. (Ç.N.)

[←11] İspanyolca “İyi günler” (Ç.N.)

[←12] İspanyolca “Doğum” (Ç.N.)

[←13] Eski Ahit’te ismi geçen bir peygamber. (Ç.N.)

[←14] Druid: Kelt çoktanrıcılığında rahip sınıfı. (Ç.N.)

[←15] Yunan mitolojisine göre Orestes, Klytaimestra ve Agamemnon'un oğludur. Babası Agamemnon Truva savaşından döndükten sonra, annesi tarafından öldürülür. Orestes, babasının öcünü almak için kız kardeşi Elektra ile birlikte annesini ve onu sevgilisi Aigisthos'u öldürür. Akraba kanı dökenlerin peşine düşen yılan saçlı tanrıçalardan kaçarak Delfi tapınağına sığınır. Burada sözü edilen üç ayaklı sehpa, Delfi tapınağının girişinde bulunan üç ayaklı altın sunaktır. (Ç.N.)

[←16] piojo: İspanyolca yaramaz, afacan. (Ç.N.)

[←17] tortilla: Meksika gözlemesi (Ç.N.)

Nobel ödüllü yazar John Steinbeck bu sıradışı romanda, antik Yunan destanlarından, pagan geleneklerden ve İncil'deki metinlerden esinleniyor.

Joseph Wayne, babasının iznini ve dualarını alarak Vermont'taki aile evinden ayrılır ve bereketli bir çiftlik kurma hayalini gerçekleştirmek üzere Kaliforniya'ya gider. Kısa bir süre sonra babasının öldüğü haberini alınca, yerleştiği arazinin ortasında yer alan görkemli bir ağacın, babasının ruhunu içinde sakladığına inanmaya başlar. Bu arada kardeşleri de ona katılır ve çiftlik gitgide daha verimli olur. Ta ki bir gün Joseph'in pagan inançlarından kaygıya kapılan kardeşi ağacı tahrip edinceye dek...

İnsanoğlunun doğayla ve kaderle hesaplaşmasının romanı...

w.remzi.com.tr

75-14-1343-7

9 789751 413437 12,50 TL